

Danuta Bolikowska
Wojciech Robaczyński

ZYRA E AUDITIMIT SUPREM TË POLONISË TRADITA DHE BASHKËKOHËSIA

Seria: Botime KLSH 05/2018/89

TIRANË 2018

ZYRA E AUDITIMIT SUPREM TE POLONISË

TRADITA DHE BASHKËKOHËSIA

Botimi në gjuhën shqipe i këtij libri u realizua nga Kontrolli i Lartë i Shtetit

ZYRA E AUDITIMIT SUPREM TE POLONISË

TRADITA DHE BASHKËKOHËSIA

Danuta Balikowska
Wojciech Robaczyński

VARSHAVË 2014

TIRANË 2018

Titulli në original :

Najwyższa Izba Kontroli, Tradycja i Współczesność

Titulli në shqip :

*Zyra e Auditimit Suprem të Polonisë
Tradita dhe Bashkëkohësia*

Përktheu nga polonishtja : Astrit Beqiraj

Redaktorë : Dr. Bujar Leskaj

Fatos Çoçoli

Art Design : Bledi Dervishaj

Seria : Botime KLSH 05/2018/89

ISBN : 978-9928-159-72-4

Shtypur në Shtypshkronjën: Botime MORAVA

Tiranë, 2018

*Kush nuk respekton dhe vlerëson të shkruarën e tij,
nuk është i denjë të respektohet,
nuk është i denjë të ketë të tashme, por as e dhe të drejtë të ketë të ardhme.*

Juzef Pillsudski

(Një nga personalitetet më të spikatura të Shtetit Polak, Kryetar Shteti në Republikën e
Dytë të Polonisë 1918-1922)

Të nderuar Zotërinj,

Në korrik të vitit 2013, kur Parlamenti i Republikës së Polonisë më besoi të ushtroja detyrën e Kryetarit të Zyrës së Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë (NIK), e pranova këtë nder me vetëdijen e përgjegjësisë dhe respektit për institucionin që kisha për të drejtuar. Ky respekt buron jo vetëm nga rangu i Institucionit, por edhe nga trashëgimia reale e brezave të punonjësve të drejtuar nga paraardhësit e mi, si dhe të themeluesve të tij. Zyrën e Auditimit Suprem të Shtetit e krijuan në vitin 1919, si një ndër institucionet e para në Poloninë që po rilindte, krijesit e mëdhenj të Republikës së Dytë të pavarur: Józef Pilsudski (Juzef Pillsudski), Kreu i shtetit, dhe Ignacy Paderewski, Kryeministër. Kryetar i parë i NIK-ut polak ka qenë Józef Higersberger (Juzef Higersberger), i cili mori përsipër detyrën aspak të lehtë të hedhjes së themeleve ligjore të auditimit shtetëror dhe organizimit të institucionit të ri. Në periudhën e vështirë të formësimit të shtetit të pavarur nga tri administrata pushtuese, Zyra e Auditimit Suprem ia doli me shumë sukses dhe fitoi një autoritet jo të vogël shoqëror.

Në vitet e stuhishme të Luftës së II-të Botërore, NIK-u ruajti vazhdimësinë. Auditonte shpenzimet dhe të ardhurat jo vetëm të qeverisë në mërgim, por edhe të institucioneve të Shtetit polak në ilegalitet.

Sistemi i pasluftës në vend ka synuar të kufizonte auditimin e pavarur. Auditimi iu nënshtrua qeverisë, duke krijuar prej saj Ministrinë e Përkohshme të Auditimit. Megjithatë, në NIK mbijetuan elementë të etosit auditues të paraluftës, kurse punonjës të shumtë, për sa ishte e mundur, u kujdesën për pavarësinë e vendimeve audituese, duke prishur shpesh rehatinë e vendimmarrësve të asaj kohe.

Përpjekjet e mëdha të Kryetarëve të parë të NIK-ut në Republikën e Tretë, Walerian Pańko dhe Leh Kaçinjski (Lech Kaczyński), sollën për produkt ringritjen e rolit dhe autoritetit të NIK-ut në Poloni, ndërsa më vonë, edhe të pozicionit të padiskutueshëm në arenën ndërkombëtare.

Libri, botimin e dytë të plotësuar të të cilit keni në dorë, është shkruar nga punonjësit e NIK-ut. Ky libër nuk është vetëm një monografi e zakonshme historike, por edhe një homazh për njerëzit që ngritën etosin e audituesit, anipse atyre u ra për hisë të punonin për Poloninë në kohë të ndryshme, ndonjëherë shumë të vështira. Në këtë libër kujtojmë si drejtuesit e shquar- të tillët nuk kanë munguar në mesin e kryetarëve të NIK-ut, ashtu edhe gjithë bashkësinë e audituesve, të cilët ndërtuan autoritetin e tij falë punës së tyre të përditshme e të devotshme. Kemi pothuaj njëqind vjet përvojë në shërbim të Polonisë dhe qytetarëve të saj. Kjo trashëgimi na detyron.

Kryetar i Zyrës së Auditimit Suprem
Krzysztof Kwiatkowski

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Kwiatkowski'.

Shënim i Përkthyesit: Zyra e Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë, Najwyższa Izba Auditimi, shkurt NIK, ekuivalente e KLSH-së shqiptare, në këtë libër do të jepet në dy trajta : thjesht NIK, por edhe në trajtën Zyra e Auditimi Suprem. Në tekstin në gjuhën polake është Dhoma e Auditimit Suprem por për shkak edhe të terminologjisë ndërkombëtare është përkthyer Zyra e Auditimit Suprem.

HYRJE

IMPULSI për të ndërmarrë sprovën e skicimit të çështjeve që lidhen me funksionimin e auditimit shtetëror në Poloni prej shekullit XIX deri në ditët tona, ishte kremtimi në vitin 2009 i 90-Vjetorit të themelimit të NIK-ut. Botimi i dytë i këtij libri, i përgatitur në 95-Vjetorin e tij merr në konsideratë transformimet serioze në organizimin dhe funksionimin e saj, të lidhura me miratimin nga Parlamenti të ligjit të ri mbi Zyrën e Auditimit Suprem¹ në vitin 2010. Ishte, pra, i domosdoshëm, përshkrimi i këtyre transformimeve në përshtatje me gjendjen aktuale ligjore.

Rrënjët e auditimit shtetëror të financave publike i gjejmë në traditën e parlamentarizmit të Republikës së shekullit XVI të Dy Kombeve, kur Parlamenti- fillimisht përmes Gjykatës së Thesarit, e më pas përmes Komisioneve të Thesarit të Kurores dhe Lituanisë- nisi të shihte më me vigjilencë shpërndarjen e të ardhurave dhe shpenzimeve të thesarit të mbretit nga kasa publike.

Copëtimet e Polonisë, të kryera në shekullin XVII nga Rusia, Prusia dhe Austria asgjësuan institucionet shtetërore polake. Në shekullin XIX funksiononin ca si surrogate të institucioneve të auditimit- Dhoma e Lartë e Llogarisë e Principatës së Varshavës, dhe më vonë Dhoma e Llogarisë e Mbretërisë Polake. Por vetëm rifitimi i pavarësisë, në vitin 1918 dhe nënshkrimi i dekretit² të Kreut të shtetit Juzef Pillsudski mbi Zyrën e Auditimit Suprem, më 7 shkurt 1919, hodhi themelet e zhvillimit të një institucioni modern të auditimit të financave publike, siç është sot Zyra e Auditimit Suprem.

NIK-u ka qenë një nga institucionet e para të krijuara rishtas në Republikën e Rilindur të Polonisë pas 123 vitesh robëri. Menjëherë pas rimëvetësimit të Polonisë, Juzef Pillsudski, Kreu i shtetit, dhe Ignacy Paderewski (Ignaci Paderevski), Kryeministër, i hynë ndërtimit të strukturave demokratike shtetërore dhe formimit të qeverisë. Zgjedhjet e para të lira parlamentare u mbajtën në janar 1919, kurse inaugurimi i punimeve të Parlamentit u bë më 10 shkurt të po atij viti. Tri ditë më herët, Kreu i shtetit Juzef Pillsudski kishte nënshkruar dekretin për krijimin e institucionit të parë shtetëror të auditimit në Poloninë e lirë, i cili do të zëvendësonte Dhomën e Llogarisë. Dita e 7 shkurtit kremtohet çdo vit si festa e punonjësve të NIK-ut dhe ngaherë shërben si moment reflektimi mbi fatin e NIK-

¹ Ligji i datës 22 janar 2010 mbi ndryshimin e ligjit mbi Auditimin Suprem të Shtetit (Fletorja zyrtare nr 227, pozicioni 1482)

² Buletini ligjor i Shtetit Polak i vitit 1919, nr 14, pozicioni 183

ut,- këtij institucioni të lidhur me traditën e Polonisë së pavarur dhe të rrënjësuar kaq fort në sistemin e demokracisë së sotme polake, saqë është e pamundur të përfytyrohet pa të funksionimi korrekt i shtetit modern.

Pasqyrimi i përmbledhur i historisë së auditimit shtetëror polak nuk është kurrësi një detyrë e lehtë. Ky libër nuk pretendon të jetë një punim shkencor në *sensin strikt të fjalës*: sepse si qëllim të parë ka për t'ia bërë më të afërt lexuesit historinë dhe aktualitetin e auditimit shtetëror në Poloni si dhe të prezantojë çështjet në mënyrë të kuptueshme dhe të kapshme. Në përgatitjen e tij ishte e pamundur të largoheshim nga parimet themelore që janë të detyrueshme në shkrimin e materialeve historike dhe ligjore. Për këtë arsye, në punën tonë vend thelbësor zë shtresa dokumentare, duke përfshirë këtu referencat ndaj veprave të ngjashme të autorëve të tjerë. Shpresojmë se forma e zgjedhur për prezantim nuk do t'ia vështirësojë punën lexuesit, shpresojmë po ashtu se kjo formë do të ndihmojë edhe personat që do të kërkojnë zgjidhje të çështjeve të parashtruara këtu në botime të tjera. Burim i qenësishëm dijeje për hulumtuesit e historisë më të re të NIK-ut, veç kësaj do të jenë me siguri edhe raportet vjetore të aktivitetit të tij si dhe informacione mbi përfundimet e auditimeve, por edhe informacione të shumta nga faqja e internetit dhe portali i brendshëm i NIK-ut.

Çështjet e natyrës historike përbëjnë edhe themelin e këtij botimi. Fjala është para së gjithash për monografitë e studiuesve të historisë së NIK-ut, prof. Ryszard Szawłowski, të cilat u kushtohen organeve të auditimit shtetëror në Poloninë e shekullit XIX si dhe organeve të auditimit shtetëror në Republikën e Dytë³, por edhe trajtesat ligjore-sistimore të prof. Andrzej Sylwestrzak, të cilat kanë të bëjnë sa me historinë, aq edhe me bashkëkohësinë e NIK-ut⁴. Në qoftë se historia e NIK-ut në njëzetvjeçarin e midislufrave është e studiuar thellësisht nga historianë të shtetit dhe të së drejtës⁵, historia e NIK-ut në periudhën e Luftës II Botërore- qoftë në mërgim, qoftë edhe në vend nën pushtimin gjerman- është më pak e njohur. Andaj në botimin e ri, kapitulli kushtuar këtyre çështjeve është redaktuar dhe plotësuar në mënyrë të qenësishme. Historia e auditimit Suprem shtetëror ndërthurret pazgjidhshmërisht me fatin e ndryshueshëm të shtetit polak: statusi dhe kompetencat e tij janë varur shpesh nga shkalla e demokratizimit të strukturave të pushtetit në shtet. Nuk përbën ndonjë zbulim konstatimi që auditimi i shtetit i shërben shtetit, organeve të tij të larta në përmbushjen prej tyre të detyrave kushtetuese. Disa probleme shfaqen në paraqitjen e detyrave të auditimit të shtetit në sfondin kohor, në të cilin nuk vepronin mekanizma demokratikë. Fati i aparatit shtetëror në periudhën e Polonisë Popullore, që përfshin disa dhjetëvjeçarë të pasluftës, në të cilën në shkallë të ndryshme shfaqej karakteri totalitar i regjimit shtetëror, ka reflektuar edhe në

³ R. Szawłowski, *Organet shtetërore më të larta të auditimit në Poloninë e shek. XIX*, Varshavë 1999, *Organet më të larta Shtetërore të Auditimit në Republikën II*, Varshavë 2004.

⁴ krahasuar posaçërisht me punimet e radhës të A. Sylwestrzak: *Zyra e Auditimit Suprem*, Varshavë 1997, *Zyra e Auditimit Suprem, Studim juridiko-sistemor*, Varshavë 2006.

⁵ Këtu vlen të përmendet iniciativa e vyer kërkimore. Në vitin 2010 NIK bashkë me qendrën KARTA inicjuan një projekt për të siguruar materialet arkivore që kishin të bënin me historinë e NIK-ut dhe që gjendeshin jashtë kufijve të Polonisë. Historianë të KARTA bënë inventarin e materialeve mes të tjerash në Institutin polak dhe Muzeumin Gjeneral Sikorski në Londër si dhe në arkivat shtetërore në Vilnius dhe Lvov, ku para lufte funksiononin sektorë rajonalë të NIK-ut.

funksionimin e auditimit shtetëror. Sikundër në rastin e shumë institucioneve shtetërore, edhe sa i përket Zyrës së Auditimit Suprem, trashëgimia e viteve të kaluara përmban edhe përvoja të vështira. Veçanërisht në periudhën e Polonisë Popullore, pozicioni dhe struktura e NIK-ut ndryshonin në varësi të ndryshimeve të shpeshta në dispozitat ligjore, kurse rolin e saj ose e minimizonin, ose e ekspozonin. Në çdo rast megjithatë, NIK-ut i interesonte të theksohej pavarësia e auditimit shtetëror dhe objektivizmi në veprimet audituese, teksa rolin e tij si rojtar i financave publike përpiqej ta përmbushte me kompetencë dhe skrupulozitet, në përputhje me ligjin. Në atë periudhë të vështirë u arrit të ruheshin elemente të traditës dhe trashëgimisë së auditimit shtetëror, të përfutuara në njëzetvjeçarin e midis luftrave. Në trashëgiminë pas Republikës II, Zyra e Auditimit Suprem mori detyrat bazë të veprimit: pavarësinë e organit më Suprem të auditimit, kolegialitetin dhe përgjegjësinë vetëm përpara Parlamentit. Trajtesat e këtij libri nuk i kushtohen tërësisht historisë- në të do të gjejmë edhe zgjidhje ligjore dhe organizative funksionale në ditët e sotme, si edhe zgjidhje bashkëkohore në praktikën e auditimit. Miratimi i ligjit të ri mbi Auditimin e Lartë përbën një rast të mirë për të paraqitur si përvojën, ashtu edhe trashëgiminë aktuale të institucionit dhe punonjësve të tij. Nga ky këndvështrim, në këtë botim vend të rëndësishëm zë paraqitja e pozicionit ligjor i Zyrës së Auditimit Suprem, organizimit të saj, detyrave dhe statusit të audituesve. Lexuesi që interesohet kryesisht për aspektet ligjore të funksionimit të NIK-ut, më shumë informacion do të gjejë në Interpretimin e ligjit mbi Zyrën e Auditimit Suprem, me autorë Elżbieta Jarzecka –Siwik dhe Bogdan Skwarka.⁶

Zhvillimi i bashkëpunimit ndërkombëtar, i lidhur me anëtarësimin në vitin 2004 të Polonisë në Bashkimin Europian, ka bërë që të marrin rëndësi kontaktet e Auditimit Suprem me institucionet homologe të shteteve të tjera. Është e pamundur të nënvlehtësohet përfitimi nga shkëmbimi i përvojave dhe pikëvështrimeve, qoftë në kuadrin e përgjithshëm të metodikës së auditimit, por qoftë edhe në çështje që kanë të bëjnë me detyra konkrete. Organizimi nga NIK-u i Kongresit VII të Organizatës Europiane të Institucioneve të Auditimit Suprem të Shtetit (EUROSAI) në qershor 2008 në Krakov- ka zënë një vend të rëndësishëm në historinë e NIK-ut. Ky kongres shënoi kryesimin trivjeçar të këtij forumi nga ana e Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë. Kjo gjë u kurorëzua me hartimin e Planit të parë Strategjik të EUROSAI-t. U forcua së tepërmi pozicioni ndërkombëtar i NIK-ut, i cili u shndërrua në një partner të vlerësuar. Këtë e dëshmon zgjedhja e NIK-ut në kryesinë e INTOSAI-t, organizatës botërore të institucioneve supreme të auditimit (SAI-ve) në vitin 2013, dhënia për herë të parë në histori e mandatit të audituesit të jashtëm të Organizatës Europiane të Studimeve Bërthamore CERN për vitet 2013-2015 si dhe përzgjedhja e NIK-ut si auditues i

Studiuesit mblodhën dokumentacion të pasur burimor, mes tij dhe fotografi të shumta. Në Londër, për shembull ruhen tri raportet e radhës të NIK-ut për vitet 1940, 1941-1942 dhe 1943, ku gjenden informacione mbi kontrollet më domethënëse të asaj periudhe. Dokumentet e vyera për historianët tani janë në fazën e analizimit.

⁶ E. Jarzecka-Siwik, B. Skwarka: Zyra e Auditimit Suprem. Koment për ligjin mbi Auditimin Suprem, Varshavë 2011

jashtëm i Këshillit të Europës për vitet 2014-2018. Ka qenë një kohë kur NIK-u polak mësonte nga të tjerët, sot dijen dhe përvojën e vet e ndan me të tjerë.

I
AUDITIMI I SHTETIT
NË TOKAT POLAKE
NË PERIUDHËN E COPËTIMEVE

1. ZYRA QENDRORE E LLOGARIVE TË PRINCIPATËS SË VARSHAVËS-ORGANI I PARË POLAK I AUDITIMIT TË SHTETIT (1808-1815)

POLONIA në periudhën para copëtimeve nuk kishte- ndryshe nga shtetet europiane të asaj kohe, të tilla si Franca, Spanja, Prusia apo Austria- organe të auditimit shtetëror të veçanta organizativisht dhe të karakterizuara nga pavarësia. Historia e auditimit shtetëror në Poloni nis vetëm në fillim të shek. XIX dhe është e lidhur ngushtë me krijimin e Principatës së Varshavës, në korrik 1807, në bazë të traktatit nënshkruar në Tylze midis Francës nga njëra anë dhe Ruisë dhe Prusisë nga ana tjetër. Kështu, një pjesë e madhe e tokave polake nga copëtimi i dikurshëm prusian rifituan pavarësinë, me ç'rast u bënë të mundura reformat strukturore, model i të cilave, para së gjithash, ishte Franca. Statusi kushtetues i dhënë Principatës së Varshavës nga Napoleonin më 22 korrik 1807, në të vërtetë nuk parashikonte krijimin e një organi të pavarur të auditimit shtetëror, megjithatë shumë shpejt doli e domosdoshme të përcaktohej institucioni, kompetencë e të cilit do të ishte auditimi i llogarive të dikastereve të veçanta. Prandaj, qysh prej shkurtit 1808 nisën punët mbi projektin e krijimit të Zyrës së Llogarive, që ishte ekuivalente me organin francez *Cour des comptes*, themeluar nga Napoleonin në vitin 1807. Këto punë përfunduan me nxjerrjen nga mbreti sask Frederik August të dekretit të datës 14 dhjetor 1808, në bazë të të cilit krijohej Zyra Qendrore e Llogarive të Principatës së Varshavës (GIO), me seli në Varshavë.

Ndërsa punohej ende mbi dekretin që krijonte organin e parë të auditimit të Shtetit në Poloni, në komisionin që përgatiste atë dekret, diskutohej mbi dy koncepte të ndryshme sa i përket kompetencave të zyrës që ushtronte auditimin e shpenzimeve publike. Koncepti i parë ishte i modelit francez, i cili pajiste organin e auditimit me kompetenca juridike, por që i jepte njëkohësisht kompetenca të gjera në veprimin paskontroll. Koncepti i dytë, i quajtur model prusian, nuk parashikonte kompetenca të tilla për Zyrën, i njihte asaj vetëm auditimin plotësues, pa asnjë mundësi veprimesh detyruese. Përfundimisht, Zyra Qendrore e Llogarive të Principatës së Varshavës, në kuadrin e saj të aparatit shtetëror realizonte konceptin francez, ndërsa në raport me kompetencat e dhëna pasqyronte modelin prusian, do të thotë modelin e auditimit plotësues që nuk parashikonte mundësi të ushtrimit të juridiksionit në formën e dhënies së vendimeve për gjobë⁷. Kjo do të thoshte se Zyra kishte kompetencë të verifikonte llogaritë, të

⁷ A. Sylwetrzak, *Zyra e Auditimit Suprem*, Varshavë 1997, faqe 20.

kontrolluara më parë nga eprorët, që kishin mbikëqyrje të drejtpërdrejtë të arkave publike. Funksionimi i GIO mbështetej në parimin e centralizimit. Zyra nuk kishte degë rajonale, ishte në varësi të drejtpërdrejtë të sundimtarit, i cili emëronte dhe shkarkonte gjithë të punësuarit e Zyrës. Një model i tillë i nënshtimit të organit shtetëror të auditimit ndaj mbretit, i siguronte atij pavarësinë nga administrata qeveritare.

Aktiviteti i GIO konsistonte në auditimin e të gjitha faturave vjetore të arkave publike (shtetërore dhe vendore), hyrjet dhe daljet e të cilave kapërcenin kuotën 500 zlloti. Afatet e dorëzimit të faturave i përcaktonte Zyra, çka do të thoshte se në rast vonesash kishte të drejtë të gjobiste. Auditimin e kryente në dy faza. Në fazën e parë faturat kontrolloheshin nga pikëpamja formale nga një ekip punonjësish të rangut të ulët, llogaritarët e Zyrës. Më vonë, grupi i nëpunësve Suprem (këshilltarë dhe garantues) kryente auditimin e qenësishëm. Kjo fazë kishte të bënte para së gjithash me ligjshmërinë e mjeteve të shpenzuara si dhe realizimin e tyre brenda kuadrit të objektivave buxhetorë. Merrej njëherësh në konsideratë edhe kriteri i kursimit dhe respektimi i parimeve të përdorimit të tyre me nikoqirllëk. Në qoftë se pas auditimit kishte dyshime, Zyra ia dërgonte materialin subjektit të interesuar, për shpjegime bashkë me vërejtjet e veta. Në rastin kur shpjegimet rezultonin të pamjaftueshme, Zyra i dërgonte një relacion mbretit nëpërmjet qeverisë (Këshillit të Shtetit), duke i bashkëngjitur edhe opinionin e vet. Nëse konstatoheshin shkelje financiare me elementë të krimit financiar, Zyra njoftonte pa vonesë ministrin përkatës dhe i dorëzonte një raport mbretit. Subjekti i pakënaqur nga raporti i Zyrës mund ta ankimonte drejtpërdrejt te mbreti.⁸

Në përbërje të Zyrës kishte dy grupe nëpunësish, kurse struktura e saj organizative e brendshme ishte si më poshtë:

- nëpunësit e lartë, të emëruar nga mbreti- kryetari, katër anëtarë (këshilltarë llogaritarë), katër garantues me të drejtë këshillimi;
- kancelaria e Zyrës, të cilën e formonin nëpunësit e thjeshtë të emëruar nga vetë Zyra,
- dy sekretarë, pesë llogaritarë dhe katër kancelarë.⁹

Në vitin 1809, u shfaq idea e futjes në përbërje të Zyrës edhe të nëpunësve që vinin me zgjedhje dhe të cilët përmbushnin rolin e faktorit shoqëror në kuadër të organit të auditimit shtetëror. Me dekretin e 8 prillit 1809, përbërja e Zyrës u zgjerua me nëpunës të zgjedhur nga këshillat e departamenteve (një këshilltar nga çdo department). Këshilltarët që vinin me zgjedhje kishin të njëjtat kompetenca me këshilltarët e emëruar nga mbreti, megjithëse funksionin e kryenin pa marrë asnjë shpërblim.¹⁰

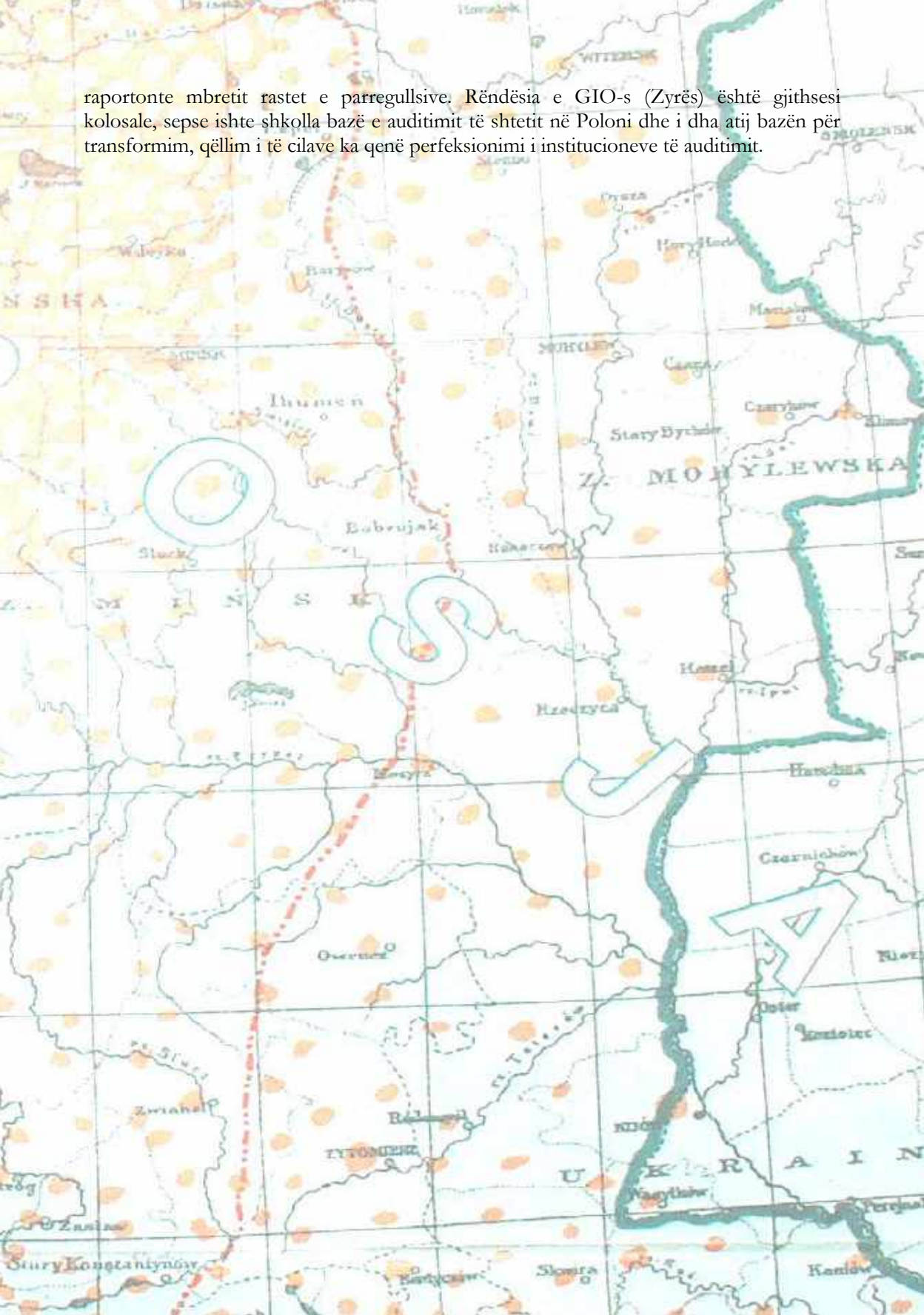
Zyra Qendrore e Llogarive të Principatës së Varshavës ishte organi i parë polak i auditimit shtetëror. Merrej me auditimin plotësues të shpenzimeve publike, si dhe me auditimin e realizimit të detyrave të buxhetit dhe ishte e pavarur nga administrata qeveritare. Nuk kishte, megjithatë, asnjë kompetencë ndëshkimore paskontroll, mundej vetëm t'i

⁸ S. Kalużny, J. Szezepaniak, *Përshkrim i auditimit shtetëror në Poloni*, Varshavë 1982, faqe 55.

⁹ R. Szawlowski, *Organet e Zyrës së Auditimit Suprem në Poloninë e shekullit XIX*, Varshavë 1999, faqe 34.

¹⁰ Po aty, faqet 34-35.

raportonte mbretit rastet e parregullsive. Rëndësia e GIO-s (Zyrës) është gjithsesi kolosale, sepse ishte shkolla bazë e auditimit të shtetit në Poloni dhe i dha atij bazën për transformim, qëllim i të cilave ka qenë perfeksionimi i institucioneve të auditimit.

2. ZYRA SUPERIORE E LLOGARISË SË MBRETËRISË POLAKE (1815-1866)

PAS DISFATËS së Napoleonit, çka solli rënien e Principatës së Varshavës, nisi një periudhë e re në historinë e Polonisë. Marrëveshja e arritur në kongresin e Vienës në vitin 1815, e cila parashikonte krijimin e Mbretërisë Polake, do të thoshte faktikisht fund i ekzistencës së Zyrës Qendrore të Llogarisë. Megjithatë, duhet theksuar se megjithë vendimin e Qeverisë së Përkohshme të Mbretërisë Polake të datës 21 gusht 1815 për likuidimin e GIO-s (Zyrës) në datën 11 nëntor të atij viti, auditimi i shpenzimeve publike u vazhdua nga Departamenti i Llogarive, përbërja thelbësore i të cilit ndryshonte shumë nga struktura e Zyrës.¹¹ Falë kësaj u ruajt vazhdimësia e punës në auditimin e shpenzimeve publike. Statusi i dhënë Mbretërisë Polake nga cari Aleksander I në nëntor 1815 parashikonte ngritjen e një zyre speciale të llogarive, që merrej me verifikimin përfundimtar të faturave.¹² Falë kësaj, për herë të parë në historinë e Polonisë, organi më i lartë i auditimit mori emërtim kushtetues. Akti që krijoi Zyrën e Llogarive të Mbretërisë Polake ishte dekreti i 3 tetorit 1816, nxjerrë nga car Aleksandri I në Varshavë dhe i shpallur më 30 nëntor të po atij viti, i cili gjithsesi mbeti në fuqi vetëm për pesë vjet dhe u zëvendësua nga dekreti i 9 gushtit 1921, i cili i ndryshon edhe emërtimin në Zyra e Lartë e Llogarive (NIO).

Kompetencat bazë të Zyrës nuk ndryshuan në raport me kompetencat që kishte pasur Zyra e Llogarive të Principatës së Varshavës. Edhe ajo merrej me auditimin plotësues të faturave të dërguara nga subjektet që dispononin mjete publike. Dekreti përcaktonte afatet e dorëzimit të faturave, me pasoja në rast shkeljesh (ndalim rroge ose ndalim i pjesshëm i saj, pushim nga puna).¹³

Faturat kontrolloheshin trefish. Fillimisht bëhej auditimi formal i faturave, pastaj auditimi i qenësishëm dhe në fund suprauditimi me themel, qëllimi i të cilit ishte eliminimi i ndonjë pasaktësie.¹⁴ Auditimi i qenësishëm kryhej në bazë të kriterit të ligshmërisë, por që merrte në konsideratë edhe vlerësimin e shpenzimeve nga pikëpamja e qëllimshmërisë, kursimit dhe parimeve të përdorimit me nikoqirllëk. Auditimi shtetëror në periudhën e

¹¹ Po aty, faqe 60-61

¹² Neni 78 i Kushtetutës së Mbretërisë Polake sanksiononte :Do të jetë Zyra e llogarive ajo që do të kryejë verifikimin përfundimtar të faturave. Kjo zyrë do të varet vetëm nga mbreti. Cituar nga R. Szawłowski, faqe 61.

¹³ A. Sylwetrzak, citat i faqes 28.

¹⁴ S. Kalużny, citat, faqe 58.

Mbretërisë Polake kishte karakter plotësues, formal dhe të qenësishëm. Zyra vendoste për pranimin ose jo të faturës së paraqitur. Njohja do të thoshte faturim në kontroll trefish. Fillimisht bëhej auditimi formal i faturave, pastaj auditimi i qenësishëm dhe në fund superauditimi me themel, qëllimi i të cilit ishte eliminimi i ndonjë pasaktësie. Auditimi i qenësishëm kryhej në bazë të kriterit të ligjshmërisë, por që merrte në konsideratë edhe vlerësimin e shpenzimeve nga pikëpamja e qëllimshmërisë, kursimit dhe parimeve të përdorimit me nikoqirllëk. Auditimi shtetëror në periudhën e Mbretërisë Polake kishte karakter plotësues, formal dhe të qenësishëm. Zyra vendoste për pranimin ose jo të faturës së paraqitur. Njohja do të thoshte dërgimi i faturës tek pushteti që e kishte paraqitur, me shënimin për shpjegime plotësuese në afatin e përcaktuar. Shmangiet e konstatuara mund të kishin karakter formal ose të qenësishëm. Në qoftë se kishin karakter formal, Zyra vendoste gjobë deri në kuotën 100 zloti polakë. Në rastin e parregullsive thelbësore, ishte parashikuar i ashtuquajtimi institucion *decessu*. Ai njihte parregullsitë dhe tregonte personin përgjegjës që detyrohej të kthente shumën e kontestuar në afatin e përcaktuar. Konstatimi i parregullsive lidhej njëkohësisht me zgjidhjen nëse shmangia ishte një gabim i zakonshëm, apo shkelje e vetëdijshme. Në rastin e pare, Zyra- krahas domosdoshmërisë së kthimit të shumës- vendoste edhe gjobë shtesë, në rastin e dytë njoftonte Komisionin qeveritar të dikasterit për të nisur proces gjyqësor. Personi i ngarkuar me *decessu* mund të ankimonte brenda tre muajsh tek mëkëmbësi i mbretit, nëpërmjet Komisionit Qeveritar kompetent. Dënimi *decessu* trajtohej si detyrim ndaj thesarit dhe ndiqej me procedurë përmbarimore¹⁵

Kompetencat e Zyrës në kohën e Mbretërisë Polake përfshinin edhe auditimin paraprak të buxhetit të Mbretërisë në fazën e miratimit të tij ose në kryerjen e inventarizimit të pasurisë publike (të luajtshme dhe të paluajtshme), e cila përditësohej çdo vit. Në këtë kuadër, kompetencat e Zyrës shkonin shumë më larg se kompetencat e Zyrës Qendrore Llogaritare të Principatës së Varshavës. Zyra detyrohej po ashtu t'i paraqiste mbretit një herë në vit raportin për mbylljen e faturave shtetërore, me vërejtjet më të rëndësishme.¹⁶

Kushtetuta e Mbretërisë Polake parashikonte që Zyra Supreme e Llogarive përgjigjej drejtpërdrejt para mbretit, i cili nga ana e vet i besonte mbikëqyrjen e Zyrës mëkëmbësit të tij në Varshavë. Veprimtaria e Zyrës ishte e centralizuar. Në krye të saj ishte kryetari (pas kryengritjes së nëntorit atë e zëvendësuan me emërtimin kryekontrollor), i emëruar nga mbreti me propozim të mëkëmbësit. Mbreti emëronte gjithashtu edhe nëpunësit e lartë të Zyrës (këshilltarët, garantuesit, raportshkruesin), ndërsa nëpunësit e rangut më të ulët i caktonte mëkëmbësi. Personat që drejtonin kancelarinë emëroheshin nga kryetari, i cili përgjigjej drejtpërdrejt para mëkëmbësit. Kryetari udhëhiqte tërë punën e Zyrës, kurse vendimet merrreshin kolegjisht (me një përbërje prej katër vetësh), me shumicë votash, në rast barazimi votash, vendoste kryetari. Kandidatët për nëpunës të Zyrës duhej të kishin kualifikimin e duhur.¹⁷

Prej vitit 1812, Zyra ishte nën varësinë e mëkëmbësit, të cilit kryetari i paraqiste raportet, si dhe relacionet vjetore mbi gjendjen e financave të Mbretërisë, të quajtura pasqyra të përgjithshme, një kopje e të cilave përfundonte tek mbreti. Nuk kishte gjithsesi lidhje të

¹⁵ S. Kalużny, citat faqe 58-59, A. Sylwetrzak faqe 28; R. Szawlowski, citat, faqe 79-80.

¹⁶ S. Kalużny, citat, faqe 60.

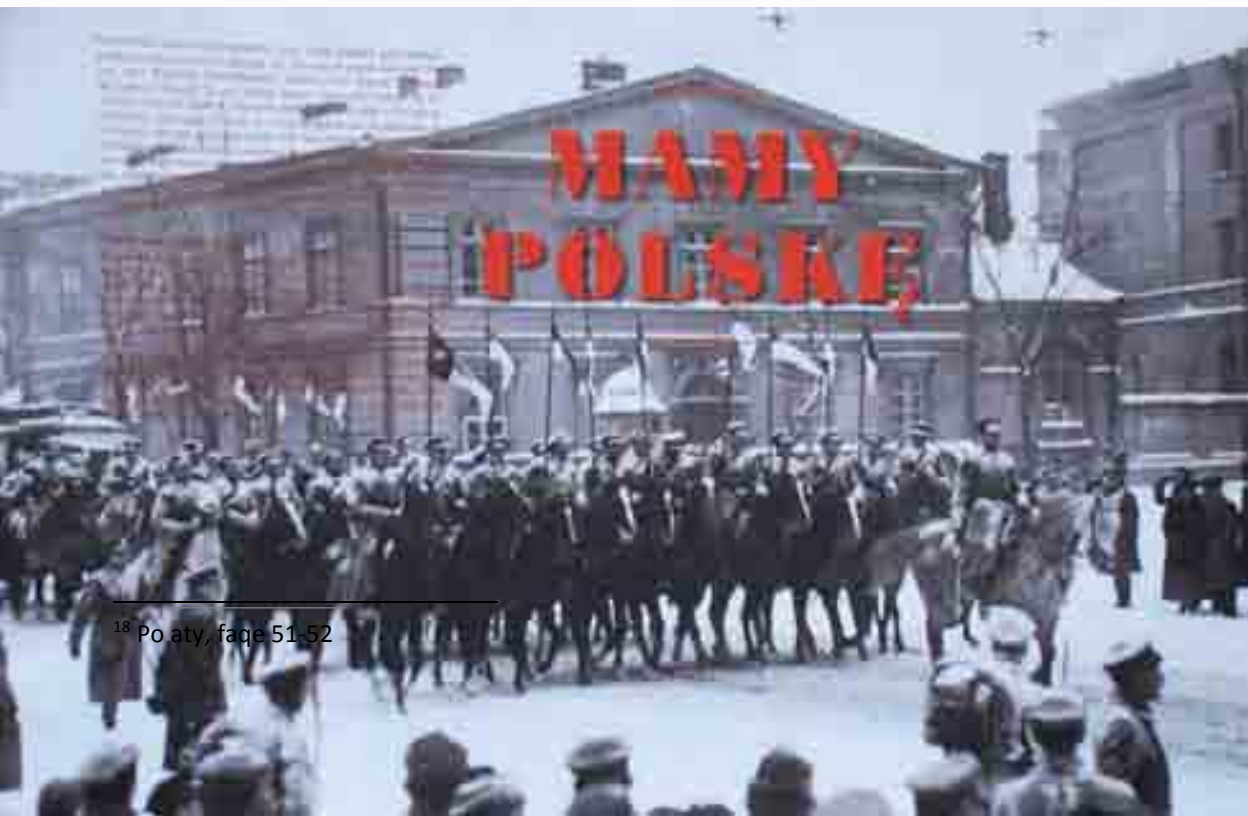
¹⁷ A. Sylwetrzak, citat, faqe 27

Zyrës me Parlamentin, edhe pse deputetët flisnin për nevojën e amendamenteve që argumentonin domosdoshmërinë e një pavarësie më të madhe të organit të auditimit shtetëror.

Këto kërkesa të deputetëve u pasqyruan në vendimin e Parlamentit, që kishte të bënte me ndryshimin e Kushtetutës së Mbretërisë Polake, më 29 gusht 1831, por edhe më vonë gjatë kryengritjes së nëntorit. Sipas këtij vendimi, Parlamenti bëhej organi që do të zgjidhte kryetarin e Zyrës Supreme të Llogarive. Dështimi i kryengritjes e bëri të pamundur jetësimin e amendamenteve. Statusi organik i dhënë Mbretërisë Polake nga cari Mikollaj I më 14 shkurt 1832, status që zëvendësonte kushtetutën, parashikonte funksionimin e mëtejshëm të Zyrës Supreme të Llogarive, që do të drejtohej nga kryekontrollori. U la kësisoj në fuqi dekreti i vitit 1821.

Pas shtypjes së kryengritjes së janarit, ndodhi likuidimi i aparatit shtetëror polak, i cili u zëvendësua me aparatit e Perandorisë Ruse. Zyra Supreme e Llogarive u shkri me dekretin e carit të 28 dhjetorit 1866 dhe, vetëm për të përfunduar verifikimin e faturave, u krijua Dhoma e Përkohshme e Auditimit(NIO), e cila, edhe ajo, u shkri në vitin 1867 pas përmbushjes së detyrës. Në këtë mënyrë, merr fund veprimtaria e organeve polake të auditimit shtetëror në shekullin XIX.¹⁸

Pas shkrirjes së NIO-s, në tokat e ish Mbretërisë së Kongresit u krijuan tri dhoma auditimi, që bënë pjesë në auditimin e centralizuar rus. Me seli në Petërsburg. Zyrat u hapën në Varshavë, Lublin dhe Lomża. Organ suprem i auditimit u bë Zyra Qendrore e Auditimit Shtetëror, që kishte në krye kontrollorin e shtetit, para të cilit jepnin llogari instancat e terrenit, të cilat nga ana e tyre vepronin vetëm me mbikëqyrjen e një njeriu të vetëm në rolin e kryetarit. Për rilindjen e auditimit shtetëror polak duhej pritur fundi i Luftës I Botërore, kur dhe lindi nga e para shteti sovran polak.

¹⁸ Po aty, faqe 51-52

II

AUDITIMI I SHTETIT NË PERIUDHËN MIDIS LUFTRAVE

DZIENNIK PRAW

PAŃSTWA POLSKIEGO.

183.

DEKRET

o najwyższej Izbie Kontroli Państwa.

Na wniosek Rady Ministrów stanowiąco następuje:

Art. 1. W miejsce utworzonego postanowieniem Tymczasowej Rady Państwa z 10 sierpnia 1917 r. Urzędu Obrachunkowego utworzoną zostaje Najwyższa Izba Kontroli Państwa w Warszawie. Najwyższa Izba Kontroli Państwa jest władzą podległą bezpośredniej kontroli dochodów i wydatków państwowych, prawidłowości administrowania majątkiem państwa oraz gospodarki instytucji, zakładów fundacji i funduszków, tudzież jednostek samorządowych i miast wskazanych w art. 11. Poza tem Najwyższa Izba Kontroli Państwa kontroluje wszechstronnie wykonanie budżetu.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 r.

Naczelnik Państwa:
J. Piłsudski

Prezydent Ministrów:
I. J. Paderewski

Minister Skarbu:
Dr. Englich

BULETINI I LIGJEVE TË SHETITIT POLAK

183

DEKRET

*mbi Auditimin Suprem të Shtetit
Me propozim të Këshillit të Ministrave
vendos si më poshtë vijon:*

*Neni 1. Në vend të Zyrës së Llogarive,
krijuar me vendim të Këshillit të Përkohshëm të
datës 10 gusht 1917, do të jetë Auditimi Suprem i
Shtetit në Varshavë. Auditimi Suprem i Shtetit
është pushtet që i nënshtrohet drejtpërdrejt Krent të
Shtetit, është pushtet i pavarur, i krijuar për kontroll
të vazhdueshëm dhe të gjithanshëm të të ardhurave
dhe shpenzimeve shtetërore, ligjshmërisë në
administrimin e pasurisë shtetërore, si dhe ekonomizimin
e institucioneve, për kontroll të fondeve dhe fondacioneve
të po këtyre njësive vendore dhe qyteteve të përmendura
në nenin 11. Veç kësaj, Auditimi Suprem i Shtetit
kontrollon realizimin e gjithanshëm të buxhetit.*

Nxjerrë në Varshavë, më 7 shkurt 1917.

Kreu i Shtetit

J. Piłsudski

Kryetar i Këshillit të Ministrave

I. J. Paderewski

Ministër i Thesarit

Dr. Englich

1. THEMELET E AUDITIMIT TË SHTETIT NË VITET 1918-1921

Viti 1918 është viti kur Polonia rifitoi pavarësinë, njëkohësisht edhe fillimi i shtetësisë polake bashkë me organet e aparatit shtetëror, mes të cilëve duhet theksuar edhe organi i pavarur i auditimit. Qysh nga fundi i Luftës I Botërore, më 10 gusht 1917, u krijua Zyra e Llogarive që funksiononte pranë Këshillit të Përkohshëm të Shtetit të Mbretërisë Polake, në përbërje të të cilit ishte edhe zyra e auditimit të shpenzimeve buxhetore.¹⁹ Ky kontroll merrej para së gjithash me ligjshmërinë e të ardhurave dhe destinacionin e shpenzimeve, mbikëqyrte njëherësh edhe mosrritjen e çmimeve të tregut, si dhe bazueshmërinë e dhënies së kredive nga buxheti i shtetit. Këshilli i Përkohshëm i Shtetit lindi si rezultat i proklamatës së firmosur në 5 nëntor 1916, në emër të perandorëve austriakë dhe gjermanë dhe që parashikonte krijimin e shtetit Sovran polak në tokat e ish copëtimit rus. Këshilli i Përkohshëm i Shtetit vepronte mbështetur në të ardhurat që vinin nga buxhetet e fuqive pushtuese, kurse Zyra e Llogarive, e krijuar për të kontrolluar shpenzimet publike, bënte pjesë në Departamentin e Thesarit dhe përgjigjej para drejtorit të tij.²⁰

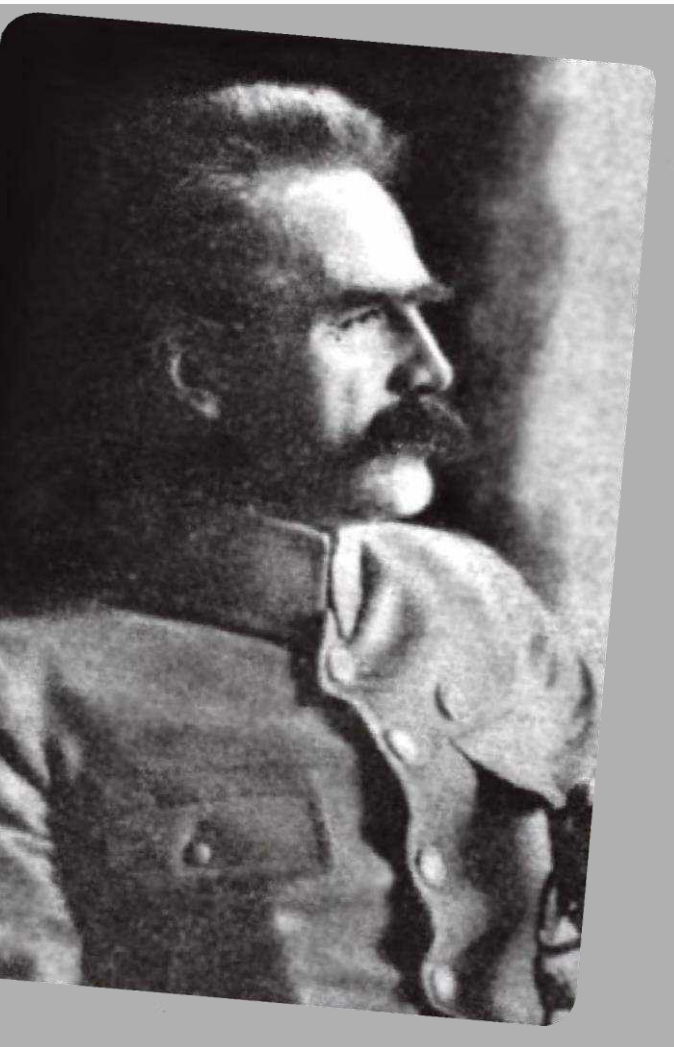
Në qoftë se auditimi i kryer në njësi të veçanta për një periudhë të caktuar dilte pozitiv, atëherë Zyra i bënte kërkesë Këshillit të Shtetit- nëpërmjet departamentit të Thesarit- për dhënie absolutoriumi (*përtetim se fondet ishin shpenzuar si duhet-shën. i përktb.*). Në rast dyshimesh, Zyra mund të kërkonte shpjegime nga njësia e kontrolluar dhe në qoftë se konstatoheshin parregullsi, i drejtohej Departamentit Ekzekutiv të Këshillit të Përkohshëm të Shtetit-nëpërmjet drejtorit të Departamentit të Thesarit.²¹ Zyra i paraqiste gjithashtu Këshillit të Përkohshëm të Shtetit raportin mbi realizimin e buxhetit bashkë me

¹⁹ J. Kalużny, citat, faqe 71. Rregullorja e Dhomës së Llogarive pranë Departamentit të Thesarit, e datës 10.08.1917, e cila në pjesën e dytë me titull “Kompetencat e Zyrës” thoshte: “Dhoma e Llogarive ka për detyrë 1. Auditimin e realizimit të buxhetit nga sektorë të veçantë të Këshillit të Përkohshëm të Shtetit, do të thotë auditimi i hyrjes së të ardhurave dhe balancimi i shpenzimeve, duke marrë në konsideratë vjeljen e të ardhurave në raport me ligjin. 2. Auditimin e imtësishëm të provave që sigurojnë të ardhurat dhe shpenzimet, duke mbajtur parasysh korrektësinë në shpenzime, kujdesin për të mos provokuar rritjen e çmimeve të tregut, si dhe respektimin e rregullave për sigurimin në buxhet të normave mbështetëse për kredi.

²⁰ Përbërja personale e Zyrës së Llogarive formohet me vendim të Drejtorit të Departamentit të Thesarit, mbi bazën e parimeve të përgjithme për rekrutimin e nëpunësve të Këshillit të Përkohshëm të Shtetit. Veprimtarinë strikte të nëpunësve të veçantë si dhe ndarjen në përgjithësi të punës, e përcakton Rregullorja e Drejtorit të Departamentit të Thesarit. Citat nga R. Szawłowski; Organet e auditimit Suprem të shtetit në Republikën II..., faqe 374

²¹ A. Sylwetrzak, citat faqe 35, po aty f. 5-9 të Rregullores së Zyrës së Llogarive, R. Szawłowski, Organet e auditimit Suprem të shtetit në Republikën II... faqe 375.

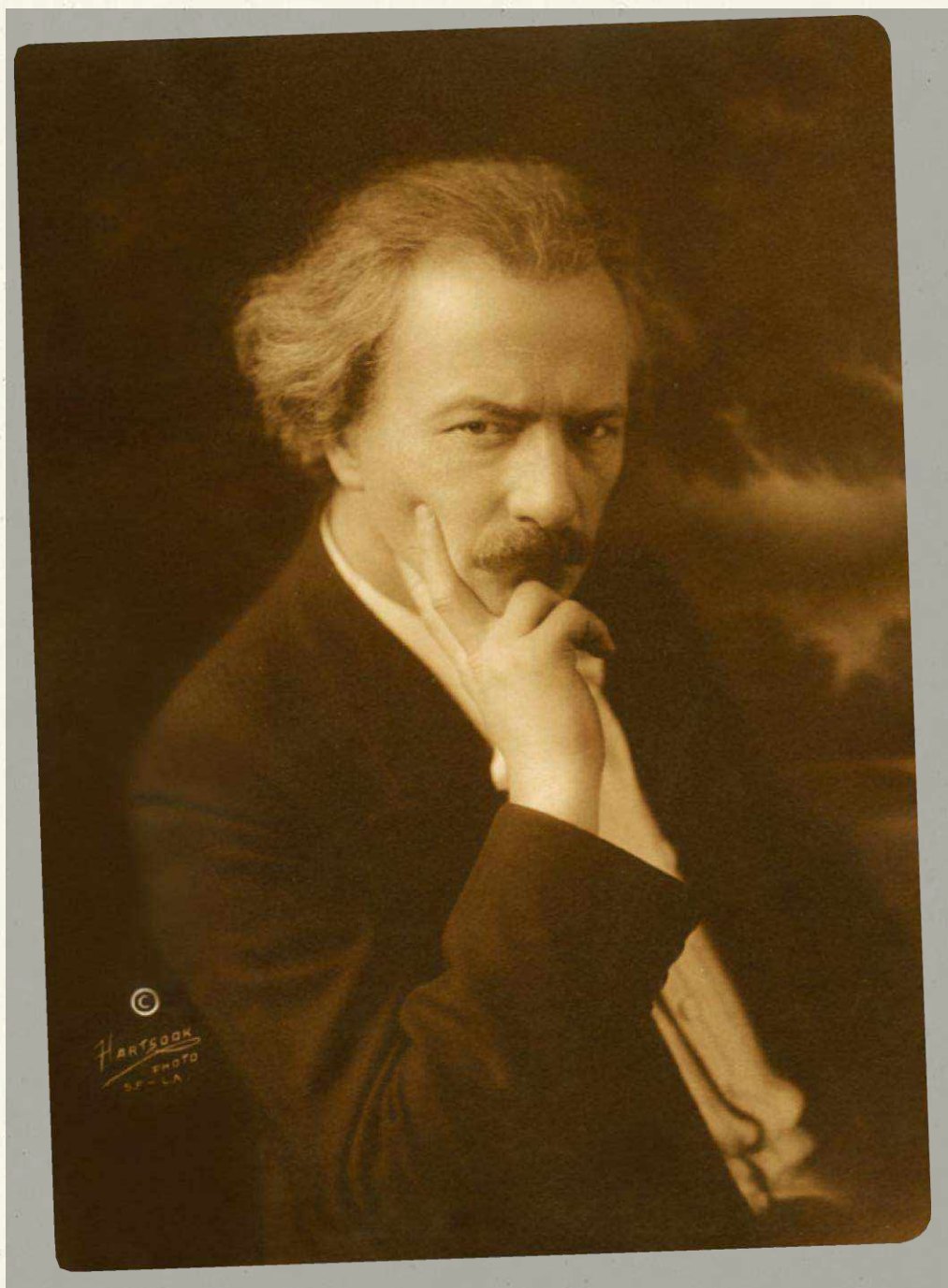
vërejtjet përkatëse.²² Zyra e Llogarive u shkri me dekret të Kreut të Shtetit Juzef Pillsudski më 7 shkurt 1919.²³

Me këtë dekret, të nxjerrë me kërkesë të Këshillit të Ministrave, u krijua Auditimi Suprem i Lartë i Shtetit (NIKP), që varej drejtpërdrejt nga Kryetari i Shtetit dhe që ishte një pushtet i pavarur, i krijuar posaçërisht për auditim të përhershëm dhe të gjithanshëm të të ardhurave dhe shpenzimeve shtetërore, auditim të ligjshmërisë në administrimin e pasurisë shtetërore, për auditim të ekonomisë së institucioneve, ndërmarrjeve, fondacioneve dhe fondeve, si dhe njësisë të pushtetit vendor dhe disa prej qyteteve të mëdha. Këtë dekret e nënshkruan gjithashtu Kryetari i Këshillit të Ministrave, Ignacy Jan Paderewski si dhe Ministri i Thesarit Józef Englich.

²² J. Kaluzny, citat, faq. 71, R. Szawłowski, Organet e auditimit Suprem të shtetit në Republikën II...f 55.

²³ Buletini i Ligjeve të Shtetit Polak i vitit 1919, nr 14, pozicioni 183.

Art. 46. Pozostałe po urządach rosyjskich i powstałe w okresie okupacji archiwizacji państwowej albo będą włączone do istniejących archiwów, albo wejdą do na nowo tworzonej archiwizacji miejscowych, wreszcie będą przekazane odpowiednim władzom państwowym po do użytku bieżącego, na żądanie właściwego ministerstwa.

Dan w Warszawie, dnia 7 lutego 1919 r.

Naczelnik Państwa:

J. Piłsudski.

Prezydent Ministrów:

I. J. Paderewski

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

Jan Łukasiewicz

183.

DEKRET

o najwyższej Izbie Kontroli Państwa.

Na wniosek Rady Ministrów stanowią co następuje:

Art. 1. W miejsce utworzonego postanowieniem Tymczasowej Rady stanu z 10 sierpnia 1917 r. Urzędu Obrachunkowego utworzona zostaje Najwyższa Izba Kontroli Państwa w Warszawie. Najwyższa Izba Kontroli Państwa jest władzą podległą bezpośrednio Naczelnikowi Państwa, samodzielną i powołaną do stałej, a wszechstronnej kontroli dochodów i wydatków państwowych, prawidłowości administrowania majątkiem państwa oraz gospodarki instytucji, zakładów fundacji i funduszy, tudzież jednostek samorządowych i miast wskazanych w art. 11. Ponadto Najwyższa Izba Kontroli Państwa kontroluje wszechstronnie wykonanie budżetu.

Wszelkie władze i urzędy państwowe cywilne i wojskowe, powyżej wymienione instytucje, jednostki samorządowe i miasta, obowiązane są stosować się do zarządzeń Najwyższej Izby Kontroli Państwa, wydanych w zakresie spraw, należących do jej kompetencji w taki sam sposób, jak do zarządzeń właściwego ministerstwa.

Art. 2. Najwyższa Izba Kontroli Państwa składa się z prezesa, wiceprezesa, oraz członków kolegium, noszących tytuł radców Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa mianuje Naczelnik Państwa na wniosek Prezydenta Ministrów, zaś wiceprezesa i członków na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Innych urzędników Najwyższej Izby Kontroli Państwa mianuje prezes. Członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa są nieusuwalni z kolegium, a podlegają dyscyplinarnym.

Në kompetencat e NIKP ishte edhe auditimi i gjithanshëm i buxhetit të shtetit (neni 1 i dekretit). Në bazë të nenit 12 të dekretit, NIKP ndërmernte veprimet e mëposhtme të auditimit:

1. Auditimin paraprak, do të thotë preventiv- që kishte të bënte me shpenzimet për investime shtetërore, të kryera nga komisioni special që kishte në përbërje të vet funksionarë shteti, nga mjetet e Thesarit të Shtetit (ndërtim rrugësh, urash, kanalesh, kazermash për ushtrinë si dhe godinash të tjera me destinacion shtetëror), por edhe shpenzimet për furnizimin e ushtrisë, mirëmbajtjen e rrugëve dhe urave, punimet bonifikuese, digave të lumenjve, blerjen ose zëvendësimin e pasurive të paluajtshme që rrisnin pasurinë e Thesarit të Shtetit, si dhe rikonstruksionin e godinave shtetërore. Auditimit paraprak i nënshtroheshin gjithashtu edhe shpenzimet analoge të kryera nga institucione, ndërmarrje, fondacione dhe fonde, si dhe nga njësitë vendore dhe disa prej qyteteve të mëdha. Auditimin e mëtejshëm (të quajtur represiv)- që kishte të bënte me faturat e dorëzuara Auditimit Suprem të Shtetit, në përputhje me udhëzimet dhe instruksionet e dhëna në marrëveshje me pushtetin qendror.²⁴

2. Auditimin faktik të arkave dhe llogarive të kasave- i cili kryhej nga të deleguar në vend të funksionarëve të NIKP-it, të rekrutuar nga NIKP-i me urdhëresat të Kryetarit të NIKP-it, në marrëveshje me Kryetarin e Këshillit të Ministrave (neni 20 i dekretit).

Në kryerjen e auditimeve, NIKP-i udhëhiqej nga parimet e mëposhtme të aktivitetit auditues, të përcaktuara në nenin 12 të dekretit (*in fine*):

Duhej kryer auditimi i rregullsisë së faturave si dhe përputhshmërisë me provat fature, në bazë të librit të llogarisë;

Auditimi duhej të përfshinte edhe respektimin e parimeve të kursimit, nikoqirllëkut dhe ndershmërisë në urdhëresat për kryerjen e shpenzimeve.

Përgjatë veprimeve audituese, NIKP-i kishte të drejtë të kërkonte nga çdo subjekt i kontrolluar shpjegime, si dhe të dërgonte në instancat e larta regjistrat, buletinet dhe aktet (neni 13 i dekretit). Me qëllim shmangien e mangësive të vërejtura, pasaktësive ose parregullsive, NIKP-i kishte të drejtë të nxirrte udhëzime, në të cilat mund të kërkonte thirrjen në përgjegjësi materiale të fajtorit. Në rast mospërbushje brenda afatit të mangësive, Kryetari është i detyruar t'ia paraqesë çështjen Kreut të Shtetit (neni 14 i dekretit). Veç kësaj, në rastin e konstatimit të mangësive financiare ose tkurrjes së pasurisë, NIKP-i kishte të drejtë të pezullonte funksionarët e dyshuar dhe t'ia përcillte informacionin organit superior. Ndërsa, në rastin e *vullnetit të keq* në administrim, Kryetari i NIKP-it detyrohej të njoftonte pa vonesë Prokurorin (neni 15 i dekretit). Auditimi Suprem i Shtetit i paraqiste Parlamentit raportin që përmbante informacion mbi mospërputhshmërinë midis gjendjes së konstatuar gjatë auditimit dhe buxhetit të miratuar (kursime, ose tejkallim shpenzimesh), si dhe të jepte shkaqet e shfaqjes së tyre (neni 19 i dekretit).

²⁴ Dekreti thoshte më tej se Dhoma “për këtë qëllim analizon saktësisht nëse janë respektuar rigorozisht parimet e një ekonomie sa më të mirë dhe në përputhje me destinacionin në blerje, shkëmbime, përdorime dhe shitje, ose në dhënien me qira të pasurisë së thesarit, në hyrjen e të ardhurave dhe daljen e shpenzimeve, në vjeljen në kohë të ardhurave dhe në nivelet e përcaktuara, në mbledhjen e qirave të pronave të thesarit të shtetit, kuotën e tyre, çmimet përkatëse.

Citat nga R. Szawłowski: Organet superiore të auditimit të shtetit në Republikën II...faqe 379.

Në krye të Auditimit Suprem të Shtetit ishte kolegji i përbërë nga kryetari, nënkryetari dhe anëtarët e kolegjiut (këshilltarët). Kryetarin e emëronte Kryetari i Shtetit me propozim të Kryetarit të Këshillit të Ministrave, kurse nënkryetarin dhe anëtarët, me propozim të kryetarit. Nëpunësit e tjerë të Auditimit të Shtetit i emëronte kryetari (neni 2 i dekretit). Auditimi Suprem vepronte kolegjisht, ndërsa vendimet e tij merrreshin me shumicë votash. Në rast se kishte vota të barabarta, vendimi merrej me votën e kryetarit (neni 6 i dekretit). Në mbledhjet e tij, Kolegjiu merrte në shqyrtim: çështje të absolutoriumit, që kishin të bënin me mbylljen e llogarive të shtetit dhe subjekteve që i nënshtrohen auditimit (ndërmarrje, fonde dhe institucione), çështje të natyrës së përgjithshme, të tilla si për shembull, dhënia e instruksioneve apo vendosja e parimeve të auditimit, opinione për autoritetet qendrore, çështje të ngritura nga kryetari ose të rregullores, por edhe çështje që nxjerrin në pah diferenca midis Auditimit Suprem dhe pushtetit qendror (neni 7 i dekretit). Element shumë i rëndësishëm i pavarësisë të auditimit shtetëror kanë qenë garancitë e pavarësisë së vendimeve të kolegjiut.

Ndër to përmendim: moslargimi i anëtarëve të kolegjiut vetëm me një shkelje disiplinore²⁵, ndalimi i bashkimit të funksioneve të kryetarit, nënkryetarit dhe anëtarit të kolegjiut me poste në zyra në institucione të tjera, ndalimi i aktivitetit të paguar në çfarëdo forme, duke përfshirë edhe pjesëmarrjen në ndonjë bord, këshill mbikëqyrës që sjell përfitime (neni 5 i dekretit). Anëtarët e kolegjiut të Auditimit Suprem nuk mund të ishin gjithashtu anëtarë të Parlamentit (neni 4 i dekretit). Veç kësaj dekreti, ndalonte pjesëmarrjen e njëkohshme në kolegjiu të personave me lidhje gjaku apo në konflikt interesi (neni 3).²⁶ Kryetari i Auditimit Suprem kishte të drejtë të merrte pjesë në punimet e Parlamentit, si edhe të referonte në emër të auditimit rezultatet e prezantuara personalisht ose nëpërmjet të deleguarve. Kishte po ashtu detyrimin t'u jepte shpjegime deputetëve dhe senatorëve. Kryetar i parë i Auditimit Suprem të Shtetit u emërua Józef Higersberger (Juzef Higersberger).

²⁵ Organ kompetent në çështjet e përgjegjësisë disiplinore të anëtarëve të kolegjiut të Auditimit Suprem të Shtetit ishte trupa e përbërë nga tre gjyqtarë të Gjykatës së Lartë si dhe dy anëtarë të kolegjiut të deleguar nga kryetari. Funksionin e prokurorit disiplinor e luante një nga anëtarët e Auditimit Suprem, i përzgjedhur nga Dhoma. (neni 2 i dekretit).

²⁶ Kjo dispozitë thekson se: “Babë e bir, vjehëri dhe dhëndri, vëllezërit dhe kunetërit nuk mund të jenë njëkohësisht anëtarë të kolegjiut të Auditimit Suprem të Shtetit.”

Art. 3. Ojciec i syn, teść i zięć, bracia i szwagrowie nie mogą być jednocześnie członkami kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Art. 4. Prezes, wiceprezes i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa nie mogą być członkami Sejmu.

Art. 5. Prezes, wiceprezes i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli Państwa nie mogą równocześnie zajmować innych urzędów, ani podejmować się ubocznych zajęć za wynagrodzeniem w jakiegokolwiek formie. W szczególności nie wolno żadnemu z nich uczestniczyć w zarządzie, radzie nadzorczej lub zawiadowczej przedsiębiorstw obliczonych na zysk. Co do innych urzędników Najwyższej Izby Kontroli Państwa ograniczenia podane będą w regulaminie.

Art. 6. Najwyższa Izba Kontroli Państwa obraduje kolegialnie. Sprawy wymagające pełnego kompletu będą określone w regulaminie. Uchwały zapadają większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga Prezydent.

Art. 7. Obradom kolegium podlegają:

- 1) sprawy absolutorjum, dotyczące zamknięć rachunków państwa oraz tych związków samorządu, funduszków zakładów i instytucji, które podlegają kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa (art. 11);
- 2) sprawy natury ogólnej, a więc ustanowienie lub zmiana ogólnych zasad kontroli, wydanie lub zmiana ogólnych rachunkowych i kasowych instrukcji i t. d.;
- 3) opinie dla władz centralnych;
- 4) sprawy, w których ujawnia się różnica zapatrywań między Najwyższą Izbą Kontroli Państwa a władzami centralnymi;
- 5) sprawy, wniesione przez prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa;
- 6) sprawy, wskazane przez regulamin.

Art. 8. Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa ma prawo uczestniczyć w obradach Sejmu, komisji, wydziałów, komitetów sejmowych i t. d., referować wnioski Najwyższej Izby Kontroli Państwa, bądź osobiście, bądź przez swoich delegatów, oraz udzielać informacji i wyjaśnień. Sejm może zażądać obecności prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa.

Art. 9. Szczegółowe postanowienia o wewnętrznym urządzeniu, personalu i toku czynności Najwyższej Izby Kontroli Państwa unormuje regulamin wydany dekretem Naczelnika Państwa na wniosek prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa w porozumieniu z Prezydentem Ministrów i Ministrem Skarbu.

Art. 10. Prezes przedstawia corocznie etat Najwyższej Izby Kontroli Państwa Ministrowi Skarbu celem włączenia go do budżetu państwowego. Kontrola wykonania budżetu Najwyższej Izby Kontroli Państwa przysługuje Sejmowi.

Art. 11. Kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa podlegają:

- 1) wszystkie rachunki władz cywilnych i wojskowych, zakładów i przedsiębiorstw

JÓZEF HIGERSBERGER
KRYETARI I PARË I AUDITIMIT SUPREM TË SHETITIT POLAK NË
VITET 1919-1921

Józef Higersberger është lindur më 15 korrik 1856 në Varshavë si djalë bankieri.²⁷ Ai ka qenë student i Fakultetit të Drejtësisë në Universitetin e Varshavës. Menjëherë pas studimeve u bë avokat, më vonë këshilltar juridik. Në vitin 1915, autoritetet gjermane e emëruan në postin e kryetarit të Gjykatës Rajonale të Varshavës. Me t'u krijuar Departamenti i Drejtësisë pranë Këshillit të Përkohshëm të Shtetit, Higersberger hyri në Këshillin e Departamentit si kryetar i komisionit kualifikues. Në vitin 1917 u bë kryetar i Gjykatës së Apelit në Lublin, ndërsa më vonë kryetar i Gjykatës së Apelit në Varshavë.

Józef Higersberger, për nëntë muaj në vitin 1918 ushtroi funksionin e ministrit të drejtësisë në kabinetin e Jan Kanty Steczkowski-t si dhe në disa kabinete të tjera (Stanisław Dzierzbicki, Bohdan Broniewski, Jan Kucharzewski). Për një periudhë të shkurtër kohe ka qenë edhe drejtues në Ministrinë e Drejtësinë në qeverinë e Józef Swieżyński-t.

Më 19 shkurt 1919, Józef Higersberger u emërua në postin e kryetarit të Auditimit Suprem të Shtetit të sapoformuar. U morr para së gjithash me

²⁷ Bazuar në punimin e R. Szawlowski-t, 'Kryetarët dhe nënkryetarët e Auditimit Suprem në Republikën II. "Auditimi i Shtetit" 1996, nr 5, faqe 166-180.

organizimin e këtij institucioni. Krijoi bazat ligjore të kryerjes së auditimit, duke shkruar *"Instruksionin e përkohshëm për aplikim në kuadër të auditimit"* si dhe *"Rregulloren e përkohshme të Auditimit Suprem të Shtetit dhe strukturave të tij"*. Tërhoqi vëmendjen gjithashtu për çështjet lokale si dhe hulumtoi mundësinë e organizimit të zyrave të auditimit të shtetit në terren.

Viti i dytë i aktivitetit të Józef Higersberger-it ishte plot suksese. U krijuan tre zyra lokale të auditimit: në Kielce, Lvov dhe Varshavë. Zyra e Kielces filloi të veprojë në shtator 1920, ajo e Lvovit në dhjetor të atij viti, ndërsa e Varshavës më 1 mars 1921. Gjatë kësaj periudhe, ai rriste në vazhdimësi numrin e të punësuarve në NIK.

Józef Higersberger, krahas modernizimit të NIK-ut, mbronte me forcë pavarësinë e tij përballë ndërhyrjes së qeverive pasuese në çështjet e auditimit (fjala është për kabinetet e krijuara në periudhën pranverë 1919-fillimviti 1921), të cilat (me përjashtim të kabinetit të Wladyslaw Grabski-t) tentuan ta shmangnin NIK-un nga auditimi i shpenzimeve paraprake. Qëndrimin e paepur të Józef Higersberger-it gjithnjë e më shpesh po e shihnin si dëshmi të guximit dhe ligjshmërisë.

Në kujtimet e njerëzve, Józef Higersberger shfaqet si figurë e ndritur. Vdekja e tij më 18 maj 1921 ishte një humbje e madhe si për NIK-un, ashtu edhe për shtetin që po rilindte. Vdekja e tij erdhi vetëm dy javë para miratimit në Parlament të ligjit të datës 3 qershor 1921 mbi reformimin e auditimit të shtetit. U varros në varrezat Powązki në Varshavë.

Më 9 shkurt 2013 në selinë e NIK-ut, në rrugën Filtrova në Varshavë- në prani të familjarëve të punonjësve të NIK-ut dhe miqve të ftuar- u zbulua busti në bronz i kryetarit të parë të Auditimit Suprem të Shtetit. —

"Zbulimi sot i bustit të Józef Higersberger-it është përmbushje e detyrimit ndaj paraardhësve tanë fisnikë dhe bashkëpunëtorëve të tyre, si shenjë e ruajtjes së pasuar të kujtesës për kryetarin e parë fort të nderuar të Auditimit Suprem të Shtetit- u tha mes të fjerash të pranishmëve në selinë e NIK-ut kryetari Jacek Jezierski.- Këtë detyrim e përmbushim edhe me më shumë dëshirë, ngaqë personaliteti dhe figura e Józef Higersberger-it përben për ne një burim të pashtershëm frymëzimi. Le të përpiqemi që figura e tij të jetë në themel të punës sonë, sepse kohët ndryshojnë, por nevoja e auditimit të ndërtuar sipas idealeve të demonstruara prej tij mbetet e pandryshuar. Përherë dhe sërish dubet t'i lexojmë dhe vëmë në jetë ideat e tij".

Vendosja solemne e kurorës nga kryesia e NIK-ut në varrin e kryetarit të parë të Auditimit të Shtetit, Józef Higersberger, në varrezat Powiażki në Varshavë, më 10 shkurt 2014. Pllaka e varrit është restauruar me kujdesin e NIK-ut në vitin 2003.

Nga nekrologjia e Józef Higersberger-it:

I emëruar në postin e nderuar të organizuesit të Auditimit të Shtetit ia kushtoi të gjitha forcat e tij këtij Institucioni, ka qenë model për vartësit në dashurinë e zjarrtë për Atdheun, ndershmërinë dhe angazhimin në përmbushjen e detyrave, ndërsa si epror me paanësinë dhe fisnikërinë e karakterit ka fituar nderat dhe respektin e bashkëpunëtorëve të tij. Një kujtim të paharruar për kryetarin e parë shumë fisnik ruan Zyra e Auditimit Suprem.²⁸

²⁸ Nga nekrologjia e botuar në “Kurier Warszawski” më 19 maj 1921, citat i R. Szawlowski-t, Kryetarët dhe nënkryetarët e Auditimit Suprem...” Auditimi i Shtetit” 1966, nr 5, faqe 171.

Muajt e parë të punës së Auditimit Suprem të Shtetit iu kushtuan para së gjithash katalogimit të institucioneve që i nënshtroheshin auditimit, si dhe njoftimit të tyre për detyrimin që ishin subjekt auditimi.²⁹ Në këtë kohë u krijuan zyrat në terren në formën e auditimit të shtetit, për të cilat NIK-u ishte instancë me të drejtë shkarkimi. Në janar 1920, me një urdhëresë të kryetarit të NIK-ut, u krijua zyra e Varshavës, e cila do të kishte juridiksion në qarqet Varshavë, Lluxh dhe Biallistok, zyra në Kielce do të kishte qarkun e Kielce dhe Lublinit, si dhe zyra e Lvovit, që do të kishte qarkun Małopolska. Në vitin 1921, këtyre iu shtuan edhe tre zyra të tjera: në Kowl (që kishte juridiksion në qarqet Wolyn dhe Podolskie), në Poznanj (me juridiksion qarqet Poznań dhe Pomorskie) si dhe në Krakov (që fillimisht kishte nën juridiksion qarqet Kraków dhe Silezi, ndërsa prej qershorit 1921 edhe zonën Wileńska).³⁰

Në kuadër të Auditimit Suprem u ndërmorën njëkohësisht përpjekje për një projekt ligj që do të rregullonte në mënyrë komplekse punën e organit të auditimit në Poloni. Ky projekt (si një nga tre projektet) iu paraqit parlamentit në vitin 1920 (dy projektet e tjera i paraqiti qeveria dhe një grup deputetësh).³¹ Çështja e ligjit mbi Auditimin e Shtetit ishte

²⁹ A. Sylwetrzak, citat, faqe 39.

³⁰ Po aty, faqe 39-40, aneksi që paraqet strukturën organizative të Auditimit Suprem në formë skeme.

³¹ Informacione të detajuara lidhur me të gjitha projektet jep R. Szawłowski në monografinë “Organet e Auditimit Suprem të Shtetit në Republikën II...” faqe 80.

bërë e ngutshme pas miratimit të Kushtetutës së marsit 1921, e cila jo vetëm që përmbante normat bazë rregullative të pozicionit të NIK-ut, por edhe parashikonte, në nenin 126, paragrafi 2, se “të gjitha dispozitat aktuale dhe mekanizmat ligjorë që nuk përputhen me dispozitat kushtetuese brenda një viti nga data e miratimit të Kushtetutës, do t’i paraqiten trupës ligjvënëse për t’u dhënë ndryshimeve fuqi ligjore.”

sowych
p. *Ja*
stosownie
poddaje.

PROTOKOLL

mbajtur në datën 15 korrik 1919 në Varshavë

Në bazë të nenit 8 të Dispozitave kalimtare për nëpunësit e shtetit (Buletini i ligjeve i vitit 1918, nr 6, pozicioni 16) dhe Dekretit të Këshillit të Regjencës të datës 20 shkurt 1918 (Buletini i ligjeve 1918, nr 4, pozicioni 6) si dhe Udhëzimit të Këshillit të Ministrave i datës 2 dhjetor 1918 (buletini i ligjeve i vitit 1918, nr 18, pozicioni 49), Kryetari i Auditimit Suprem Jhon Zotin Jan Balda, të emëruar në datën 3 prill 1919 në postin e Këshilltarit të Auditimit Suprem të Shtetit, të bëjë betimin.

I ftuari deklaroj se është i besimit katoliko-roman, pastaj në bazë të nenit 5 të Dekretit të sipërpërmendur bëri betimin sipas kësaj formule: "Betohem para Zotit të Gjithëfuqishëm, Trinisë së Shenjtë, Atdheut dhe Popullit Polak se në postin që po më besohet do të bëj gjithëcka për të konsoliduar lirinë, pavarësinë dhe fuqinë e Atdheut tim, do të ruaj si sytë e ballit të mirën publike, betohem se do t'i jem besnik Republikës së Polonisë, Popullit Polak, do t'u shërbej me besnikëri gjithë qytetarëve të vendit tim, do të respektoj besnikërisht ligjet e vendit tim, do të përmbush me besnikëri, devotshmëri dhe ndershmëri detyrat e funksionit, do të përmbush gjithë detyrat që do të më ngarkojnë eprorët, betohem se do të ruaj sekretin. "Me ndihmën e Zotit, Atit dhe Birit të Shenjtë.

Pas kryerjes së betimit dhe dorëzimit të kopjes së Dispozitave kalimtare për nëpunësit e shtetit, Zoti Jan Balda, në bazë të nenit 12 të këtyre dispozitave, deklaroi se u nënshtrohet atyre plotësisht.

Nënskrimi i betimdhënësit.

PROTOKUŁ

Działo się dnia 15 lipca 1919 r. w Warszawie

W myśl art 8 „Tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych” (Dz. Pr. 1918, № 6, poz. 16) i Dekretu Rady Regencyjnej z dnia 20 lutego 1918 r. (Dz. Pr. 1918, № 4, poz. 6) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 1918 r. (Dz. Pr. 1918, № 18, poz. 49) Prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa zważal p. Jana Baldę, mianowanego dnia 3 kwietnia 1919 r. na stanowisko Adykt Najwyższej Izby Kontroli Państwa, złożenia przysięgi.

Wzwanany oświadczył, że jest wyznania Rzymsko-Katolickiego, zgodnie z art. 5 wyżej powołanego Dekretu, złożył przysięgę w treści następującej:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jemu, Ojczyźnie i Narodowi Polskiemu na powierzonym mi urządzie przysięgam, że będę do ugruntowania wolności, niepodległości i potęgi mojej Ojczyzny, państwa Polskiego oraz dobro publiczne mając zawsze na względzie: Republice Polskiej wierności dochować; Narodowi Polskiej duszy wiernie służyć, wszystkich obywateli kraju w równym zachowaniu; przepisów prawa strzedz pilnie, obowiązki urzędu spełniać gorliwie i sumiennie, polecenia przełożonych wykonywać, tajemnicy urzędowej dochować.

„Będę mi Panie Boże dopomógł i niewinna Syna Jego Młką”.
Po złożeniu przysięgi i doręczeniu egzemplarza „Tymczasowych przepisów służbowych dla urzędników państwowych”, na podstawie art. 12 wzmiankowanych przepisów, oświadczył, że im się

podpis składającego przysięgę:

J. Balda

2. AUDITIMI SUPREM I SHETIT NË VITET 1921-1939

KUSHTETUTA e miratuar më 17 mars 1921 përmbante rregullimin e të ashtuquajturit organ të auditimit të shtetit në kapitullin II të titulluar “Pushteti legjislativ”. Neni 9 i Kushtetutës së marsit vendoste: ”Për auditimin e gjithë administratës shtetërore nga pikëpamja financiare, analizimin e mbylljes së llogarive të Shtetit, për paraqitjen çdo vit Parlamentit kërkesën për dhënien ose refuzimin e absolutoriumit nga ana e qeverisë-krijohet Auditimi Suprem i Shtetit, mbështetur në parimin e kolegjalitetit dhe pavarësisë së gjykimit të anëtarëve të këtij kolegji, të shkarkuar vetëm me vendim Parlamenti me 3\5 e votave të deputetëve të pranishëm. Organizimin e Auditimit Suprem dhe mënyrën e funksionimit të tij e përcakton me hollësi një ligj i veçantë. Kryetari i Auditimit Suprem ka një post të barabartë me atë të ministrit, por që nuk bën pjesë në Këshillin e Ministrave dhe që për funksionimin e dikasterit dhe për nëpunësit e tij, përgjigjet drejtpërdrejt para Parlamentit”. Ky formulim i dispozitës mbi Auditimin Suprem dëshmonte për ndryshimin në konceptimin në sistem të organit të auditimit, i cili në vitet 1919-1921 ishte në varësi direkte të Kryetarit të Shtetit, ndërsa tani e tutje kishte për të qenë në varësi të Parlamentit. Bëhej fjalë, pra, për ngritje rangui të Auditimit të Shtetit, përmes ekspozimit të pavarësisë së tij dhe të lidhur me Parlamentin dhe jo si më parë - me pushtetin ekzekutiv. Është për këtë arsye që neni 9 i Kushtetutës u vendos në kapitullin kushtuar pushtetit legjislativ, edhe pse organi i auditimit të shtetit me siguri nuk përfaqësonte këtë lloj pushteti, në qoftë se do të pranohej si model klasik ndarja monteskiane e tri pushteteve.³²

Kushtetuta e marsit rregulloi gjithashtu edhe dy parime themelore nga pikëpamja e funksionimit të Auditimit Suprem: miratimin ligjor vjetor për vitin pasardhës (neni 4) si dhe detyrimin e qeverisë për të paraqitur çdo vit mbylljen e faturave qeveritare, për miratim nga Parlamenti (neni 7). Këto dispozita lidheshin në përmbajtje me nenin 9 të Kushtetutës, i cili parashikonte analizimin nga NIK-u të mbylljes së balanceve të shtetit, si dhe dorëzimin e kërkesës për dhënien ose jo të absolutoriumit për qeverinë.

³² A. Sylwetrzak, citat, faqe 42-43.

Berta Bagińska, një nëpunëse e Zyrës Supreme të Auditimit në periudhën e dy luftërave

Projektligjin, miratimi i të cilit u bë në frymën e nenit 9 të Kushtetutës- e përgatitën dy komisionet parlamentare: ai i buxhet-thesarit dhe komisioni i administratës. Projektligji iu paraqit Parlamentit më 31 maj 1921 dhe u miratua si ligj më 3 qershor 1921, me emërtimin Ligji mbi Auditimin e Shtetit.³³

Pas vdekjes së kryetarit të parë të Auditimit Suprem të Shtetit, nga maji deri në korrik të vitit 1921, drejtimin e këtij institucioni e mori Józef Nentwig (atëkohë nënkryetar, emëruar në këtë funksion nga kreu i shtetit në prill 1919).

Ishte jurist dhe nëpunës i lartë në Dhomën e Lartë Austriake të Llogarive me qendër në Vjenë. Në maj 1921, mori pjesë në debatin parlamentar mbi projektligjin mbi Auditimin e Lartë të Shtetit dhe pikërisht atij, së bashku me kryetarin e parlamentit Trampczyński dhe kryeministrin-Witos, u takoi nderi të nënshkruanin në Buletinin e Ligjeve të Republikës Polake tekstin e këtij ligji.

Pasuesi i Józef Higersberger-it- Jan Żarnowski, kryetar i Auditimit Suprem të Shtetit 1921-1926, autor i projektdekretit mbi Auditimin e Lartë- u muar me jetësimin e ligjit të sapomiruar, me formulimin e instruksioneve mbi mënyrën e kryerjes së auditimit, si dhe me forcimin e pozicionit të NIK-ut.

Në bazë të nenit 1 të ligjit, Auditimi i Shtetit mbështetej në parimet e kolegjalitetit dhe pavarësisë nga qeveria dhe ishte në varësi të drejtpërdrejtë nga Presidenti i Republikës së Polonisë. Varësia ligjore e NIK-ut nga Presidenti i Republikës, i cili ishte organ i pushtetit ekzekutiv, zgjonte dyshime të argumentuara, po të merrej parasysh ajo që shprehte neni 9 i Kushtetutës dhe që parashikonte përgjegjësinë e kryetarit të NIK-ut dhe nëpunësve të tij para Parlamentit, do të thotë para pushtetit legjislativ.

Duhet tërhequr gjithashtu vëmendja në këtë pikë që miratimi i rregullativit ligjor që e vinte NIK-un në varësi të Presidentit të Republikës dëshmonte mungesë të një koncepti monolit sa i përket varësisë së institucioneve në të ashtuquajturin model klasik triëndor të pushteteve, gjë që pa dyshim fliste nga ana tjetër për përplasje pikëpamjesh të ndryshme.³⁴ Vërejtjet kritike në adresë të inkoherencës së ligjit të vitit 1921 mbi Auditimin e Lartë të Shtetit në raport me Kushtetutën³⁵, për fat të keq nuk mund të rishqyrtoheshin, për shkak se në ato kohëra mungonte organi kompetent për të zgjidhur konflikte të tilla, siç është sot Gjykata Kushtetuese. Duhet shtuar ndërkaq se ligji në fjalë parashikonte gjithashtu që kryetari i NIK-ut mund të vihej para përgjegjësisë nga Parlamenti dhe Senati

³³ Buletini i ligjeve të Shtetit Polak, viti 1921, nr 51, pozicioni 314.

³⁴ A. Sylwetrzak, citat, faqe 44.

³⁵ Më gjerë për këtë temë: R. Szawłowski, Organet më të Larta të auditimit në Republikën II...faqe 116-117

për veprimet e tij dikasteriale, përmes të cilave vetëdijshëm ose nga pakujdesia kishte konsumuar shkëlqen e ligjit” dhe në këtë rast u nënshtrohej dispozitave të parashikuara për ministrat (neni 30).

Sipas nenit 14 të ligjit, në përbërje të Auditimit Suprem ishin: kryetari dhe dy nënkryetarë, Auditimi Suprem i Shtetit dhe zyrat rajonale të auditimit. Kryetarin e emëronte Presidenti i Republikës me propozim të Këshillit të Ministrave (neni 15). Kryetari ishte i njëvlershëm me ministrat, kishte të drejtë të merrte fjalën (personalisht ose nëpërmjet të deleguarve) në seancat e parlamentit dhe senatit për çështje që kishin të bënin me auditimin e shtetit, si dhe kishte detyrimin të jepte informacion dhe shpjegime me kërkesë të Parlamentit (neni 17). Kryetari i NIK-ut ishte përgjegjës për funksionimin e mirë të organit të auditimit të shtetit (neni 16). Zëvendës të kryetarit të NIK-ut ishin dy nënkryetarët e emëruar nga Presidenti i Republikës së Polonisë, me propozim të kryetarit të NIK-ut. Pozicioni i këtyre të dyve ishte i njëvlershëm me atë të sekretarëve të shtetit. Nënkryetarët bashkëvepronin me kryetarin në menaxhimin e Auditimit të Shtetit (neni 18).

Kolegjiumin e NIK-ut e përbënin: kryetari si kryetar i tij, dy nënkryetarët, drejtorët e departamenteve dhe zëvendësit e tyre. Anëtarë të kolegjiut mund të bëheshin vetëm personat që kishin kryer studimet e larta (neni 20 i ligjit). Kolegjiut kishte kompetencë të merrte vendime për çështjet e mëposhtme: ankimim për vendimet e kolegjiut, departamenteve dhe zyrave rajonale, të përcaktonte boshtin dhe përmbajtjen e raportit të Auditimit të Shtetit për buxhetin e vitit paraardhës, si dhe vërejtjet në realizimin e buxhetit si dhe në të tëra çështjet e tjera të parashtruara nga kryetari i NIK-ut (neni 21 i ligjit). Vendimet në kolegjiut merreshin me shumicë votash, ku kërkohej si domosdoshmëri prezenca e kryetarit ose në mungesë të tij e njërit prej nënkryetarëve dhe së paku dy drejtorëve të departamenteve dhe dy nëndrejtorëve të departamenteve. Në rastin kur votat ishin të barabarta, vendimi merrej me votën e kryetarit. Para marrjes së vendimit, kolegjiut mund të ftonte në mbledhjet e veta, në cilësinë e ekspertëve, persona private, si dhe të thërriste nëpunës dhe funksionarë për të dhënë informacione dhe shpjegime (neni 22).

NIK-u përbëhet nga katër departamente plus departamenti i burimeve njerëzore.³⁶ Departamentet ndaheshin më tej në sektorë, numrin e të cilëve e përcaktonte kryetari i NIK-ut, duke dhënë njëherësh edhe kuadrin e veprimeve për secilin departament. Departamenti i burimeve njerëzore përbëhej nga përgjegjësi, këshilltarët, referentët, arshivistët dhe kancelarët. Drejtorët e Departamenteve i emëronte Presidenti i Republikës, me propozim të kryetarit të NIK-ut, kurse përgjegjësit e sektorëve kryetari i NIK-ut, në bazë të opinionit të drejtorit të departamentit. Drejtori i departamentit përgjigjej para kryetarit të NIK-ut (neni 23). Element tjetër i organizimit të Auditimit të Shtetit ishin zyrat rajonale të auditimit, të cilat i hapte kryetari, në marrëveshje me Këshillin e Ministrave, duke përcaktuar kuadrin territorial të funksionimit të tyre (neni 27).

Zyrat rajonale kishin këtë përbërje: kryetari, nënkryetari, shefat e sektorëve, këshilltarët, sekretarët, referentët, ndihmës referentët, arshivistët dhe kancelarët. Kryetarin e zyrës rajonale e emëronte Presidenti i Republikës së Polonisë, me propozim të kryetarit të NIK-ut, ndërsa nëpunësit dhe funksionarët e tjerë kryetari i zyrës rajonale të auditimit. Në rast

³⁶ Shtojca nr 3.

nevoje- përveç zyrave rajonale- kryetari i NIK-ut mund të hapte gjithashtu zyra speciale të Auditimit të Shtetit, të organizuara me të njëjtat parime sikundër zyrat rajonale (neni 28).³⁷ Kushtetuta e marsit u garantonte anëtarëve të kolegjiut të Auditimit Suprem një dhënie të barabartë gjyqimi. Këtë të drejtë megjithatë nuk e gëzonin anëtarët e kolegjiutëve të departamenteve të Auditimit Suprem, kryetarët dhe nënkryetarët e zyrave rajonale, si edhe anëtarët e kolegjiutëve të këtyre zyrave. Ata gëzonin privilegjet ligjore të gjyqtarëve dhe po ashtu u nënshtroheshin përgjegjësi disiplinore të parashikuara për gjyqtarët. Për përgjegjësinë disiplinore të anëtarëve të të gjitha kolegjiutëve, me përjashtim të kryetarit të NIK-ut, shprehej Gjykata e Lartë me një përbërje prej tre gjyqtarësh, të zgjeruar me dy anëtarë të kolegjiut të NIK-ut, të zgjedhur nga ky kolegjiut me mandat njëvjeçar. Funkcionin e prokurorit disiplinor e kryente njëri nga drejtorët e departamenteve ose nëndrejtorët e departamenteve, por të përcaktuar nga kryetari i NIK-ut. Nëpunësit e NIK-ut gëzonin imunitet që kishte të bënte me faktin, që ata nuk mund të thirrreshin për përgjegjësi penale për krime dikasteriale pa aprovimin e kryetarit të NIK-ut (neni 30). Garanci për pavarësi ishte po ashtu edhe ndalimi i lidhjes së funksionit të kryetarit dhe nënkryetarëve të NIK-ut, si edhe anëtarit të kolegjiut me funksionin e deputetit apo senatorit. Personat e zgjedhur, si dhe gjithë punonjësit e tjerë të Auditimit të Shtetit nuk mund të ushtronin njëkohësisht funksione në dikastere të tjera dhe as të bëheshin anëtarë bordesh, këshillash ose konsulentë të ndërmarrjeve që punonin me fitim. Me pëlqimin e kryetarit të NIK-ut, drejtorit të departamentit ose kryetarit të zyrës rajonale, nëpunësit e NIK-ut mund të kryenin gjithsesi punë shkencore, ose punë tjetër, në qoftë se kjo lloj pune nuk binte ndesh me shërbimin (neni 31).

³⁷ U krijuan shtatë zyra rajonale të auditimit me seli në qytetet e mëposhtëme: Brzeście mbi Bug, Kielce, Krakov, Lvuv, Poznanj, Varshavë dhe Vilnius. Prej vitit 1924 funksiononte gjithashtu më vete edhe Zyra e Auditimit të Shtetit në Katowice, e krijuar me pëlqimin e Këshillit Bashkiak të Silezisë. Njoftoj në bazë të R. Szawlowski-t, Organet më të larta të auditimit të shtetit në Republikën II...faqe 116.

JAN ŻARNOWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1921-1926

Është lindur më 14 maj 1852 në Skajet Lindore.³⁸ Ndoqi gjimnazin në Minjskun lituanëz, më pas studioi në Universitetin e Petersburgut. Në vitin 1878 hyri në shërbim të Auditimit Suprem Rus, ku punoi pothuaj 40 vjet. Në vitin 1903 u bë kryekontrollor i Departamentit të auditimit Hekurudhor, ndërsa pesë vjet më vonë- anëtar i Këshillit të Auditimit të Shtetit.

Në vitin 1918, Jan Żarnowski (Jan Zharnovski) u emërua këshilltar i vjetër, në këtë post e emëroi Këshilli i Regjencës në Varshavë për llogari të Përfaqësisë në Rusi, në krye të të cilit ishte Aleksander Lednicki. Për shkak të ngjarjeve historike të tetorit 1918 (rënia e Gjermanisë dhe Austro-Hungarisë) si dhe për shkak të arratisjes në Poloni të Aleksander Lednicki-t, Jan Żarnowski mori funksionin e shefit të Përfaqësisë së Këshillit të Regjencës në Moskë.

Pas rënies së Këshillit të Regjencës, bolshevikët e mbyllën Përfaqësinë dhe arrestuan anëtarët e saj. Jan Żarnowski doli nga arresti vetëm pas tre muajsh. Megjithatë, arrestimet e mëpastajme dhe pengesa të tjera bënë që në atdhe të

³⁸ Në bazë të punimit të R. Szawlowski- kryetari i NIK-ut 1921-1926, "Auditimi i Shtetit" 1996, nr 3, faqe 140-151.

kthehej vetëm në vitin 1920. Atëkohë u emërua kryetar i Komisionit të Kursimeve pranë Ministrisë së Thesarit si dhe u zgjodh anëtar i Komisionit Tre. Profesor Ryszard Szawłowski, hulumtues i historisë së Auditimit Suprem, pohon se në ato kohëra nuk kishte kandidat më të mirë për postin e kryetarit të Auditimit Suprem të Shtetit.

Qysh në fillim të mandatit të Jan Żarnowski-t u bënë punësime mjaft të goditura. Duhet theksuar se të kësaj kohe ishin punët për vënien në jetë të ligjit të 3 qershorit 1921. Në kohën kur për më pak se një vit nga miratimi i këtij ligji u tentua kufizimi i kompetencave të Auditimit Suprem, ishte pikërisht Jan Żarnowski, si kryetar i tij, që i kundërvihej vendosmërisht kësaj tendence.

Falë përpjekjeve të tij, në vitin 1926, Parlamenti e bëri objekt diskutimi raportin e NIK-ut "*Mbi veprimet e kryera në vitin 1923*". Ky ishte rasti i parë dhe i vetëm në ato kohë, kur Parlamenti merrej hollësisht me rezultatet e punës së Auditimit Suprem.

Mjaft të rëndësishme ishin dy botime të Jan Żarnowski-t. I pari me titull *Organizimi i auditimit shtetëror në Francë, Belgjikë, Itali, Çekosllovakia, Austri, Gjermani, Rusi (e paralushtës) dhe Poloni*- ishte rezultat i një udhëtimi të gjatë në vitin 1925, gjatë të cilit analizoi parimet e funksionimit të organeve të auditimit shtetëror në vende të veçanta. Ndërsa botimi i dytë doli vetëm pas vdekjes së tij dhe ishte me titullin "*Auditimi Shtetëror*", përgatitur enkas për "*Enciklopedinë e xhepit të së drejtës publike*".

Jan Żarnowski vdiq më 12 korrik 1926 në Varshavë. U varros në Vilnius në varrezat Stara Rossa, ndërsa shërbesat kishtare i pati në Varshavë dhe Vilnius. Kryetari Jan Żarnowski zotëronte dije të thellë teorike dhe praktike, kaq shumë të nevojshme për organizimin dhe perfeksionimin e veprimtarisë së organit të auditimit. Gëzonte një autoritet të madh. Vdekja e tij ishte një humbje e parikuperueshme për Auditimin e Shtetit.

Duke marrë në konsideratë karakterin e detyrave të realizuara në kuadër të Auditimit të Shtetit, në periudhën e midislufrave u ndërtua një model i tillë nëpunësi, i cili përmbushte kërkesat jo vetëm të zotërimit të aftësive të duhura profesionale, por edhe etiko-morale. Ky model parashikonte që inspektori duhej të kishte njohuri lidhur me kryerjen e veprimeve kontrolluese, të njihte lëndën e buxhetit apo planin e auditimit financiaro-ekonomik të kësaj fushe, duhet të njihte dispozitat që kishin të bënin me organizimin e auditimit shtetëror, si dhe parimet e hartimit të procesverbalit nga auditimi, si dhe përpilimit të raportit për veprimet e kryera. Inspektori duhej të karakterizohej nga objektivizmi, si në rastin kur bëhej fjalë për sekretin e auditimit, ashtu edhe për paraqitjen në protokoll të gjendjes faktike. Sjellja e inspektorit ndaj njësisë së kontrolluar duhej të ishte e paqortueshme.³⁹

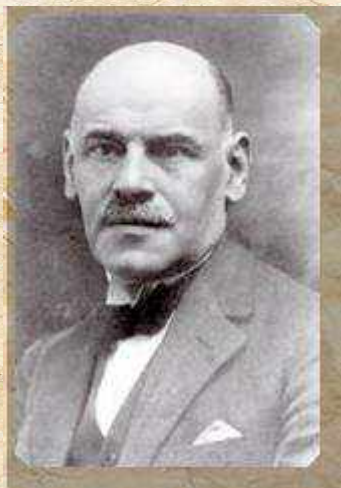
³⁹ S. Kalużny, faqe 78. Autori i referohet artikullit të E. Nowakowski, "Auditimi i shtetit në periudhën e midislufrave", "Auditimi i shtetit" 1957, nr 2.

Në bazë të nenit 2 të ligjit mbi Auditimin e Shtetit, ky institucion po krijohet për të kontrolluar të ardhurat dhe shpenzimet e shtetit si dhe të gjendjes së tij pasurore. Në varësi të vlerësimit të qeverisë, Auditimi i Shtetit mund të krijojë gjithashtu edhe për auditimin financiar të ekonomisë së njëjësive të pushtetit vendor, institucioneve, ndërmarrjeve, fondacioneve dhe shoqërive, duke bashkëvepruar me sektorin financiar të Thesarit të Shtetit, ose të garantuar nga Thesari i Shtetit (neni 3). Në përmbushjen e detyrave të veta kontrolluese, Zyra e Auditimit Suprem kishte detyrim të analizonte nëse veprimet ekonomike dhe financiare të subjekteve nën kontroll ishin ligjore ose jo, të kryera në frymën e kursimit të argumentuar dhe në përputhje të plotë me qëllimin kryesor ekonomik (neni 4). Auditimi zhvillohej në dy forma: si kontroll faktik dhe kontroll plotësues.

Auditimi faktik kryhej sipas vlerësimit të Auditimit të Shtetit në të gjitha fushat e administratës dhe ekonomisë së shtetit. Kjo përfshinte auditimin e të gjitha detyrimeve, auditimin e arkës, magazinave, inventarin në përgjithësi të pasurisë shtetërore si dhe verifikimin në vend të të gjitha llojeve të punimeve dhe furnizimeve nga pikëpamja e qëllimshmërisë në aspektin ekonomik (neni 6). Në auditimin e marrëveshjeve të nënshkruara në emër të shtetit, Auditimi Suprem i Shtetit kryente verifikimin e hollësishëm nëse ishin respektuar siç duhej të gjitha procedurat e tenderimit, si dhe nëse kontratat ishin lidhur në kushte optimale për Thesarin e Shtetit, nëse këto kontrata ishin lidhur nga organi i autorizuar për diçka të tillë, nëse në buxhet ishte parashikuar kredia e duhur për financimin e kontratës apo nëse interesat e Thesarit të Shtetit ishin mjaftueshmërisht të garantuara në kontratë.⁴⁰

Ndërsa auditimi plotësues konsistonte në verifikimin e faturave në aspektin formal, shifror si dhe në verifikimin e thelbit të veprimeve të kryera. Auditimi plotësues duhej kryer menjëherë pas realizimit të shpenzimeve dhe marrjes së të ardhurave (neni 7). Kontrollorët (delegatët) që kryenin veprimet kontrolluese kishin të drejtë të kontrollonin në vend librin e llogarisë, faturat, aktet dhe çdo lloj dokumentacioni tjetër, kurse zyrat e shtetit, po ashtu edhe institucionet e kontrolluara kishin detyrimin t'u vinin në dispozicion çdo lloj informacioni, si dhe të jepnin shpjegimet e kërkuara (neni 9).

⁴⁰ "Instruksioni i përgjithshëm mbi mënyrën e realizimit të auditimit nga Auditimi i Shtetit - u botua më 11 nëntor 1922 nga kryetari i NIK-ut Jan Żamowski, në marrëveshje me Këshillin e Ministrave.

STANISŁAW WRÓBLEWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM TË SHËTETIT
NË VITET 1926-1930

U lind më 5 maj 1868 në Tenczynek, në qarkun Chrzanów. Ka qenë kryetari i parë i NIK-ut pas grushtit të shtetit të majit.⁴¹ Shkollën e mesme e pat kryer në Krakov, po aty përfundoi edhe studimet për jurisprudencë në Universitetin Jagellonian. Në Universitetin e Berlinit kreu studimet pasuniversitare plotësuese. Në vitin 1891 bëri doktoraturën austriake për drejtësi në Universitetin Jagellonian. Në vitet 1892-1902 ka qenë ndihmës e më pas gjyqtar në Krakov. Në këtë periudhë mori edhe gradën doktor i habilituar.

Më 1901 u bë profesor i jashtëzakonshëm në Universitetin Jagellonian, ku pesë vjet më vonë merr titullin profesor i zakonshëm. Për 20 vjet ka qenë shef i katedrës së të Drejtës Romake, teksa dy herë ka ushtruar funksionin e dekanit të Fakultetit të Drejtësisë në Universitetin Jagellonian. Stanisław Wróblewski (Stanjislav Vrublevski) në trashëgiminë e vet shkencore ka pasur një listë të gjatë botimesh, kryesisht në lëmin e të drejtës romake, të drejtës tregtare, të drejtës kambiale por edhe të siguracionit.

⁴¹ Në bazë të punimit të R. Szawlowski, Kryetarët dhe nënkryetarët e Auditimit të Shtetit në Republikën II, "Auditimi Shtetit" 1966, nr 5, faqe 166-180.

Për të ushtruar funksionin e kryetarit të Auditimit Suprem në tetor 1926 zgjodhën njeriun me kulturë të madhe, të pranuar nga shumica si njeri i ekuilibruar dhe i thjeshtë, me bagazh të madh shkencor dhe autoritet Suprem. Megjithatë, burimet historike thonë se angazhimi i madh i prof. Stanislaw Wróblewski në jetën shkencore dhe punët studimore përgjatë ushtrimit të funksionit të kryetarit të Auditimit Suprem, e kufizuan atë në përmbushjen e rolit në fushën e auditimit të shtetit. Gjithsesi, gjatë mandatit katërvjeçar në krye të Auditimit të Shtetit botoi dy libra: *Gjykatat e pajtimit në historinë e të drejtës* si dhe *Ligji polak i kambialeve dhe çeqere*.

Deri në vitin 1927 Stanislaw Wróblewski mbeti sekretar i përgjithshëm i Akademisë Profesionale Polake, ndërsa prej 1929 si zëvendës-president i saj. Ka ushtruar në ndërkohë edhe shumë funksione të tjera domethënëse, mes të tjerash ka qenë kryetar i Komisionit Juridik të Akademisë Profesionale Polake, delegat i këtij forumi për në Komisionin Ndërkombëtar Polak për Bashkëpunimin Intelktual pranë Lidhjes së Kombeve si dhe delegat i Akademisë Profesionale Polake për çështjet e Fondacionit Kórnicka.

Pas largimit nga Auditimi Suprem në vitin 1930, Stanislaw Wróblewski, në periudhën 1930-1934 ishte president i Akademisë Profesionale Polake si dhe senator i Republikës së Polonisë, i emëruar nga presidenti në senat në legjislaturën IV. Ndërroi jetë më 17 dhjetor 1938. .

Në përmbushje të dispozitave të nenit 9 të Kushtetutës së marsit, ligji i vitit 1920 mbi Auditimin e Lartë të Shtetit parashikonte gjithashtu se Auditimi Suprem e kishte detyrim të bënte vërejtje mbi realizimin e buxhetit për periudhën pararendëse, bashkë me kërkesën për dhënie ose jo qeverisë të absolutoriumit. Ky dokument u dorëzohet njëkohësisht Presidentit, Parlamentit dhe Senatit të Republikës së Polonisë jo më vonë se 6 muaj nga marrja në dorëzim nga ana e Ministrisë së Thesarit të mbylljes së llogarive të gjithë ekonomisë shtetërore. Një kopje e vërejtjeve të sipërpërmendura dhe një kopje e kërkesës i duhej dërguar gjithashtu Këshillit të Ministrave dhe ministrit të Thesarit (neni 7). Në një afat jo më të gjatë se gjashtë muaj nga data e mbylljes së kohës buxhetore, Auditimi Suprem detyrohej t'i paraqiste presidentit, Parlamentit dhe senatit të Republikës së Polonisë një raport mbi veprimet e kryera kontrolluese për periudhën buxhetore. Pavarësisht raportit, Auditimi Suprem kishte të drejtë, në raste të rëndësishme të veçantë apo që nuk mund të zvarriteshin, t'i paraqiste presidentit, Parlamentit dhe Senatit të Republikës së Polonisë një raport dhe konkluzione nga rezultatet e kontrolleve të veçanta, duke përcjellë kopjet e këtyre dokumenteve për dijeni kryetarit të Këshillit të Ministrave dhe ministrit të Thesarit (neni 8).

Përmbledhtas, detyrat kryesore të Auditimit Suprem, të përcaktuara në ligjin e vitit 1921, mund të përmenden si më poshtë:

- 1) kryerja e auditimit të gjithë administratës shtetërore (po ashtu, sipas vlerësimit të qeverisë, edhe të administratës vendore, institucioneve, ndërmarrjeve, fondacioneve, shoqatave, ortakërive me aksione të shtetit ose që veprojnë me garanci të tij) në aspektin financiar;
- 2) auditimi i ligjshmërisë në përmbylljen e faturave të shtetit;
- 3) formulimi vit pas viti i kërkesave për dhënie ose jo të absolutoriumit për qeverinë.⁴²

Në qoftë se në përfundim të auditimit konstatoheshin parregullsi, organi i auditimit kishte për detyrë të njoftonte pushtetin kompetent, me qëllim shmangien e abuzimeve. Auditimi kishte njëkohësisht të drejtë të kërkonte pezullimin nga detyra të funksionarëve përgjegjës për abuzimet e konstatura si dhe të nxirrte para përgjegjësisë personale dhe materiale gjithë fajtorët e mundshëm.

Në qoftë gjatë auditimit zbuloheshin humbje për Thesarin e Shtetit dhe përcaktohej niveli i këtyre humbjeve, atëherë organi i auditimit kishte detyrimin të kërkonte kompensimin e këtyre dëmeve si dhe të mbikëqyrte përmbushjen e këtij detyrimi (neni 13).

Në rast mosrespektimi të dispozitave dhe udhëzimeve të lëna nga Auditimi Suprem, atëherë Auditimi mund të kërkonte nga pushteti kompetent superior përmbushjen e tyre dhe t'i nxirrte para përgjegjësisë disiplinore shkelësit e këtyre dispozitave dhe udhëzimeve (neni 11).

Kompetencat e pasauditimit të Auditimit Suprem nuk kishin garanci ligjore për ekzekutim, çka në praktikë përbënte një problem të madh dhe bëhej shkak për diskutime që lidheshin me rishikimin e ligjit. Duhet theksuar se, sa i përket kompetencave

⁴² S. Kalużny, citat, faqe 76.

ekzekutive, ligji i vitit 1921 përmbante kompetenca të kufizuara të Auditimit Suprem në raport me zgjidhjet e dhëna në dekretin e miratuar më herët të Kryetarit të Shtetit të vitit 1919, në bazë të të cilit organi i auditimit mund të pezullonte nga detyra nëpunësit e dyshuar për shkelje dhe jo vetëm t'u drejtohej me një kërkesë të tillë organeve kompetente.

JAKUB KRZEMIŃSKI **KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1930-1939**

Jakub Krzemiński (Jakub Kshemienjski) ka lindur më 16 qershor 1882 në fshatin Czerlany.⁴³ Gjinnazin dhe studimet e larta në jurisprudencë i ka kryer në Lvuv. Doktoraturën austriake në drejtësi e ka bërë në vitin 1909. Dy vjet më vonë shërbeu si avokat. Në vitin 1914 hyri në Legjionet Polake, kur në vitin 1915 me gradën e nëntogerit u emërua gjyqtar ushtarak. Në verën e 1917, në lidhje me të ashtuquajturën krizë betimi, kaloi në shërbim të ushtrisë austriake. Megjithatë, deri në shkurt 1918 shërbeu në Korpusin Polak të Prapavijës.

Për shkak të njohjeve të gjera nga koha e shërbimit në Legjione si dhe për shkak të nevojës së madhe për juristë në shtetin e sapoformuar polak, kur në nëntor 1918 kaloi në Ushtrinë Polake, avancoi shumë shpejt. Atje veç të tjerash ishte zëvendësshef i Departamentit Ushtarako-Juridik të Ministrisë së Çështjeve të Luftës dhe Kryeprokuror Ushtarak. Prej vitit 1919, për katër vite ka kryer funksionin e këshilltarit juridik për çështjet ushtarake pranë Kryetarit të Shtetit, pastaj pranë Presidentit të Republikës së

⁴³ Në bazë të punimit të R. Szawlowski, Kryetarët dhe nënkryetarët e Auditimit të Shtetit, "Auditimi i shtetit" 1996, nr 5, faqe 166-180.

Polonisë. Në ushtri i ndërronte shumë shpejt funksionet në gjithnjë e më të rëndësishme, duke filluar nga gjeneral nëntoger, deri tek gjeneral brigade (1922). Në vitin 1923 u bë gjyqtar i Gjykatës së Lartë Ushtarake, kurse në vitin 1926 nënkryetar i saj.

Jakub Krzemiński, sipas shumë burimeve historike, e ka mbështetur fuqimisht Józef Piłsudski-n. Në shtëpinë e tij në Sulejuwek mbaheshin rregullisht mbledhje të ithtarëve të Piłsudskit, ku ndalej shpesh e më shpesh edhe vetë Piłsudski. Për shkak të angazhimit të tij (veç të tjerash në vitin 1925 mori pjesë në manifestimin ushtarak në Sulejuwek), në vitin 1926 mori postin e Kryetarit të Gjykatës së Lartë Ushtarake, kurse në vitin 1930- postin e kryetarit të Auditimit Suprem.⁴⁴

Gjatë mandatit të Jakub Krzemiński-t, u ngrit shumë niveli i kualifikimit të kuadrove kontrollorë. Merita të mëdha në këtë fushë kishte nënkryetari i Auditimit Suprem të Shtetit Zenobiusz Rugiewicz (Zenobius Rugieviç), i cili drejtoi kurse kualifikimi për audituesit e rinj. Një rol gjithnjë e më të madh kishin nisur të luanin të diplomuarit e shkollave të larta. Në këtë kontekst, në vitin 1931 Krzemiński organizoi një konkurs të hapur për punësimin e pesëdhjetë personave në përbërje të Auditimit Suprem të Shtetit. Ky ishte i pari dhe i fundit konkurs për ato kohëra në Auditimin Suprem të Shtetit.

Jakub Krzemiński shkarkimin formal e mori nga qeveria e emigracionit, e vendosur atëkohë në Francë, në dhjetor 1939. Ndërroi jetë në emigracion në Londër më 11 tetor 1955.

⁴⁴ R. Szawłowski, mbështetur në burime të ndryshme, e përcakton kryetarin Jakub Krzemiński si “të butë” dhe “të disponueshëm”. Gjatë mandatit të Jakub Krzemiński-t nuk ka pasur asnjë rast të dërgimit në parlament të ndonjë çështjeje, ndonëse një mundësi e tillë garantohej me ligjin mbi Auditimin e shtetit të datës 3 qershor 1921.

Ligji i 3 qershorit 1921 mbi Auditimin e Lartë të Shtetit mbeti në fuqi përgjatë gjithë periudhës së Republikës II, megjithë kufizimin e kompetencave të Parlamentit, duke përfshirë këtu edhe kufizimin e rolit të Auditimit Suprem, pas grushtit të majit 1926 dhe ndryshimit të Kushtetutës më 2 gusht 1926, dhe më vonë miratimit të Kushtetutës së prillit 1935.

Karta e legjitimitetit e nënkryetarit të Auditimit Suprem të Shtetit, Zenobius Rugiewicz Zenobius Rugiewicz (1864-1950)- funksionar shteti, kontrollor. Më 1921 u bë drejtor Departamenti në Auditimin Suprem, më 1925 u emërua nënkryetar i NIK-ut. Nga korriku deri në shtator 1926 ka kryer funksionet e kryetarit, më vonë, deri në shpërthimin e luftës, ka ushtruar funksionin e nënkryetarit të Auditimit Suprem të Shtetit. Ndër detyrat e tij, veç të tjerash, ka qenë përgatitja e kuadrove të reja në fushën e auditimit. Kursat kualifikuese të organizuara e të drejtuara nga ai, gjatë të cilave pjesëmarrësit merrnin njohuri mbi kritere të procedurës kontrolluese, në një mënyrë novatore përmeshnin idenë e aftësisë profesionale të nëpunësve të Auditimit Suprem të Shtetit. Ato kurse kanë luajtur një rol të ngjashëm me detyrat e aplikimeve bashkëkohore audituese. Në vitet '30 të shekullit XX, Rugiewicz mbante rregullisht leksione për kontrollorët e Auditimit Suprem të Shtetit. Ato leksione dhe kumtesa janë publikuar në vitin 1937 në formë skripti me titull "Auditimi Shtetëror". Auditimi Suprem i Shtetit e botoi sërish skriptin në vitin 2009.

Në vitet '30 të shekullit XX, gjatë mandatit të Jakub Krzemiński-t, në institucionin e përforcuar organizativisht, u kodifikuan parimet e kryerjes së procedurës kontrolluese, si edhe iu kushtua vëmendje speciale ngritjes së nivelit të kualifikimit të kuadrove kontrollorë. Në këtë fushë, merita të mëdha kishte nënkryetari i Auditimit Suprem të Shtetit Zenobius Rugiewicz, i cili mbante leksione në kurset me pjesëmarrjen e audituesve të rinj. Rugiewicz u vendoste kontrollorëve të rinj kërkesa më të larta sesa nëpunësve të tjerë të shtetit, dhe kjo për arsye se ishin pikërisht këta që kontrollojnë të tjerët- siç thoshte- ndaj duhej të ishin model për ta.⁴⁵ Në përmbushjen e detyrave të Auditimit Suprem të Shtetit kanë rëndësi të barabartë si profesionalizmi në ushtrimin e funksionit, ashtu edhe qëndrimi etik.

Sot punonjësit e Auditimit Suprem për model kanë parimet e paraluftës në sjelljen e funksionarit shtetëror, i cili, i emëruar në postin e audituesit-betohej *para Zotit, Atdheut dhe Popullit Polak se në detyrën e besuar do të bënte gjithçka për të konsoliduar lirinë, pavarësinë dhe fuqinë e Atdheut tim, në të mirë të Shtetit Polak dhe të mirës publike, do t'i shërbej me besnikëri Popullit Polak dhe me gjithë shpirt do t'i shërbej gjithë qytetarëve të vendit tim, do të respektoj besnikërisht dispozitat ligjore, do të plotësoj me devotshmëri, përgjegjësi dhe besnikëri detyrat e ngarkuara nga eprorët, dhe do të ruaj me besnikëri sekretin shtetëror.* Edhe sot e gjithë ditën(e kësaj dite), çdo auditues bën betimin për t'i shërbyer shtetit polak, zbatimit të rendit juridik, përmbushjes së detyrave me ndërgjegje, me paanshmëri, në përputhje me dijen dhe vullnetin më të mirë.

⁴⁵ Z. Rugiewicz, Auditimi i shtetit, Leksione të nënkryetarit të NIK-ut Zenobius Rugiewicz, trajtesat e mbajtura në kurset e kualifikimit të nëpunësve të auditimit të shtetit, të korrigjuara dhe të plotësuara në vitin 1937, Varshavë 1937.

III
AUDITIMI I SHTETIT
GJATË LUFTËS II BOTËRORE
DHE NË EMIGRACION

Angers, dnia 7 marca

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

- Poz.: 11 — z dnia 17 lutego 1940 r. o Kontroli Państwowej
Poz.: 12 — z dnia 6 marca 1940 r. w sprawie zmiany i zawieszenia mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1939 r. o podoficerów i szeregowców
Poz.: 13 — z dnia 15 lutego 1940 r. w sprawie przedsiębiorstwa „P.W.U.” w Warszawie (P.W.U.)

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

11

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

Z DNIA 17 LUTEGO

o Kontroli Państwowej

Na podstawie art. 79 ust. (2) ustawy konstytucyjnej stanowią, co następuje:

Art. 1.

Kontrola Państwowa jest władzą, w czynnościach swoich opartą na zasadach kolegiałości (art. 20—22), z ministerstwami równorzędną, od rządu niezależną, podległą bezpośrednio Prezydentowi Rzeczypospolitej.

Art. 2.

Kontrola Państwowa powołana jest do rewizji dochodów i wydatków Państwa oraz jego majątkowego.

Art. 3.

W miarę uznania rządu Kontrola Państwowa może również powołana do rewizji finansów państwa i budżetów oraz inspekcji.

Në qoftë se historia e Auditimit Suprem të Shtetit në njëzetvjetëshin e midislufrave është studiuar thellësisht nga historianët e shtetit dhe të së drejtës,⁴⁶ historia e Auditimit Suprem në periudhën e luftës II botërore, si në emigracion, ashtu edhe në vend nën pushtimin gjerman- është më pak e njohur. Në bazë të burimeve aktualisht të aksesueshme, mund të ndërmerret sidokudo tentativa e rindërtimit të historisë së kontrollit të shtetit për atë periudhë. Të kujtojmë se pas agresionit të Gjermanisë dhe BRSS ndaj Polonisë, autoritetet e Republikës u detyruan të braktisnin vendin. Po kështu, edhe Auditimi Suprem i Shtetit u evakuua nga Varshava. Qeveria në emigracion e pati selinë e vet në Paris, ndërsa më vonë në Angers. Auditimi Suprem i Shtetit, veprimtarinë e vet në emigracion e realizonte në bazë të dekretit të Presidentit të Republikës së Polonisë të 17 shkurtit 1940, të publikuar në Angers në Francë më 7 mars 1940.⁴⁷

Neni 30 i dekretit anulonte “për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme shkaktuar nga lufta” ligjin mbi Auditimin Suprem të vitit 1921.

Në këtë dekret, në tërësi, përsëriteshin dispozitat e ligjit mbi Auditimin e Shtetit me përjashtim të atyre që kishin të bënin me Parlamentin e Republikës së Polonisë. Nga ana tjetër, ai përcaktonte lidhjen me Këshillin Kombëtar të Republikës së Polonisë krijuar më 1939, si dhe rregullonte bashkëpunimin me Presidentin e Republikës dhe Ministrinë e Thesarit. Dekreti ndryshonte strukturën organizative të Auditimit Suprem të Shtetit, duke parashikuar midis të tjerash, vetëm një nënkryetar në rangun e nënsekretarit të shtetit. Pushuan ndërkaq së funksionuari zyrat rajonale të Auditimit.⁴⁸ Në bazë të nenit 1 të dekretit, Auditimi i Shtetit ishte “pushtet, që në veprimtarinë e tij mbështetej në parimet e kolegjalitetit (nenet 20-22), i njëvlershëm me ministrinë, i pavarur nga qeveria dhe nën juridiksionin e drejtpërdrejtë të Presidentit të Republikës”.

⁴⁶ R. Szławowski, Organet e Auditimit të Shtetit në Republikën II, Varshavë 2004; A. Sylwetrzak, “Auditimi Suprem i Shtetit”, Varshavë 1997.

⁴⁷ Buletini i ligjeve të shtetit, i vitit 1940, nr 5, pozicioni 11. Dekretin e nënshkruan: presidenti i Republikës Władysław Raczkiewicz, kryetari i Këshillit të Ministrave Władysław Sikorski si dhe kryetari i NIK-ut, Tadeusz Tomaszewski.

⁴⁸ W. Jaworska-Gromczyńska, 80 vjet Auditim Suprem i Shtetit në ligje, “Auditimi i Shtetit” 1999, botim special, faqe 34.

ZAŁĄCZNIK Nr 2 do art. 2.

TABELA UPOSAŻEŃ

	Za lipiec 1940 r. — miesięcz.	Za sierpień 1940 r. — miesięcz.	Od 1 września 1940 r. — miesięcz.
Prezydent Rzeczypospolitej	£140	£130	£130
Prezes Rady Ministrów	£140	£130	£130
Minister pełniący funkcje zastępcy Prezesa Rady Ministrów	£130	£120	£120
Minister oraz Prezes N.I.K.	£120	£110	£110
Podsekretarz Stanu oraz Wice-Prezes N.I.K.	£80	£80	£80
Członek Rady Narodowej (zwrot wydatków związanych ze spełnianiem funkcji Członka Rady Narodowej)	£70	£65	£65
Dyrektor Departamentu z nominacji	£70	£70	£70
Członkowie Kolegium N.I.K.	£70	£60	£60
Pracownicy kontraktowi :			
I kat. referendarska	£70	£60	£60
II " "	£55	£50	£50
III " "	£40	£40	£40
IV " "	£30	£30	£30
I " pomocnicza	£24	£24	£28
II " "	£22	£22	£25
Pracownicy niżsi	£20	£20	£22

Osobom, które mają na swym utrzymaniu członków rodzin, należy się dodatek rodzinny w wysokości 12% uposażenia za pierwszego członka rodziny i po 6% uposażenia za każdego następnego członka rodziny, przy czym łączny dodatek rodzinny nie może przekraczać 24% uposażenia. Za członków rodziny

wypłacane wówczas, gdy pobierający uposażenie będzie miał warunki przekazania tych sum na ręce swej rodziny.

Tytułem wyrównania za część miesiąca czerwca należy się dodatek w wysokości 15% uposażenia za

Auditimi Suprem i Shtetit kishte “për të kontrolluar të gjithë sektorët e administratës dhe ekonomisë së shtetit (kontroll faktik), si dhe verifikuar faturat nga pikëpamja formale, shifrore dhe nga ana e thelbit në veprimet e kryera” (neni 7, par. 1). Vërejtjet mbi realizimin e buxhetit për periudhën pararendëse, Auditimi i Shtetit ishte i detyruar t’ia paraqiste njëkohësisht Presidentit të Republikës dhe Këshillit Kombëtar të Republikës së Polonisë, jo më vonë se gjashtë muaj pas marrjes nga Ministria e Thesarit të mbylljes në përgjithësi të faturave të të gjithë shtetit. Një kopje e vërejtjeve i dërgohej kryetarit të Këshillit të Ministrave si dhe ministrit të Thesarit (neni 7, par. 2). Përveç kësaj, Auditimi Suprem i Shtetit kishte detyrimin që brenda gjashtë muajsh pas skadimit të periudhës buxhetore, t’i paraqiste Presidentit të Republikës si dhe Këshillit Kombëtar të Republikës së Polonisë një raport për veprimet e tij në këtë periudhë buxhetore (neni 8, par. 1). Në rastet e rëndësishë së veçantë ose që nuk prisnin, Auditimi Suprem kishte të drejtë- në bazë të nenit 8, par. 2 i dekretit- t’u paraqiste organeve të lartpërmendura raportin dhe konkluzionet nga kontrollet. Kompetencat e gjera të auditimit të shtetit për të kontrolluar të ardhurat dhe shpenzimet e qeverisë në emigracion i konfirmonte neni 11 i dekretit. Qeveria, zyrat shtetërore si dhe institucionet e përmendura në nenin 3, do të thotë trupat e pushtetit vendor, institucionet, ndërmarrjet, fondacionet, shoqatat dhe ortakëritë që funksionojnë me pjesëmarrjen financiare të Thesarit të shtetit. Këto njësi detyroheshin me dekret t’u përmbaheshin dispozitave dhe udhëzimeve të lëshuara nga Auditimi i

Shtetit. Në rast mosrespektimi të rekomandimeve të dhëna, Auditimi i Shtetit mund të kërkonte nga pushteti kompetent superior t'i thërriste shkelësit në përgjegjësi disiplinore. Për më tepër, në rast të konstatimit të parregullsive në faturime, mungese të monedhës cash ose mungesë materiale, shpërdorimi të pasurisë, drejtimit të keq dhe veprimesh të karakterizuara nga mungesa e kujdesit për të mirën publike dhe që, për pasojë, sillnin humbje dhe dëme në Thesarin e Shtetit, Auditimi Suprem kishte të drejtë të njoftonte organin kompetent për të eliminuar shpërdorimet, mangësitë dhe të metat, si dhe të kërkonte pezullimin e personave përgjegjës, duke kërkuar prej tyre kompensimin e dëmit material. Në rastin e zbulimit të humbjeve për Thesarin e Shtetit, Auditimi i Shtetit detyrohej të kërkonte kompensimin e dëmit, si dhe të ndiqte përmbushjen e kësaj kërkesë (neni 13 i dekretit).

Funksioni i kryetarit të Auditimit Suprem iu besua Tadeusz Tomaszewski-t. Gjatë luftës, kryetari i ri i Auditimit të Shtetit bashkë me ekipin e tij një kohë të madhe ia kushtoi auditimit të shpenzimeve për aktivitetin në ilegalitet në Poloni, si dhe në ringritjen e forcave të armatosura. Në Poloninë e pushtuar vepronte në ilegalitet Seksioni i Auditimit të Delegacionit të Qeverisë, i cili zotëronte mjete të bollshme të ardhura nga Perëndimi. Rënia e Francës në qershorin e vitit 1940 bëri të domosdoshëm evakuimin e Auditimit të Shtetit bashkë me institucione të tjera polake drejt Britanisë së Madhe. Veprimtaria e Auditimit Suprem rinisi në korrik 1940 në Londër. Auditimi Suprem merrej para së gjithash me auditimin e shpenzimeve, ndërsa të ardhurat ndërkaq buronin pothuaj në tërësi nga huatë e dhëna nga ministria britanike e thesarit. Aspekti më i rëndësishëm i kontrolluar nga NIK-u ishin shpenzimet për ushtrinë, por edhe ato që shkonin për mbështetjen e lëvizjes në ilegalitet në Poloni.⁴⁹ Në Poloninë e pushtuar, vepronte ndërkohë Seksioni i Auditimit të Delegacionit të Qeverisë. Procedurën e auditimit e normonte instruksioni i datës 29 nëntor 1940 mbi mënyrën e përmbushjes nga Auditimi Suprem i Shtetit të verifikimit të ekonomisë së Forcave të Armatosura⁵⁰, dhënë nga kryetari i Auditimit të Shtetit Tadeusz Tomaszewski. Paragrafi 4 i instruksionit saktësonte që para nisjes së veprimeve kontrolluese, i deleguari për kontroll ishte i detyruar të prezantohej dhe legjitimohej me autorizim të Auditimit Suprem tek eprori kompetent i njësisë nën kontroll, zyrës ose njësisë së Forcave të Armatosura”. Përfundimet e auditimit, në bazë të par. 5 të instruksionit, përshkruheshin në protokollin e auditimit. Atë e nënshkruanin i deleguari i Auditimit Suprem, si dhe përfaqësuesi i njësisë së kontrolluar. Veprimtaria në kohët e vështira të luftës diktonte veti një thjeshtim të procedurës kontrolluese. Protokollin bëhej shumë lakonik, duhej të përmbante të gjitha vërejtjet e formuluar gjatë auditimit, në instruksion nuk bëhej ndërkohë fjalë për detyrimin e kryerjes së përshkrimit të gjendjes faktike.

Personat që merrnin pjesë në kontroll ose që asistonin, kishin të drejtë të kërkonin përfshirjen e vërejtjeve dhe shpjegimeve në procesverbalin e auditimit. Një kopje të

⁴⁹ R. Szlawowski shkruan, se në Institutin Polak dhe Muzeumin e gjeneral Sikorski-t në Londër, ruhen tre raporte të njëpasnjëshme të Auditimit të Shtetit nga vitet 1940, 1941-1942 dhe 1943, ku ka informacione mbi kontrollin e rëndësishëm të kryera në atë periudhë. R. Szlawowski, *Organet e Auditimit Suprem të Shtetit në Republikën II...* faqe 304-305.

⁵⁰ Buletini i ligjeve të Shtetit Polak, nr 15, pozicioni 42, Instruksionin e ka botuar gjithashtu “Auditimi i Shtetit”, botimi special 1999.

procesverbalit e mbante i deleguari i Auditimit Suprem, kurse një kopje tjetër i dorëzohej superiorit të njësisë së kontrolluar ose njësisë së Forcave të Armatosura, duke njoftuar për përfundimet e auditimit.

Seksioni në ilegalitet i Auditimit kontrollonte me cikël dymujor shpenzimet buxhetore të Delegacionit të Qeverisë së Republikës së Polonisë (e cila dispononte mjete të bollshme të siguruar nga Perëndimi), duke aplikuar kriteret e ligjshmërisë, destinacionit korrekt dhe nikoqirllëkut. Mënyrën e realizimit të auditimit e sanksiononte “Rregullorja për kryerjen e auditimit dhe mbajtjes së llogarive”, e përcjellë në Poloni nga ana e të deleguarit të Qeverisë, që në dhjetor 1942⁵¹ ishte prof. Jan Piekalwicz. Delegacioni i Qeverisë në vend në rregulloren e lartpërmendur kishte marrë emrin e koduar “Shoqata e Vetëndihmës Sociale- TSS”. Seksioni kishte të drejtë të kryente kontrole të çastit të të gjitha njësive të Delegacionit në çdo moment, ndërkohë që nuk mund t’u jepte rekomandime të drejtpërdrejta të kontrolluarve. Vërejtjet dhe përfundimet e kontroleve u viheshin në dispozicion kryetarit të zyrës së qarkut (Delegacionit rajonal të Qeverisë), përkatësisht shefit të Delegacionit të Qeverisë në Poloni, i cili kishte tagrin të vendoste për ushtrimin e auditimit. Në rast konstatimi të mbajtjes së parregullt të llogarive, mungesës së monedhës në cash, organi i auditimit në ilegalitet njoftonte menjëherë kryedelegatin e qeverisë. Ai kishte gjithashtu të drejtë të paraqiste kërkesën për pezullim të menjëhershëm dhe nxjerrjen para përgjegjësisë personale dhe materiale të fajtorëve. Kryetari i Seksionit të Auditimit detyrohej t’i dorëzonte Kryedelegatit të Qeverisë për Poloninë raportin mbi veprimet e tyre si dhe mbi planin e punës. Rregullorja nuk specifikonte llojet e dokumenteve që prodhoheshin gjatë procedurës kontrolluese, mjaftonte fuqia e instruksionit. Pas përfundimit të luftës, autoritetet e Republikës së Polonisë në emigracion vijuan misionin e tyre gjatë kohës të ekzistencës së Polonisë Popullore, deri në dhjetorin e vitit 1991.⁵²

⁵¹ Ndërmarrja kombëtare “Ossolinneum”, 187/71, sipas R. Szawlowski, po aty faqe 447.

⁵² Atëherë kur si president i Republikës së Polonisë, me zgjedhje të lira, u zgjodh Leh Vallensa, të cilit në momentin e betimit presidenti i Republikës së Polonisë në emigracion Ryszard Kaczorowski i dorëzoi simbolet e shtetit që ishin ruajtur në Londër gjatë gjithë periudhës së Polonisë Popullore.

G. M. S. NR.

MS/KK

A.II.

830

ODCHODZĄCY

TELEGRAM SZYFROWY

DO Polmission TEHERAN

Z MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

OTRZYMANO DN.

19

WYSLANO

DN.

27 APR 1944

19

NR.

241

Od Najwyższej Izby Kontroli ;

Dla St. Widomskiego , ~~Delegata N.I.K.~~

Niezależnie od normalnych dotacji budżetowych zostanie
Penu przekazana przez Ministerstwo Skarbu rezerwa Ł. 900 celem
utrzymania sprężystej pracy Delegatury .

Polexterne

5.11.44 mmh
Dr. Marian Stanisławski

exp. 5/11/44

MBah

TADEUSZ TOMASZEWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM I QEVERISË NË EMIGRACION
NË VITET 1939-1949

Tadeusz Tomaszewski (Tadeush Tomashevski) u lind në Sacina, qarku Mazowsze, më 26 nëntor 1881.⁵³ Shkollën e mesme e kreu në Lluxh. Prej vitit 1901 studjoi drejtësi në Universitetin e Varshavës. Për shkak të shpërthimit të një greve në sistemin arsimor në vitin 1905, u detyrua të ndërpriste studimet për t'i vazhduar në universitetin e Moskës. Njohuritë e tij juridike i plotësoi në një periudhë tjetër në Paris. Qysh në të ri, u angazhua në lëvizjen për pavarësi. Sikundër thonë burimet historike, komplotonte në rrethet gjimnaziste në Lluxh, pastaj edhe në ato universitare në Varshavë. Në vitin 1901 hyri në Partinë Socialiste Polake. Për shkak të aktivitetit që kryente, u arrestua tri herë. Prej vitit 1911 ishte në kryesinë e Rrethit të Juristëve të Polonisë si dhe Rrethit të Mbrojtësve Politikë.

Gjatë Luftës së Parë Botërore, sillej në rrethin e simpatizantëve të Juzef Pillsudskit. Me iniciativën e këtij grupi, në vitin 1915 u krijua Komiteti i Përgjithshëm Kombëtar. Një vit më vonë, Tadeszu Tomaszewski hyri në

⁵³ Sipas T. Wolsz, Tadeusz Tomaszewski (1881-1950) kryetar i Auditimit Suprem në emigrim, "Auditimi i Shtetit", 1999, nr 6, faqe 186-199.

grupin e njëqind veprimtarëve që vinin nga Komiteti i Përgjithshëm Kombëtar, Rrethi Politik Ndërpartiak dhe Ligës së Shtetësisë Polake, të cilët nënshkruan deklaratën për pavarësinë e Polonisë. Kjo deklaratë është quajtur “deklarata e parë publike e pavarësisë”.

Në periudhën e midisluftrave, Tomaszewski merrej me punë shkencore dhe veprimtari shoqërore. Ka kryer funksionin e kryetarit të Shoqatës së Juristëve Socialistë, si dhe ka qenë anëtar i kryesisë së Lidhjes Demokratike të Avokatëve Polakë. Në vitin 1929, Parlamenti e emëroi në Gjykatën Kushtetuese. Ka qenë gjithashtu -sikundër tërheq vëmendjen T. Wolsz- një veprimtar aktiv i lozhës masonike.

Në fillim të Luftës II Botërore, Tadeusz Tomaszewski emigroi në Paris. Atje i ra në sy gjeneralit Wladyslaw Sikorski në mesin e 16 kandidatëve për anëtar të Këshillit Kombëtar. Pak më vonë gjenerali e emëroi Tomaszewski-n kryetar të Auditimit Suprem. Me zgjedhjen e në postin e kryetarit të Auditimit Suprem, Tomaszewski e humbi automatikisht statusin e anëtarit të Këshillit Kombëtar.

Kryetari i Auditimit Suprem në vitin 1941 kundërshtoi nënshkrimin nga kryeministri të traktatit me ambasadorin e Bashkimit Sovjetik. Pas luftës, në vitin 1949, presidenti i Republikës së Polonisë në emigrim, August Zaleski i dërgoi një letër kryetarit të Auditimit Suprem, me kërkesën për të marrë përsipër misionin e krijimit të qeverisë. Më 7 prill 1949, Tadeusz Tomaszewski krijoi kabinetin e tij, duke pushuar së qeni kryetar i Auditimit Suprem.

Tadeusz Tomaszewski u nda nga jeta më 10 gusht 1950 gjatë një seance të stuhishme të komisionit të buxhetit. Presidenti i Republikës së Polonisë e dekoroi atë pas vdekjes me Urdhërin e Shqiponjës së Bardhë.

Auditimi Suprem në emigracion ka kryer funksionet e veta për më gjatë se gjysmë shekulli.

Funksionin e kryetarit të Auditimit Suprem e kanë ushtruar sipas radhës:

- Tadeusz Tomaszewski (1939-1949);
- Stanisław Okoński (1949-1966);
- Tadeusz Porębski (1967-1971);
- Ludwik Żąbkowski (1971-1973);
- Stanisław Kuniczak (1974);
- Władysław Zaleski (1974-1978);
- Jan Berek (1978-1980);
- Franciszek Szyszowski (1980-1989);
- Stanisław Borczyk (1989-1991).

Uwagi
Najwyższej Izby Kontroli
o zamknięciach rachunków Państwa
za dwa okresy: do 17 września 1939 r. oraz
od 1 stycznia do 23 sierpnia 1940 r.

Pas përfundimit të luftës, autoritetet e Republikës

së Polonisë në emigrim vijuan misionin e tyre gjatë gjithë periudhës së Polonisë Popullore deri në dhjetor 1990. Në momentin kur në zgjedhjet e lira u bë president i Republikës

Leh Vallensa (22 dhjetor 1990), atëherë presidenti i Polonisë në emigracion Ryszard

Kaczorowski i dorëzoi Vallensës simbolet e pushtetit shtetëror të Republikës së Dytë.

Në literaturë theksohet se Auditimi Suprem i Republikës së Dytë përbënte model

të zgjidhjeve të pasluftës, kur bëhej fjalë për funksionimin e institucioneve të shtetit

në Poloni. Vëmendje meritonin në mënyrë të

veçantë lidhja e auditimit të shtetit me Parlamentin,

duke garantuar pavarësinë nga pushteti ekzekutiv.

Respektimi i parimit të pavarësisë së organeve

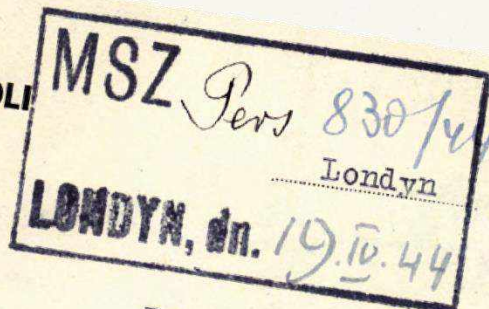
e të auditimit të shtetit përbën një nga

themelet e shtetit modern. Sikundër rezultoi,

ky parim ka qenë përherë i respektuar,

veçanërisht në periudhëm e mëpastajme të pasluftës.

A IZBA KONTROLI

503/44

MS.

dn. 17 kwietnia 1944 r.

Do
Ministerstwa Spraw Zagranicznych
w Londynie.

Najwyższa Izba Kontroli prosi uprzejmie o wysłanie depeszy szyfrowej o następującej treści:

"Wł.Korsak - Delegat N.I.K. w New Yorku.

"Potwierdzam odbiór sprawozdania z kontroli Biura Rady
"Finansowego w New Yorku. Proszę przystąpić obecnie do
"zleconej Panu uprzednio kontroli zakupu używanej odzie-
"ży oraz poszczególnych działów czynności Rady Finanso-
"wego z uwzględnieniem w pierwszym rzędzie działu sprze-
"daży znaczków Poczty Polskiej.

Prezes N.I.K. - T. Tomaszewski."

Tomasz Tomaszewski
PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

STANISŁAW OKONIEWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË EMIGRACION NË
VITET 1949-1966

Stanisław Okoniewski (Stanjislav Okonjievski) ka qenë kryetari më jetëgjatë i Auditimit Suprem në emigracion.⁵⁴ Ka lindur në Radomie më 16 gusht 1886. Ka kryer gjimnazin filozofik. Më 1904 ishte delegat nga gjimnazi i Radomit në kongresin e rinisë socialiste të Mbretërisë Polake. Ka marrë pjesë në grevat e nxënësve më 1904. Në po këtë kohë u regjistrua në Organizatën Luftarake të Partisë Socialiste Polake.

Në periudhën 1905-1907, Stanisław Okoniewski shfaqti aktivitet të madh, duke drejtuar shumë organizata pavarësidashëse. Atij iu besua detyra e përgatitjes e më vonë anulimit të atentatit me bombë ndaj guvernatorit të Radomit. Me rekomandim të Partisë, hyri në ushtrinë cariste. Pastaj shërbeu në Shkollën e Kadetëve të Brigadës XVIII, Brigadës së Artilerisë, kurse në vitin 1907 avancoi në gradën e rreshterit. Në po këtë periudhë ishte bashkorganizator i Komitetit Ushtarak-Revolucionar të Lublini. Për veprimtarinë e tij u dekorua në vitin 1936 me Kryqin e Pavarësisë.

⁵⁴ Sipas punimit të T. Wolsz, Stanisław Roch Okoniewski (1886-1966) kryetari i dytë i Auditimit Suprem në emigracion, "Auditimi i Shtetit" 2001, nr 1, faqe 160-166.

Studimet në drejtësi i përfundoi në Kazan, kurse punën e avokatit e nisi në Radowie. Gjatë Luftës I Botërore u mobilizua në luftime në përbërje të ushtrisë cariste. Më 6 nëntor 1918 hyri në Ushtrinë Polake. Tri vite më vonë filloi punë në Gjykatën e Lartë Ushtarake, prej nga katapultoi drejt Auditimit Suprem Ushtarak.

Pas kalimit në rezervë nisi punën në Auditimin e Lartë në departamentin e burimeve njerëzore, më pas i besuan postin e nënkryetarit të Auditimit Suprem, ku qëndroi deri në shpërthimin e Luftës I Botërore. Përgjigjej atëkohë për auditimin në Ministrinë e Çështjeve të Luftës, Hekurudhave Shtetërore dhe Ministrisë së Bujqësisë.

Në fillim të Luftës II Botërore, Stanislaw Okoniewski u pezullua pa afat. Më 1942 mbërriti në Angli dhe mori detyrën si një nga tre anëtarët e kolegjiut të Auditimit Suprem. U gjend këssoj sërish në qarqet e larta drejtuese. Në vitin 1949 u emërua nënkryetar i Auditimit Suprem. Dy muaj më vonë, presidenti i Republikës së Polonisë August Zaleski i besoi përkohësisht funksionin e kryetarit të këtij institucioni. Më 2 tetor 1950 u bë për së dyti kryetar i Auditimit Suprem në emigracion dhe e mbajti këtë funksion deri në ditën që ndërroi jetë, më 21 nëntor 1966 në Londër.

SHENJA “POLONIA LUFTON” NË MURET E AUDITIMIT SUPREM

Gjatë remontit të godinës së Auditimit Suprem në Rrugën Filtrowa 57 në Varshavë, në vitin 2014 u zbuluan dy shenja me bojë të zeze të Polonisë që Luftonte në periudhën e Luftës II Botërore. Ishte një eveniment. Simbole të tilla nga koha e pushtimit në kryeqytet ishin vetëm disa. Firma që kryente remontin iu drejtua në emër të Auditimit Suprem Shoqatës së Konservuesve të Monumenteve për ta vendosur në listën e gjërave që duheshin konservuar. Spiranca do të ekspozohet dhe do të visbet me pllakë xhami laminat. Kjo spirancë do të bëhet e dukshme madje edhe duke kaluar afër me tramvaj. Ndërtesa e Auditimit Suprem në Rrugën Filtrowa gjendet në zonën e ndërtesave me mbrojtje të veçantë. Kur me heqjen e suvasë së vjetër filluan të dilnin shenjat e Polonisë që Lufton, punëtorët e firmës (mes të cilëve edhe ish-studentë të ASP) vlerësuan menjëherë rangun e këtij zbulimi. Shenja të tilla nga koha e pushtimit në kryeqytet numërohen shumë pak. Aksioni i sabotazhit të vogël, përgjatë të cilës, veç të tjerash gjatë pushtimit lyeshin muret me shenjat e Polonisë që Lufton, ka qenë veçanërisht intensiv pikërisht në Ochota dhe Mokotow. Muret i hyenin kryesisht pionierët skautistë të grupit “Wawer”.

Pionierët i kryenin aksionet të vetëm ose dyshe, kryesisht gjatë natës. Vizatimi i spirancës ishte akt guximi. Realizoheshin nëpër ndërtesa që ishin nën mbikëqyrjen gjermane, kishte madje edhe të tilla që ishin shndërruar në seli të tyre. I tillë ishte për shembull rasti i godinës së Auditimit Suprem. Gjatë pushtimit në këtë ndërtesë ishte instaluar Zyra e Guvernatorit të Distriktit të Varshavës. “Kështu që spiranca u vizatua nën hundën e gjermanëve. Në njërin nga vizatimet mund të lexohet madje edhe historia e aksionit”, thotë Dariusz Żak nga Zyra Ekonomike e Auditimit Suprem. Specialistët e firmës së rikonstruksionit tërboqën vëmendjen, se fillimisht kishte qenë një spirancë e vogël, e paplotë. “Dikush mund t’i ketë trembur pionierët. Megjithatë ishin kthyer për të përfunduar vizatimin” shpjegon Żak. Përfundimisht në këtë vend u bë edhe një vizatim i dytë, për më tepër një simbol edhe më i madh i Polonisë që Lufton.

Spiranca është shenjë e “Polonia Lufton”- simbol i Shtetit Polak në Emigracion, funksionimi i të cilit ka qenë fenomen në shkallë botërore. Gërmat karakteristike (në polonisht “P” dhe “W”) të mpleksura në trajtën e spirancës janë vizatuar në kohën e pushtimit gjerman. Spiranca është parë për herë të parë në muret e ndërtesave të Varshavës më 20 mars 1942. Shenja zgjonte tek Polakët vullnetin për rezistencë dhe kultivonte shpresën për rifitimin e pavarësisë. Gjatë Luftës II Botërore spiranca nuk e humbi kurrë rëndësinë e saj simbolike. Në kohën e diktaturës komuniste spiranca vazhonte të simbolizonte kundërshtimin e saj dhe shpresën për liri. Autore e shenjës “Polonia Lufton” (PW) me shumë gjasë mund të ketë qenë Anna Smoleńska, lindur në vitin 1920, atëkohë studente e historisë së artit në Universitetin e Varshavës në ilegalitet, njëherësh skaute në radhët e “Szare Szeregi” (“Radhët e përhimta”).

Burimi: <http://www.nik.gov.pl/aktualnosci/historia-na-murach-nik.htm>

IV

AUDITIMI I SHTETIT NË PERIUDHËN E PASLUFTËS (1944-1989)

1. VITET 1944-1949. ZYRA E AUDITIMIT PRANË PRESIDIUMIT TË KËSHILLIT KOMBËTAR DHE PASTAJ PRANË KËSHILLIT TË SHTETIT

Më 21 korrik 1944 u krijua në Moskë Komiteti Polak i Çlirimit Kombëtar (PKWN), në cilësinë e pushtetit të përkohshëm ekzekutiv. Manifesti i këtij Komiteti vendoste që parlament i përkohshëm i popullit polak të ishte Këshilli Kombëtar, dhe më tej se: Këshilli Kombëtar dhe Komiteti Polak i Çlirimit Kombëtar veprojnë mbi bazën e Kushtetutës së 17 marsit 1921, të vetmes Kushtetutë në fuqi të miratuar ligjërisht. Dispozitat bazë të Kushtetutës do të jenë në fuqi deri në thirrjen e parlamentit ligjvënës të zgjedhur me votim të përgjithshëm, të drejtpërdrejtë, të barabartë dhe të fshehtë, i cili, si shprehës i vullnetit të popullit, do të miratojë Kushtetutën e re.

Referimi ndaj Kushtetutës së marsit, në një masë të madhe vetëm në dukje dhe që i shërbente legjitimitetit të pushtetit të imponuar, kishte pasojë për funksionimin e organit të auditimit të shtetit. Ligji i datës 11 shtator 1944 mbi organizimin dhe kuadrin e veprimit të këshillave kombëtare⁵⁵, në nenin 16 thoshte: “Deri në kohën e organizimit të Zyrës së Auditimit Suprem të Shtetit (neni 9 i Kushtetutës së 17 marsit)⁵⁶, të gjitha kompetencat e Auditimit Suprem të Shtetit i kalojnë Presidiumit të Këshillit Kombëtar, i cili do të ushtrojë auditimin nëpërmjet Zyrës Speciale të Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar.

Qeveria, të gjitha ministratë dhe dikasteret nën varësi (me përjashtim të organeve të gjyqësorit dhe prokurorisë), institucionet, ndërmarrjet shtetërore dhe kooperativat detyrohen t’i vënë në dispozicion Zyrës së Auditimit të gjitha dokumentet financiare (buxhetet, planet financiaro-ekonomikë, dokumentet e të ardhurave dhe shpenzimeve, librat e llogarisë etj), t’i bëjnë të mundur auditimin e pasurisë publike (arkat, magazinat, inventarin etj) si dhe të japin çdo lloj shpjegimi për çështjet organizative, administrative, ekonomike dhe financiare.⁵⁷

⁵⁵ Buletini i ligjeve të Shtetit Polak, viti 1946, nr 3, pozicioni 26.

⁵⁶ Në këtë ligj është referimi ndaj emërimit Auditimi Suprem i Shtetit, i përdorur megjithatë në dekretin e 7 shkurtit 1919. Në Kushtetutën e marsit përdorej vetëm emërtimi Auditimi Suprem. Me gjasë, ligjvënësi ka bërë gabim.

⁵⁷ A. Sylwetrzak, citat, faqe 91

Lyarowski
SCHEMAT SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie:

insp.....
z kontroli planowej, do-
różnej /nazwa i adres jed-
nostki/
podległej/komu/

Kontrolę rozpoczęto dn....
a zakończono dn.....

Wyznaczony termin ukończenia
kontroli /orientacyjny, wiążący/
Powód kontroli

Do
Ob.....

W wykonaniu delegacji z dn..... Nr.....
dokonałem kontroli /planowej, doróżnej/, w wyniku której
składam poniższe sprawozdanie, załączając protokół
z dn..... oraz /np. protokół przesłuchania, odpisy dowo-
dów, dokumentów i t.p./ i wykaz sum skontrolowanych.

Kontrola stosownie /do udzielonych mi instrukcji,
planu, doniesienia i t.p./ mi na objąć:

- 1/
- 2/

/w trakcie dokonywania kontroli, zakres planowy rozszerzyłem
na kontrolę uzupełniłem...../
Przy kontroli współdziałali
z ramienia

I. Część ogólna.

/Kontrolowana jednostka/ - działa na podstawie
/dekretu, statutu i t.p./ w sprawach rachunkowo-kasowych
opiera się na przepisach /rachunkowo-kasowych, planie kont
i t.p./ uzgodnionych /nie uzgodnionych/ z B.K. i Min. Skarbu.

Do podpisywania asygnat i czeków upoważniony jest /są/
.....

Kontroli poddałem następujące materiały:.....
.....

Dla scharakteryzowania rozmiaru agend w kontrolowanych
działach przytoczam następujące dane:.....
.....

Kontrola rachunkowości i sprawozdawczości wykazała, że do-
wody rachunkowe i kasowe są przechowywane zgodnie /nie-
zgodnie/ z przepisami
a sprawozdania opracowywane: terminowo /nieterminowo, miano-
wicie.....

Przeprowadzona w czasie od do
ostatnia kontrola z ramienia /B.K., Kontroli Re-
sort, Kontroli Społecznej/ wykazała następujące
niedomagania, które w międzyczasie zostały /nie zostały/
.....

Aktiviteti i Zyrës së Auditimit mund të ndahet në dy periudha: Zyra e Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar (në bazë të ligjit të 11 shtatorit 1944 mbi këshillat kombëtarë deri në miratimin e Kushtetutës së Vogël të datës 19 shkurt 1947) si dhe Zyra e Auditimit pranë Këshillit të Shtetit të Republikës së Polonisë (nga miratimi i Kushtetutës së Vogël deri në miratimin e ligjit të datës 9 mars 1949, i cili do të shënonte krijimin e Auditimit Suprem të Shtetit). Strukturën organizative të Zyrës së Auditimit e dhanë në formën e një urdhërese të brendshme të drejtorit të Zyrës të datës 26 maj 1945. Me këtë urdhëresë formoheshin gjashtë departamente që ndaheshin në sektorë:

-Departamenti I- i auditimit të administratës publike (ndahej në katër sektorë), i cili merrej me auditimin e Byrosë së Presidiumit të Këshillit Kombëtar, Këshillit të Ministrave, Komitetit Ekonomik të Këshillit të Ministrave, ministrive: të Thesarit, Administratës Publike, Punëve të Jashtme, Drejtësisë;

-Departamenti II- ishte për auditimin e ushtrisë dhe sigurisë (tre sektorë), merrej me auditimin e ministrive të: Mbrojtjes, Rendit Publik dhe njërive nën varësi të tyre;

-Departamenti III- për auditimin e administratës dhe ndërmarrjeve (katër sektorë);

-Departamenti IV- për auditimin e pushtetit vendor (tre sektorë), merrej me auditimin e pushtetit vendor, mbikëqyrjen e auditimit të ushtruar nga këshillat lokale dhe komisionet e auditimit shoqëror, auditimin dhe mbikëqyrjen e auditimit ekonomik dhe profesional të ndërmarrjeve;

-Departamenti V- ishte i përgjithshëm (tre sektorë);

-Departamenti VI- i llogarisë qendrore (tre sektorë), detyrë e të cilit ishte auditimi i raporteve të shumave të qarkulluara të Ministrisë së Thesarit, auditimi i raporteve të pushtetit dhe institucioneve qendrore në aspektin e shifrave, përpilimi i projektakteve ligjore dhe dispozitave llogaritëse, si dhe formulimi i vërejtjeve dhe konkluzioneve për projektbuxhetin e shtetit.⁵⁸

Kjo strukturë mbijetoi deri më 13 shkurt 1946, kur me një urdhëresë të drejtorit të Zyrës së Auditimit u krijuan tetë departamente si dhe Byroja Ekonomiko-Analitike.⁵⁹ Në të gjitha qarqet u organizuan delegime të Zyrës së Auditimit.

Në krye të Zyrës u vu një drejtor i emëruar nga Presidiumi i Këshillit Kombëtar, të cilin e ndihmonin dy (kurse nga viti 1946 tre) nëndrejtorë, edhe ata të emëruar nga Presidiumi i Këshillit Kombëtar, me kërkesë të drejtorit. Nëpunësit e Zyrës së Auditimit gëzonin imunitet në kuadër të përgjegjësisë penale, mund të arrestoheshin vetëm me pëlqimin e drejtorit të Zyrës. Drejtor i parë i Zyrës së Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar ishte inxhinieri Jan Grubecki.

⁵⁸ Po aty, faqe 93. (referenca 45)

⁵⁹ Po aty shtojca nr 2.

- 2 -
Usunięto / z jakich powodów /
II. Część szczegółowa.
Obecnie przeprowadzona kontrola stwierdza:
do pkt. 1 /vide protokół p.3/ 77
..... / " " " p.5/
Odnosnie oświadczenia /protokół przesłuchania/
zażegnane do protokółu zauważam, że
III. Ogólna

JAN GRUBECKI
DREJTOR I ZYRËS SË AUDITIMIT NË VITET 1944-1949

Jan Grubecki u lind më 7 shtator 1904 në Wieliczka.⁶⁰ Vinte nga një familje intelektualësh. Në vitin 1933 mbaroi studimet e larta në Universitetin Politeknik të Lvovit, ku mbrojti edhe doktoraturën.

Në vitet '20 të shekullit XX ka punuar në ndërtim, pastaj si asistent në Universitetin Politeknik të Lvovit. Në periudhën 1935-1939 ishte në krye të ndërtimit të linjës hekurudhore Sierpc-Toruń, ndërsa pas vitit 1939 ka punuar si inxhinier në ndërtimin e linjave hekurudhore në Lvov dhe Stalingrad. Bënte pjesë në Partinë Popullore, pastaj në Partinë e Bashkuar Popullore, duke u pozicionuar në poste të larta drejtuese. Në vitin 1943 u bë pjesë e Lidhjes së Patriotëve Polakë ku drejtoi Sektorin e Ndihmës Sociale. Nga korriku deri në nëntor 1944 ka drejtuar sektorin e transportit, postë-telegrafit në kuadër të Komitetit Polak të Çlirimit Kombëtar. Më pas u bë drejtor i Zyrës së Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar (1944-1949), e cila në vitin 1947 u vu nën varësi të Këshillit të Shtetit. Pikërisht atëherë Parlamenti Ligjvënës e emëroi atë kryetar të Auditimit Suprem të Shtetit. Megjithatë Grubecki mbeti në postin e drejtuesit të Zyrës

⁶⁰ Arkiva e NIK-ut, Libri i nderit, biograma e Jan Grubeckit

së Auditimit, duke mbikëqyrur kontrollet në vijimësi. Pas miratimit nga Parlamenti të ligjit të ri mbi auditimin e shtetit në vitin 1949 dhe likuidimit të Zyrës së Auditimit, kompetencat i kaluan kryetarit të Auditimit Suprem. Në vitin 1949, Grubecki u mor me punë shkencore dhe u bë profesor i Universitetit Politeknik të Varshavës. Për katër vite drejtoi Këshillin e Qendrës së Ndërmarrjeve Bujqësore "Samopomoc Chlopska". Në të njëjtën kohë u bë deputet për në Asamblenë Kombëtare (në vitet 1945-1947 ishte kryetar i Komisionit të Transportit në Asamble), ndërsa më vonë deputet në Parlament. U nda nga jeta më 26 janar 1987 në Varshavë.

Kuadri i auditimit u përcaktua në përgjithësi në nenin 16 të ligjit të datës 11 shtator 1944 mbi këshillat kombëtare. Një dispozitë përcaktonte se qeveria, të gjitha ministritë dhe njësitë nën varësinë e tyre (duke përfshirë edhe gjykatat dhe prokuroritë), institucionet, ndërmarrjet shtetërore, por edhe ato lokale detyroheshin t'i vinin në dispozicion dokumentet financiare, të mundësonin kontrollin e pasurisë publike si dhe të jepnin çdo lloj informacioni mbi çështjet organizative, administrative, ekonomike dhe financiare. Auditimit i nënshtroheshin jo vetëm institucionet shtetërore, por edhe njësitë e pushtetit lokal.

Në përputhje me përmbajtjen e udhëzimit të 7 majit 1945, auditimit do t'i nënshtroheshin edhe njësitë ekonomike private që funksiononin me pjesëmarrje të Thesarit të Shtetit. Ishte pranuar gjithashtu që auditimi i Ministrisë së Mbrojtjes dhe Ministrisë së Sigurisë Publike si dhe njësitë nën varësinë e tyre kërkonte lejen e kryetarit të Këshillit Kombëtar.⁶¹

Nga zgjedhjet e 19 janarit 1947 doli Parlamenti Ligjvënës që miratoi Kushtetutën e Vogël.⁶² Ajo sanksiononte që organet më të larta të Republikës së Polonisë ishin: në kuadër të ligjvënies- Parlamenti Ligjvënës, në kuadër të ekzekutivit- Presidenti i Republikës së Polonisë, Këshilli i Shtetit dhe qeveria, kurse në kuadër të pushtetit të drejtësisë- gjykatat e pavarura (neni 2). Në nenin 15 të Kushtetutës së Vogël thuhej gjithashtu se në përbërje të Këshillit të Shtetit hynin: krahës presidentit, kryetarit dhe nënkryetarëve të parlamentit- edhe kryetari i Auditimit Suprem. Këshilli i Shtetit kishte veç të tjerash edhe detyrën të merrej me analizimin e raporteve të Auditimit Suprem (neni 16).

Në Kapitullin VI të Kushtetutës së Vogël kishte dispozita që kishin të bënin me Auditimin e Lartë (nenet 20-23), nga të cilat rezultonin se Auditimi Suprem ishte krijuar për të kontrolluar në aspektin financiar dhe ekonomik aktivitetin e institucioneve dhe ndërmarrjeve shtetërore (neni 20, par.1).

Këshilli i Shtetit mund t'i rekomandonte Auditimit Suprem auditimin një herë apo në vijimësi të të gjitha ose disa njësitë vendore apo institucioneve që përfitonin nga ndihma e shtetit ose kryenin porosi të rekomanduara në kuadër të administratës publike (neni 20, par. 2). Auditimi i Shtetit mund të kontrollonte gjithashtu çdo vit mbylljen e faturave të shtetit dhe t'i paraqiste Parlamentit të Republikës së Polonisë kërkesën me objekt dhënien ose jo të absolutoriumit për qeverinë. (neni 22).

⁶¹ A. Sylwetrzak, citat, faqe 95.

⁶² Ligji kushtetues i 19 shkurtit 1947 mbi sistemin dhe kuadrin e veprimit të organeve më të larta në Republikën e Polonisë (Buletini i ligjeve të Shtetit polak, nr 18, pozicioni 71). Kushtetuta e Vogël ka qenë dy herë e përmirësuar; fillimisht më 8 nëntor 1949, ndërsa për së dyti më 20 mars 1950. (Buletini i ligjeve të Shtetit Polak nr 14, pozicioni 129).

Warszawa, dnia 28 września 1946 r.

insp. Cywiński

OKÓLNIK Nr. 60

w sprawie uprawnień Biura Kontroli przy Prezydium K. R. N. w stosunku do władz
służby bezpieczeństwa publicznego.

W celu zaznajomienia pracowników służby bezpieczeństwa z zadaniami Biura Kontroli przy Prezydium Krajowej Rady Narodowej oraz uprawnieniami, jakie przysługują jego organom przy wykonywaniu tych zadań

w y j a ś n i a m :

- 1) Na podstawie ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania Rad Narodowych w brzmieniu nadanym obwieszczeniem Prezydenta K. R. N. z dnia 14 stycznia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3 z dnia 5 lutego 1946 r. poz. 26) Biuro Kontroli przy Prezydium K. R. N. powołane jest do wykonywania kontroli we wszystkich dziedzinach administracji i gospodarki Państwa;
- 2) Ze względu na specjalne warunki i charakter służby bezpieczeństwa publicznego utworzony został w Biurze Kontroli Departament II-gi, który jedynie uprawnionym jest do sprawowania kontroli nad finansowo-materiałową gospodarką organów bezpieczeństwa publicznego.
Organami Departamentu II-gi Biura Kontroli są inspektorzy działający na mocy delegacji służbowych i legitymacji osobistych wystawionych przez Departament II-gi Biura Kontroli;
- 3) Przed przystąpieniem do kontroli delegowany inspektor winien zawiadomić władzę bezpośrednio przełożoną tej jednostki, w której ma być przeprowadzona kontrola.
Zawiadomienie może nastąpić bezpośrednio przed przystąpieniem do kontroli;
- 4) Organa służby bezpieczeństwa publicznego winny udostępnić i ułatwić inspektorom Biura Kontroli wykonanie ich zadań przez:
 - a) udzielanie im żądanych wyjaśnień tak ustnie jak i na piśmie,
 - b) przedstawienie do oglądu wszelkich dokumentów finansowych: jak plany finansowo-gospodarcze, dokumenty przychodowe i rozchodowe, księgi rachunkowe i t.p.,
 - c) umożliwienie uzyskania wyjaśnień od osób, których czynności podlegają kontroli, uzgodnienie są z kontrolowaną sprawą związane,
 - d) umożliwienie przeprowadzenia kontroli kas i sprawdzenia ilości i jakości przechowywanego mienia ruchomego,
 - e) udostępnienie sprawdzenia warunków przechowania ruchomości oraz stanu utrzymania obiektów majątku nieruchomego,
 - f) udzielanie wszelkiej możliwej pomocy w celu wyjaśnienia i ustalenia stanu faktycznego kontrolowanej sprawy;
- 5) Na żądanie inspektora, spowodowane stwierdzeniem nadużycia lub działalności na szkodę Skarbu Państwa, władza przełożona kontrolowanej jednostki obowiązana jest wydać bezzwłocznie konieczne zarządzenia w celu usunięcia nadużyć, zapobieżenia dalszym stratom i pociągnięcia winnych do odpowiedzialności;
- 6) Z przeprowadzonej kontroli inspektor Biura Kontroli sporządza protokół w obecności przedstawiciela kontrolowanej jednostki organizacyjnej.
Przedstawiciel kontrolowanej jednostki ma prawo przed podpisaniem protokołu wniesić do niego swe wyjaśnienia i uwagi. Jest on obowiązany podpisać protokół;
- 7) Po dokonanej kontroli zwierzchnik jednostki organizacyjnej, w której była przeprowadzona kontrola, obowiązany jest niezwłocznie meldować w drodze służbowej do Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, przesyłając jednocześnie odpis protokołu kontroli;
- 8) Poniższe należy podać do wiadomości wszystkich podległych jednostek organizacyjnych.

Za zgodność:

Kierownik Kancelarii M. B. P.
DUDA JANINA, kpt.

DYREKTOR GABINETU MINISTRA
(-) ANDRZEJEWSKI ppłk.

Otrzymują:

Komendant G. M. O.
Dowódca K. B. W.
Dyrektorzy D-ów i Nacz. Sam. Wydz. M.B.P.
Szefowie Wojewódzkich U.B.P.

podstawie art. 16 ustawy z dnia 11 września 1944 r.
...P. Nr. 3 poz. 19 pkt. 9 z dnia 5 lutego 1946 r./
...am Ob. CYWINSKIEGO Franciszka -inspektora Departam
...ura Kontroli przy Prezydium KRN do przeprowadzeni
...całokształtu gospodarki finansowej i materiałowe
Bezpieczeństwa Wewnętrznego.-

Dyrektor Biura Kontroli

HENRYK KOŁODZIEJSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1947-1949

Henryk Kolodziejski (Henrik Kolloxhejski) ka lindur më 12 maj 1884 në Varshavë.⁶³ Ka qenë veprimtar shoqëror, historian në formim, ekonomist dhe publicist. Ka përfunduar Universitetin Jagellonian, ku edhe në vitin 1912 ka mbrojtur doktoraturën në filozofi.

Në të ri ka qenë lidhur me lëvizjen për pavarësi, ka qenë në revolucionin e 1905. Në periudhën e midislufrave vepronte në formacionet vullnetare. Në vitin 1919 themeloi Bibliotekën e Parlamentit, të cilën e drejtoi deri në vitin 1939, ishte ndërkaq bashkëthemelues i Institutit të Ekonomisë Sociale. Në vitin 1920 ka luftuar si vullnetar në luftën polako-bolshevike. Gjatë pushtimit ka marrë pjesë në punët e Institutit të Ekonomisë Sociale, këtë radhë në ilegalitet. Në vitet 1945-1953 ka qenë deputet i Asamblesë Kombëtare, shndërruar më vonë në Parlament.

Në shkurt 1947, Parlamenti në frymën e Kushtetutës së Vogël për të krijuar më vonë Auditimin Suprem, zgjodhi Henryk Kolodziejski si kryetar të Auditimit Suprem, duke e lënë njëkohësisht postin e drejtorit të Zyrës së Auditimit, të cilën vazhdonte ta drejtonte inxhinier Jan Grubecki. Kryetari i Auditimit Suprem në vitin 1949 hynte automatikisht në përbërje të Këshillit të Shtetit.

Kolodziejski e kreu funksionin e kryetarit të Auditimit Suprem deri në miratimin e ligjit të ri mbi auditimin e shtetit (në mars 1949). Më vonë mori detyrën e kryetarit të Këshillit Suprem Kooperativist. Gjatë gjithë kohës mbeti i paparti.

Ndërroi jetë më 18 prill 1953 në Varshavë.

⁶³ Bazuar në jetëshkrimin e H. Kolodziejski në Enciklopedia e Madhe nr 14, Varshavë 2003

Kushtetuta e Vogël konsolidoi në të vërtetë parimin e pavarësisë së organit të auditimit të shtetit nga qeveria, megjithatë i nënshtrohej një organi tjetër të ekzekutivit që ishte Këshilli i Shtetit. Kryetarin e Auditimit Suprem në të vërtetë e zgjidhte Parlamenti dhe ai mund të merrte pjesë në seancat parlamentare me të drejtë fjale, ishte gjithashtu edhe anëtar i Këshillit të Shtetit.

Prof. Andrzej Sylwetrzak mendon se Zyra e Auditimit u bë urë institucionale midis Auditimit Suprem të parashtatorit dhe vizionit të ri të auditimit në Poloni pas Luftës II Botërore. Përvoja e përftuar nga Zyra e Auditimit ka hedhur bazat solide për hartimin për herë të parë në Poloni të ligjit të pasluftës mbi auditimin e shtetit.⁶⁴

⁶⁴ A. Sylwetrzak, citat, faqe 104-106.

2. LIGJI I 9 MARSIT 1949 MBI AUDITIMIN E SHTETIT

Në përputhje me delegimin e përmendur në nenin 21, par. 2 të Kushtetutës së Vogël, Parlamenti i Republikës së Polonisë më 9 mars 1949 miratoi ligjin mbi Auditimin e Shtetit⁶⁵ duke anuluar kështu formalisht ligjin deri atëherë në fuqi të 3 qershorit 1921.⁶⁶

Ligji i vitit 1949 krijonte Auditimin e Lartë, i cili merrte kompetencat e Zyrës së Auditimit, axhendën e saj si dhe pasurinë e Thesarit të Shtetit, të përdorur nga Zyra (nenin 44). Ligji, tek parashikonte çështje të vërteta, në nenin 2, që Auditimi Suprem mbetej organ i pavarur nga qeveria, shtonte që Auditimi i Shtetit ishte nën varësinë direkte të Këshillit të Shtetit.

Këshilli i Shtetit kishte detyrim të mbikëqyrte realizimin korrekt të detyrave audituese (neni 3); në raport me Auditimin e Shtetit gëzonte kompetenca të gjera në kuadër të organizimit dhe funksionimit të Auditimit Suprem, të rekomandonte kontrole dhe të shqyrtonte relacionet e Auditimit Suprem pas auditimeve të realizuara. Këshilli i Shtetit, me kërkesë të kryetarit të Auditimit Suprem, nxirrte statutin, i cili përcaktonte organizimin e brendshëm të Auditimit Suprem si dhe kuadrin dhe mënyrën e funksionimit të organeve të tij (kryetarit, nënkryetarëve, drejtorëve të departamenteve, shefave të filialeve- neni 16); miratonte me kërkesë të kolegjiut të Auditimit Suprem (të rakorduar me kryetarin e Këshillit të Ministrave) instruksionin që përcaktonte kuadrin e detajuar të auditimit paraprak (neni 24, par. 3) dhe miratonte instruksionin që përmbante dispozita të detajuara mbi mënyrën e kryerjes së auditimit shtetëror. (neni 24, par. 4).

Vec kësaj, Këshilli i Shtetit, në bazë të nenit 26, par. 1 të ligjit, nxirrte instruksionin që përcaktonte kuadrin dhe mënyrën e bashkëveprimit të Auditimit Suprem me organet e auditimit shoqëror të këshillave kombëtarë, me këshillat e mbikëqyrjes shoqërore, këshillat e ndërmarrjeve si dhe me Komisionin special për luftën kundër abuzimeve dhe dëmit ekonomik. Këshilli i Shtetit emëronte dhe shkarkonte me kërkesë të kryetarit-nënkryetarët e Auditimit Suprem (neni 10, par. 2) si dhe miratonte planet e veprimit të Auditimit Suprem dhe parimet e përgjithshme të auditimit të shtetit.

Me mbikëqyrje mund të anulonte ose ndryshonte vendimet e organeve të auditimit ose kolegjiut të Auditimit Suprem (neni 31); përcaktonte buxhetin fillestar të përvitshëm të NIK-ut në rastin kur mungonte marrëveshja midis kryetarit të Auditimit dhe ministrit të thesarit (neni 43, par.1) si dhe kontrollonte (bashkë me Parlamentin) buxhetin e NIK-ut (neni 43, par. 2).

⁶⁵ Buletini i ligjeve të Shtetit Polak, 1949, nr 13, pozicioni 74.

⁶⁶ Gjithsesi duhet theksuar se më herët këtë ligj e kishte anuluar Presidenti i Republikës së Polonisë në emigracion, me dekretin e 17 shkurtit 1940, i cili kishte hyrë në fuqi më 7 mars 1940.

Ligji i vitit 1949 parashikonte gjithashtu kuadrin shumë të gjerë të kompetencave të Këshillit të Shtetit në raport me Auditimin e Lartë, duke e bërë organin e auditimit shtetëror plotësisht të nënshtruar ndaj organit të pushtetit ekzekutiv.

Detyrat kontrolluese të Auditimit Suprem përcaktoheshin në nenin 1 të ligjit. Auditimi i shtetit kishte të bënte me analizimin (nga pikëpamja e përputhshmërisë me direktivat e politikës shtetërore dhe planeve ekonomike, por edhe në aspektin financiar, ekonomik dhe organizativo-administrativ) të aktivitetit të pushteteve drejtuese dhe institucioneve në fushën e administratës publike dhe ekonomisë kombëtare. NIK koordinonte veprimtarinë e organeve të auditimit të brendshëm (dikasterial) me atë të organeve të auditimit shoqëror dhe këshillave kombëtare, si dhe kryente kontrole të rekomanduara nga Këshilli i Shtetit. NIK-u mundej gjithashtu- sipas nevojës ose rastësisht- të kontrollonte veprimtarinë e organeve që ishin nën varësinë e pushteteve qendrore në lëmin e administratës publike dhe ekonomisë kombëtare.

Në krye të Auditimit Suprem qëndronte kryetari (i zgjedhur dhe i shkarkuar nga Parlamenti); ai drejtonte veprimtarinë e tij dhe përgjigjej para Parlamentit për performancën e organit të tij dhe nëpunësve që kishte nën varësi (nenet 7 dhe 8). Kryetari i NIK-ut merrte pjesë në punimet e Parlamentit dhe kishte të drejtë të merrte fjalën në të gjitha çështjet që lidheshin me raportimin e veprimtarisë së qeverisë, mbylljes së faturave shtetërore. Në menaxhimin e Auditimit Suprem, kryetari bashkëvepronte me nënkryetarët, duke krijuar- nën drejtimin e kryetarit- kolegjin e Auditimit Suprem (nenet 10 dhe 11). Kolegjiumi merrte vendime në shumë çështje thelbësore⁶⁷, që aprovoreshin me shumicë votash me praninë e të paktën tre anëtarëve (neni 13).

Në përbërje të Auditimit Suprem hynin departamentet dhe filialit. Drejtorët e departamenteve dhe shefat e filialive rajonale i emëronte presidenti i Republikës së Polonisë, me propozim të kryetarit të NIK-ut, me pëlqimin e Këshillit të Shtetit. Kryetari i NIK-ut emëronte pjesën e mbetur të nëpunësve (nenet 17 dhe 18). Për nëpunësit e Auditimit Suprem aplikoheshin dispozitat e shërbimit civil shtetëror.

⁶⁷ Neni 12 i ligjit përcaktonte që në kompetencat e kolegjinut të Auditimit Suprem hynin: miratimi i raportit të Auditimit Suprem për mbylljen e faturave shtetërore me kërkesën që kishte për objekt dhënien ose jo të absolutoriumit për qeverinë, miratimi i raportit mbi veprimet e Auditimit Suprem në vitin pararendës buxhetor, miratimi i raportit mbi veprimet e Auditimit Suprem të rekomanduara nga Këshilli i Shtetit, miratimi i raportit për kërkesat e Këshillit të Shtetit, miratimi i planeve të pjesëshme të veprimtarisë së Auditimit Suprem, miratimi i parimeve të përgjithshme të auditimit, instruksionit dhe konkluzioneve në çështjet e mbylljes së faturave shtetërore, miratimi i përfundimeve për çështjet e statusit organizativ, vendimmarrje për çështje që lidheshin me dispozitat dhe parimet e auditimit të brendshëm, shqyrtimi i ankimimeve të shkallës së parë, shqyrtimi i të gjitha çështjeve të shtruara nga kryetari i Auditimit Suprem.

FRANCISZEK JÓZWIAK

KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1949-1952 MINISTËR I AUDITIMIT TË SHETËTIT NË PERIU DHËN 1952-1955

Franciszek Józwiak (Francishek Juzhviak) u lind më 20 tetor 1895 në fshatin Huta Baranowska.⁶⁸ Në vitin 1912 u bë anëtar i Partisë Socialiste Polake, në vitet 1914-1917 ka luftuar në Legjionet Polake. Më 1920 mori gradën e nënoficerit të Ushtrisë Polake. Ka qenë veprimtar i Partisë Komuniste Polake, i burgosur më shumë se një herë. Prej vitit 1939 deri në vitin 1942 ka qëndruar në tokat e pushtuara nga BRSS, duke luftuar në radhët e partizanëve sovjetikë. Në fillim të 1942 u kthye në Poloni. U bë anëtar i Komitetit Qendror të Partisë Punëtore Polake. Në periudhën 1942-1944 ka qenë shef i Shtabit të GL dhe AL, kurse në vitet 1944-1949- komandant përgjithshëm i Milicisë Qytetare dhe njëherësh zëvendësministër i sigurisë publike.

Postin e kryetarit të NIK-ut e mori në vitin 1949. Prej 1952, për tre vjet ka ushtruar detyrën e ministrit të Auditimit të Shtetit, duke qenë njëkohësisht edhe anëtar i Këshillit të Shtetit. Në periudhën 1948-1956 ishte në përbërje të Byrosë Politike të Komitetit Qendror të Partisë së Bashkuar Punëtore Polake. Ka qenë zgjedhur deputet në legjislaturën e parë. Në vitet 1955-1956 ka qenë zëvendëskryeministër. Pas vitit 1956 u largua nga aktiviteti publik. Vdiq më 24 tetor 1966 në Varshavë.

⁶⁸ Nga biograma e F. Józwiak në Enciklopedinë e Madhe, vëllimi 13, Varshavë 2003.

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA
MINISTERSTWO KONTROLI PAŃSTWOWEJ

ŚWIADECTWO

UKOŃCZENIA trzy MIESIĘCZNEGO KURSU
KONTROLERÓW PAŃSTWOWYCH

Sztaba Edward
(nazwisko i imię)

urodzony dnia 13 października 19 57 r. 1201. Nowosiel
Łobezino
powiat 29 mone

ukończył kurs, trwający od _____
do 10 lipca 1954., oraz zdał przed Komisją Egzamina-
cyjną Ministerstwa Kontroli Państwowej egzamin końcowy z wynikiem ogólnym:

bardzo dobrym

Falenty, dnia 10 lipca 19 54 r.

Nr _____

DYREKTOR OŚRODKA

PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI EGZAMINACYJNEJ

3. NË POLONINË POPULLORE- MINISTRIA E AUDITIMIT TË SHETIT (1952-1957)

Kushtetuta e re, miratuar nga Parlamenti më 22 korrik 1952⁶⁹ (në kulmin e terrorit stalinian), ishte modeluar sipas Kushtetutës sovjetike të vitit 1936. U ndryshua emërtimi i shtetit polak duke marrë formën Republika Popullore e Polonisë, duke futur kështu modelin stalinist të shtetit. Nuk jepte asnjë zgjidhje sa i përkiste auditimit të shtetit, edhe pse diskutime për këtë temë kishte pasur gjatë punimeve për hartimin e saj.⁷⁰ Kjo do të thoshte se Kushtetuta e re e dekonstitucionalizoi auditimin e shtetit, ndonëse nuk likuidoi ende Auditimi Suprem.

Dispozitat hyrëse të Kushtetutës së Republikës Popullore të Polonisë⁷¹ thoshin se “deri në hyrjen në fuqi të ligjit të ri mbi auditimin e shtetit, NIK-u vepron në kufijtë e kompetencave të deritanishme” (neni 6). Mungesa e rregullimeve kushtetuese dhe parashikimi për nxjerrjen e një ligji të ri donin të thoshin se struktura dhe detyrat e auditimit të shtetit kishin për t’u përcaktuar sipas konsideratës së ligjvënës, larg çdo zgjidhjeve të natyrës thelbësore. Kjo lidhej gjithashtu me synimin për të eliminuar, qoftë edhe në dukje, pavarësinë e Auditimit Suprem nga pushteti ekzekutiv.

Dhe pikërisht kështu ndodhi: më 22 nëntor 1952 u miratua ligji i ri mbi auditimin e shtetit⁷², i cili likuidonte Auditimin e Lartë të Shtetit, duke krijuar në vend të tij Ministrinë e Auditimit Shtetëror, e cila funksionoi deri në vitin 1957. Për herë të parë në historinë e auditimit shtetëror Auditimi Suprem zbriste në rangun e një dikasteri në strukturën e administratës qeveritare.

Në literaturë theksohet se likuidimi i Auditimit Suprem ishte akoma më tepër i paargumentuar, nëse mbajmë parasysh faktin, që institucioni ishte krijuar në vitin 1949, në bazë të imperativit të përfshirë në tekstin e Kushtetutës së Vogël, ndërkohë që krijimi i tij ishte “regjistruar” në kuadrin e ndryshimeve thelbësore, ilustrimi i të cilave kishte qenë eliminimi i dualizmit në administratën në terren (me ligjin e 20 marsit 1950 mbi këshillat lokale), vendosja e një modeli të ri të prokurorisë që i largohej shumë traditave polake si

⁶⁹ Buletini i ligjeve të shtetit polak, nr 33, poz. 232 me ndryshimet e mëvonshme.

⁷⁰ A. Sylwetrzak, Auditimi i administratës publike në Republikën III, Gdańsk 2006, faqe 93-96.

⁷¹ Ligji i datës 22 korrik 1952, Buletini i ligjeve të shtetit polak, nr 33, poz. 233.

⁷² Buletini i ligjeve, nr 47, poz. 316. Sipas preambulës organin e Ministrisë të Auditimit të Shtetit e krijuan me qëllim që “qeveria e Republikës Popullore Polake të kontrollonte realizimin e planeve ekonomike dhe vinte në jetë vendimet e qeverisë si dhe të mbikëqyrte zbatimin e disiplinës shtetërore, ekonomike dhe financiare.

dhe ndryshimeve në regjimin e gjyqësorit (me ligjet e 20 korrikut 1950). U krijua gjithsesi përshtypja se modeli i auditimit të shtetit i pranuar nga rendi i pasluftës, do të kishte jetë për më shumë se tre vjet.⁷³

Ligji i vitit 1952, me parashikimin e ngritjes së Ministrisë së Auditimit të Shtetit, e vinte auditimin tërësisht nën varësi të qeverisë. Kësisoj, organi më i lartë i auditimit të shtetit humbiste pavarësinë e tij dhe lidhjen thelbësore me organin e pushtetit legjislativ (Parlamentin). Në hyrje të ligjit lexojmë, se ligji u miratua me qëllim auditimin nga ana e qeverisë së Republikës së Polonisë Popullore të realizimit të planeve kombëtare ekonomike dhe zbatimit të vendimeve të qeverisë si dhe me qëllim mbikëqyrjen dhe respektimin e disiplinës shtetërore, ekonomike dhe financiare. Kuadri i veprimeve kontrolluese (neni 3) ishte i gjerë dhe përfshinte:

- ministritë, ndërmarrjet dhe institucionet shtetërore, si dhe zyrat qendrore që kryenin funksionet e organeve të larta të administratës shtetërore, si dhe njësitë që ishin në varësi të tyre;

- ndërmarrjet, uzinat dhe institucionet shtetërore nën administrim shtetëror;

- kooperativat, organizatat dhe ndërmarrjet kooperativiste;

- organizatat dhe institucionet që përfitonin ndihmën e shtetit apo kryenin veprimtari të porositura nga shteti.

Në mesin e detyrave të auditimit të shtetit ishte edhe auditimi i veprimtarisë prodhuese, ekonomike, financiare dhe organizativo-administrative të njërive, auditimi i jetësimit të vendimeve të qeverisë dhe planeve të miratuara; paraqitja para qeverisë e vërejtjeve në raportimet mbi realizimin e buxhetit të shtetit në mënyrën dhe formën e përcaktuar nga Këshilli i Ministrave; paraqitja para qeverisë, në rastet e rëndësishme të veçantë, të raportit dhe vërejtjeve nga kontrole të veçanta që kërkonin shqyrtimin nga ana e qeverisë (neni 4). Në bazë të nenit 5 të ligjit, Auditimi i Shtetit kishte për të mbikëqyrur mbrojtjen e pasurisë shoqërore dhe respektimin e ligshmërisë, ekonomicitetit dhe përputhshmërisë në tërësinë e veprimtarisë të njërive të kontrolluara, si dhe të luftonte me fryrjen e aparatit administrativ dhe burokratizimin.

Auditimin e kryenin si kontroll paraprak (veprime të paramenduara) dhe kontroll faktik (auditimin e veprimeve gjatë realizimit), si dhe auditimin e mëpastajmë (auditimin e veprimeve të kryera). Kryheshin kontrole me plan dhe të çastit (me iniciativën e vet apo me porosi të qeverisë). Mënyrën e kryerjes së auditimit e përcaktonte Këshilli i Ministrave (neni 8).

Me qëllim përmbushjen e detyrave, ligji parashikonte shumë kompetenca të Auditimit të Shtetit (neni 19). Ndër këto kompetenca ishin:

- kryerja e auditimit dhe revizionimit si dhe auditimi i aktivitetit prodhues, ekonomik dhe organizativo-administrativ i njërive të kontrolluara;

- mbledhja nga njësitë e kontrolluara të materialeve që kishin lidhje me krime të zbuluara nga Auditimi i Shtetit, nëse ishte i nevojshëm sigurimi i këtyre dokumenteve, thirrja e ekspertëve, thirrja dhe dëgjimi i dëshmitarëve si dhe personave të interesuar, në përputhje me procedurën administrative;

⁷³ A. Sylwetrzak, Auditimi Suprem..., faqe 147.

-delegimi i punonjësve për të marrë pjesë në konsultat e kolegjiuemeve të ministrive, komisioneve dhe komiteteve që kryenin funksione të organeve të larta të administratës shtetërore dhe zyrove qendrore.

Auditimi i Shtetit hartonte procesverbale të pasauditimit, merrte vendime në rastet e konstatimit të shkeljes së dispozitave financiare ose udhëzimeve të organeve shtetërore për çështje ekonomike, kishte të drejtë t'i drejtohej Prokurorisë me kërkesë për thirrje para përgjegjësish penale të personave fajtorë, të cilët, nga auditimi i kryer rezultonin të kishin bërë abuzime apo krime (neni 20). Nga ana organizative, Auditimi i Shtetit vepronte si njëra nga ministritë e ngritura dhe në krye kishte ministrin e Auditimit të Shtetit (neni 2).

30 lipca

5

Ob.
Polis Władysław
st.kontroler Zespołu K.P.
Rad Narodowych

W S z c z e c i n i e

Na podstawie art.14 ustawy z dnia 22 listopada 1952r. o kontroli państwowej /Dz.U.Nr 47 poz.316/ z dniem 1.VIII. 1955r. powołuję Obywatela na stanowisko Pełnomocnika Ministerstwa Kontroli Państwowej w województwie szczecińskim z siedzibą w Szczecinie.

Ponocześnie przyznaję Obywatelowi III grupę uposażenia z dodatkiem funkcyjnym 454 zł i 50% dodatku kontrolerskiego.

MINISTER KONTROLI PAŃSTWOWEJ

/Roman Zambrowski/

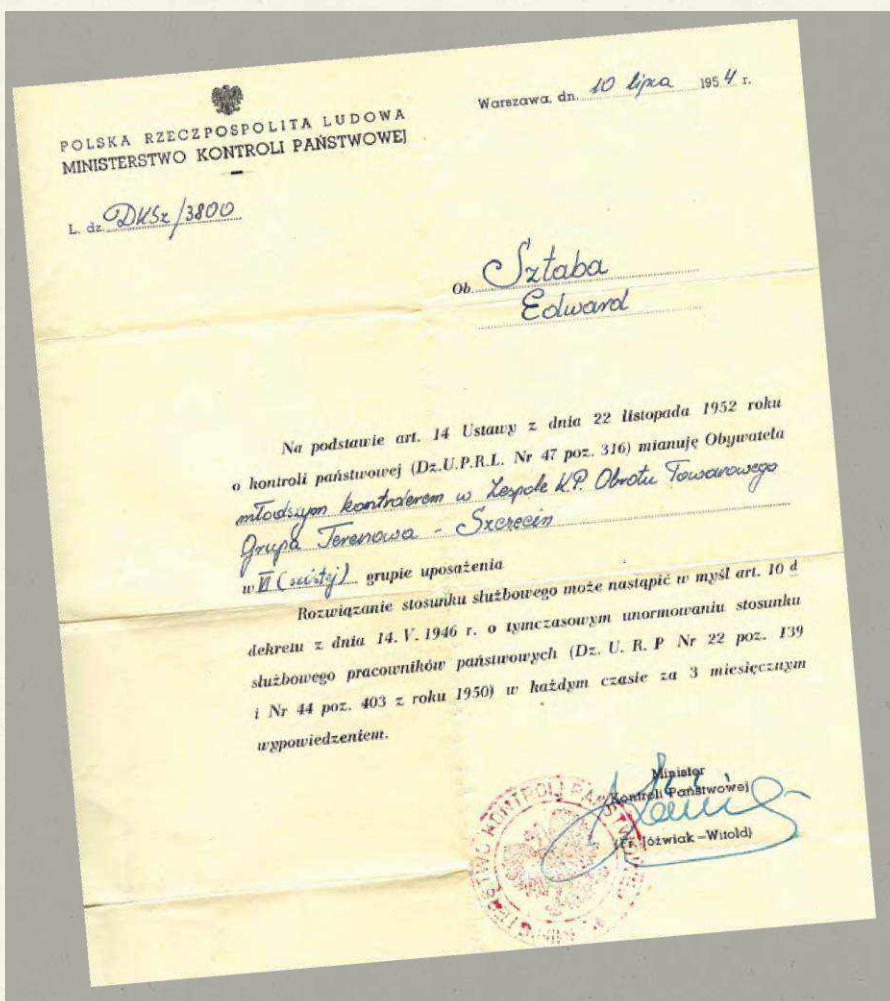
ROMAN ZAMBROWSKI
MINISTËR I AUDITIMIT TË SHTETIT NË VITET 1955-1956

Roman Zambrowski (Roman Zambrovski) u lind më 15 korrik 1909 në Varshavë.⁷⁴ Ka qenë aktivist i lëvizjes komuniste qysh në periudhën e paraluftës, ishte anëtar i Partisë Komuniste Polake, ndërsa më vonë i Lidhjes Komuniste të Rinisë Polake. Gjatë Luftës II Botërore ka qëndruar në BRSS; në vitin 1944 ka qenë shëf i Kryesisë së Departamentit Politko-Edukativ të Armatës së Parë të Ushtrisë Polake. Ka milituar edhe në radhët e Partisë Punëtore Polake, që më pas u shndërrua në Partia e Bashkuar Punëtore Polake, ka qenë anëtar i Byrosë Politike të Komitetit Qendror si dhe sekretar i Komitetit Qendror.

Në vitet 1945-1954 ka punuar në komisionin special të luftës kundër abuzimit dhe demit ekonomik. Ka qenë nënkryetar i parlamentit (1947-1952) dhe anëtar i Këshillit të Shtetit. Në vitin 1956 ishte ministër i Auditimit të Shtetit, ndërsa për pesë vjet duke nisur nga viti 1963, nënkryetar i Auditimit Suprem të Shtetit. Në vitin 1968 u përjashtua nga partia dhe u nxor në pension. U largua nga jeta më 19 gusht 1977.

⁷⁴ Në bazë të biogramës së R. Zambrowski në Enciklopedinë e madhe, vëllimi 13, Varshavë 2003.

Organizimin e brendshëm të Ministrisë së Auditimit të Shtetit e përcaktonte statuti i nxjerrë nga Këshilli i Ministrave (neni 11). Këshilli i Ministrave përcaktonte gjithashtu në formë udhëzimi organizimin dhe veprimtarinë e njësive kontrolluese në terren (neni 12). Punonjësit e Auditimit të Shtetit i emëronte dhe i shkarkonte ministri i Auditimit të Shtetit me atributin e kompetencave të parashikuara për Këshillin e Ministrave (neni 14). Për punësimin e nëpunësve zbatoheshin përkatësisht dispozitat e shërbimit civil shtetëror, ata ishin nën varësinë e ministrit të Auditimit të Shtetit ndërsa në ushtrimin e funksioneve të tyre kontrolluese ishin të pavarur nga organet e bazës (nenet 15 dhe 16). Ishte në fuqi parimi i mosbashkimit të punës në Auditimin e Lartë të Shtetit me pozicione të tjera në organe shtetërore apo kooperativiste. Lejohej megjithatë lidhja e punës në Auditimin e Shtetit me funksionin e deputetit ose anëtarit të Këshillit ose punonjësit të pavarur në shkollën e lartë, ndërsa për pozicione të tjera ministri i Auditimit të Shtetit mund të jepte pëlqimin e tij (neni 18).

atrkowska 82-76

ście Poł
19-31

wia
cie Południowe

4. AUDITIMI SUPREM NË VITET 1957-1976

LARGIMI i udhëheqjes së re të Partisë së Bashkuar Punëtore Polake nga modeli stalinist i aparatit shtetëror, që kishte ndodhur pas Kongresit XX të Partisë Komuniste të Bashkimit Sovjetik (shkurt 1956), revoltës së punëtorëve në Poznań dhe ngjarjeve të tetorit 1956 në Poloni, kishte krijuar- sikundër rezultoi përkohësisht- një klimë më të përshtatshme ndryshimesh sa i përket organizimit të Auditimit të Shtetit. Para së gjithash, ushtrimi i auditimit iu kthye Parlamentit, u shkri Ministria e Auditimit të Shtetit dhe u rikthye Auditimi Suprem i Shtetit.

Parlamenti krijoi një komision të jashtëzakonshëm, i cili përgatiti tre projekte aktesh normative: projektligjin mbi Auditimin e Lartë, projektvendimin e Parlamentit mbi mënyrën e paraqitjes së raporteve Parlamentit si dhe rekomandimet e Parlamentit lidhur me detyrat e Auditimit Suprem, plus projektligjin për ndryshimin e kushtetutës. Të gjitha këto akte u miratuan më 13 dhjetor 1957.⁷⁵

Ligji për ndryshimin e Kushtetutës së Republikës Popullore të Polonisë⁷⁶ fuste në Kushtetutën e vitit 1952 një kapitull të titulluar “Kontrolli i Lartë”, vendosur midis kapitullit “Organet e larta të pushtetit shtetëror” dhe kapitullit “organet e larta të administratës shtetërore”, i cili në nenet 28a-28d rregullonte çështjet bazike që lidheshin me auditimin e shtetit. Zyra e Auditimit Suprem përgjigjej para Parlamentit, kurse Këshilli i Shtetit vetëm do të mbikëqyrte veprimtarinë e Auditimit Suprem në kuadrin e përcaktuar me ligj (neni 28b). Kryetarin e Auditimit Suprem e emëronte dhe shkarkonte Parlamenti (neni 28c, par. 1), kurse Auditimi Suprem raportonte një herë në vit para Parlamentit për vërejtjet mbi realizimin e buxhetit si dhe të planit ekonomik kombëtar, si edhe kërkesën për dhënie ose jo të absolutoriumit për qeverinë (neni 28d).

Detyrat e Auditimit Suprem i përcaktonte neni 28a, i cili shprehej se Auditimi Suprem krijohet për të kontrolluar aktivitetin ekonomik, financiar dhe organizativo-administrativ të organeve qendrore dhe lokale të administratës shtetërore si dhe njërive nën varësi në aspektin e ligjshmërisë, economicitetit, qëllimshmërisë dhe efikasitetit. Auditimi Suprem mundej gjithashtu të kryente auditimin e organizatave dhe institucioneve si dhe njërive të tyre në përputhje me rekomandimet e shtetit, por edhe në raste të tjera të parashikuara në

⁷⁵ W. Jaworska-Gromczyńska, citat, faqe 66.

⁷⁶ Buletini i ligjeve të shtetit polak, nr 61, poz. 329.

ligj (neni 28a). Neni 28c i Kushtetutës parashikonte që Auditimi Suprem vepronte mbi bazën e parimit të kolegjalitetit, në kuadrin e përcaktuar me ligj. Ligji i miratuar në të njëjtën ditë me miratimin e ndryshimeve kushtetuese rregullonte në mënyrë të detajuar organizimin dhe mënyrën e veprimtarisë së Auditimit Suprem dhe do të mbetej në fuqi deri në vitin 1976, që do të thotë deri në ndryshimet e radhës të Kushtetutës. Ndryshimi më i rëndësishëm që bënte ligjvënësi në vitin 1957 ishte formësimi i Auditimit Suprem si kolonë e pavarur e aparatit shtetëror, jo si organ qeveritar, si dhe lidhja e tij e ngushtë me Parlamentin. Neni dhe ligji i 13 dhjetorit 1957 mbi Auditimin e Lartë⁷⁷ thoshte se : 1. Krijohet Auditimi Suprem nën varësi të Parlamentit; 2. Këshilli i Shtetit ushtron mbikëqyrje mbi Auditimin e Lartë në kuadrin e përcaktuar me këtë ligj”. Ky ndryshim gjeti pasqyrim në rregullimet e hollësishme që kishin të bënin me marrëdhëniet midis Auditimit Suprem dhe Parlamentit nga njëra anë, si dhe Auditimit Suprem dhe organeve të pushtetit shtetëror nga ana tjetër. Në krye të Auditimit Suprem vendosej kryetari i emëruar dhe shkarkuar nga Parlamenti. Organi që emëronte nënkryetarët e Auditimit Suprem me kërkesë të kryetarit të Auditimit ishte Këshilli i Shtetit. Kryetari i Auditimit Suprem drejtonte veprimtarinë e tij dhe përgjigjej para Parlamentit për cilësinë e ushtrimit të drejtimit të këtij organi si dhe të nëpunësve në varësi, ai merrte gjithashtu pjesë në punimet e Parlamentit dhe Këshillit të Ministrave. Me kërkesë të Parlamentit, kryetari i NIK-ut kishte detyrimin të jepte çdo lloj informacioni dhe shpjegimi (nenet 12, 13). Parlamenti me vendim përcaktonte parimet e pjesëmarrjes së kryetarit të NIK-ut dhe përfaqësuesve të tij në punimet e komisioneve parlamentare (neni 11, pika 5).⁷⁸

⁷⁷ Buletini i ligjeve të shtetit polak, nr 61, poz. 330.

⁷⁸ Vendim i Parlamentit të Republikës Popullore Polake i datës 13 dhjetor 1957 mbi mënyrën e paraqitjes Parlamentit të raporteve të Auditimit Suprem. Në bazë të këtij vendimi, kryetari i Auditimit Suprem mund të merrte pjesë në punimet e komisioneve, kryesisht me kërkesë të komisioneve parlamentare, ose me iniciativën e vet mund të dërgonte përfaqësuesit e tij në seancë.

KONSTANTY DĄBROWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM 1957-1969

Konstanty Dąbrowski (Konstanti Dombrovski) ka lindur më 16 mars 1906 në Czarne Ostrowie në Podole.⁷⁹ Studimet i ka përfunduar në Shkollën e Lartë Tregtare në Varshavë. Prej 1925 ka punuar në administratën lokale të thesarit. Gjatë luftës punoi në kooperativën bujqësore në Lublin. Në vitin 1944 ishte zëvendësdyrëtor i ekonomisë dhe financave PKWN, më vonë (deri në vitin 1950) ministër i Thesarit dhe ministër i Financave (deri në vitin 1952), si dhe ministër i Tregtisë së Jashtme (1952-1956).

Prej 1957 Konstanty Dąbrowski ka pasur funksion Suprem në Auditimin e Shtetit. Fillimisht ishte nënsekretar shteti në Ministrinë e Auditimit të Shtetit, për shkak të vendit vakant në postin e ministrit që ushtronte funksionin e shefit të dikasterit. Pas kthimit të Auditimit Suprem në vitin 1957, u emërua në postin e kryetarit të Auditimit Suprem. Këtë funksion e kreu deri në vitin 1969. Më tej, në vitet 1969-1972 ka qenë anëtar i Këshillit të Shtetit.

Në të njëjtën kohë, Dąbrowski ka mbajtur funksione të larta partiake. Ka qenë anëtar i Këshillit të Përgjithshëm të Partisë Socialiste Polake dhe anëtar i Komitetit Qendror Ekzekutiv (1948), ndërkohë ka milituar në radhët e Komitetit Qendror të Partisë së Bashkuar Punëtore Polake (1948-1968). Ka qenë shumë herë deputet, në Këshillin Kombëtar, në Parlamentin Legjislativ si dhe në Parlamentin e Republikës Popullore të Polonisë.

Konstanty Dąbrowski vdiq më 14 gusht 1975 në Varshavë.

⁷⁹ Në bazë të biogramës K. Dąbrowski në Enciklopedinë e madhe, vëllimi 6, Varshavë 2002.

ZEMON NOWAK
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1969-1971

Zenon Nowak (Zenon Nowak) ka lindur në 27 janar 1905 në Pabianice.⁸⁰ Ka qenë bujk, minator dhe më pas tezgjahist. Në vitin 1924 hyri në Partinë Komuniste Polake, më pas në Partinë Punëtore Polake, që në vitin 1948 të bëhej anëtar i Partisë së Bashkuar Punëtore Polake. Në kohën e luftës ka qenë në kampin gjerman të punës, pas çlirimit u lidh me Ushtrinë e Kuqe. Në vitet 1951-1965 si dhe në vitin 1968 ka qenë zëvendëskryetar i Këshillit të Ministrave.

Në vitin 1969 u emërua kryetar i Auditimit Suprem. Në këtë post ka qëndruar dy vjet. Pastaj, në vitet 1971-1978 në Moskë ka mbajtur postin e Ambasadorit të Republikës Popullore të Polonisë. Ka qenë dy herë deputet në Parlamentin e Republikës Popullore të Polonisë. Ndërroi jetë më 21 gusht 1980.

⁸⁰ Në bazë të biogramës Z. Nowak në Enciklopedinë e madhe, vëllimi 19, Varshavë 2003.

NGA KUJTIMET E AUDITUESIT

Kam qëndruar aq gjatë në Silezi sa që nuk e kisha vënë re kur dhe në ç'rrethana ishte larguar nga posti kryetari i Auditimit Suprem, Konstanty Dąbrowski. Drejtimi i Auditimit prej tij për 12 vjet qëlloi në periudhën e të ashtuquajturit socializmit skermist të Władysław Gomułka. Nuk kishte asnjë çudi që situata materiale e kuadrove inspektorë, që qëndronin pa pushim në terren, ishte jashtëzakonisht e vështirë. Gjithsesi, edhe në atë epokë, diçka mund të bëhej.(...) Pas periudhës pothuaj dyvjeçare të drejtimit të Auditimit nga Zenon Nowak ndodhi një ngjarje gati sensacionale. Në Auditimin e Lartë u shfaq Mieczysław Moczar...

J. Żelaskiewicz, 40 vjet në Auditimin e Lartë, "Auditimi i Shtetit" 2004, nr 5, faqe 174

NIK-u kishte detyrimin t'i paraqiste Parlamentit raportet drejtuar Këshillit të Ministrave lidhur me realizimin e buxhetit të shtetit dhe realizimin e planit ekonomik kombëtar, bashkë me kërkesën që kishte për objekt dhënien ose jo të absolutoriumit për qeverinë. Njëkohësisht, Auditimi Suprem e kishte detyrë të bënte vlerësime edhe në raportet e përfundimeve të kontrolleve që kishin të bënin me çështjet më të rëndësishme të ekonomisë kombëtare dhe veprimtarinë e administratës shtetërore (neni 4, par. 1). NIK-u detyrohej me ligj t'i paraqiste Parlamentit dhe Këshillit të Shtetit raportin vjetor për veprimtarinë e vet (neni 4, par. 2).

Auditimi Suprem kryente kontrolle në planin e vet, me porosi të Parlamentit apo Këshillit të Shtetit, por edhe me iniciativë të kryetarit të Këshillit të Ministrave (neni 6, par. 4). Parlamenti përcaktonte me udhëzim detyrat dhe kuadrin e veprimeve të Auditimit Suprem (neni 11, pika 3). Përfundimet e auditimit të kryer me porosi të Parlamentit apo Këshillit të Shtetit, Auditimi Suprem ia paraqiste Parlamentit, relativisht Këshillit të Shtetit, një kopje ia dërgonte po ashtu kryetarit të Këshillit të Ministrave dhe ministrave në detyrë. Përfundimet e auditimit të kryer me porosi të kryetarit të Këshillit të Ministrave, Auditimi Suprem ia paraqiste kryeministrit dhe ministrave në detyrë dhe në raste të veçanta edhe Parlamentit (neni 7, par. 1 dhe 2).

I artikuluar në ndryshimet kushtetuese, parimi i kolegjalitetit në veprimtarinë e NIK-ut gjeti në ligj shprehjen e vet para së gjithash në faktin që, qoftë në nivelin e gjithë Auditimit Suprem, qoftë edhe në filialit e tij, ishte parashikuar krijimi i kolegjiemeve, të cilët merrnin vendimet më të rëndësishme të lidhura me aktivitetin e Auditimit të Shtetit.⁸¹

Kolegjiumin e Auditimit Suprem e përbënin: kryetari i NIK-ut si kryetar i kolegjiomit, nënkryetarët dhe anëtarët e zgjedhur në mesin e punonjësve të NIK-ut, të cilët emëroheshin dhe shkarkoheshin nga Këshilli i Shtetit me kërkesë të kryetarit të NIK-ut (neni 15, par.1). Në filialit e NIK-ut vepronin kolegjieme që drejtoheshin nga shefat e filialive. Anëtarët e kolegjiemeve të filialive i emëronte dhe i shkarkonte kryetari i Auditimit Suprem, me kërkesë të shefit të delegaturës. (neni 15, par. 2). Kryetari i NIK-ut emëronte gjithashtu, pas marrjes së opinionit të kolegjiomit, drejtorët e ekipeve dhe departamenteve si dhe shefat e filialive.

Punonjësit e tjerë të NIK-ut, që kryenin ose mbikëqyrnin veprime kontrolluese i emëronte dhe i shkarkonte kryetari i NIK-ut. Të gjithë punonjësit ishin nën varësi të kryetarit dhe detyroheshin me ligj të përgjigjeshin para tij për përmbushjen si duhet të detyrave të tyre, në veçanti për marrjen në dorëzim dhe ruajtjen si duhej të dokumentacionit, përfundimeve të auditimit, por edhe të ruajtjes së sekretit shtetëror të shërbimit (neni 17). Vijonte të mbetej në fuqi parimi i moslidhjes së punës në Auditimin e Lartë me ndonjë aktivitet tjetër çfarëdo, megjithatë ky parim nuk prekte rastin e lidhjes me funksionin e deputetit, anëtarit të këshillit kombëtar, ndonjë funksion tjetër shoqëror, por edhe atë të punës shkencore të pavarur. Ligji parashikonte gjithashtu imunitet për

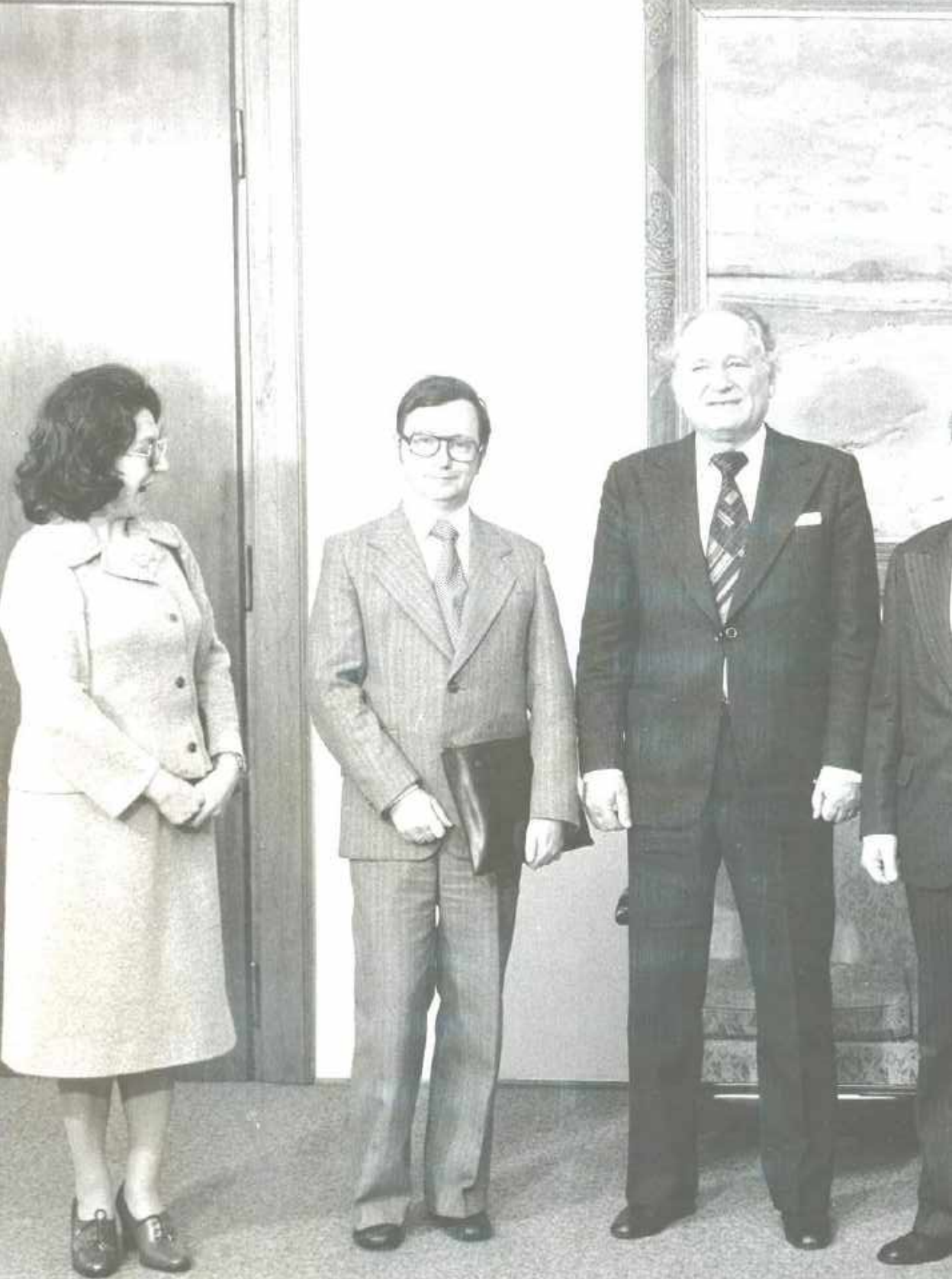
⁸¹ Neni 16 i ligjit të vitit 1957 mbi Auditimin e Lartë përcaktonte që NIK-u miraton vërejtjet për në raportin adresuar Këshillit të Ministrave, si dhe kërkesat me objekt dhënien ose jo të absolutoriumit për qeverinë, miraton projekt statutin e Auditimit Suprem, miraton projektdispozitat për mënyrën e kryerjes dhe koordinimit të auditimit, miraton planet e auditimit, miraton raportet vjetore të aktivitetit të NIK-u, miraton projektbuxhetin e Auditimit Suprem dhe raportin për realizimin e tij, vlerëson përfundimet e kontroleve më të rëndësishme që i adresohen kolegjiomit nga kryetari i NIK-ut si dhe përcakton mënyrën e përmbushjes së tyre, jep opinione për çështjet e emërimit dhe shkarkimit të drejtorëve të ekipeve dhe departamenteve, shefave të filialive, si dhe shqyrton kërkesat për nxjerrjen para përgjegjesisë penale të punonjësve të Auditimit Suprem. Përbërjen e kolegjiemeve të filialive të Auditimit Suprem dhe kuadrin e veprimtarisë së tyre e përcaktonte statuti i NIK-ut (neni 15, par. 3)

punonjësit e NIK-ut në kuadrin e përgjegjësisë penale, për shkak të veprimeve të shërbimit. Imuniteti mund të hiqej nga kolegji i NIK-ut (neni 21).

Referuar zgjidhjeve kushtetuese, ligji vendoste që ndër detyrat e Auditimit Suprem ishte auditimi i aktivitetit ekonomik, financiar dhe organizativo-administrativ i organeve të larta dhe atyre të pushtetit vendor në aspektin e ligjshmërisë, economicitetit, përputhshmërisë dhe eficiencës. Detyrë kryesore e NIK-ut ishte auditimi i realizimit të buxhetit të shtetit dhe planit ekonomik kombëtar, si dhe siguri i pronës shoqërore dhe ai i disiplinës financiare (neni 2).

NIK-u kontrollonte aktivitetin e organeve të larta, ndërmarrjeve, uzinave, institucioneve nën varësi të organeve të administratës shtetërore ose që gjendeshin nën administrimin e tyre. NIK-u mund të kontrollonte gjithashtu- sipas nevojës- ndërmarrjet bujqësore, organizatat dhe institucionet shoqërore, personat juridikë dhe ndërmarrjet e ekonomisë joshoqërore, por vetëm në kuadër të veprimeve të porositura nga Shteti, në kuadrin e furnizimeve, punimeve dhe shërbimeve të ofruara për llogari të njërive shtetërore, si dhe në kuadrin e përmbushjes së detyrimeve financiare për llogari të Shtetit (neni 3). Kompetencat që lidheshin me auditimin paraqiteshin parimisht, sikundër deri në atë kohë (të drejtën për të pasur akses tek dokumentacioni, për të pasur një vend të posaçëm për kontroll, akses tek librat e llogarisë, regjistrat dhe dokumentacionin, sigurimin e provave, thirrjen e ekspertëve, dëgjimin e punonjësve të njësisë për shpjegime të nevojshme, etj). Në të njëjtën mënyrë, ligji përcaktonte edhe kompetencat e pasauditimit (dhënia e udhëzimeve të çastit, përcjellja e çështjes tek organet e ndjekjes në rast zbulimi të ndonjë krimi ose shkelje shërbimi). Organi i Auditimit të Shtetit humbiste ndërkaq kompetencën, të cilën e kishte Ministria e Auditimit të Shtetit për të marrë vendim për shlyerjen e dëmit.

5. NDRYSHIMET NË PERIUDHËN 1976-1980

Ndryshimi i radhës i Kushtetutës së vitit 1952 solli ndryshime thelbësore të konceptimit të auditimit të shtetit dhe kthimin e kufizimeve të pavarësisë së Auditimit Suprem dhe nënshtrimit të tij ndaj qeverisë. Më 16 shkurt 1976, Kryetari i Këshillit të Shtetit shpalli ndryshimin e tekstit të Kushtetutës së Republikës Popullore të Polonisë të miratuar nga Parlamenti Ligjvënës më 22 korrik 1952.⁸² Ky ndryshim fuste parimin e varësisë së Auditimit Suprem nga Kryetari i Këshillit të Ministrave.

Neni 35 i Kushtetutës, pas ndryshimeve, thoshte:

1. Aktiviteti i Auditimit Suprem i shërben Parlamentit, Këshillit të Shtetit dhe Këshillit të Ministrave në përmbushjen e misionit të tyre.
2. Kryetari i Këshillit të Ministrave mbikëqyr Auditimin e Lartë.
3. Auditimi Suprem kryen kontrolle me porosi të Parlamentit dhe Këshillit të Shtetit, informon mbi përfundimet e këtyre auditimeve si dhe dorëzon raporte periodike pranë Këshillit të Shtetit”.

Pas ndryshimit të tekstit të Kushtetutës u miratua edhe një ligj i ri më 27 mars 1976 mbi Auditimin e Lartë⁸³, i cili në nenin 3 thoshte që Kryetari i Këshillit të Ministrave ushtron mbikëqyrjen e Auditimit Suprem. Kryetarin e NIK-ut e emëron dhe e shkarkon Parlamenti, me kërkesë të kryetarit të Këshillit të Ministrave dorëzuar në marrëveshje me kryetarin e Këshillit të Shtetit (neni 36, par.1 i kushtetutës). Kryetari i Auditimit ishte automatikisht anëtar i qeverisë (neni 39 i Kushtetutës).

Ligji në nenin 4, par. 1, shprehej gjithashtu se kryetari i Auditimit Suprem është organ i lartë i administratës shtetërore. Kësisoj, Auditimi Suprem u fut në strukturën e organeve të administratës shtetërore, ndonëse i kishin mbetur ca lidhje me Parlamentin dhe Këshillin e Shtetit, të dukshme së paku në mënyrën e emërimit të kryetarit.

⁸² Buletini i ligjeve, 1976, nr 7, poz. 36

⁸³ Buletini i ligjeve, 1976, nr 12, poz. 66

MIECZYŚLAW MOCZAR
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1971-1983

Mikolaj Demko (i njohur si Mieczyslaw Moczar), pseudonimi Mietek, është lindur më 25 dhjetor 1913 në Łódź.⁸⁴ Ka kryer shkollimin bazë dhe një kurs trevjeçar. Prej vitit 1937 ka qenë anëtar i Partisë Komuniste Polake, në vitet 1938-1939 i burgosur për aktivitet komunist. Gjatë Luftës II Botërore fillimisht ka punuar për zbulimin ushtarak sovjetik, pastaj u bë komandant i Gardës Popullore dhe Ushtrisë Popullore të qarqeve Łódź, Kielce dhe Lublin. Në periudhën 1945-1948 ka qenë shef për Sigurinë Publike në Łódź, më pas prefekt në Olsztyn. Në vitin 1956 u bë anëtar i Komitetit Qendror të Partisë së Bashkuar Punëtore Polake dhe qeverisë. Ka qenë Ministër i Ekonomive Bujqësore Shtetërore, më vonë shef i Ministrisë së Punëve të Brendshme. Në vitet 1957-1980 u zgjodh deputet në Parlamentin e Polonisë Popullore. Në vitet 1964-1972, kryente funksionin e kryetarit të Zyrës Qendrore të ZBoWiD. Në mars 1968 ishte ndër iniciatorët e propagandës antiintelektuale dhe antisemite, si rezultat i së cilës nga Polonia u dëbuan mijëra vetë me origjinë hebreje.⁸⁵

Në vitet 1971-1983 Moczar ka qenë kryetar i Auditimit Suprem dhe, për shkak të kësaj kohe të gjatë la gjurmë të forta në imazhin e Auditimit Suprem. Puna për Auditimin e Lartë, sipas historianëve, është karta më e qartë e jetëshkrimit të tij. Në periudhën 1976-1980, si kryetar i NIK-ut, ishte sipas ligjit edhe anëtar i Këshillit të Ministrave. Pas shkarkimit nga posti i kryetarit të Auditimit Suprem nga ana e Parlamentit më 23 mars 1983, u tërhoq nga jeta publike. Ka ndërruar jetë më 1 nëntor 1986 në Varshavë.

⁸⁴ K. Lesiakowski, Mieczysław Moczar, "Mietek", Biografia polityke, Varshavë 1998.

⁸⁵ Biogram M. Moczar, "Enciklopedia e Madhe", vëllimi 17, Varshavë 2003.

Kushtetuta parashikonte mbikëqyrjen e kryetarit të Këshillit të Ministrave mbi Auditimin e Lartë. Varësia e Auditimit Suprem nga qeveria do të thoshte mundësi për të anuluar aktet ligjore të kryetarit të Auditimit Suprem (neni 42, par. 3 i Kushtetutës), do të thoshte që Këshilli i Ministrave përcaktonte me urdhëresa mënyrën e kryerjes së veprimeve audituese, përcaktonte gjithashtu edhe statusin e Auditimit Suprem (neni 7, par. 3 i ligjit). U shfuqizua në të njëjtën kohë edhe veçantia organizative e NIK-ut. Kryeministri kishte të drejtë jo vetëm të zgjidhte kandidaturën për postin e kryetarit të NIK-ut, por edhe nënshkruante kompetenca të tjera në raport me Auditimin e Lartë. Ai kishte të drejtë të:

- emëronte dhe shkarkonte nënkryetarët e Auditimit Suprem;
- të porosiste kontrolle të caktuara;
- miratonte planet periodikë të kontrolleve të NIK-ut;
- përcaktonte parimet, në bazë të të cilave NIK-u ushtronte funksionet koordinuese.

Auditimi Suprem kryente kontrolle faktike dhe të mëpastajme, kurse me porosi të kryeministrit edhe kontrolle paraprake (neni 8). Kontrollat kishin karakter të planifikuar ose të çastit. Planet periodikë të Auditimit Suprem duhej të miratoheshin nga kryetari i Këshillit të Ministrave. Auditimi Suprem fuste në planet periodike të punës edhe detyra që buronin nga vendimet e Parlamentit dhe organeve të tij, Këshilli i Shtetit, Këshilli i Ministrave, presidiumi i Këshillit të Ministrave, nga aktet ligjore dhe vendimet e kryetarit të Këshillit të Ministrave (neni 9).

Ligji i vitit 1976 do të ishte në fuqi për katër vite dhe kjo periudhë përkonte me krizën e madhe ekonomiko-sociale në Poloninë e fundviteve '70. Pas ndryshimeve që ndodhën në gusht 1980, kthimi i rolit kushtetues i Parlamentit dhe pozicionimi i NIK-ut si organ që merrej me auditimin e administratës shtetërore dhe organ i pavarur nga qeveria- u bë përsëri i mundur. Prandaj u desh të ndërhyhej edhe një herë në Kushtetutën e vitit 1952 dhe të miratohej në tetor 1980 ligji i ri mbi Auditimin e Lartë, i cili do të mbetej në fuqi në versionin e amendimit pas vitit 1989- deri në vitin 1995.

NGA KUJTIMET E AUDITUESIT QENDRA E AUDITIMIT SUPREM NË GOŁAWICE

Pasi u njoh me institucionin dhe kushtet e punës, kryetari mori vendim për ndërtimin e një qendre trajnimit dhe pushimi. Zgjedhja ishte kompleksi pyjor mbi Wkra në Goławice,. Në një sipërfaqe prej 7 hektarësh u ndërtua qendra që u inaugurua në shtator 1975. E kemi sistemuar disa herë qendrën me punë vullnetare, pas punë takoheshim, ndiznim zjarre dhe piquim sallam. Pas sistemimit të Goławice filloi edhe trajnimi i kandidatëve për punë në Auditimin Suprem, ndërsa për ata që ishin punësuar më herët kishte kurse të shumta kualifikimi. Organizoheshin shpesh konsulta lidhur me para dhe pasauditimin si dhe konsulta të drejtuesve të Auditimit Suprem me shefat e ekipeve dhe filialive.

J. Żelaskiewicz, 40 vjet NIK, "Auditimi i Shtetit" 2004, nr 5, faqe 173.

Wizyta w NIK Prezydenta Urzędu Kontroli w Austrii
dra Kandutscha w dniach 22-27.04.1974r.

Udział Delegacji NIK
w VIII Kongresie INTOSAI
w Madrycie w dniach
13-22 maja 1974r.

Zwiedzanie Plocka - rafineria

Wizyta w Polsce Sekretarza Generalnego
Kontroli w Austrii dra J. Kandutscha

Wizyta w Hucie „Katowice”

6. AUDITIMI SUPREM NË VITET '80

Në vitin 1980 u ravijëzua mundësia e ndryshimit të situatës formalo-juridike të NIK-ut. Kryetari i atëhershëm i Auditimit Suprem pranoi se ekzistonte nevoja e kthimit të një ritëm i tillë pune që pat ekzistuar në kohën e dispozitave të mëparshme ligjore, në kuadrin e detyrave të Auditimit Suprem ndaj Parlamentit dhe Këshillit të Shtetit.⁸⁶

Gushti i vitit 1980 dhe vala e protestave shoqërore, që kishte përfshirë gjithë Poloninë si dhe lindja e Sindikatave Punëtore të Pavarura “Solidarnost”, po sillnin ndryshimin e shumëpritur edhe në funksionimin e NIK-ut. Ndryshimi i Kushtetutës më 8 tetor 1980⁸⁷ solli ndryshimin midis të tjerash edhe të neneve 34-36 që kishin të bënin me Auditimin e Lartë. Neni 34 merrte këtë formulim:

1. “Auditimi Suprem krijohet për të kontrolluar aktivitetin ekonomik, financiar dhe organizativo-administrativ të organeve të administratës shtetërore si dhe ndërmarrjeve dhe njësive organizative nën varësinë e tyre nga pikëpamja e ligëshmërisë, ekonomicitetit, përputhshmërisë dhe eficiencës”.
2. Auditimi Suprem mund të kryejë gjithashtu kontrolle edhe të organizatave shoqërore dhe bashkimeve kooperativiste, njësive të ekonomisë jo të shoqëruar në kuadrin e përcaktuar me ligj”.

Neni 35 ndryshonte pozicionin e Auditimit Suprem dhe merrte këtë formulim:

- 1.”Auditimi Suprem varet nga Parlamenti.
2. Auditimi Suprem i paraqet Parlamentit vërejtjet për raportimet e Këshillit të Ministrave që kanë të bëjnë me realizimin e planit ekonomik kombëtar dhe analizën e realizimit të buxhetit të shtetit.
3. Auditimi Suprem i paraqet çdo vit Parlamentit raportin mbi aktivitetin e vet”.

Kuadrin e kompetencave të Këshillit të Shtetit që ende ekzistonte ndaj Auditimit Suprem kishte për t’i përcaktuar ligji. Ndërsa pozicionimi i NIK-ut pranë Parlamentit lidhej me rikthimin e rolit kushtetues të tij dhe forcimin e funksioneve kontrolluese ndaj organeve të administratës shtetërore.

⁸⁶ ANIK, Kabineti i Kryetarit, Procesverbali i mbledhjes së kolegjiut të NIK-ut, 7 maj 1980.

⁸⁷ Buletini i ligjeve, 1980, nr 22, poz. 81.

Në nenin 36 të Kushtetutës sanksionohej parimi i kolegjalitetit të Auditimit Suprem si dhe përcaktohej mënyra e emërimit të kryetarit. Kjo dispozitë theksonte:

1. “Kryetarin e Auditimit Suprem e emëron dhe e shkarkon Parlamenti.
2. Auditimi Suprem funksionon mbi bazën e parimit të kolegjalitetit. Organizimi dhe mënyra e funksionimit të Auditimit Suprem përcaktohet me ligj”.

Bashkë me ndryshimet kushtetuese të 8 tetorit 1980 u miratua edhe ligji i ri mbi Auditimin Suprem.⁸⁸ Ligji i ri largohej nga zgjidhjet sistemore dhe organizative të imponuara Auditimit Suprem me ligjin e mëparshëm të 27 marsit 1976. Kemi një kthim tek modeli i rrënjësor i traditës së paraluftës që e vendoste Auditimin e Shtetit në varësi të Parlamentit.

Abuzimet e prominentëve

Në tetor 1980 parlamenti zgjodhi sërish si kryetar të NIK-ut Mieczyslaw Moczar. Pak pas kësaj ai e mobilizoi Auditimin e Lartë në aksionin “me duar të pastra” (hetimi i abuzimeve të kryera nga anëtarë të udhëheqjes së lartë të partisë dhe qeverisë). Kjo bëri që NIK-u të shihej si “institutcion me besim të veçantë”, te Auditimi Suprem vërshuan mijëra letra dhe peticione nga subjekte dhe individë. Ky aksion e rriti simpatinë e publikut, por njëherësh prodhoi edhe një rezistencë në qarqet partiake, të pakënaqura nga ecuria e aksionit. Një jehonë të madhe pati atëkohë auditimi nga NIK-u i investimeve private në ndërtim, gjë që u pagëzua me siglën “Abuzimet e zyrtarëve Supremë”. Në përfundim të çështjes në prokurori u dërguan 531 raste, u pushuan nga puna 427 persona, ndërsa 6 mijë të tjerë detyroheshin t’i kthenin paratë Shtetit. Në qershor 1981 te NIK-u po shqyrtohej një çështje e paprecedentë në historinë e Republikës Popullore- mungonin bazat për t’i kërkuar Parlamentit për t’i dhënë absolutorium të tria qeverive duke filluar nga viti 1980. Ndërsa kontrollet në vijim kishin të bënin me situatën e vështirë të tregut në vend. NIK-u paralajmëronte se për shkak mungesave në treg do të zvogëloheshin ndjeshëm normat e furnizimit me mish, nënprodukte të tij dhe me gjalpë.

Gjendja e jashtëzakonshme e shpallur më 13 dhjetor 1981 në gjithë territorin e Polonisë mbyti me forcë për disa vjet synimet liridashëse të masës së madhe 10 milionëshe të lëvizjes shoqërore, siç ishte “Solidarnosti”. Shkaktoi njëkohësisht zgjerimin e funksioneve audituese të shtetit. Reforma ekonomike e ndërmarrë në janar 1982 nuk solli përmirësimin e pritur të situatës në Poloni. Gjendja katastrofike ekonomike, inflacioni i çmendur, tregu i boshatisur, mungesat drastike të artikujve ushqimorë, alkoolit, karburantit, materialeve të ndërtimit po bënin që pakënaqësia e shoqërisë veç të rritej. Në mars 1983 kryetar i Auditimit Suprem u emërua gjenerali Tadeusz Hupalowski; po atë vit, më 22 korrik

⁸⁸ Buletini i ligjeve, 1980, nr 22, poz. 82.

Warszawa, dnia 20 czerwca 1983

gjendja e jashtëzakonshme u hoq, kurse aparati shtetëror edhe për pak vite
do të ushtronte pushtetin absolut në shumë sfera të jetës së qytetarëve.

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Szanowny Towarzyszu Inspektorze

TADEUSZ HUPAŁOWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1983-1991

Ka lindur më 25 qershor 1922 në Złoczów.⁸⁹ Karrierën e vet e ka pasur të lidhur me Ushtrinë Popullore Polake në vitin 1945, mori gradën e gjeneral divizioni në vitin 1972. Në periudhën 1972-1981 ka kryer funksionin e zëvendësshefit të Shtabit të Përgjithshëm të Ushtrisë Popullore Polake. Në vitin 1981 u bë ministër i Administratës, Ekonomisë dhe Mbrojtjes së Mjedisit, më pas hyri në përbërje të Këshillit Usharak të Shpëtimit Kombëtar- një organ jokushtetues, i cili më 13 dhjetor 1981 mori pushtetin në Poloni dhe vendosi gjendjen e jashtëzakonshme. Në 23 mars 1983 gjeneral Hapulowski u emërua nga Parlamenti në postin e kryetarit të Auditimit Suprem. Në mandatin e tij Auditimi Suprem u angazhua për bashkëpunim me organin e ri të auditimit shoqëror- Auditimin Punëtor Fshatar, i cili ka vepruar në periudhën 1985-1989. Në lamtumirën e fundit punonjësit e Auditimit Suprem kujtonin “rëndësinë e madhe që i pat kushtuar efijencës së auditimit. Nuk kishte kursyer energjitë në zbulimin e shumë parregullsive që kishin varfëruar thesarin e shtetit në atë periudhë kalimtare, e cila njihej nga të gjithë si “afëra e alkoolit”.⁹⁰ Meritë e kryetarit Hapulowski ishte zhvendosja e selisë së NIK-ut nga rruga Marszałkowska tek rruga Filtrowa, ku sot gjenden të gjitha departamentet dhe filiali e Varshavës. Funksionin e kryetarit të Auditimit Suprem e kreu deri në vitin 1991 (me dorëheqje). Tadeusz Hupałowski u nda nga jeta më 22 dhjetor 1999 në Varshavë.

⁸⁹ Gjeneral Divizioni Shoku Tadeusz Hapulowski kryetar i NIK-ut, “Auditimi i Shtetit”, 1983, nr 2, faq. 1.

⁹⁰ Lamtumira e Tadeusz Hapulowski, kryetarit të NIK-ut në vitete 1983-1991, “Auditimi i Shtetit”, 2000, nr 1, faqe 164-165

Në 1985 Auditimit i imponuan bashkëpunimin me organin e ri të auditimit shoqëror, duke bërë edhe ndryshime në statut.⁹¹ Përsëri në historinë e auditimit të shtetit në Republikën Popullore të Polonisë politika dominante mbi parimet elementare të ligjshmërisë. Për fat të mirë ky eksperiment nuk zgjati dhe aq shumë- viti 1989 solli ndryshime të mëdha.

Auditimi suprem dhe auditimi punëtor-fshatar

Madje edhe atëherë kur Republika Popullore kishte marrë të tatëpjetën, qeveritarët nuk reshtën së eksperimentuari me auditimin e shtetit. Ndonëse ekzistonte organi i specializuar, siç ishte Auditimi Suprem i Shtetit, këtë radhë dy organe të pushtetit popullor- Këshilli i Shtetit dhe Këshilli i Ministrave- bashkërisht i kishin hyrë “reformimit të sistemit të auditimit të shtetit” dhe me vendimin e 7 majit 1985 sanksionuan ngritjen e Inspektoriatit Punëtoro-Fshatar. Ky vendim e detyronte Auditimin e Lartë të bashkëpunonte me organin e auditimit punëtor, në respekt të drejtësisë sociale dhe ligjshmërisë socialiste”.⁹² U bënë edhe ndryshime në statutin e Auditimit Suprem dhe udhëzimet e kryetarit të tij të datës 22 janar 1981, duke krijuar në NIK një department, si edhe 49 filiale lokale për çështjet e auditimit, të cilat bëheshin kështu pjesë e 17 filialeve. Auditimi Suprem i Shtetit, në raport me auditimin punëtor e fshatar kishte funksione koordinativo-organizative, duhej të garantonte ecurinë e veprimeve kontrolluese si dhe të ekzekutonte vendimet e pasauditimit. Duhej të garantonte funksionimin e zyrave të auditimit punëtor, të trajnimit të kontrollorëve shoqërorë, t’u përgatiste atyre programet e auditimit si dhe të orientonte dhe destinonte kontrollorët e vet në “aksionet shoqërore”- e gjithë kjo gamë detyrash e çorganizonte totalisht punën e filialeve.

Auditimi Suprem si organ profesionist auditimi, megjithë kushtëzimet e jashtme që ndikonin në strukturën dhe pozicionin e tij, gëzonte autoritet dhe gjithmonë përpigjej të përmbushte detyrat e veta në respekt të plotë të ligjit në fuqi. “Megjithatë, tendencat për t’i përvetësuar kompetencat e NIK-ut dhe trajtimit të instrumentalizuar të tij kishin për të zgjatur gjithë jetën- gjithnjë me të njëjtën parullë- në emër të përmirësimit dhe përsosmërisë”.⁹³

⁹¹ Vendim i Këshillit të Ministrave i 7 majit 1985, i cili zëvendësonte vendimin mbi dhënien e statusit të NIK-ut.

⁹² Vendim i Këshillit të Shtetit dhe Këshillit të Ministrave i datës 7 maj 1985 kushtuar sigurimit të kushteve të funksionimit të Auditimit punëtor-fshatar.

⁹³ Cz. Trepner, ç’ ishte Auditimi Punëtor-fshatar, “Auditimi i Shtetit” 2001, nr 3, faqe 110.

Në vitin 1989, Departamenti i Inspektoriatit Punëtoro-Fshatar⁹⁴ u likuidua- dhe, për kënaqësi të shumicës së punonjësve, të cilët e pritën të lehtësuar këtë vendim- nisi epoka e rikthimit tek realizimi i auditimit të shtetit nga organi i specializuar, siç kishte gjithnjë Auditimi Suprem.

Importi i alkoolit në dritën e vendimeve të auditimit suprem

Auditimi që zgjoi interesimin e madh të Parlamentit dhe opinionit publik ishte ai i importit të alkoolit në vitin 1989 dhe gjysmën e parë të vitit pasardhës. Auditimi tregoi se në këtë periudhë ishte cënuar monopoli i shtetit në qarkullimin e produkteve alkoolike dhe shpërndarjen e tyre. Në korrik 1990, i shqetësuar me përfundimet e auditimit, Parlamenti krijoi një komision të jashtëzakonshëm për këtë çështje si dhe porosi NIK-un të vazhdonte hetimin. U kontrolluan 2700 subjekte, në mesin e të cilëve Ministri, Drejtoria e Përgjithshme e Doganave, fabrika të përpunimit, magazina doganore, dyqane. Moskohezioni ligjor, interpretimi i tyre me të meta, mefshtësia e nëpunësve, rrjedhja e ngadaltë e informacionit kishin lejuar lulëzimin e kësaj sipërmarrjeje nga ana e personave që po vinin pasuri në dëm të Thesarit të Shtetit.⁹⁵ Importi i pakontrolluar i sasive të mëdha të alkoolit në vitet 1989-1990 i shkaktoi një dëm Thesarit të Shtetit në vlerën 13,2 mln zlloti. E ashtuquajtura *Schnapsgate* përfundoi në Gjykatën Kushtetuese, e cila në vitin 1998 dënoi ish ministrin e bashkëpunimit ekonomik me jashtë dhe ish drejtorin e përgjithshëm të doganave, me heqjen për pesë vjet të së drejtës së zgjedhjes dhe me ndalimin për të marrë poste drejtuese në administratën shtetërore.

Burimi : Informacion mbi përfundimet e auditimit të importit të alkoolit në vitin 1989 dhe gjysmën e parë të vitit 1990, "Auditimi Suprem" 1990, si dhe PAP, 22.10.1998

Në Poloninë Popullore, kompetencat dhe struktura organizative e NIK-ut ndryshoheshin në varësi të ndryshimeve të njëpasnjëshme të dispozitave ligjore dhe konjunkturave politike (në aneksin 3 gjenden skemat që japin një tablo të transformimeve në strukturën organizative të Auditimit Suprem gjatë nëntëdhjetë viteve).⁹⁶ Megjithatë përherë, madje edhe në periudhat më të vështira të funksionimit, NIK-u mbetej i interesuar të theksonte pavarësinë e auditimit shtetëror dhe objektivizmin e procedurës audituese.

⁹⁴ Urdhëresa nr 12 e kryetarit të NIK-ut e datës 29 dhjetor 1989 për çështjen e ndryshimit të organizimit të brendshëm dhe kuadrit të aktivitetit të njërive organizative të Auditimit Punëtoro-Fshatar.

⁹⁵ Informacioni mbi përfundimet e auditimit të importit të alkoolit në vitin 1989 dhe gjysmën e parë të vitit 1990, Auditimi Suprem 1990.

⁹⁶ Burimi : Pasuria arkivore e NIK-ut 1919-2007, punim i M. Włodarczyk, Varshavë 2008.

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Nr

Obywatel
Witold ZIĘTEK
starszy inspektor
kontroli państwowej
w Delegaturze
Najwyższej Izby Kontroli

w S z c z e c i n i e

W związku z jubileuszem dwudziestolecia pracy
w Najwyższej Izbie Kontroli składam Obywatelowi serdeczne
podziękowanie za wieloletni trud i zaangażowanie w pracy
zawodowej i społeczno-politycznej.

W okresie tym, wniósł Obywatel znaczący wkład
w osiągnięcia i dorobek Najwyższej Izby Kontroli.
Osiągnięte przez Obywatela wyniki w pracy są rezultatem
wysokiego zdyscyplinowania, samodzielności i operatywności
oraz wieloletniego doświadczenia, zwłaszcza w zakresie
problematyki budownictwa.

Wyrażając słowa uznania i gratulując dotychczasowych
sukcesów, życzę dalszych osiągnięć w pracy zawodowej i dzia-
łalności społeczno-politycznej oraz zdrowia i pomyślności
w życiu osobistym.

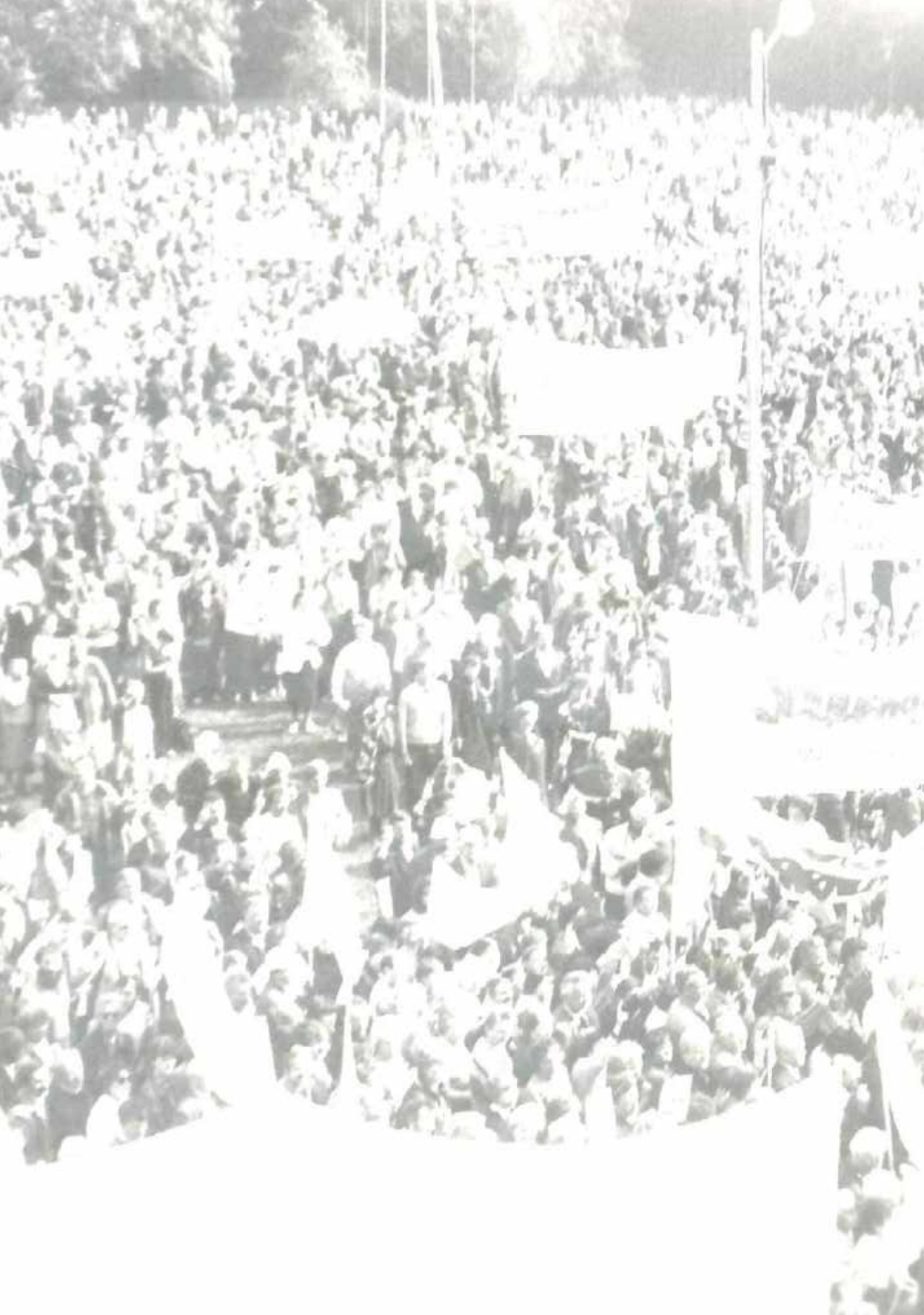

Tadeusz Hupałowski
gen.dyw. Tadeusz Hupałowski

V

AUDITIMI SUPREM NË REPUBLIKËN E RILINDUR TË POLONISË

1. VITI 1980 – KOHA E PËRMBYSJES

Pothuaj në gjysmë shekulli ekzistencë, Republika Popullore e Polonisë nuk arriti të çrrënjosë traditën e lidhjes së NIK-ut me Parlamentin, as edhe trashëgiminë ligjvënëse të njëzetvjetëshit të midis luftimeve. Megjithë likuidimin dy herë të NIK-ut (në vitet 1952-1957 me krijimin e Ministrisë së Auditimit të Shtetit, në vitet 1976-1980 me emrin e Auditimit të Shtetit, por vendosur nën varësinë e Këshillit të Ministrave), kjo traditë mbijetoi deri në ditët tona. Është domethënëse që protestat popullore që shpërthyen në Poloni në qershorin e 1956, dhe më vonë në gusht 1980, kishin çuar në rikthimin e rangut të Auditimit Suprem- pikërisht si organ auditimi të lidhur me Parlamentin (dhe jo të nënshtruar) organeve të larta. “Një pozicionim i tillë i Auditimit për më shumë se dyzet vjet e bëri më të lehtë aktivitetin e tij pas vitit 1989. Shumica e shteteve të ish bllokut socialist pas rënies së sistemit ishin të detyruara të krijonin organet e auditimit nga e para, pothuaj nga zeroja. Në Poloni kjo gjë nuk ishte e nevojshme”.⁹⁷

Si rezultat i bisedimeve të Tryezës së Rumbullaktë, u arrit një kompromis i shoqërisë me pushtetin. Më 7 prill 1989 Parlamenti i Republikës Popullore Polake bëri rishikimin e Kushtetutës, duke krijuar senatin si dhe duke ia kaluar kompetencat e deriatëhershme të Këshillit të Shtetit të likuiduar, presidentit të Republikës si organit më Suprem të shtetit.⁹⁸ Falë këtyre ndryshimeve, lidhja e mëparshme e NIK-un me Këshillin e Shtetit u zëvendësua me lidhjen me Presidentin, kryetarin e Parlamentit dhe presidiumin e tij.

Më 4 qershor 1989 u zhvilluan zgjedhjet për Parlament dhe senatin e rikthyer, në të cilat për herë të parë mori pjesë edhe opozita demokratike. Këto ngjarje (gjenezën e të cilave e

⁹⁷ J. Mazur, Auditimi Suprem në Republikën e Polonisë, “Auditimi i Shtetit” 1994, nr 1, faqe 17.

⁹⁸ Ligji i 7 prillit 1989 mbi ndryshimin e Kushtetutës së Republikës së Polonisë, (Fletorja zyrtare nr 19, poz. 101.)

përbënte gushti i vitit 1980) janë përcaktuar nga historianët si “revolucion i paqësor polak”. Ato shpunë në rrëzimin e qeverive totalitare në gjithë bllokun e shteteve poststaliniste. Ligji i ri mbi ndryshimin e Kushtetutës i 29 dhjetorit 1989⁹⁹ ndryshoi përfundimisht edhe sistemin politik. U kthye emërtimi i shtetit të paraluftës Republika e Polonisë. Me heqjen e kapitullit të dytë me titull “Sistemi ekonomik-shoqëror” u hoq dorë nga sistemi i ekonomisë bazuar në planifikimin e centralizuar.

Në vitin 1989, pas ndryshimeve të kryera në ligjin ende në fuqi mbi Auditimin e Lartë të 8 tetorit 1980, organizimi i NIK-ut ishte si më poshtë¹⁰⁰; veprimtarinë e NIK-ut e drejtonte kryetari që emërohej dhe shkarkohej nga Parlamenti me pëlqimin e Senatit. Kryetari i Auditimit Suprem për drejtimin e institucionit përgjigjej para Parlamentit, merrte pjesë në punimet e tij dhe mund të merrte gjithashtu pjesë edhe në seancat e Këshillit të Ministrave. Nënkyetarët e NIK-ut i emëronte dhe shkarkonte kryetari i Parlamentit, me propozim të kryetarit të NIK-ut (neni 10 i ligjit). Në kolegjiun e NIK-ut bënin pjesë: kryetari, si kryetar i tij, nënkryetarët, sekretari dhe anëtarët. Sekretarin dhe anëtarët i emëronte dhe shkarkonte kryesia e Parlamentit, me propozim të kryetarit të NIK-ut. Personat që hynin në përbërje të kolegjiut, brenda kuadrit ligjor mund të shënonin në protokoll mendimin e tyre lidhur me vendimet e marra. Njësi organizative të NIK-ut që zhvillonin aktivitet kontrollues ishin ekipet, departamentet si dhe filialit.¹⁰¹ Organizimin e brendshëm të NIK-ut, territorial dhe sipas meritës, kuadrin e kompetencave dhe selitë e filialive i përcaktonte statuti, i dhënë nga Presidiumi i Parlamentit, me propozim të kryetarit të NIK-ut (neni 12).

NIK-u kishte për detyrë të kontrollonte aktivitetin e organeve të larta qendrore dhe lokale të administratës shtetërore, dhe për këtë qëllim, edhe aktivitetin e ndërmarrjeve, uzinave dhe institucioneve me varësi shtetërore. NIK-u mund të kontrollonte gjithashtu aktivitetin e organizatave, bashkimeve kooperativiste në kuadrin e plotësimit të detyrave të ngarkuara nga shteti, ato që përfitonin ndihmë nga shteti ose dispononin fonde dhe të ardhura nga shteti (neni 1). NIK-u ndërmernte kontrolle edhe me porosi të Parlamentit, presidentit të republikës, me kërkesë të Këshillit të Ministrave si dhe me iniciativën e vet. Auditimi Suprem i realizonte detyrat e veta në bazë të planeve periodikë të punës (neni 3, par. 1 dhe 2). Auditimi paraprak kryhej vetëm me rekomandim të Parlamentit dhe presidentit, si dhe me kërkesë të kryeministrit (neni 3, par. 4).

NIK-u paraqiste objeksione për raportet e Këshillit të Ministrave lidhur me realizimin e planit ekonomik-shoqëror, analizonte realizimin e buxhetit të shtetit si dhe jepte informacione mbi përfundimet e kontrolleve të porositura, por edhe për përfundimet e kontrolleve më të rëndësishme. NIK-u i paraqiste Parlamentit një raport mbi aktivitetin e vet (neni 4, par.1). Në rastet kur auditimi rekomandohej nga presidenti ose me kërkesë të kryeministrit, atëherë Auditimi Suprem ia paraqiste përfundimet e tij si presidentit, ashtu edhe kryeministrit.

⁹⁹ Ligji i datës 29 dhjetor 1989 mbi ndryshimin e Kushtetutës së Republikës Popullore të Polonisë (Fletorja zyrtare nr 75, poz.444).

¹⁰⁰ Ndryshimet u bënë më 6 qershor 1989 në bazë të nenit 7 të ligjit të datës 29 maj 1989 mbi transferimin e kompetencave nga Këshilli i Shtetit te Presidenti i Republikës Popullore të Polonisë.

¹⁰¹ Aneksi nr 3.

Pas përfundimit të auditimit, NIK-u dilte me rezultatet e pasauditimit për njësitë e kontrolluara si dhe organeve më të larta, ndërsa në qoftë se shfaqeshin elementë të krimit ose kundërvajtjes, e përcillte çështjen tek organi kompetent, i cili detyrohej të njoftonte më pas NIK-un për rezultatin e procedimit (neni 26).

Isza Izba

KONTROLA PAŃSTWOWA

2. REFORMA E AUDITIMIT TË SHETIT

Demokratizimi i shtetit pati ndikim pozitiv edhe në forcimin e pozicionit të Auditimit Suprem, para të cilit tani qëndronin detyra të reja. Me fillimin e vitit 1990, transformimet fundamentale politike, shoqërore dhe ekonomike në Poloninë që po rilindte po bënë të domosdoshëm reformimin rrënjësor edhe të auditimit të shtetit.

Në një periudhë kalimtare (pas dorëheqjes së Hupalowskit), kur Parlamenti po diskutonte mbi kandidaturat për kryetar, kryetar i komanduar i Auditimit Suprem për disa muaj u bë nënkryetari Bogdan Łysak.

Më në fund në maj 1991, nën drejtimin e të sapozgjedhurit nga Parlamenti, kryetarit Walerian Pańko, nisën punët për rindërtimin e konceptit të auditimit të shtetit, që po evoluonte në drejtim të zgjidhjeve që funksiononin në shtetet europianoperëndimore. Procesi i vështirë i riorganizimit të Auditimit Suprem do të mbështetej me trajnime që perfeksiononin kompetencat profesionale të kuadrit kontrollues, ku edhe vendoste theksin kryesor Pańko.

WALERIAN PAŃKO
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITIN 1991

Walerian Pańko (Valerian Panjko) u lind më 8 tetor 1941 në Turzy Pol¹⁰², në një familje minatori, të shquar për traditat pavarësidashëse. Pas gjimnazit në Brzozów, ka studiuar drejtësi në Universitetin e Vrocllavit në vitet 1959-1964. Atje nisi edhe punën shkencore, në vitin 1971 mori titullin doktor i shkencave juridike, ndërsa pas stazhit në Universitetin e Varshavës, në vitin 1978 mori titullin e doktorit të habilituar. Prej vitit 1974 ka drejtuar katedrën e administrimit të bujqësisë dhe ekonomisë urbane në Universitetin e Silezisë. Ka mbajtur postin e zëvendësdekanit të fakultetit të Drejtësisë dhe Administrimit në Universitetin e Silezisë. Nga ky post e larguan për hakmarrje për mbështetjen e protestës së studentëve.¹⁰³ Në vitin 1989 u bë profesor i jashtëzakonshëm i shkencave juridike. Ka botuar rreth 80 punime shkencore. Ka qenë anëtar mes të tjerash i Komitetit për Studimet e Rajoneve të Industrializuara të Akademisë së Shkencave, anëtar i Komitetit të Urbanizimit pranë Akademisë së Shkencave, bordit botues të “Studimeve juridike”.

Në vitin 1980 hyri në radhët e “Solidarnostit”, ka punuar në Këshillin Shoqëror Legjislativ të “Solidarnostit”, konkretisht në Komisionin për çështjet e Legjislacionit Bujqësor pranë Ministrisë të Drejtësisë. Ka kryer

¹⁰² Cz. Rudzka-Lorentz, P. Kowniacki, 10 vjetori i vdekjes së prof. Walerian Pańko- kryetarit të parë të Auditimit Suprem në Republikën III, “Auditimi i Shtetit” 2001, nr 5, faqe 127-130

¹⁰³ Zbulimi i pllakës përkujtimore në nderim të kujtimit të prof. Walerian Pańko, “Auditimi i Shtetit” 1993, nr 1, faqe 116-119.

funkSIONIN e Këshilltarit të “Solidarnosit” dhe “Solidariteti i Fermerëve Individualë”, ka mbështetur grevën e fshatarëve në Ustrzykën e Poshtme. Prej 13 dhjetorit 1981 deri në 16 janar 1982 ka qenë i internuar. Pas lirimit nga internimi u fut në rrymën e veprimtarisë opozitare në ilegalitet. Ka bashkëpunuar me njerëzit e kishës në Silezi. Ka qenë pjesëmarrës aktiv i riaktivizimit të “Solidarnosit” në shkollat e larta.

Në vitin 1989, gjatë bisedimeve të Tryezës së Rrumbullaktë ka marrë pjesë në punimet e nënkomisioneve për çështjet e bujqësisë dhe pushtetit vendor. Po atë vit u zgjodh deputet në Parlament, duke kandiduar në emër të Komitetit Qytetar të Katowice, më pas ka qenë kryetar i komisionit për pushtetin vendor. Bashkë me katër deputetë të tjerë themeloi fondacionin e Zhvillimit të Demokracisë Vendore.

Më 23 maj 1991, Parlamenti i Republikës së Polonisë e emëroi Walerian Pańko në postin e kryetarit të Auditimit Suprem. “Karakteri i punës është shumë i ndryshëm nga tiparet e mia psikofizike. Jam i vetëdijshëm se pranimi i emërimit ishte një domosdoshmëri në raportin e ri të forcave politike në Parlament dhe senat. Nuk kam çfarë të them. Do të përpiqem të përmbush detyrat sa më mirë të jetë e mundur. Shpresoj se dikur do të jetë ndryshe, por sido që të jetë edhe tulla ime në rindërtimin e Polonisë do të merret në konsideratë”.¹⁰⁴

Kryetari i ri i Auditimit Suprem nuk mundi megjithatë të përmbushte synimet e tij- vdiq në një aksident automobilistik më 7 tetor 1991. Vdekja e tij e parakohshme ishte një humbje e madhe për Auditimin e Lartë, ndërsa punonjësit për një kohë të gjatë nuk po mundnin të pajtoheshin me largimin e tij. “Synonte të mbërrinte tek e vërteta- qoftë ajo absolute, qoftë ajo e zakonshmja, njerëzorja- në shkencë, jetën publike dhe atë private. Përherë i hapur, jo vetëm ndaj tjetrit. Përfitonte nga thesari i të gjithë të mëdhenjve, që nga ata të lashtësisë deri tek Papa Gjon Pali II. Në shërbimin e tij ndaj atdheut mbi të gjitha ishte i ndersëm”.¹⁰⁵ Për atë sa i madh ishte autoriteti i tij, dëshmonin radhët pafund të njerëzve në përcjelljen e lamtumirës në Jasionowo, pranë Turze Pol, ku edhe do të prehej, pranë babait të vet legjionar”.¹⁰⁶

Më 7 shkurt 2014 në godinën e Auditimit Suprem, në rrugën Filtrowa u zbulua pllaka në kujtim të Walerian Pańko, kryetarit të parë nga “Solidarnosi” të Auditimit Suprem, ndërsa sallës së konferencave i dhanë emrin e tij.

¹⁰⁴ Historia e qytetit tonë, www.zsjasionow.republika.pl

¹⁰⁵ Fragment nga kujtimet e publikuara nga miqtë e Profesorit me rastin e ceremonisë së inaugurimit të pllakës, “Auditimi i Shtetit” 1993, nr 1, faqe 116-119.

¹⁰⁶ B. Matoszuk, Në pesëmbëdhjetë vjetorin e vdekjes së Kryetarit Walerian Pańko, “Auditimi i Shtetit” 2006, nr 5, faqe 153.

Auditimi kishte lidhur shpresa të mëdha me kryetarin e ri. Punonjësit, në pritje të transformimeve në funksionimin e Auditimit Suprem, të lidhura këto me transformimet e sistemit dhe ekonomisë kombëtare, i përcillnin kryetarit Pańko propozimet e tyre në mirë të përmirësimeve organizative. Kryetari Pańko nuk i linte propozimet pa i shqyrtuar. Në përgjigjen ndaj letrës së një punonjësi të delegaturës së Auditimit Suprem në Zielona Gora, Leszek Szydłowski, shkruante:

“Në pritje të materialeve interesante, të falënderoj për urimet dhe të uroj suksese (...). Në letrën e dytë, 31 korrik 1991, përgjigjej: “Është shumë e vështirë. Shumë e vështirë. Ndoshta do të bëhet ndonjë gjë e mirë pa gjepte padurimi. Të falënderoj për mbështetjen dhe mirëkuptimin e “audituesve normalë”.”¹⁰⁷

Punonjësit po mbusheshin me besim dhe dëshirë për të realizuar nën drejtimin e tij transformimet e domosdoshme. Kryetari Walerian Pańko këto shpresa i konfirmonte plotësisht. Jo vetëm që nuk e nisi me ndryshimet e personelit, por përkundrazi- të gjitha fuqitë e tij i përqendroi për të njohur më mirë institucionin, veçanërisht njerëzit që punonin për të. Kësaj çështjeje po i kushtonte gjithë forcat dhe energjitë e tij. Donte që të gjitha ndryshimet që propozonte të ishin jo vetëm të kuptueshme, por edhe të aprovuara nga bashkëpunëtorët e tij. Edhe pse kishte një vizion krejtësisht të qartë të auditimit të shtetit në Poloninë moderne, i konfrontonte konceptet e tij me mendimet e punonjësve të Auditimit Suprem, bënte konsultime të shpeshta, kërkonte zgjidhjet më të mira jo vetëm nga pikëpamja formale, por edhe nga ajo praktike. Teksa hartonte reformën strukturore të departamenteve, Profesor Pańko deri në fund pyeste nëse koncepti i tij ishte ai i duhuri

¹⁰⁷ Fragmente nga letrat e W. Pańko për L. Szydłowski, të datave 15 qershor 1991 dhe 31 korrik 1991.

dhe përpiqej ta përsoste atë deri në fund"- shkruante për të *post mortem* nënkryetari i Auditimit Suprem Piotr Kownacki.¹⁰⁸

Ishte pikërisht Pańko, si kryetar i parë i Auditimit Suprem në Poloninë jokomuniste, që iu përvesh punës për strukturën e NIK-ut: nga një institucion i ngulitur fuqishën në realitetin politik të epokës së shkuar, Auditimi Suprem po niste të evoluonte në një organ bashkëkohor të auditimit të pavarur nga pushteti ekzekutiv, po niste të bëhej homolog dhe partner i organeve të larta të auditimit që funksiononin në vendet e Europës Perëndimore. Këtë orientim e përmbushën pasuesit e tij. Walerian Pańko la pas një vepër të nisur, të cilën ne, - punonjësit e Auditimit Suprem- kemi detyrimin ta vazhdojmë denjësisht. "Falë punëve që nisi, u arrit të krijoheshin në Auditimin e Lartë baza të fuqishme për vlerësimin e njësisve të kontrolluara nga pikëpamja e ligjshmërisë. Drejtim tjetër transformimesh, të nisura nga kryetari, ishte vendosja e theksit tek kolegjaliteti në drejtimin e Auditimit Suprem, që manifestohej në forcimin e rolit real të kolegjiut të Auditimit Suprem, i cili shndërrohej kështu në një mbështetje vendimtare që formësonte strategjinë e institucionit dhe fushat kryesore të aktivitetit të tij".¹⁰⁹ Në fillim të mandatit të tij arriti të përgatiste fjalimin për seancën e Parlamentit të Republikës së Polonisë më 22 gusht 1991, në të cilin bënte analizën e realizimit të buxhetit të shtetit për vitin 1990, përfundimet e auditimit të realizimit të buxhetit si dhe përmbushjen e detyrave statutore nga ana e ministrive dhe organeve qendrore, si edhe raportin për aktivitetin e Auditimit Suprem për vitin 1990.¹¹⁰ Këtë vit po ndodhnin transformime të mëdha në shtet: kishte nisur kalimi nga një ekonomi e centralizuar në ekonominë e tregut, po ndryshonin marrëdhëniet pronësore, po ndodhte hapja e ekonomisë polake në tregjet perëndimore, çka po shoqërohej me shkërrmoqjen zinxhir të ndërmarrjeve bujqësore. "Për ekonominë buxhetore ndryshim revolucionar ishte për shembull ndarja nga parimi i sistemit monolit të pushtetit dhe administratës shtetërore, çka në gjysmën e vitit buxhetor po i hapte rrugën reformës territoriale".¹¹¹ Një shqetësim të madh për Auditimin e Lartë po vijonte të ishte recesioni i thellë ekonomik, rënia me 30% e pagave reale, rritja e papunësisë. Në dikastere të veçanta po shfaqeshin parregullsi serioze në procesin e privatizimit të ndërmarrjeve. Pakujdesitë e mëdha në sektorin e industrisë sa i përkiste menaxhimit të pasurisë të ndërmarrjeve të privatizuara ose jo. Bilanci i ndërmarrjeve të likuiduara figuronte me humbje prej rreth 15 mld zlloti të vjetër. Vetëm si rezultat i kontrolleve të NIK-ut u arrit të rindërtoheshin operacione në librat e llogarive të vitit 1990.¹¹²

¹⁰⁸ P. Kownacki, Auditimi Suprem i jep lamtumirën kryetarit të vet- Prof. Walerian Pańko, "Auditimi i Shtetit".

¹⁰⁹ Cz. Rudzka-Lorientz, P. Kownacki, citat faqe 129-130.

¹¹⁰ Fjalimi i kryetarit të Auditimit Suprem në seancën e parlamentit më 22 korrik 1991, "Auditimi i Shtetit" 1991, nr 4, faqe 1-13.

¹¹¹ Po aty, faqe 2.

¹¹² Fjalimi i kryetarit të Auditimit Suprem.

AUDITIMI FOZZ

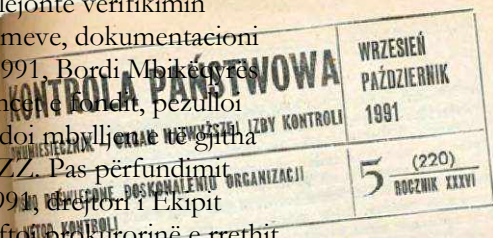
Auditimi më i bujshëm i NIK-ut, i përfunduar gjatë mandatit të Walerian Pańko, ishte auditimi i aktivitetit të Fondit të Shërbimit të Borxhit të Jashtëm për vitet 1989-1990. Auditimi u krye në periudhën 28 janar-25 qershor 1991 nga grupi i analizave sistimore të Auditimit Suprem (nën udhëheqjen e drejtorit Anatol Lawina), bashkë me Departamentin e Auditimit të Thesarit të Ministrisë së Financave. Audituesi që zbuloi dhe i prezantoi publikisht parregullsitë më të mëdha në administrimin e fondit, ishte punonjësi i ri i NIK-ut, Michal Falzmann. Fondi ishte njësi organizative shtetërore, e krijuar me ligjin e 15 shkurtit 1989, me qëllim mbledhjen e mjeteve financiare në shërbim të shlyrjes së borxhit të jashtëm të Polonisë. Këto mjete, në valutën polake dhe atë të huaj, do të ishin të destinuara për shlyerjen e kësteve të borxhit të jashtëm, për shkak të kredive shtetërore të shtetit polak. Fondi merrej me blerjen e borxhit polak në tregun e ricikluar nga bankat komerciale si dhe me akordimin e kredive kredimarrësve vendas, mirëpo këto veprime nuk lidheshin me përmbushjen e qëllimit ligjor. Si rezultat i auditimit, NIK-u konstatoi se, duke i dërguar paratë për blerjen e borxhit drejt bankave komerciale, këto veprime nuk ishin dokumentuar besueshëm në librat e llogarive. Ishin nënshkruar ndërsa kontrata për praninë depozitash dhe mjetet e siguruar ishin transferuar në llogaritë e bankave të huaja, shoqërive u jepeshin kredi pa kontrata me shkrim dhe nuk ishte bërë kujdes për shlyerjen e tyre në kohë. Gjatë këtyre veprimeve ishte shkelur ligji, kurse nga fondi ishin larguar paratë. U konstatua gjithashtu se kjo lloj veprimtarie binte ndesh me qëllimin ligjor, për shembull ishte dhënë hua komitetit zgjedhor të një kandidati për Senat (pas afatit të zgjedhjeve), ishte bërë tregti në valutë të huaj, u ishin lëvruar kambiale e çeçe shoqërive të ndryshme. Mënyra e mbajtjes së llogarisë së operacioneve financiare ishte e ndryshueshme dhe e papërcaktuar. Llogaritë ishin mbajtur në mënyrë jo të

rregullt, gjendja e tyre nuk lejonte verifikimin e të ardhurave dhe shpenzimeve, dokumentacioni ishte i paplotë. Në korrik 1991, Bordi Mbikëqytës i FOZZ nuk i aprovoi bilanci të Fondit, pezulloi drejtuesit e tij dhe rekomandoi mbylljen e gjitha

operacioneve aktive të FOZZ. Pas përfundimit të auditimit, më 8 korrik 1991, drejtori i Ekipit të Analizave Sistimore njoftoi prokurorinë e rrethit

Gjyqësor Varshavë mbi parregullsitë e konstatuara dhe faktet që përmbanin elementë të krimit ekonomik.

Si përgjegjëse të drejtëpërdrejtë Auditimi Suprem bënte nominalisht drejtorinë dhe bordin mbikëqytës të FOZZ si dhe- për mungesë auditimi- ministrat e atëhershëm të financave. Në mars 2005, Gjykata Rajonale e Varshavës, dënoi me 9 dhe 2 vjet burg gjashtë të akuzuar, duke i gjetur fajtorë për dëmet e shkaktuara, të llogaritura në vlerën 134 mln zlloti (sipas prokurorisë dëmi ishte rreth 350 mln zlloti). Gjykata arriti në

përfundimin se paratë e destinuar për fondin, objektivi i të cilit ishte blerja konfidenciale e borxhit të jashtëm të Polonisë, për huatë e marra në vitet '70-'80 ose ishin përvetësuar, ose ishin shpërndarë në mënyrë të kundraligjshme. Gjykata e Apelit në vitin 2006 i uli pak dënimet.

(Burimi: Informacion mbi përfundimet e auditimit të aktivitetit të Fondit të Shërbimit të Borxhit të Jashtëm në vitet 1989-1990, NIK, Varshavë, shtator 1991 si dhe PAP, 26.01.2006).

Disa ditë para prezantimit në Parlamentin e Republikës së Polonisë të informacionit mbi përfundimet e auditimit të FOZZ, më 7 tetor 1991 Walerian Pańko vdiq në një aksident automobilistik në rrugën Varshavë-Katowice, në rrethinat e Słostowice

Tragjedia në rrugën për Katowice

“Lancia” qeveritare, me të cilën udhëtonte Pańko, u përplas me një BMW që i vinte përballë. Në vend humbën jetën edhe dy persona të tjerë, pjesëmarrës në aksident. Fajtor për shkaktimin e aksidentit u gjet drejtuesi i Lancia-s, i cili u dënua me tre vjet heqje lirie me kusht. Rreth vdekjes së kryetarit Pańko u ngritën shumë dyshime. Gjatë hetimit dëshmitarët përmendën një shpërthim para aksidentit. Autovetura u nda në dy pjesë. Në media pati hamendësime se nuk kishim të bënim me një aksident të zakonshëm, por me atentat ndaj jetës së kryetarit të Auditimit Suprem. Deri në ditët e sotme, rrethanat e aksidentit mbeten të veshura me mister.

Pas vdekjes tragjike të Walerian Pańko, drejtimin e Auditimit Suprem Parlamenti i Republikës së Polonisë ia besoi Piotr Kownacki-t, nënkryetar i NIK-ut.¹¹³ Kryetari i Parlamentit Mikołaj Kozakiewicz, duke mbajtur parasysh datën e zgjedhjeve për në Parlamentin dhe Senatin e Republikës së Polonisë, vendosi që çështjen e emërimit të kryetarit të Auditimit Suprem ta linte për legjislaturën tjetër.¹¹⁴ Piotr Kownacki e drejtoi Auditimin e Lartë deri në shkurt 1992.

¹¹³ Piotr Kownacki- lindur më 1954, jurist, student i Universitetit të Varshavës. Në periudhën 1983-1987 ka punuar në zyrën e shtypit në kancelarinë e Parlamentit, 1987-1989- këshilltar në grupin e vendimmarrësve të Gjykatës Kushtetuese, prej 1981 drejtor i Byrosë për çështjet e Pushtetit Vendor. 2008-2009 zëvendës shef, ndërsa më vonë shef i kancelarisë së presidentit të RP.

¹¹⁴ A. Sylwetrzak, citat, faqe 127.

Më 14 shkurt 1992, në seancë plenare Parlamenti i Republikës së Polonisë zgjodhi kryetarin e ri të Auditimit Suprem - Lech Kaczyński (Leh Kaçinjski), kurse Senati e miratoi zgjedhjen. Kryetari i ri, në nisje të mandatit të tij i vuri vetes si objektiv që Auditimi Suprem “si institucioni qendror i auditimit duhej rindërtuar mundësisht sa më shpejt dhe sa më thellë, me qëllim që në vijim të bëhej një vëzhgues depërtues dhe një korrektues i besueshëm i transformimeve në fusha të ndryshme të jetës shtetërore”.¹¹⁵

¹¹⁵ L. Kaczyński, Fjalë hyrëse, Auditimi Suprem, Varshavë 1995. Më gjerësisht mbi mandatin e Leh Kaçinjskit tek “Auditimi i Shtetit”, numër special, maj 2010.

LECH KACZYŃSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1992-1995

Lech Kaczyński (Leh Kaçinjski) u lind në vitin 1949 në Varshavë në një familje intelektuale. Ka studiuar Drejtësi në Universitetin e Varshavës dhe pas përfundimit të studimeve në vitin 1971, nisi punën shkencore në Universitetin e Gdanjskut; nga viti 1981 ka punuar në Katedrën e Të Drejtës për Punë. Në vitin 1980 mori gradën e doktorit të shkencave juridike, kurse në vitin 1990 atë të doktorit të habilituar.

Prej vitit 1977 ka qenë i lidhur me opozitën demokratike, ka bashkëpunuar me Zyrën e Ndërmjetësimeve të Komitetit të Mbrojtjes së Punëtorëve. Një vit më vonë u lidh me Sindikatat e Pavarura të zonës Wybrzeże. Në gusht 1980 u bë këshilltar i Komitetit të Grevës të Ndërmarrjeve të Gdanjskut. Ka qenë delegat në kongresin e parë kombëtar të "Solidarnostit". Në vitet 1980-1981 ka drejtuar Grupin e Analizave Korrente dhe Zyrën e Ndërhyrjeve, ndërsa më vonë Qendrën e Studimeve Sociale dhe Profesionale të rajonit të Gdanjskut. Në kohën e gjendjes së jashtëzakonshme u internua. Në vitin 1982, pas lirimit hyri në strukturat drejtuese të "Solidarnost" në ilegalitet. Në dhjetor 1988 u bë anëtar i Komitetit Qytetar pranë Leh Vallensës. Ka marrë pjesë në bisedimet e tryezës së rrumbullaktë në përbërje të grupit për çështjet e pluralizmit sindikalist. Në vitet 1989-1991 ka qenë anëtar i Presidiumit, më pas nënkryetar i Komisionit Kombëtar të "Solidarnost". Në përfundim të zgjedhjeve të qershorit të vitit 1989 u zgjodh senator, ndërsa dy vite më vonë deputet në Parlamentin e Republikës së Polonisë. Në vitin 1991 mori funksionin e ministrit të shtetit për çështjet e sigurisë kombëtare në kancelarinë e Presidentit të Republikës së Polonisë.

Në vitin 1992 u zgjodh nga Parlamenti i Republikës së Polonisë në postin e kryetarit të Auditimit Suprem. Këtë funksion e kreu deri në vitin 1995, duke bërë shumë reforma dhe duke përgatitur ligjin e ri mbi Auditimin e Lartë, i cili u miratua në 23 dhjetor 1994 dhe është ende në fuqi. Zhvilloi bashkëpunimin ndërkombëtar të Auditimit Suprem. Në vitin 1993 në kongresin e dytë të EUROSAT-t në Stokholm, kryetari i Auditimit Suprem u zgjodh anëtar i Komitetit Drejtues të kësaj organizate për vitet 1993-1999, çka e ngriti shumë prestigjin e NIK-ut polak në arenën ndërkombëtare dhe inicioi procesin e modernizimit të Auditimit Suprem sipas modeleve perëndimore. Mandati i Leh Kaçinjskit u diferencua në mënyrë të veçantë në fushën e auditimit të procesit të transformimeve pronësore që po kryhej në Poloni me fillimin e viteve '90 të shekullit të kaluar.

Në qershor 2000 Leh Kaçinjski u bë ministër i Drejtësisë në kabinetin e Jerzy Buzek. Në prill 2001 u vu në krye të Komitetit Kombëtar të partisë Ligj dhe Drejtësi, duke u zgjedhur kryetar i saj. Pas zgjedhjeve të shtatorit u kthye në Parlament. Vjeshtën e 2002 fitoi zgjedhjet për kryetar bashkie në Varshavë. E drejtoi kryeqytetin me devizën e asgjësimit të skemave korruptive dhe rikthimit të rregullit dhe rendit.

Më 1 gusht 2004- në 60 vjetorin e shpërthimit të Kryengritjes së Varshavës- Leh Kaçinjski çeli muzeumin e Kryengritjes së Varshavës.

Më 23 tetor 2005 Leh Kaçinjski u zgjodh president i Republikës së Polonisë. Detyrën e mori më 23 dhjetor të po atij viti, me betimin para Asamblesë Kombëtare. Ka qenë i ftuar nderi në Kongresin VII të EUROSAT-t në Krakov, në qershor 2008, organizuar nga Auditimi i Shtetit, ku edhe mbajti fjalën inauguruese.

Më 10 prill 2010 presidenti i Republikës së Polonisë, së bashku me bashkëshorten Maria, si dhe 94 pjesëtarë të delegacionit polak dhe ekuipazhit të avionit, humbi jetën në katastrofën ajrore në Smolensk, në vigjilje të ceremonisë kushtuar oficerëve polakë të vrarë në Katinj nga NKWD sovjetike. Presidenti Kaçinjski me bashkëshorten u varrosën në Wawel, në kriptin poshtë kullës së Kambanave të Argjendta. Për të përkujtuar figurën dhe arritjet e Leh Kaçinjskit si dhe bashkëpunëtorëve të tij nga Auditimi Suprem, të cilët humbën jetën në katastrofën e Smolenskut- Władysław Stasiak, Aleksander Szczygło dhe Sławomir Skrzypek- në maj 2010 Auditimi Suprem botoi një numër special të "Auditimi i Shtetit". U organizua gjithashtu edhe një ekspozitë fotografike.

Përfundimet e kontrolleve të NIK-ut që kishin të bënin me privatizimin e pasurisë së Thesarit të Shtetit në fillim të viteve '90 shkaktuan një reaksion të madh. Më 23 gusht 1993 në Gjykatën e shkallës së parë në Varshavë, gjatë pushimit të një procesi në ngarkim të Leh Kaçinjskit me padi të ministrit të transformimeve pronësore Janusz Lewandowski, që kishte të bënte me privatizimin e uzinës NORBLIN. Nga e majta: Aleksander Szczygło, drejtor i kabinetit të kryetarit të Auditimit Suprem, Leh Kaçinjski, kryetar i Auditimit Suprem, Wojciech Daniel, zëdhënësi i shtypit si dhe Stanisław Kostrzewski, drejtor i Departamentit Organizativ.

Riorganizimi i ndërmarrë në fillim të mandatit të kryetarit të Auditimit Suprem Leh Kaçinjski (direktivat e ndryshimit të strukturave që kryetari i paraqiti Kolegjiut më 28 prill 1992) solli me vete transformime të qenësishme në funksionimin e Auditimit Suprem. Sikurse shkruante Czesław Rudzka-Lorentz “ndër ndryshimet më të rëndësishme ishte krijimi i Departamentit Juridik në situatën e mosperfeksionit të rregulloreve shpesh të paqarta e të turbullta, të cilave u përmbaheshin audituesit gjatë procesit të auditimit dhe vlerësimit të aktivitetit të organeve të administratës”. Detyrat e dikurshme të Departamentit të Presidiumit i mori kabineti i drejtorit sikundër edhe departamentin organizativ, i cili për më tepër administronte edhe burimet njerëzore. U krijuan ndërkaq edhe Departamenti i Planifikimit dhe Koordinimit, Departamenti Buxhetor-Ekonomik si dhe Departamenti i Informacionit dhe Analizave Sistemo, që merrej me analizimin e përfundimeve të kontrolleve dhe përshkrimin e tyre në mënyrë të përmblodhur.

Duke ndryshuar organizimin e brendshëm në vitet 1990-1992, Auditimi Suprem iu përshtat përmbushjes së detyrave të reja, të cilat buronin nga transformimet në shtet. Ligji i 13 korrikut 1990 mbi privatizimin e ndërmarrjeve shtetërore ndikoi jo vetëm tek detyrat e Auditimit Suprem, por edhe në riorganizimin e strukturës së brendshme të tij.¹¹⁶ U likuiduan disa grupe auditimi, për shembull të minierave, energjetikës, ekonomisë së materialeve, industrisë kimike dhe asaj të lehtë dhe në vend të tyre u ngritën ekipe të reja të Analizave Ekonomike dhe Financave, u krijua grupi i Financave dhe Buxhetit. U krijuan edhe njësi të reja organizative: njësia e Industrisë shtetërore dhe tregtisë, njësia e Sipërmarrjes kooperativiste dhe transformimeve pronësore, detyrë e të cilës ishte auditimi i ligjshmërisë në privatizimin e ekonomisë kombëtare, mbrojtja e pronës së Thesarit të Shtetit dhe funksionimi i organeve të administratës shtetërore në procesin e transformimeve pronësore.¹¹⁷

Kryetari i Auditimit Suprem Leh Kaçinjski konsideronte se privatizimi ishte “një proces me rëndësi jetike për ekonominë, por edhe për transformimet shoqërore. (...) Nuk është egzagerim pohimi- shkruante- se nga cilësia e punës kontrolluese në këtë sferë të gjerë do të varet në thelb besueshmëria dhe prestigji shoqëror i Auditimit Suprem”.¹¹⁸ Auditimi nga NIK i proceseve privatizuese në Poloni në gjysmën e parë të viteve '90 zgjoi shumë kundërshti nga ana e nëpunësve të shtetit, përgjegjës në atë kohë për këto transformime”.¹¹⁹

¹¹⁶ A. Sylwetrzak, Auditimi Suprem, Varshavë 1997, faqe 274.

¹¹⁷ Vendim i Presidiumit të Parlamentit i datës 19 prill 1992 që ndryshon vendimin në çështjen e dhënies së statusit Auditimit të Shtetit.

¹¹⁸ 75 vjet Kontroll i Shtetit. Deklaratë e Leh Kaçinjskit, kryetar i Auditimit të Shtetit, “Auditimi i Shtetit” 1994, nr 1, faqe 5-6.

¹¹⁹ R. Szyk, Transformimet pronësore në vlerësimin e Auditimit Suprem, “Auditimi i Shtetit” 1993, nr 5, faqet 41-45.

Auditimi i privatizimit të Bankës Sileziane SA

Në vitin 1994, Auditimi Suprem kontrolloi privatizimin e Bankës sileziane SA. Provat e mbledhura gjatë auditimit argumentonin dërgimin në prokurori për krim ekonomik të nëpunësve Suprem të Ministrisë së Financave. Sipas Auditimit Suprem, gjatë privatizimit të bankës ata kishin lejuar shumë parregullsi, duke përfshirë edhe nga ato me pasoja të rënda materiale. Auditimi kishte zbuluar përsëritje këmbëngulëse gabimesh dhe joekonomizim përgjatë proceseve privatizuese, si edhe konflikt interesi të funksionarëve të Ministrisë së Financave dhe Komisionit të Letrave me Vlerë. Aksionet e bankës ishin shfaqur në bursë në janar të atij viti, vlera e një aksioni ishte 50 zlloti. Privatizimi i bankës sileziane ishte shfrytëzuar nga drejtuesit e bankës për pasurim vetjak. Në shkellje të ligjit, punonjësve të bankës u ishte dhënë një paketë aksionesh në vlerë që e kalonte me 646,7 mijë zlloti vlerën që lejonin dispozitat. Gjatë vlerësimit të parë sondazhues, vlera e një aksioni ishte rritur trembëdhjetë herë. Ndaj dikasterit të financave ishin artikuluar edhe akuza për ftohje të bursës. Çështja e privatizimit të bankës sileziane u rihetua në vitin 2007 nga një komision i posaçëm parlamentar.

Po bëhej gjithnjë e më urgjent hartimi i ligjit të ri. Në tetor 1992, kryetari Leh Kaçinjski krijoi brenda Auditimit Suprem një komision për hartimin e projektakteve ligjore që kishin të bënin me aktivitetin e Auditimit Suprem.¹²⁰ Komisionin e drejtonte Jerzy Breitkopf, këshilltar i kryetarit. Në punimet që zgjatën pothuaj një vit, si rezultat i shumë diskutimeve dhe debateve mbi formën e organit më Suprem të auditimit në shtet- detyra më në fund u përmbush. Kjo ishte një sipërmarrje gjigande: vetëm vërejtjet e dërguara mbushin mbi 60 faqe shtypi. Më 16 nëntor 1993, kryetari Kaçinjski ia paraqiti projektligjin kryetarit të Parlamentit, i cili ia përcolli komisionit përkatës parlamentar që të mund të dilte me iniciativën ligjvënëse. Në Parlament, me projektin punuan komisioni i ligjeve dhe komisioni i politikave ekonomike, buxhetit dhe financave, duke shfrytëzuar shumë ekspertiza dhe analiza. Pas tre leximesh të projektligjit dhe futjes së amendamenteve, Parlamenti i Republikës së Polonisë më 23 dhjetor 1994 miratoi ligjin mbi Auditimin e Lartë.¹²¹ Në votimin në tërësi të ligjit morën pjesë 339 deputetë: pro votuan 254, kundër 78, abstenuan 7.

Miratimi i ligjit në dhjetor 1994- pas periudhës *vacation legis*- dhe hyrja në fuqi në gusht 1995 përbënte një hap të rëndësishëm në rrugën e modernizimit të auditimit të shtetit në Poloni. Ligji u bë simbol dhe kurorëzim i “përpyjekjeve autoreformuese të Auditimit Suprem” gjatë mandatit të Leh Kaçinjskit.

¹²⁰ Në përbërje të komisionit ishin: Nga Auditimi Suprem- M. Niezgódka-Medek, Cz. Nawłoka-Bielecki, J. Mazur; jashtë Auditimit Suprem: A. Bancer, Z. Doda, J. Kacprzak, A. Sylwetrzak, J. Breitkopf – Në vigjilje të ligjit të ri mbi Auditimin e Lartë, “Auditimi i shtetit” 1193, nr 1, faqet 32-35.

¹²¹ Fletorja zyrtare, nr 13, poz. 59.

*Në vitin 2012 në godinën e Auditimit
Suprem u zbulua pllaka përkujtimore
prej bronzi kushtuar kryetarit të
Auditimit Suprem Leh Kaçinjski.
Pllakën e zbuloi vajza e tij, Marta
Kaçinjska, së bashku me vëllanë e
presidentit të Republikës së Polonisë
Jarosllav Kaçinjski. Salla e kolegjiu me-
salla përfaqësuese e punimeve të
Auditimit Suprem- ka marrë emrin e
Leh Kaçinjskit.*

LECH KACZYŃSKI

1949 - 2010

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
W LATACH 1992 - 1995

TWÓRCA NOWOCZESNEJ
KONTROLI PAŃSTWOWEJ

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
ZGINĄŁ TRAGICZNIE
W KATASTROFIE POD SMOLEŃSKIEM
10 IV 2010 ROKU

7 LUTEGO 2011 R.

LECH KACZYŃSKI
1949-2010

KRYETAR
I AUDITIMIT SUPREM
NË VITET 1992-1995

KRIJUESI I AUDITIMIT
BASHKËKOHOR TË SHTETIT

PRESIDENT
I REPUBLIKËS SË POLONISË

VDEKUR TRAGJIKISHT
NË KATASTROFËN NË SMOLEŃSK
10.IV.2010

7 SHKURT 2011

Në datën 10 korrik 2018, Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj dhe Presidenti i NIK Polak, z. Krzysztof Kwiatkowski përruan Sallën qendrore të ndërtesës së Kontrollit të Lartë të Shtetit me emrin Lech Kaczyński, në bazë të Vendimit të Kryetarit të KLSH, nr. 41, datë 11.05.2018.

Basorelief i z. Lech Kaczyński është punuar nga Skulptori i Popullit, z. Muntaz Dhrami

Në këtë përrurim morën pjesë ambasadori i Polonisë në Shqipëri, SHT'Z. Karol Bachura, Presidenti i NIK Polak, z. Krzysztof Kwiatkowski, ish-President i NIK dhe aktualisht Këshilltar i Presidentit të NIK Polak, z. Jacek Jezierski, deputeti i Kuvendit të Polonisë dhe Kryetar i Grupit të miqësisë Poloni-Shqipëri, z. Tomasz Glogowski, deputetja e Kuvendit të Shqipërisë, Kryetare e Grupit të miqësisë Poloni-Shqipëri, Zj. Evis Kushi, si dhe të ftuar të tjerë, drejtues e auditues të KLSH.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KONTROLLI I LARTË I SHTETIT
KRYETARI

Nr. 580/1 Prot.

Tiranë, më 11/05/2018

VLERËSIM PËR EMËRTIMIN E SALLËS

LECH ALEKSANDËR KACZYŃSKI

Mbështetur në vendimin nr.41, datë 11/05/2018, pika II, të Kryetarit të KLSH-së, në respekt të popullit polak dhe bashkëpunimit të frytshëm të Kontrollit të Lartë të Shtetit me Institucionin e Auditimit Suprem (NIK) të Polonisë përgjatë viteve 2012-2018, salla e konferencave dhe leksioneve në katin e dytë të ndërtesës së KLSH, emërtohet

LECH ALEKSANDËR KACZYŃSKI,

me motivacionin:

Në kujtim dhe vlerësim të Lech Kaczyński, një prej personaliteteve të shquara të kombit dhe Shtetit Polak, President i Zyrës së Auditimit Suprem të Polonisë (NIK) në vitet 1992-1995, reformator i institucionit të Auditimit Suprem Publik të Polonisë dhe President i Republikës së Polonisë në vitet 2005-2010;

në respekt dhe mirënjohje të thellë ndaj kontributit të jashtëzakonshëm të Presidentit të NIK z. Krzysztof Kwiatkowski, të ish-Presidentit të NIK-ut, z. Jacek Jezierski, dhe Zv/Presidentit të NIK, z. Wojciech Kutyla në zhvillimin e kapaciteteve profesionale të audituesve të Kontrollit të Lartë të Shtetit për periudhën 2012-2018, nëpërmjet shkëmbimit të eksperiencave me kolegët dhe ekspertët polakë të NIK, sipas moto-s së INTOSAI-t "Experientia mutua Omnibus Prodest" dhe Nenit 15 të Deklaratës së Limës.

KRYETAR

Bujar LESKAJ

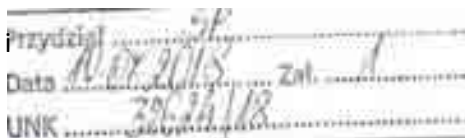

Në datën 5 korrik 2018, z.Jaroslav Kaczyński, Kryetar i Partisë për Ligj dhe Drejtësi, e cila është aktualisht Partia në pushtet në Republikën e Polonisë dhe vëllai i të ndjerit, z. Lech Kaczyński, i ka dërguar një letër falënderimi Presidentit të Zyrës Supreme të Auditimit të Polonisë, z.Kwiatowski. Në këtë letër, z.Jaroslav Kaczyński, falënderon nga zemra Kryetarin e KLSH-së,për iniciativën dhe vendosjen e emrit të ish-Presidentit Lech Kaczyński sallës së Konferencave të KLSH-së, duke e vlerësuar si një gjest të bukur dhe domethënës.

Jaroslav Kaczyński

Partia për Ligj dhe Drejtësi (PiS)

Kryetar

Varshavë, më 5 korrik 2018

*I nderuar Zoti Kryetar,
Të nderuar Zotërinj,*

Ndjem jashtë mase i nderuar që salla përfaqësuese në godinën e Kontrollit të Lartë të Shtetit të Shqipërisë merr emrin e Presidentit të Republikës së Polonisë Lech Kaczyński si dhe që Vëllai im i Ndjerë do të kujtohet me një pllakë përkujtimore. Ky është një gjest i bukur nga ana Juaj ndaj do të doja të falënderoja nga thellësia e zemrës autoritetet e Kontrollit të Lartë në Shqipëri me Zotin Kryetar Bujar Leskaj në krye.

Jam thellësisht i bindur që bashkëpunimin ndërmjet Institucionit Suprem të Auditit polak me Kontrollin e Lartë të Shqipërisë Presidenti Lech Kaczyński do ta kishte përshëndetur me gëzimin më të madh. Vëllai im i Ndjerë i ka kushtuar rëndësi të madhe bashkëpunimit ndërkombëtar dhe shkëmbimit të përvojës që rrjedh prej tij. Ai konsideronte që përvoja e NIK-ut polak mund të ishte posaçërisht e vlefshme për shtetet e tjera të ish bllokut komunist. Në krye të NIK-ut, në fillimin e vitit 1992, i vuri vetes si objektiv strategjik- sikundër e thoshte vetë- “ndërtimin e një organi kontrolli modern, përshtatur kushteve të demokracisë dhe ekonomisë së tregut. Ndërtimin e organit, i cili para së gjithash do të ishte i aftë të monitoronte proceset më të rëndësishme në shtet dhe ekonomi, e në mënyrë të veçantë ato procese që lidheshin me transformimet e sistemit. Kusht për realizimin e këtij objektiivi ishte shkëputja e plotë e NIK-ut nga pushteti ekzekutiv si dhe ndërprerja e të gjitha lidhjeve të mundshme të NIK-ut me subjektet e audituara prej tij.” Ai bëri të mundur që auditimet e ndërmarra të mos ishin të rastit, por të kishin karakter sistemor, të tillë që përcillte informacion dhe dije për patologjitë në Poloni.

Kurorëzim i punës së Vëllait tim të Ndjerë në funksionin e Kryetarit të Kontrollit të Lartë ishte përgatitja e ligjit krehjësish të ri mbi Kontrollin e Shtetit, i cili mernte në konsideratë objektivat e sipërpërmendura si dhe transformimet socialo-politiko-ekonomike. Lech Kaczyński e shkroi atë ligj me vetëdije të plotë se në qoftë se do të miratohej ai vetë do të humbiste funksionin e kryetarit. Të mirën e institucionit, të mirën e kontrollit shtetëror e vuri kësisoj mbi interesat vetjake. Kjo qasje e ka karakterizuar Atë në gjithë veprimtarinë e tij.

Si masë e suksesit të Tij në vendosjen e NIK-ut në binarë të rinj mund të konsiderohet fakti që deri në momentin e marrjes së detyrës besueshmëria e Kontrollit të Lartë në sytë e opinionit publik ishte shumë e

ulët, ndërsa në kohën e largimit, institucioni që ai drejtoi gëzonte një vlerësim shumë të lartë dhe besueshmëri tek qytetarët

Këtu do të doja të shtoja se fakti i bashkëpunimit midis Institucionit Suprem të Auditit me Kontrollin e Lartë të Shqipërisë më gëzon shumë jo vetëm si vëlla i Presidentit të Ndjerë Lech Kaczyński, por edhe personalisht. Shpresoj se ky bashkëpunim do të sjellë forcimin e marrëdhënieve midis Popujve tanë, çka do të doja t'ua dëshiroj Zotërinjëve, neve të gjithëve, Shqipërisë dhe Polonisë. Ndërsa Zotit Kryetar Bujar Leskaj i uroj suksese të mëtejshme në drejtimin e Kontrollit të Lartë në Shqipëri.

*Me respekt,
Jarosław Kaczyński*

(Korrespondenca e z. Jarosław Kaczyński, Kryetar i Partisë për Ligj dhe Drejtësi, me z. Krzysztof Kviatkowski, President i NIK-ut polak)

I nderuar Zoti Kryetar,

Të falënderoj me gjithë zemër për kujtimin dashamirë dhe ftesën për Tiranë në ceremoninë e dhënies së emrit të Presidentit të Republikës së Polonisë Lech Kaçinjski aulës përfaqësuese në godinën e KLSH së Shqipërisë si dhe zbulimit të pllakës që përkujton Vëllanë tim të Ndjerë. Për fat të keq, për arsye që nuk varen nga unë, nuk do të mund të vij në Tiranë, me dëshirën më të madhe megjithatë do t'u drejtoj një letër pjesëmarrësve të ceremonisë së rastit.

I nderuar Zoti Kryetar,

Gëzohem shumë që NIK-u merr pjesë në sipërmarrjet ndërkombëtare që kanë për qëllim ndërtimin apo përsosjen e sistemeve të kontrollit shtetëror në zonën e Tre Deteve, Kaukazit Jugor dhe Ballkanit Perëndimor. Ne e dimë mjaft mirë sa e rëndësishme është çështja e institucioneve efektive të kontrollit për zhvillimin e dubur që i shërben së mirës së përgjithshme në vendet e ish bllokut komunist. Vëllai im i Ndjerë me siguri që do ta kishte mbështetur një qasje të tillë.

Edhe një herë, duke Ju falënderuar për kujtimin dhe ftesën, do të doja t'Ju uroja, Zoti Kryetar, Juve personalisht dhe të Afërmëve Tuaj, gjithë të mirat.

*Me respekt,
Jarosław Kaçinjski*

DZIENNIK RZECZYPOSPOLITEJ

Warszawa, dnia 16 lutego 1995 r.

TREŚĆ:
Poz.:

- 59 — z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli
60 — z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów
61 — Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa

USTAWY:

ROZPORZĄDZENIA:

Rozdział 1

Ustawa o

z dnia 6 stycznia 1994 r.

1994 r.

Kontroli.

4. 1. Najw-
Senatu, gospod-
Rzeczypospolitej
Senatu, Trybuna-
latskich,
tura Wybr-
Administra-

enie Sej-
ole dział-
skiej, K-
radiofon-
jak o-
art. 2

alalno-

3. LIGJI I 23 DHJETORIT 1994 MBI AUDITIMIN E LARTË

Miratimi i ligjit të ri forconte pozicionin e Auditimit Suprem në shtet si organi më i lartë i auditimit shtetëror, vetëm në varësi të Parlamentit të Republikës së Polonisë. Ligji forconte njëkohësisht funksionin kontrollues të Parlamentit, i cili me këtë ligj kishte të garantuar të drejtën për të kontrolluar realizimin e buxhetit të Auditimit Suprem; veç kësaj edhe e drejta e rekomandimit të auditimit u takonte organeve të Parlamentit. Ligji i caktonte Auditimit edhe detyra të reja. Fuste procedura auditimi më transparente, deri tani të përfshira në aktet ekzekutive dhe instruksione, siguronte përputhshmërinë me standardet ndërkombëtare, posaçërisht me dokumentet e INTOSAI-t dhe EUROSAT-t.

Në procesin auditues fuste parimin e kundërrudhërimit, duke rritur kompetencat e subjektit të kontrolluar dhe rolin e kolegjiut të Auditimit Suprem. Duke futur ndalimin e aktivitetit politik dhe përkatësinë partiake për audituesit, siguronte depolitizimin e Auditimit Suprem dhe kufizonte mundësinë e ndikimit jomeritokratik në proceset audituese. Çimentonte parimin e kolegjalitetit në veprimtarinë e Auditimit Suprem, rregullonte njëherësh edhe statusin e punonjësit të Auditimit Suprem, ndërsa duke përcaktuar kohëzgjatjen mandatore të kryetarit dhe parimet e mirëpërcaktuara të shkarkimit të tij, garantonte pavarësinë e organit më Suprem të auditimit të shtetit.

DETYRAT AUDITUESE TË NIK-UT

Sipas nenit 202 të Kushtetutës së Republikës së Polonisë dhe nenit 1 të ligjit mbi Auditimin e Shtetit, Auditimi Suprem është organi më i lartë i auditimit të shtetit, nën varësinë e Parlamentit të Republikës së Polonisë dhe vepron mbi bazën e parimit të kolegjalitetit. Kjo do të thotë se ai është një organ shtetëror që funksionon më vete dhe që ka rol kyç në realizimin e detyrave audituese në shtet, ndërsa përfundimet e tij, vlerësimet dhe kërkesat mund të verifikohen vetëm me procedurë të udhëhequr nga Auditimi Suprem.

Kuadrin e kompetencave të Auditimit Suprem e përcaktojnë neni 203 i Kushtetutës së Republikës së Polonisë dhe neni 1 i ligjit mbi Auditimin e Lartë. Sipas këtyre dispozitave,

Auditimi Suprem kontrollon para së gjithash aktivitetin e subjekteve shtetërore, do të thotë të organeve të administratës qeveritare, Bankës Kombëtare të Polonisë, personat juridikë shtetërorë dhe njësi të tjera shtetërore organizative. Mund të kontrollojë gjithashtu aktivitetin e organeve të pushtetit vendor, personave juridikë nga ky sistem si dhe njësi të tjera organizative të pushtetit vendor. Veç kësaj auditimit nga ky institucion mund t'i nënshtrohen edhe njësi organizative dhe subjekte ekonomike (sipërmarrje) në varësi të masës së përdorimit nga ana e tyre të pasurisë ose mjeteve shtetërore ose komunale, si dhe ato që kryejnë operacione financiare për llogari të shtetit.

Karakter i jubilar i kësaj parashprese nuk lejon analiza më të thella të problemeve juridike që kanë të bëjnë me analizimin e kuadrit të kompetencave audituese të Auditimit Suprem. Gjithsesi, duhet cekur se në të shkuarën çështja e auditimit nga ana e Auditimit Suprem e njërive jopublike (jashtë sektorit shtetëror dhe vendor) ka ngjallur shumë debat. Diskutimi ngërthente gjithashtu edhe mundësinë e auditimit të subjekteve, në të cilat Thesari i Shtetit apo njësi të tjera shtetërore dhe të pushtetit vendor, dispononin paketën më të madhe ose të vogël të aksioneve. Duket se sot dispozitat ekzistuese në fuqi krijojnë mundësi të gjera të ushtrimit të Auditimit Suprem edhe të sipërmarrësve, megjithatë ky problem vijon ende të analizohet në literaturën juridike.¹²²

Në auditimin e njërive të sipërpërmendura, Auditimi Suprem kontrollon veçanërisht realizimin e buxhetit të shtetit, si dhe zbatueshmërinë e ligjeve dhe akteve ligjore në lëmin financiar, ekonomik dhe organizativo-administrativ të këtyre njërive (neni 3 i ligjit mbi Auditimin Suprem).¹²³

Detyrat audituese të Auditimit Suprem përfshijnë gjithashtu, në përputhje me nenin 4 të ligjit, edhe auditimin e realizimit të buxhetit, ekonominë financiare dhe pasurore të Kancelarisë së Presidentit të Republikës së Polonisë, Kancelarisë së Parlamentit, Kancelarisë së Senatit, Gjykatës Kushtetuese, Avokatit të Popullit, Agjencisë së Mediave Audiovizive, Inspektorit të Përgjithshëm të Mbrojtjes së të Dhënave Personale, Institutit të Kujtesës Kombëtare-Komisionit të Ndjekjeve të Krimeve kundër Popullit Polak, Gjykatës së Lartë, Gjykatës së Lartë Administrative si dhe Inspektoriatit Suprem të Punës. Këtu duhet theksuar se në raport me grupet e ndryshme të njërive të kontrollueshme, neni 5 i ligjit parashikon aplikimin e kriterëve të ndryshme të auditimit. Sipas nenit të mësipërm, auditimi i njërive shtetërore kryhet në aspektin e ligjshmërisë, ekonomicitetit, efektivitetit dhe eficiencës. Auditimi i aktivitetit të pushtetit vendor kryhet në aspektin e ligjshmërisë, ekonomicitetit dhe eficiencës (mungon kriteri i efektivitetit). Ndërsa auditimi i aktivitetit të njërive të tjera organizative dhe sipërmarrjeve kryhet në aspektin e ligjshmërisë dhe ekonomicitetit (nuk ka këtu as kriter të efektivitetit dhe as të eficiencës). Auditimi Suprem kryen auditime si me iniciativën e vet, ashtu edhe me rekomandim të Parlamentit ose organeve të tij. Duhet theksuar se për shkak të varësisë direkte të Auditimit Suprem nga Parlamenti, vetëm ky i fundit ka të drejtë t'i rekomandojë Auditimit Suprem kryerjen e një auditimi të caktuar. Organet e tjera shtetërore, duke përfshirë Presidentin e Republikës së Polonisë si dhe Kryetarin e Këshillit të Ministrave munden

¹²² K. Pawłowicz, Sipërmarrësi përballë Auditimit Suprem. Studim ligjor-divulgativ. Varshavë 2005.

¹²³ Ligji i ndryshuar në vitin 2010 në katalogun e detyrave të Auditimit Suprem shtoi edhe verifikimin e realizimit të detyrave të auditimit të brendshëm të këtyre njërive.

vetëm t'i drejtohen me kërkesë për auditim në bazë të nenit 6 të ligjit mbi Auditimin e Lartë.

Aktiviteti auditues i Auditimit Suprem realizohet në bazë të planeve periodike të punës, të cilat i paraqiten Parlamentit. Planet periodike të punës së Auditimit Suprem miratohen paraprakisht nga kolegjumi i Auditimit Suprem (neni 23 par. 2, pika 6 e ligjit mbi Auditimin e Lartë). Pas ndryshimit të ligjit, prej vitit 2010 Auditimi Suprem vepron mbi bazën e planeve vjetore të punës. Pavarësisht kontroleve të parashikuara në planet e punës, Auditimi Suprem mund të kryejë- dhe në praktikë e bën shumë shpesh- kontrole të rastit. (neni 6, par. 2 i ligjit mbi Auditimin e Lartë). Planet vjetore të punës përcaktojnë në themel drejtimet e analizave audituese në vitin e dhënë, ndërsa planifikimi strategjik përcakton prioritetet e veprimtarisë së Auditimit Suprem për një periudhë më të gjatë se një vit.

Procedura e auditimit

Ligji i 23 dhjetorit 1994 rregullonte në mënyrë komplekse për herë të parë çështjet që lidheshin me procedurën e auditit. Këto çështje përfshiheshin në kapitullin 3 të ligjit (nenet 27-65), me titull “Procedura e auditimit”. Nga neni 27 rezultonte se procedura e auditimit kryhej në përputhje me dispozitat e ligjit mbi Auditimin e Lartë. Kjo donte të thoshte, se ligji rregullon elementët bazë të procedurës audituese vetvetiu, do të thotë pa e çuar problemin tek dispozitat që rregullojnë procedura të tjera, siç mund të jetë procedura administrative.

Procedura audituese e Auditimit Suprem kishte për t’i shërbyer qëllimeve të përcaktuara në nenin 28 të ligjit mbi Auditimin e Lartë. Sipas këtyre dispozitave, procedura e auditimit ka për qëllim përcaktimin e gjendjes faktike në kuadrin e aktivitetit të njërive që i nënshtrohen auditit, dokumentimin e tyre solid si dhe kryerjen e vlerësimit të aktivitetit të kontrolluar sipas kriterëve të përcaktuara në nenin 5.

Procedura audituese e Auditimit Suprem u përket atyre procedurave, të cilat përcaktojnë gjendjen faktike dhe më pas nxjerrjen nga kjo gjendje e konsekuencave përkatëse. Element thelbësor i procedurës audituese janë veprimet që kanë për qëllim përcaktimin e gjendjes faktike- çka është e domosdoshme për veprimet e mëtejshme- dhe dokumentimi i kësaj gjendjeje. Përcaktimet që kanë të bëjnë me gjendjen faktike kryhen në të gjitha llojet e procedurave- këtu procedura audituese nuk bën përjashtim- në bazë të provave. Sipas nenit 35 të ligjit mbi Auditimin Suprem, prova do të ishin në veçanti: dokumentet,

gjërat e siguruara, përfundimet e këqyrjes, deklaratat e dëshmitarëve, opinionet e ekspertëve si dhe deklaratat dhe shpjegimet me shkrim. Audituesi kishte të drejtë të mbledhte çdo lloj prove, me kushtin që gjithçka të ishte në përputhje me ligjin. Gjatë procedurës audituese nuk mund të aplikohen të ashtuquajturat teknika operative (përgjimi, provokacionet, blerje të kontrolluara), sepse këto janë veprime që u rezervohen ekskluzivisht organeve të tjera. Dispozitat e mëtejme të ligjit mbi Auditimin e Lartë precizonin mënyrën e kryerjes së veprimeve të veçanta faktmbledhëse. Praktikën e procedurën audituese e formësonte po ashtu urdhëresa e kryetarit të Auditimit Suprem e datës 1 mars 1995 dhe që kishte të bënte me procedurë kontrolluese si dhe kapitujt përkatës të dokumentit të brendshëm të miratuar nga kryetari i Auditimit Suprem me titull “Manuali i audituesit”.

E vlen të kujtohet se sipas ligjit të datës 23 dhjetor 1994 (para ndryshimit të tij të vitit 2010), konkluzionet që lidhen me gjendjen faktike audituesi i shënonte në protokollin e auditimit. Në përputhje me nenin 53, protokollin përmbante përshkrimin e gjendjes faktike të konstatuar gjatë auditimit të aktivitetit të njësisë së kontrolluar, duke përfshirë edhe konkluzionet mbi parregullsitë, duke shënuar edhe arsyet e tyre, kuadrin dhe pasojat e këtyre parregullsive, por edhe personat përgjegjës. Rëndësi të veçantë kishte shënimi në protokollin e auditimit të kriterëve, në bazë të të cilëve do të bëhej vlerësimi i aktivitetit të kontrolluar. Kriteret e tilla ishin dispozitat e ligjit, normat teknike në fuqi, standardet fature etj. Element thelbësor që siguronte ligjshmëri, efikasitet dhe paanësi në protokollin e auditimit ishte mundësia që kishte drejtuesi i njësisë së kontrolluar për të ankimuar konkluzionet e auditit. Këto vërejtje të drejtuesit të njësisë më parë shqyrtoheshin nga vetë audituesi, pastaj - nga komisione të ngritura posaçërisht nga Auditimi Suprem. Kjo mënyrë procedimi, edhe pse shpesh e kritikuar për ngadalësi të tepër dhe formalitet, kishte anën e mirë sepse lejonte të eliminoheshin në kohë gabimet eventuale në konkluzionet faktike, që kishin shkaktuar parregullsi në sferën e vlerësimit të mëvonshëm.

Protokollin e auditimit ishte baza për vlerësimin e aktivitetit të kontrolluar. Ky vlerësim hidhej në dokumentin e pasauditimit, që i përcillej drejtuesit të njësisë së kontrolluar. Në bazë të nenit 60, dokumenti i pasauditimit kishte për të përmbajtur vlerësimet e aktivitetit të kontrolluar që buronin nga konstatimet e përshkruara në protokollin e auditimit, kurse në rast parregullsish - përfshiheshin edhe vërejtjet dhe kërkesat për eliminimin e tyre. Në rast nevojë, dokumenti i pasauditimit i përcillej edhe drejtuesit të njësisë superiore si dhe organeve kompetente të shtetit dhe pushtetit vendor. Njësoj si në rastin e protokollit të auditimit, ashtu edhe në atë të dokumentit të pasauditimit, i adresuari kishte të drejtë të shpallte rezervat për vlerësimet, vërejtjet dhe kërkesat që ky dokument përmbante. Këto rezerva më pas shqyrtoheshin nga një komision kompetent i Auditimit Suprem. Vetëm kur dokumenti i pasauditimit bëhej i “formës së prerë”, pritësi i këtij dokumenti të pasauditimit kishte detyrimin të njoftonte Auditimin e Lartë mbi mënyrën e shfrytëzimit të vërejtjeve dhe vënien në jetë të kërkesave, por edhe të njoftonte mbi veprimet e marra, ose të jepte shkaqet përse këto veprime nuk po merreshin ende.

Pavarësisht adresimit të dokumenteve të pasauditimit, në qoftë se gjatë auditimit ishin shfaqur rrethana që jepnin dyshimin për kryerje krimi ose kundravajtje, kjo gjë nuk do të thoshte që të mos dënoheshin edhe veprime të tjera për të cilat parashikohej përgjegjësi ligjore (të tilla si shkelje e disiplinës së financave publike), Auditimi Suprem, në bazë të

nenit 63, e kishte detyrim të njoftonte organet e hetimit ose organe të tjera kompetente, të cilat, nga ana e tyre kishin detyrimin të njoftonin më pas Auditimin e Lartë për rezultatet e procedimit.

Bashkëpunimi me parlamentin

Për shkak të varësisë së Auditimit Suprem ndaj Parlamentit, përmbushja e detyrimeve karshi Parlamentit nga ana e Auditimit Suprem ishte bërë çështje e rëndësishme. Mënyrën e detajuar të përmbushjes së këtyre detyrimeve e përcaktonte rregullorja e Parlamentit, ndërsa në nenin 7 të ligjit mbi Auditimin e Lartë tregohen dokumentet, të cilat Auditimi Suprem detyrohej t'ia paraqiste Parlamentit. Ndër to ishin:

- analiza e realizimit të buxhetit të shtetit dhe objektivave të politikës monetare;
- opinionin me objekt absolutoriumin për Këshillin e Ministrave;
- informacione mbi përfundimet e auditimeve të porositura nga Parlamenti ose organet e tij;
- informacione mbi rezultatet e auditimeve të kryera me kërkesë të Presidentit të Republikës së Polonisë ose Kryetarit të Këshillit të Ministrave;
- informacione mbi rezultatet e auditimeve të tjera të rëndësishme;
- konkluzionet lidhur me shqyrtimin nga Parlamenti të problemeve të caktuara që lidhen me aktivitetin e organeve që përmbushin detyra publike;
- dokumente që përmbajnë akuzat që burojnë nga kontrollet, që kanë lidhje me aktivitetin e personave që janë në përbërje të Këshillit të Ministrave, të personave që drejojnë dikastere qendrore, aktivitetin e guvernatorit të Bankës Kombëtare të Polonisë si dhe drejtuesve të institucioneve, për të cilat bëhet fjalë në nenin 4, par. 1 i ligjit mbi Auditimin e Lartë;
- raporti mbi performancën e vitit pararendës.

Përveç kësaj, Auditimi Suprem i përcillte Presidentit të Republikës së Polonisë informacione mbi rezultatet e auditimeve të kryera me kërkesë të tij, si dhe informacione mbi rezultatet e kontroleve të kryera me porosi të Parlamentit ose organeve të tij, auditimeve me kërkesë të kryetarit të Këshillit të Ministrave, si edhe informacion mbi rezultatet e auditimeve më të rëndësishme. Ndërsa kryetarit të Këshillit të Ministrave, Auditimi Suprem i përcillte informacione mbi rezultatet e auditimeve të kryera me kërkesë të tij si dhe informacione mbi rezultatet e kontroleve të përcjella Parlamentit të Republikës së Polonisë dhe Presidentit të Republikës së Polonisë (neni 8 i ligjit mbi Auditimin e Lartë).

Duhet theksuar se zgjidhjet e paraqitura më sipër, që kanë të bëjnë me dorëzimin tek organet kompetente të informacioneve mbi rezultatet e auditimeve të caktuara, janë vetëm një standard minimum, i cili duhet respektuar detyrimisht. Në praktikën e aktivitetit të Auditimit Suprem, organet shtetërore të sipërpërmendura njoftohen edhe për rezultatet e auditimeve të tjera, në një kuadër edhe më të gjerë nga ç'mund të buronte nga zgjidhjet ligjore të rreshtuara më lart.

Pavarësisht parimeve që lidhen me përcjelljen tek organet kompetente të informacioneve me karakter “qendror”, ligji parashikon gjithashtu edhe informacione “lokale”, për kontrole që kanë një kuadër më të kufizuar territorial. Sipas nenit 9 të ligjit mbi Auditimin e Lartë, filialit e Auditimit u përcjellin:

- prefektëve në detyrë informacione mbi rezultatet e auditimeve më të rëndësishme që lidhen me aktivitetin e organeve në terren të administratës qeveritare;
- prefektëve në detyrë, këshillave të qarkut dhe organeve që janë njësi të pushtetit vendor informacione mbi rezultatet e kontrolleve më të rëndësishme të aktivitetit të pushtetit vendor.

4. AUDITIMI SUPREM – SFIDA TË REJA PËR AUDITIMIN E SHTETIT

Ligji i 23 dhjetorit 1994 futi kohëzgjatjen e mandatit të kryetarit të Auditimit Suprem- prej tij erdhi edhe përfundimi më i hershëm i mandatit të Leh Kaçinjskit vetëm pas tri vitesh në detyrë. Detyrat dhe angazhimet që buronin nga ligji i takoi për t'i përmbushur pasuesit e tij në postin e kryetarit të Auditimit Suprem- Janusz Wojciechowski-t. Në letrën e hapur drejtuar punonjësve, ai parashikonte kryerjen e transformimeve të qenësishme të brendshme dhe të lidhura me hyrjen në fuqi të ligjit, duke shpresuar në mbështjetjen e armatës prej një mijë e pesëqind audituesve. “Juve ju takon të realizoni mirë kontrollet, mua do të më duhet të kujdesem për organizimin e mirë dhe drejtimin e punës sonë, si dhe përdorimin me mençuri të efekteve të saj”.¹²⁴

¹²⁴ J. Wojciechowski, Letër e hapur drejtuar punonjësve të Auditimit Suprem, “Auditimi i shtetit” 1995, nr 4, faqe 6.

JANUSZ WOJCIECHOWSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1995-2001

Janusz Wojciechowski (Janush Vojçehovski) është lindur më 6 dhjetor 1954 në Rawa Mazowiecka.¹²⁵ Studimet e larta i ka kryer në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Lodzit. Në vitet 1980-1993 ka qenë gjyqtar në Rawa Mazowiecka, gjyqtar në gjykatën e shkallës së parë në Skierniewice, ndërsa prej vitit 1990 gjyqtar në Gjykatën e Apelit në Varshavë. Në vitet 1990-1991 u delegua në Gjykatën e Lartë, ndërsa më vonë u bë anëtar i Këshillit Suprem të Drejtësisë. Në vitin 1993 u zgjodh deputet (si i paparti, por nga lista e PSL në qarkun Skierniewice) duke dhënë dorëheqjen nga detyra e gjyqtarit. Ka punuar në Komisionin Kushtetues të Asamblesë Kombëtare, ka qenë raportues i disa projektligjeve. Në vitin 1994 e emëruan nënsekretar shteti në Këshillin e Ministrave.

Më 22 qershor 1995 Parlamenti e zgjodhi në postin e kryetarit të Auditimit Suprem, të cilin e drejtoi për gjashtë vjet. Vojçehovski e përgatiti Auditimin Suprem për përmbushjen e kërkesave të BE-së në prag të hyrjes së Polonisë në BE, duke forcuar pozicionin e Auditimit Suprem në arenën ndërkombëtare. Gjatë mandatit të tij mori hov zhvillimi i informatizimit. Auditimi Suprem u shndërrua në një institucion modern. Atij i takon merita

¹²⁵ Janusz Wojciechowski kryetar i NIK-ut, "Auditimi i Shtetit" 1995, nr. 4, faqe1-2.

që e zhvilloi aktivitetin auditues të NIK-ut. Përpunoi ndërkaq një politikë të re të transparences së institucionit, duke ia bërë të njohura sa më gjerë efektet e auditimeve opinionit publik. Ai nisi auditimin dhe analizën mbi kërcënimet që vinin nga korrupsioni në shtet. Doli me kërkesën që vetë Auditimi Suprem të mbikëqyrej nga auditues ndërkombëtarë të SIGMA-s.¹²⁶

Pas përfundimit të mandatit në krye të Auditimit Suprem në vitin 2001, u zgjodh sërish deputet dhe u bë nënkryetar i Parlamentit. Tre vjet më vonë u zgjodh si eurodeputet nga qarku i Lodzit. Ka qenë në krye të partisë PSL nga 16 marsi 2004 deri në 25 janar 2005. Në vitin 2006 hyri në grupimin politik Polskie Stronnictwo Ludowe "Piast". U zgjodh sërish eurodeputet si përfaqësues i grupimit "Piast" nga lista e partisë Ligj dhe Drejtësi, anëtar i së cilës u bë në nëntor 2010. Vojçehovski është publicist i njohur, autor i interpretimit të kodit penal dhe ligjit mbi mbrojtjen e qarkullimit ekonomik. Menaxhon një blog në internet, ku komenton veç të tjerash ngjarjet aktuale nga fusha e auditimit të shtetit. Më 25 maj 2014 u zgjodh për të tretën herë eurodeputet.

¹²⁶ SIGMA – Program i BE dhe OECD "Mbështetje për Përmirësim në Qeverisje dhe Menaxhim në Vendet e Evropës Qendrore dhe Lindore)

Në vitet 1995-2001 Auditimi Suprem kreu mbi 25 mijë auditime. Më të bujshmet ndër to ishin ato që lidheshin me proceset e privatizimit, falë të cilave Thesari i Shtetit shpëtoi nga humbjet prej qindra milionë zlloti. Ndryshoi gjithashtu organizimi i brendshëm i institucionit- detyrat audituese të ekipeve i morën departamentet. U krijuan departamente me kuadër të ri, për shembull Departamenti i Auditimeve të Rastit¹²⁷, Departamenti i Pushtetit Vendor si dhe Departamenti i Strategjisë Audituese.¹²⁸

Auditimet më të rëndësishme të Auditimit Suprem gjatë mandatit të Janusz Wojciechowski

Kishin të bënin me kompjuterizimin e Institutit të Sigurimeve Shoqërore (ZUS), prokurimet publike për tramvajin *Pendolino* si dhe armatimin e helikopterit *Huçar*, ekzekutimin e detyrimeve nga gjokat, auditimet e kryera në sponsorizimet e policisë, mbikëqyrjen e kompanive të sigurisë, shpërblimet në organet e pushtetit vendor, shpjegimet e falimentimit të *Kantierit të Gdanskut*, koncesionit të *Radio Maryja*, veprimet e ndërmarra për të eliminuar pasojat e përmbytjes së vitit 1997 etj.

NIK-u kontrolloi privatizimet më të mëdha: të Fabrikës së Prodhimit të Automobilave FSO, Metalurgjikut Warszawa, Rrjetit të Mapove CENTRUM, Telekomunikacionit, Bankës së Kursimeve, Bankës Tregtare, Bankës Perëndimore etj. Për shembull, në vitin 1998 Auditimi Suprem konstatoi se gjatë privatizimit të rrjetit të Mapove CENTRUM, firma që këshillonte ministrin e Thesarit kishte bërë një vlerësim jo të saktë, duke mos marrë në konsideratë tërësinë e të drejtave pronësore të rrjetit dhe për pasojë e kishte ulur vlerën. Kjo gjë shkaktonte dëme të konsiderueshme në të ardhurat e Thesarit të Shtetit në rendin e 85,4 mln zlloti. Shkelja e ligjit në procesin e shitjes së 70% të aksioneve si dhe vlera e ulur për njësi aksioni përbënin shkaqe që Auditimi Suprem ta referonte çështjen në prokurori për krim ekonomik.¹²⁹

Si rezultat i auditimeve, Auditimi Suprem i ktheu buxhetit të shtetit rreth gjysmë miliardi zlloti, që do të thoshte 2,5 herë më shumë nga ç'ishte buxheti i Auditimit Suprem.

Sukses tjetër i NIK-ut gjatë mandatit të Wojciechowski-t ishte edhe diagnostikimi i kërcënimit të korrupsionit në shtet si dhe dhënia e mënyrave për ta shmangur atë. Në mandatin e tij gjashtëvjeçar, kryetari Wojciechowski arriti ta përgatiste Auditimin e Lartë për plotësimin e kriteve të parahyrjes së vendit në BE- forcoi pozicionin e këtij institucioni në forumet ndërkombëtare përmes pjesëmarrjes në strukturat ndërkombëtare

¹²⁷ Ky departament u quajt nga punonjësit e NIK-ut “Brigada e tigrin” për shkak të shpejtësisë dhe saktësisë në kryerjen e kontrolleve të befasishme. Departamentin e drejtonte Andrzej Olejnik.

¹²⁸ Ndryshimet në strukturën organizative të NIK-ut u bënë në bazë të udhëzimit nr 10 të kryetarit të Parlamentit të dates 16 korrik 1999 lidhur me dhënien e statusit të NIK-ut.

¹²⁹ Informacion mbi përfundimet e auditimit të ligjshmërisë në shitjen e aksioneve të rrjetit të mapove CENTRUM.

të organizatave, që përfshinin institucionet supreme të auditimit(SAI-t), INTOSAI dhe EUROSAI.

Ndërrimi i shekujve po e gjente Auditimin Suprem duke përgatitur intensivisht punën në kushtet e anëtarësimit të shpejtë të Polonisë në Bashkimin European. Në vitin 1999, Komisioni European kishte shprehur opinionin që element i zhvillimit të mëtejshëm të Auditimit Suprem duhej të ishte hartimi i një metodologjie auditimi, bazuar tek modellet e aplikuara në institucionet më të larta audituese të vendeve të BE-së. Raportet e pas-auditimit, sipas rekomandimeve të Komisionit, duhet të përpiloheshin sipas standardeve ndërkombëtare.

NGA OPINIONI I *SIGMA* “AUDITIMI I JASHTËM I SEKTORIT PUBLIK NË POLONI”.

Sot Auditimi Suprem polak është thellësisht i reformuar, pas përfundimit të epokës së komunizmit dhe funksionet e tij në thelb janë po ato si edhe në organet superiore audituese në vendet anëtare të BE-së.

Me çështjen e përmirësimit të auditimit të shtetit, të realizuar nga Auditimi Suprem po merrej edhe Parlamenti. Komisioni për çështjet e Auditimit të Shtetit, në vendimin e janarit 2000¹³⁰, veç të tjerash tërhiqte vëmendjen për domosdoshmërinë e përpunimit nga Auditimi Suprem të strategjisë afatgjatë të veprimit, duke përfshirë edhe rekomandime për përcaktimin e parimeve të reja në politikën e kuadrit dhe sigurimit- përmes organizimit të duhur- të një efekshmërie më Suprem të punës. Parlamenti formuloi një pritshmëri, duke thënë se raportet e Auditimit Suprem duhej të jepnin një diagnozë të thellë të gjendjes së Shtetit, si dhe të paraqisnin përshkrimin dhe vlerësimin e mekanizmave që shkaktonin shfaqjen e parregullsive në funksionimin e tij.

Në vitin 2000, me kërkesë të kryetarit të Auditimit Suprem, Janusz Wojciechowski, një ekip ndërkombëtar ekspertësh nga SIGMA bëri një mbikëqyrje prej partneri (peer review) në Auditimin Suprem, me qëllim vlerësimin e cilësisë së veprimeve të tij, në kontekstin e plotësimit të kërkesave të institucionit suprem të auditimit të shtetit, që së shpejti do të bëhej anëtar i BE-së. Ekspertët arritën në përfundimin se Auditimi Suprem është një organizim i pavarur, i besueshëm dhe profesional. Megjithatë, në funksion të përmirësimit të mëtejshëm të punës së Auditimit Suprem, rekomanduan hartimin e strategjisë së

¹³⁰ Vendimi i 20 janarit 2000 për çështjen e forcimit të auditimit të Auditimit Suprem të Shtetit.

veprimtarisë së institucionit, hartimin e doracakut të audituesit, futjen e sistemit modern të menaxhimit të cilësisë së auditimit, si dhe përcaktimin e parimeve për një politikë transparente kuadri.¹³¹

Përmbushjen e këtyre rekomandimeve e vazhdoi kryetari i ri i Auditimit Suprem Mirosław Sekuła, i cili u emërua në korrik 2001. Auditimin e Lartë Sekuła e gjeti në gjendje të mirë. Në hyrje të raportit mbi veprimtarinë e Auditimit Suprem, që analizonte vitin e parë të mandatit të tij, shkruante kështu: “Modeli i veprimit të auditimit të shtetit që funksionon në Republikën tonë i shërben mirë vendit, kurse zgjedhjet sistemore të pranuara po konfirmohen. Auditimi Suprem i Shtetit është i pandjeshëm ndaj ndryshimit të klimës politike, duke përmbushur në çdo rrethanë detyrën parësore të gardianit të pasurisë publike”.

¹³¹ Raporti i SIGMA mbi mbikëqyrjen partnere ndaj NIK-ut në Poloni, 9 mars 2001.

MIROSLAW SEKUŁA
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 2001-2007

Mirosław Sekuła (Mirosllav Sekulla) u lind më 20 qershor 1955 në Strzelce Opolskie.¹³² Në vitin 1980 ka përfunduar studimet në Fakultetin e Kimisë në Universitetin Politeknik të Silezisë, në Gliwice, ndërsa studimet pasuniversitare në fakultetin e Organizimit dhe Menaxhimit. Ka qenë punonjës shkencor në Institutin e Përpunimit Kimik të Qymyrit në Zabrze. Në vitin 1990 u zgjodh në Këshillin Bashkiak të Zabrze, duke u bërë kryetar i tij; në periudhën 1994-1998 ka qenë nënkryetar i Bashkisë Zabrze.

Në vitin 1997 u zgjodh deputet nga lista e Aksionit Zgjedhor Solidarnost, ka shërbyer si nënkryetar i komisionit parlamentar për çështjet e Administratës Vendore dhe Politikave Rajonale, ndërsa nga dhjetori i po atij viti drejtoi komisionin e Financave Publike.

Më 6 korrik 2001, Parlamenti i Republikës së Polonisë e emëroi Mirosław Sekuła në postin e kryetarit të Auditimit Suprem- funksion që e mori më 20 korrik 2001 pas miratimit nga Senati. E ka përfaqësuar aktivisht auditimin suprem në arenën ndërkombëtare, teksa kryente funksionin e nënkryetarit të Kryesisë së EUROSAT-t. Nga dhjetori 2005 deri në dhjetor 2006, ka qenë

¹³² U përgatit mbi bazën e biogramës së botuar në Raportin e veprimtarisë së NIK-ut në vitin 2006, por edhe të “Modernizimi i auditimit të shtetit. Realizimi i strategjisë, misionit dhe vizionit. Mandati i kryetarit të Auditimit Suprem Mirosław Sekuła”, Varshavë 2007.

kryetar i Komitetit të Kontaktit të kryetarëve të institucioneve supreme të auditimit(SAI-ve) të vendeve të BE-së dhe të Gjykatës Evropiane të Audituesve(ECA). Gjatë mandatit të tij, Auditimi Suprem plotësoi të gjitha kërkesat që lidheshin me anëtarësimin e Polonisë në BE: u hartua strategjia, standardet e auditimit, u zhvillua metodologjia e auditimit, u përpilua "Manuali i Audituesit", u përpilua një politikë e re e kuadrit si dhe "Kodi i Etikës së Audituesit". Auditimi Suprem bashkëpunonte aktivisht me organet superiore të auditimit të vendeve të tjera; vuri në jetë një program bashkëpunimi binjakëzimi me Dhomën Superiore të Auditimit të Britanisë së Madhe. Në mandatin e Mirosław Sekula ndodhi një zhvillim i sistemit të trajnimit të personelit auditues, si dhe përfunduan punimet mbi strategjinë e informatizimit të Auditimit Suprem. U zhvillua ndërkohë edhe sistemi i brendshëm i kujdesit për cilësinë e auditimit. Në vitin 2006, me ftesë të tij, Zyra Supreme e Auditimit të Danimarkës kreu mbikëqyrje partneri (Peer Review) të NIK-ut polak, çka konfirmoi cilësinë e lartë të auditimit të NIK-ut. Mandatin e tij në krye të Auditimit Suprem, Mirosław Sekula e përfundoi më 22 gusht 2007.

Po atë vit, për herë të dytë fitoi mandatin e deputetit, duke kandiduar në qarkun e Gliwice nga lista e Platformës Qytetare. Në atë legjislaturë ka qenë nënkryetar i komisionit parlamentar për çështjet e Auditimit të Shtetit si dhe kryetar i nënkomisionit për çështjet e përpilimit të projektligjit për ndryshimin e ligjit mbi Auditimin e Lartë. Nga janari 2008 deri në janar 2009, ka qenë nënkryetar i Komisionit të Jashtëzakonshëm "Shtet Miqësor", ndërsa më vonë (deri në tetor 2009) kryetar i tij. Më tej ka kryer funksionin e nënkryetarit të Grupit Parlamentar të Platformës Qytetare deri në 5 gusht 2010. Në nëntor 2009 ishte kryetar i komisionit hetimor që mori në shqyrtim ecurinë e procesit legjislativ të kalimit të ligjeve mbi lojërat e fatit. Duke nisur nga 21 dhjetori 2011, ka qenë nënsekretar shteti në Ministrinë e Financave dhe zëdhënësi kryesor i disiplinimit të financave publike. Nga janari 2013 është kryetar i këshillit të qarkut të Silezisë.

Në korrik 2002 kolegji i Auditimit Suprem miratoi dokumentin me titull “Strategjia e Auditimit Suprem- misioni dhe vizioni”- një program shumëvjeçar zhvillimi, i cili përcaktonte objektivat dhe drejtimet e veprimtarisë së institucionit. U hartuan ndërkohë standardet e auditimit Suprem, duke përcaktuar direktivat e reja në fushën e planifikimit, përgatitjes, realizimit të auditimeve si dhe përpilimit të dokumentacioneve të pasauditimit.

Misioni i Auditimit Suprem është kujdesi për ekonominë dhe efikasitetin e shërbimit publik në Republikën e Polonisë. Vizioni i Auditimit Suprem është autoriteti i lartë që gëzon organi i auditimit të shtetit, raportet e të cilit do të jenë burim i pritshëm dhe i kërkuar informacioni për organet e pushtetit dhe shoqërisë në tërësi.

Aplikimi i standardeve të auditimit i arriti objektivat e veprimtarisë audituese të Auditimit Suprem, përmes sigurimit të një platforme solide referimi për planifikimin, kryerjen e auditimit, vlerësimin të përfundimeve të tij, si dhe garantimin dhe ruajtjen e cilësisë së aktivitetit auditues të Auditimit Suprem në nivelin e pranuar ndërkombëtarisht.

Hartimi nga Auditimi Suprem i standardeve të veta të auditimit u bë pikë reference e punimeve mbi sistematizimin e metodologjisë së auditimit.

Kurorëzim i këtyre punimeve u bë dokumenti i brendshëm i miratuar në vitin 2003 me titull “Manuali i Audituesit”, i cili mes të tjerash përmbledhonte direktiva të detajuara të aplikimit të standardeve të auditimit. Një nga objektivat bazë të vënies në jetë të tij ishte ruajtja e cilësisë së auditimit të realizuar nga Auditimi Suprem në një nivel të pranuar ndërkombëtarisht.

AUDITIMI I NIK “BAZUESHMËRIA E DHËNIES DHE REALIZIMIT TË GARANCISË NGA MJETET E BUXHETIT TË SHETIT NË SHLYERJEN E KREDISË PËR NDËRTIMIN E UZINËS SË PRODHIMIT TË PLAZMËS NGA LABORATORI I FRAKSIONIMIT TË PLAZMËS SH.P.K. NË MIELEC

Filiali i NIK në Rzeszów, në bazë të auditimit të realizuar në Ministrinë e Financave dhe Ministrinë e Shëndetësisë, konstatoi shfaqjen e një mekanizmi korrupsioni që kishte të bënte me “qëndrimin e dënueshëm” të funksionarëve të shtetit ndaj subjekteve të zgjedhura, qëndrim i mbajtur për një periudhë të gjatë kohore dhe në shumë organe. Në planet e biznesit, Laboratori i Fraksionimit të Plazmës (LFO) kishte përfutur nga mbështetja e ministrit të Ekonomisë dhe ministrit të Shëndetësisë dhe Kujdesit Social. Ministri i Ekonomisë kishte dorëzuar në Këshillin e Ministrave opinionin që shteti të bëhej garant për ndërtimin e impiantit; gjatë kësaj procedure, për arsye të paqarta përmbajtja e opinionit u ndryshua nga negative në pozitive. Në dhjetor 1995, ministri i Shëndetësisë dhe Kujdesit Social, si realizuese të planit zgjodhi shoqërinë Nedepol (shoqëria mëmë e LFO) dhe, në tejkalim kompetencash, dha pëlqimin për ndërtimin e laboratorit. Pronarët e shoqërisë zhvatën 32 mln dollarë nga një konsorcium bankar. Këto shuma ishin destinuar për ndërtimin e fabrikës së plazmës të gjakut. Impianti nuk po e niste aktivitetin, kurse shoqëria nuk po shlyente kredinë, në 60% të së cilës kishte dalë garante qeveria e atëhershme. Konsorciumi bankar, në vitin 2003 iu drejtua Thesarit të Shtetit si garantues i kredisë për shlyerjen e kësteve të munguara bashkë me përqindjet që shkonin 14,5 mln dollarë. Në vitin 2006 konsorciumi mori nga Thesari i shtetit 60,9 mln. Në vlerësimin e Auditimit Suprem, kjo shumë përbënte një dëm pasuror në përmasa të mëdha, sipas nenit 296 & 1 dhe 3 të kodit penal. Auditimi Suprem konstatonte se përgjegjës për situatën ishte ministri i atëhershëm i financave. Ministrat kishin nëvleftësuar riskun e madh të kësaj sipërmarrje dhe nuk kishin siguruar interesin e Thesarit të Shtetit. Këto pakujdesi në vlerësimin e NIK-ut kishin karakter shumë të dëmshëm. Garancia e Thesarit të Shtetit i kishte shërbyer shoqërisë LFO për të siguruar mjete nga kredia bankare, të cilat nën pretekstin e operacioneve ekonomike realizuar me subjekte të lidhura me aksionerë të shoqërisë, ishin transferuar jashtë shtetit.

Me hetimin e çështjes së përvetësimit të kredisë investuese dhe garancisë së Thesarit të Shtetit dhënë shoqërisë LFO në Mielec u mor Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Tarnobrzeg.

Përpjekjet e Auditimit Suprem u vunë re dhe u vlerësuan. Komisioni European në raportin kompleks që monitoronte përgatitjet e Polonisë drejt anëtarësimit në BE, të publikuar në nëntor 2003 pohonte se “Auditimi Suprem është një organizim i pavarur dhe profesional, ndërsa shërbimet audituese kontrollojnë kënaqshëm të gjitha fondet publike dhe ato të BE-së”.

Më 1 maj 2004, Republika e Polonisë pas një gjysmë shekulli u kthye në bashkësinë europiane. Auditimi Suprem i Shtetit ishte një nga institucionet në Shtet që i kishte plotësuar më shpejt kriteret e pranimit. Në vitet që pasuan,

Auditimi Suprem jetësonte sistematikisht zgjidhjet e reja. U përmirësua procesi i planifikimit të aktivitetit auditues, duke u përqendruar në sferat më të rëndësishme të funksionimit të Shtetit. Me përcaktimin e drejtimeve prioritare të auditimit për periudha trivjeçare, NIK-u udhëhiqej nga nevoja e identifikimit të shkaqeve dhe mekanizmave të shkeljeve. Metodologjia e kontrolleve të përvitshme në realizimin e buxhetit të shtetit po mbante parasysh kërkesat ndërkombëtare të auditimit financiar. Prioritare u bënë analizat e sistemeve të auditimit të brendshëm si dhe identifikimi i kërcënimeve korruptive. U vu në jetë metodologjia moderne e vendimeve lidhur me rezultatet financiare të kontrolleve, të cilat po tregonin qartazi sesa eficient ishte aktiviteti auditues i NIK-ut. Po vazhdonin ndërkaq punët lidhur me futjen e metodave të auditimit të përmbushjes së detyrave, i cili analizonte nëse subjektet e kontrolluara realizonin detyrat e ngarkuara me kursim, rendiment dhe efijencë.

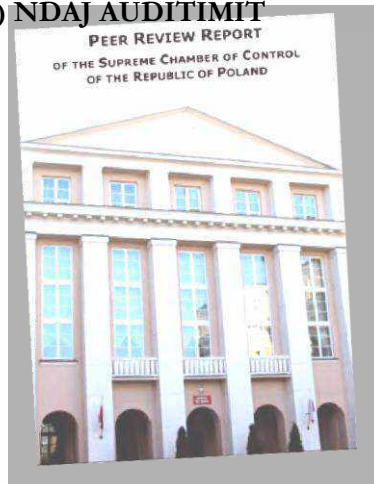

MBIKËQYRJA E DYTË PARTNERE (PEER REVIEW) NDAJ AUDITIMIT SUPREM

U realizua në vitin 2006 nga Zyra Kombëtare e Auditimit e Danimarkës, me kërkesë të drejtuesve të NIK. Qëllimi i saj ishte vjelja e një opinioni objektiv, të paanshëm nga ana e ekspertëve ndërkombëtarë, lidhur me cilësinë e auditimeve të NIK si dhe raporteve për përfundimet e auditimeve që i paraqiteshin Parlamentit të Republikës së Polonisë dhe organeve të tjera të pushtetit dhe opinionit publik. Grupi i ekspertëve konstatoi se nga koha e ekspertizës së SIGMA 2000, Auditimi Suprem i kishte rritur dukshëm standardet e praktikës së vet audituese, duke arritur nivel ndërkombëtar. Pjesa dërmuese e rekomandimeve të SIGMA ishte vënë në jetë siç duhej nga NIK.

Raporti përfundimtar i mbikëqyrjes pohonte cilësinë e lartë të auditimit të NIK. Institucioni kishte pranuar dhe aplikuar standardet e auditimit, kishte përpiluar “Manualin e audituesit”, planet vjetore të punës i hartonte në bazë të analizës së riskut, aplikonte sistem efektiv mbikëqyrjeje mbi procesin e auditimit, verifikonte përmbushjen e konkluzioneve të pas-auditimit si dhe kishte futur konceptin e kujdesit për cilësinë e auditimit. Audituesit danezë vlerësuan pozitivisht procedurat e aplikuara nga NIK-u polak, që garantonin përzgjedhje të hapur dhe transparente të punonjësve, si dhe kujdesin për trajnimin e tyre dhe aftësimin e vazhdueshëm profesional. Raportin e mbikëqyrjes audituesit danezë ia dorëzuan Komisionit për Çështjet e Auditimit të Shtetit në Parlamentin e Polonisë, si dhe kolegjiut të NIK-ut, në një seancë të përbashkët më 24 janar 2007.

Auditimi Suprem kishte pësuar transformime të thella, duke ia përshtatur praktikën e vet audituese nivelit ndërkombëtar. Përparimi në veprimtarinë e institucionit nuk do të ishte i mundur pa kuadrot e kualifikuar me një etikë supreme profesionale. Parimet bazë, nga të cilat udhëhiqeshin audituesit e NIK ishin: përkushtimi dhe ndershmëria, pavarësia, objektivizmi dhe paanësia, kompetenca dhe kujdesi, sjellja profesionale dhe ruajtja e sekretit profesional. Të gjitha këto parime përfshiheshin në “kodin e etikës së audituesit”. Shprehje e vlerësimeve ndaj NIK në mesin e SAI-ve të shteteve europiane ishte besimi që i dhanë të organizonte takimin e Komitetit të Kontaktit të kryetarëve të këtyre institucioneve dhe Gjykatës Europiane të Audituesve në dhjetor 2006 në Varshavë. Por mbi të gjitha, vlerësimi më i lartë për veprimtarinë e NIK-ut ishte momenti kur i besuan të organizonte Kongresin e VII-të të EUROSAT-t, kësaj organizate që kishte në radhët e veta institucionet supreme europiane të auditimit si dhe ECA-n (Gjykatën Europiane të Audituesve).

5. AMENDIMI I LIGJIT MBI AUDITIMIN SUPREM I VITIT 2010

PËR FUNKSIONIMIN E DUHUR të shtetit është i domosdoshëm aktiviteti i institucionit të pavarur kompetent, i cili kontrollon profesionalisht realizimin e buxhetit të shtetit. Në botën demokratike një pavarësi e tillë është bërë prej kohësh një standard detyrues. Transparenca e qëllimit të auditimit të shtetit, saktësia e informacionit dhe apolitizmi i audituesve janë në themel të vlerësimit të organit Suprem të auditimit për plotësimin e standardeve botërore në këtë sferë.

Në gusht 2007, kryetari i Parlamentit Ludwik Dor shoqëroi tek NIK kryetarin e ri të institucionit, Jacek Jezerski. Jezerski ka qenë kryetari i parë në Republikën e Rilindur të Polonisë i cili vinte nga trupa e audituesve të NIK-ut. Atje ai kishte nisur të punonte qysh prej vitit 1992, duke avancuar nga posti i nëndrejtorit të Departamentit të Mjedisit në postin e nënkryetarit të NIK-ut. Është një njeri me përvojë auditimi, një person që e njeh procedurën audituese dhe ambientin e NIK-ut, ai ishte kandidat për kryetar në momentin kur po i përfundonte mandati Mirosław Sekula-s.¹³³ Pas emërimit nga Parlamenti në funksionin e kryetarit të NIK, para Jezerskit kishte shumë sfida, prej të cilave më e rëndësishmja ishte amendimi i ligjit mbi Auditimin Suprem të vitit 1994.

Më 28 shkurt 2008, pas njohjes me informacionin e kryetarit të Auditimit Suprem mbi efektivitetin e përmbushjes së funksioneve audituese të NIK-ut në aspektin e dispozitave ligjore në fuqi- komisioni parlamentar për çështjet e Auditimit të Shtetit mori vendimin për krijimin e një nënkomisioni të posaçëm, i cili kishte për të përgatitur projekt ndryshimin e ligjit mbi Auditimin Suprem. Me këtë nisi beteja për pavarësinë e Auditimit Suprem.

Argumente në favor të amendimit të ligjit mbi Auditimin Suprem ishin: përshtatshmëria ndaj zgjidhjeve që ofronte Kushtetuta e vitit 1997, thjeshtimi dhe shkurtimi i kohëzgjatjes së procedurave audituese dhe bërja e tij më shumë transparent dhe miqësor për subjektet e kontrolluara. Duke qenë se në katalogun kushtetues të burimeve ligjore nuk ishin dhënë instrumentet (si akte të brendshme), që të mund të rregullonin në udhëzimin e kryetarit të NIK të datës 1 mars 1995 çështjen e procedimit auditues, këto elemente u futën në ligjin e amenduar, si akt që përbënte bazën ligjore dhe detyrat e subjekteve që merrnin pjesë në procedim. Nevoja e ndryshimeve vinte nga përparimi teknologjik, si dhe nga eksperiencia e aplikimit shumëvjeçar të dispozitave të deriatëhershme, të cilat po rezultonin jo të përshtatshme deri në fund.

Ligji i datës 22 janar 2010 mbi amendimin e ligjit mbi Auditimin Suprem mori në konsideratë shumë propozime që kishin të bënin me përmirësimin e funksionimit të organit suprem të auditimit të shtetit, të ardhura nga qarqe juristësh dhe audituesish të NIK-ut.

¹³³ Rival i Jacek Jezerskit në postin e kryetarit të NIK-ut ishte Julia Pitera.

JACEK JEZERSKI
KRYETAR I AUDITIMIT SUPREM NË VITET 2007-2013

Jacek Jezerski u lind më 11 prill 1958 në Gdanjsk. Ka studiuar në Fakultetin e Biologjisë dhe Shkencave për Tokën në Universitetin e Gdanjskut, ku edhe mori titullin e magisterit në biologji, me specialitet ekologjinë e kafshëve. Në vitin 1981 ka shkuar në ekspeditën njëvjeçare shkencore të Universitetit të Gdanjskut në stacionin kërkimor të Akademisë Polake të Shkencave në Spitsbergen. Në vitin 1983 nisi punë në Stacionin Ornitologjik të Institutit të Zoologjisë të Akademisë së Shkencave në Górki Wschodnie, në rrethinat e Gdanjskut. Në periudhën 1985-1990 qëndroi tek punimet lartësore, të udhëhequra nga Klubi i Lartësive Malore "Trójmiasto". Në vitet 1990-1992 ka punuar në Zyrën për çështjet Ekologjike në kuadër të Komisionit Kombëtar të "Solidarnost".

Më 15 qershor 1992, Jacek Jezerski nis punën në NIK në postin e nëndrejtorit të Grupit të Mbrojtjes së Mjedisit dhe Ekonomisë së Urbanizimit (më pas të Departamentit të Mbrojtjes së Mjedisit dhe Ndërtimit). Prej 1 gushtit 1998, ka kryer funksionin e nënkryetarit të NIK-ut, i ngarkuar për mbikëqyrjen e njësive të tij që kontrollojnë veç të tjerash sferën e ekonomisë, privatizimin e pasurisë së Thesarit të Shtetit, sistemet e transportit, shkencën, arsimin, trashëgiminë kombëtare, bujqësinë dhe mbrojtjen e mjedisit.

Më 6 korrik 2007, Parlamenti i Republikës së Polonisë e emëron Jacek Jezerskin kryetar të NIK. Pas miratimit të këtij emërimi nga Senati dhe betimit, ai filloi ushtrimin e funksionit më 22 gusht 2007. Nga qershori i

vitit 2008 deri në maj 2011 ka qenë kryetar i bordit të EUROSAT-t. Në këtë pozicion, Jacek Jezerski realizoi bashkëpunimin midis EUROSAT-t dhe Konfederatës Europiane të Instituteve të auditimit të Brendshëm-ECIA, finalizuar me nënshkrimin e një marrëveshjeje në Romë në datën 7 mars 2011.

Në vitin 2010, në Kongresin e XX-të të INTOSAT-t në Johannesburg, kryetari i NIK-ut polak Jacek Jezerski u zgjodh kryetar i Nënkomisionit të INTOSAT-t për Çështjet e Standardeve të Auditimit të Brendshëm. U zgjodh gjithashtu përfaqësues i INTOSAT-t në Bordin Ndërkombëtar të Standardeve të Auditimit të Brendshëm, do të thotë IIASB (International Internal Audit Standards Board)- organ ky i Institutit të Auditimit të Brendshëm (IIA), që merrej me promovimin dhe përditësimin e Standardeve Ndërkombëtare të Praktikës Profesionale të auditimit të Brendshëm.

Funksionin e kryetarit të Auditimit Suprem e kreu deri në 22 gusht 2013. Sot është i Ngarkuar Fuqplotë i kryetarit të NIK-ut për Çështjet Ndërkombëtare.

Disa ndryshime megjithatë shkuan shumë përtej këtij kuadri. Propozimi më kontravers që zgjoi kundërshtimin e qarqeve audituese ishte idea për t'ia nënshtroar organin e Auditimit Suprem të shtetit- auditimit të jashtëm të llogarive të tij. Kjo gjë përbënte kërcënim për pavarësinë e NIK-ut. Kjo, për arsye se formulimet e para nuk e kornizonin kuadrin e auditimit të ekonomicitetit, të auditimit financiar dhe buxhetor të SAI-t- deklaronte në intervistën që bënte bilancin e mandatit të tij, kryetari Jacek Jezerski. *“Auditimi Suprem, ashtu si institucionet e tjera shtetërore, duhet t'i nënshtrohet një mbikëqyrjeje nga jashtë, pikërisht nëse bëhet fjalë për llogaritë financiare të tij. Megjithatë, këto dispozita, për shkak të natyrës së tyre të përgjithshme, i lejonin auditimit të kishte akses në aktet e auditimit. Gjithsesi, ne arritëm të bindim deputetët për kufizimin e auditimit ndaj SAI-t tek çështjet ekonomiko-financiare të menaxhimit të tij, megjithëse gjykoj se kjo dispozitë mund të kishte nevojë për një saktësim edhe më të madh”.*

Për rrjedhojë, u fut një detyrim i ri i kryerjes së auditimit të jashtëm të Auditimit Suprem një herë në tre vjet, i cili, sipas neneve 7a-7d të ligjit, nuk mbetej vetëm tek vlerësimi i llogarive financiare dhe realizimit të buxhetit të NIK-ut. Auditimi kishte për detyrë të vlerësonte midis të tjerash, efektivitetin e shpenzimeve dhe shfrytëzimin e burimeve, në situatën ku pjesa më e madhe e shpenzimeve dhe burimeve shkonte pikërisht për veprime audituese. Kryerjen e auditimit të jashtëm, kryetari i Parlamentit ia besoi subjektit të përzgjedhur sipas dispozitave të ligjit mbi prokurimet publike.

U saktësua kuadri thelbësor i auditimit, veç të tjerash u plotësua rrethi i subjekteve që i nënshtroheshin auditimit nga ana e NIK-ut, duke shtuar subjektet, të cilat ishin krijuar

pas hyrjes në fuqi të ligjit mbi Auditimin Suprem, të tilla si Këshilli i Lartë i Drejtësisë dhe Avokati i të Drejtave të Fëmijëve.

Ndryshimet në kapitujt 1 dhe 2 të ligjit mbi Auditimin Suprem preknin gjithashtu strukturën organizative të NIK-ut. Ligjvënësi e përcaktonte këtë strukturë (neni 25) në mënyrë të ngurtë: ajo buronte nga ndarja si me thikë e detyrave thjesht audituese (të realizuara nga filialet e NIK dhe nga departamentet e tij) dhe ato të shërbimit (të përmbushura nga zyrat). U hoq koncepti i “njësisë ndihmëse në procedimin auditues”. Nëpër departamente –në parim- punësoheshin auditues në bazë emërimi, kurse në zyrat-punonjës të administratës në bazë të kontratave të punës.

Sikurse e përmend kryetari Jacek Jezerski, gjatë punës për projekt amendimin e ligjit mbi Auditimin Suprem, “në krye përpiqej për të politizuar përzgjedhjen e kuadrove drejtuese. Për emërimin e nënkryetarëve disa deputetë propozuan eliminimin nga ky proces të kryetarit të NIK-ut, në formën që në qoftë se kryetari me kryetarin e Parlamentit nuk gjenin gjuhën e përbashkët kush kishte për të qenë nënkryetar, atëherë nënkryetarin e emëronte kryetari i Parlamentit pa propozimin e kryetarit të NIK-ut, ose në variantin e dytë këtë do ta bënte maxhoranca parlamentare. Ligji i amenduar fuste një numër prej tre nënkryetarësh (deri atëherë kishte qenë nga dy deri në katër). Kryetari i Parlamentit i emëronte ata pas marrjes së opinionit nga komisioni përkatës parlamentar, me propozim të Kryetarit të NIK-ut. Ndërsa drejtorin e përgjithshëm të NIK-ut e emëron dhe shkarkon kryetari i NIK-ut, me pëlqimin e kryetarit të Parlamentit. Me detyrën e nënkryetarit dhe drejtorit të përgjithshëm të NIK-ut nuk mund të lidhej mandati i eurodeputetit ose këshilltarit (deri atëherë kufizimi shkonte deri te deputeti dhe senatori).

U fut detyrimi për tërheqjen e opinionit të komisionit përkatës parlamentar nga ana e kryetarit të Parlamentit, në emërimin e anëtarëve të kolegjiut të NIK-ut (deri atëherë ata emëroheshin vetëm me propozim të kryetarit të NIK-ut).

Në kapitullin 3 të ligjit rregullohej procedimi auditues me hollësi edhe më të madhe se deri atëherë, çka i bënte të panevojshme kërkesat e Kushtetutës së vitit 1997. U fut koncepti i akteve të auditimit, si dhe u përcaktua çfarë përmbledhin dhe kujt mund t’u lejohet akses në to. Ndryshimi më i madh kishte të bënte me mënyrën e dokumentimit të vendimeve audituese. Kjo konsistonte në zëvendësimin e dy dokumenteve të përdorura deri atëkohë, do të thotë dokumentin e auditimit dhe atë të pas-auditimit me një dokument të vetëm- të quajtur dokumentacion i pas-auditimit, i cili këtej e tutje do të përfshinte si përshkrimin e gjendjes faktike, ashtu edhe vlerësimin, vërejtjet dhe përfundimet e aktivitetit të audituar. Ky ndryshim rezultoi revolucionar. Sepse likuidohej dokumenti bazë që praktikisht ishte përdorur në shekuj, do të thotë dokumenti bazë i auditimit që përmbante vendimet e auditimit- i konfirmuar me dy nënshkrime: atë të audituesit dhe shefit të njësisë së audituar. Tërheqja nga protokollin dhe dokumenti i pas-auditimit në favor të një dokumenti të vetëm, të nënshkruar vetëm nga drejtori i njësisë organizative të NIK-ut që kryen auditin- e kufizonte veprimin e këtij parimi.

Ndryshime ndodhën edhe në procedurën ankimese. Ndryshimi i mënyrës së ankimit, përcaktuar në nenet 54-62 të ligjit të amenduar, lidhet me ndryshimin e mënyrës së paraqitjes së përfundimeve të auditimit. Heqja e detyrimit të hartimit të protokollit të auditimit kishte bërë që procedimi i ankimit përfshinte vetëm mundësinë e paraqitjes së vërejtjeve të argumentuara sa i përket dokumentacionit të pas-auditimit. Personi

kompetent për të paraqitur vërejtjet ishte kryetari i njësisë së audituar (më parë ky atribut i takonte çdo subjekti të cilit i dorëzohej dokumenti i pas-auditimit, do të thotë shefit të njësisë superiore dhe organeve shtetërore dhe të pushtetit vendor). Koha e paraqitjes së vërejtjeve u zgjat shumë, deri në 21 ditë pas marrjes në dorë të dokumentacionit të pas-auditimit.

Ndryshonte edhe mënyra e shqyrtimit të vërejtjeve nga dy faza, në një fazë të vetme. Drejtori i njësisë përkatese audituese ia përcjell vërejtjet, bashkë me aktet e auditimit dhe qëndrimin e tij për këto vërejtje, drejtorit të njësisë organizative të NIK-ut, kompetente për dhënie vendimesh, ndërsa ky nga ana e vet ia përcjell vërejtjet komisionit të zgjidhjes, duke përcaktuar grupin që do të marrë vendim për shqyrtimin e tyre. Kryetari i Auditimit Suprem vërejtjet e sjella ia kalon kolegjiut të NIK-ut, duke shtuar edhe dokumentacionin e pas-auditimit dhe qëndrimin e drejtorit të njësisë kompetente audituese.

Ndryshimet më të rëndësishme të kapitullit 4 kishin të bënin me punonjësit e NIK-ut dhe lidheshin me zëvendësimin e përcaktimit “punonjësi që mbikëqyr ose kryen veprime audituese” me fjalën “auditues”. Në katalogun e posteve që mund të zinin audituesit, në vend të postit të konsulentit të kryetarit të NIK-ut u fut posti i këshilltarit të kryetarit të NIK-ut.

U fut kërkesa e padiskutueshme e kryerjes së aplikimit auditues të audituesit të emëruar. Më herët, kryetari i NIK-ut mund të emëronte punonjësin me përvojë ose profil shkencor, duke e liruar atë nga detyrimi i aplikimit për postin e audituesit. Ky ndryshim do të thoshte theksim i nenit 68 par. 6, i cili pamundësonte emërimin në postin e

audituesit të personit që nuk kishte bërë aplikimin përfundimtar me dhënien e provimit auditues.

Veç kësaj, ligjvënësi futi edhe kohëzgjatjen e mandateve të drejtorëve, nëndrejtorëve të departamenteve dhe të filialeve të NIK. Aktualisht ata përzgjidhen në mesin e punonjësve të emëruar të NIK, me konkurs me një mandat pesëvjeçar. Ndërsa drejtorët dhe nëndrejtorët e zyrave punësoheshin me kontrata pune (deri atëherë kjo kishte të bënte vetëm me punonjësit e administratës dhe shërbimeve). Sikurse shkruan Teresa Liszcz *“Kontestohet në ambientin e NIK-ut (...) konkursi i detyrueshëm për postet e drejtorëve dhe nëndrejtorëve të njëjësve audituese organizative, që lidhet me emërimin në këto poste me kohë të caktuar. Kryetari Jezerski theksonte gjithashtu : ”Në komisionet e konkurseve, që nxirrin drejtorët dhe nëndrejtorët kishin për të qenë përfaqësues të kryetarit të Parlamentit, do të thoshte de facto përfaqësues të shumicës parlamentare. Propozojë edhe kohëzgjatja e mandateve të nënkryetarëve. Kjo e detyronte kryetarin të bashkëpunonte me persona, me të cilët kishte vepruar paraardhësi i tij, pa pasur asnjë mundësi ligjore për t’i shkarkuar. Ne arritëm gjithsesi t’i bindnim deputetët t’i hidhnin poshtë kësi propozimesh”.*

U korrigjua neni 74 që sanksiononte parimin e apolitizmit të audituesve. Në paragrafin 1, ndalimi i marrjes me aktivitet politik u zëvendësua me ndalimin e manifestimit publik të pikëpamjeve politike. Amendimi futi ndalimin e lidhjes së postit të audituesit me mandatin e deputetit, senatorit, eurodeputetit ose këshilltarit, si edhe dispozitën e ndërprerjes së marrëdhënieve të punës për audituesin, në rastin e zgjedhjes së tij në funksionet e sipërpërmendura.

Si rezultat i amendimit u fut edhe kapitulli 4a, që kishte të bënte me procedimin disiplinor të audituesve të emëruar, me çka u rregullua mënyra dhe parimet e procedimit, do të thotë gjenin zgjidhje çështje që deri atëherë rregulloheshin me urdhëresa të kryetarit të Parlamentit. U modifikua disi procedimi disiplinor për ta bërë atë më të zhdërvjellët dhe më të shkurtër. U fut mundësia e ankimit në gjykatën administrative.

Riorganizimi i Auditimit Suprem

Për shkak të ndryshimit të ligjit ndodhën ndryshime edhe në funksionimin e NIK-ut. Me urdhëresën e kryetarit të Parlamentit të datës 26 gusht 2011, Auditimit Suprem iu dha një status i ri. Në bazë të tij në vitin 2011 ndodhi edhe riorganizimi i NIK-ut. Kryetari ngarkoi personat që do të merreshin me këtë riorganizim, i cili përfshinte edhe likuidimin e disa njëjësve organizative dhe krijimin e disa të reja. Në strukturën e NIK-ut kishte 14 departamente audituese, 16 filiali (këtu struktura nuk po ndryshonte) si dhe katër zyra. U ngritën departamentet e mëposhtëm:

1. Departamenti i Administratës Publike;
2. Departamenti i Buxhetit dhe Financave;
3. Departamenti i Ekonomisë, Thesarit së Shtetit dhe Privatizimit;
4. Departamenti i Infrastrukturës;
5. Departamenti i Metodologjisë së Auditimit dhe Aftësisë Profesionale;
6. Departamenti i Shkencës, Arsimit dhe Trashëgimisë Kombëtare;
7. Departamenti i Mbrojtjes;
8. Departamenti i Rendit dhe Sigurisë së Brendshme;

9. Departamenti i Punës, Çështjeve Sociale dhe Familjes;
10. Departamenti Juridik dhe Vendimeve Audituese;
11. Departamenti i Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural;
12. Departamenti i Strategjive;
13. Departamenti i Mjedisit;
14. Departamenti i Shëndetit.

Njësi organizative të NIK që kishin detyra në kuadër të organizimit dhe shërbimeve mbeteshin zyrat e mëposhtëme:

1. Zyra Ekonomike;
2. Zyra e Informatikës;
3. Zyra Organizative;
4. Zyra e Bilanceve.

Ndryshimet e kryera synonin një përshtatje më të mirë të strukturës së brendshme të njërive audituese me kushtet e ambientit përreth- përshtatjes së kompetencave të departamenteve të krijuar rishtas për të kontrolluar administratën qeveritare, midis të tjerash sipas sektorëve të saj, si dhe përshtatjen me klasifikimin COFOG të OKB-së. Falë kësaj u arrit një përpilim shumë më i saktë i objektivave të auditimit dhe programeve të tyre. Pështet e tematikës audituese u zhvendos nga relacionet mes dikasteresh të ndryshme, tek problemet që kishin qytetarët me institucionet publike. Auditimi Suprem nisi të shihte më me mprehtësi dhe vigjilencë nëse Shteti i shërbente siç duhej qytetarëve. U ndryshua për këtë edhe procedura e planifikimit, në planin vjetor filluan të shfaqeshin më shumë kontrole që verifikonin zbatimin e vendimeve pas-auditim të NIK-ut, teksa tematika e auditimeve po bëhej më e afërt për qytetarët.

Në departamentin e ngritur rishtas të Strategjive u krijua një bërthamë analitike (Sektori i Planifikimit dhe Analizave), detyrë e të cilës u bë analizimi i thellë i riskut, me qëllim projektimin e planit të punës të NIK-ut për vitin pasues. Në nivel qendror, kryetari i NIK-ut ngriti një Grup për Çështjet e Planifikimit (në atëkohë kishte në krye nënkryetarin Wojciech Misiaga), i cili përgatiti një procedurë të re planifikimi dhe tregoi prioritetet në aktivitetin e NIK-ut të reformuar.

Ndryshimi i dispozitave të ligjit mbi Auditimin Suprem, në kuadrin e procedurës audituese solli si domosdoshmëri përshtatjen me gjendjen e re të akteve ekzekutuese, si dhe rregulloreve të tjera të brendshme, por edhe të përgatitjes së audituesve ndaj transformimeve të gjera. Normimi i brendshëm kërkonte edhe shqyrtimin e vërejtjeve ndaj dokumentit të pas-auditimit, të cilin e lejonte botimi i urdhërësës nr 16/2012 të kryetarit të NIK-ut në datën 25 maj 2012, si dhe emërimi i anëtarëve të Komisionit të Zgjidhjeve me urdhërësën nr 17/2012 të datës 25 maj 2012. Njëkohësisht, po trajnoheshin sistematikisht audituesit për t'iu përshtatur sa më mirë mënyrës së re të dokumentimit të vendimeve audituese. Ndryshimi po aplikohet, sipas udhëzimeve të ligjvënës, në të gjithë sektorët, me korrektësi, saktësi dhe qetësi. Asgjë nuk po e cënonte vazhdimësinë e aktivitetit të NIK-ut. Auditimi Suprem megjithë riorganizimin serioz strukturor, mbetej një institucion i qëndrueshëm. Pavarësisht shkallës së madhe të ndryshimeve në vitet 2011-2012, ndryshime që kërkonin përpjekje të shtuar organizative, NIK realizonte pa ndërprerje planet e miratuara të auditimit.

Auditimet më të rëndësishme

Ndër kontrollet veçanërisht të rëndësishme në vitet 2007-2013 duhen konsideruar auditimi i përgatitjes së fluturimeve VIP, posaçërisht rasti i fluturimit tragjik të 10 prillit 2010, ku humbën jetën 96 persona, mes të cilëve edhe Presidenti i Republikës së Polonisë Leh Kaçinjski me bashkëshorten. Auditimi Suprem konstatoi se ligji polak nuk e lejonte fluturimin që përfundonte në Smolenjsk, ngaqë aeroporti i atjeshëm nuk figuronte në asnjë regjistër aeroportesh. Kontrolle të tjera të rëndësishme kishin të bënin me komercializimin e spitaleve, klinikave, organizimin dhe financimin e transplanteve të organeve, profilaksinë onkologjike, të drejtat e pacientëve në spitale psikiatrike, të drejtat e personave me aftësi të kufizuara, shtëpitë e fëmijëve, adoptimet- që ishin tematika shumë të afërta për qytetarët. auditime të tjera, më komplekse, kishin të bënin me mbrojtjen kundër zjarrit, sigurinë energjetike, privatizimin e shumë sektorëve të ekonomisë kombëtare, supervizionin në ndërtim, ndërtimin e rrugëve dhe autostradave, sigurinë në rrugë, përgatitjen e Europeanit 2012, presidencën e Polonisë në BE, funksionimin e telefonit të emergjencës 112, kultivimin e bimëve gjenetike të modifikuara, vendstrehimet e kafshëve, policia bashkiake, funksionimin e shoqërisë Elewarr, përdorimin e stadiumit kombëtar, përgatitjen fizike në shkolla, obezitetin e fëmijëve, sigurinë në hekurudha, falimentin e agjencive të udhëtimit, akcizën e alkoolit, fotoradarët dhe ekranet akustike buzë rrugëve. Të gjitha këto auditime ishin efëçente dhe u mirëpritën qoftë nga Parlamenti i Republikës së Polonisë, qoftë edhe nga opinioni publik. Pas shumë syresh erdhën edhe ndryshimet në sferën e kontrolluar.

Auditimi i smolenjskut

Një nga kontrollet që zgjoi interesimin e madh të shoqërisë gjatë mandatit të kryetarit të NIK-ut Jacek Jezerski ishte auditimi i “organizimit të udhëtimeve jashtë dhe garantimi i sigurisë personave që ushtronin poste të larta drejtuese në shtet e të cilët përfitonin nga transporti ajror i forcave të Armatosura në vitet 2005-2010”.

Auditimi Suprem konstatonte se udhëtimet e personave më të rëndësishëm në shtet organizoheshin në një mënyrë që nuk garantonte nivelin e duhur të sigurisë. Sepse nuk krijoheshin një sistem unik i procedurave dhe parimeve të procedimit, çka do të minimalizonte rrezikun e situatave që mund të kishin ndikim negativ në sigurinë e personave më të rëndësishëm në Shtet. Mungesa e këtij sistemi vështirësonte bashkëpunimin në organizimin e vizitave, dispozitat ekzistuese ndonjëherë nënvleftësoheshin. Shembulli më tragjik ishte fluturimi i 10 prillit 2010, i cili, në qoftë se do të respektohej me rigorozitet ligji në fuqi në Poloni, katastrofa nuk duhej të ndodhte.

Fluturimet e 7 dhe 10 prillit 2010 nga Varshava për në aeroportin Smoleńsk-Siewernyj u kryen jashtë procedurave. Instruksioni i atëhershëm i organizimit të fluturimeve ajrore me statusin HEAD (deri në qershor 2009 me simbolin “I Rëndësishëm”) lejonte ngritjen dhe uljen me një avion të tillë vetëm në aeroporte funksionale. Aeroporti Smoleńsk-Sierweryn në prill 2010 nuk figuronte në regjistër. Në vende të tjera të ndryshme nga “aeroportet në punë” mund të uleshin vetëm helikopterë.

Nga materialet e grumbulluara nga NIK rezultonte se institucionet që merrnin pjesë në organizimin e vizitave VIP kishin bërë gabime, mungesa e koherencës së procedurave bëri që u gjetën zgjidhje të ndryshme sipas gjykimit të rastit, improvizimit dhe interpretimit të ndryshëm të dispozitave jo precize. Kurse në procedurat në fuqi mungonte përcaktimi i subjektit, që do të kishte kompetenca për të dakordësuar dhe verifikuar detajet teknike të vizitave, organizimit dhe sigurisë së tyre.

Rreziku potencial i kërcënimit të jetës dhe shëndetit i personave që përdornin transportin ajror të forcave të armatosura të Republikës së Polonisë shkaktonin parregullsi që manifestoheshin në Batalionin Special 36 të Transportit Ajror (SPLT), midis të tjerash mungesa për kuadro në batalion- në vitet 2005-2010 nga batalioni ishin larguar 34 pilotë me përvojë, çka përbënte më shumë se 50% të efektivit fluturues- nuk kryheshin trajnime me simulatorë fluturimi, ose kishte një nënvlerësim të fluturimeve VIP në përgjithësi (shkaktuar nga nevoja në rritje për fluturime të këtilla).

Pilotët e batalionit 36 kishin në dispozicion pajisje teknike të degraduara, të cilat nuk garantonin përmbushjen e suksesshme të detyrave. Rezultoi se ishin shtyrë shumë në kohë kolaudimet dhe riparimet e avionëve. Kjo kohë e vonësive ishte 200, 500, 800 madje në disa raste edhe 1500 ditë. Kjo situatë bënte që të reduktohej numri i avionëve dhe helikopterëve në dispozicion. Departamenti përkatës në të vërtetë kishte njoftuar për gjendjen Ministrinë e Mbrojtjes.

As Ministria e Mbrojtjes, as qeveritë e radhës nuk kishin hartuar një koncept unik në organizimin e transportit ajror për personat më të rëndësishëm në Shtet, çka përbënte pikën e referimit për garantimin e nivelit të duhur të sigurisë. Ministrat e radhës dhe komandantët e forcave ajrore e njihnin problemin e mungesës së kuadrove në këtë batalion si dhe gjendjen e pajisjeve, megjithatë nuk ndërmorën hapat e duhur për të ndryshuar gjendjen. Ministria e Mbrojtjes, Sektori i Fluturimeve VIP dhe në përgjithësi Transporti Ajror i Forcave të Armatosura nuk kishin vërejtje për vendimet dhe vlerësimet e NIK-ut

Ndryshimet që buronin nga amendimi i ligjit mbi Auditimin e Lartë kishin gjithashtu të bënin edhe me publikimin e përfundimeve të kontroleve: informacionet mbi rezultatet e auditimit NIK-u mund t'ia jepte opinionit publik edhe para përcjelljes së tyre Parlamentit. Kishte hyrë detyrimi për t'ia dhënë publikut informacionin, natyrisht duke ruajtur sekretin ligjor, por edhe dokumentet e pasauditimit si dhe dokumentet që i përcilleshin Parlamentit. Ndryshimi i kushteve dhe afateve për t'ia përcjellë opinionit publik rezultatet e auditimeve i shërbente forcimit të pozicionit si dhe rritjes së transparencës së veprimeve të organit më Suprem të auditimit të Shtetit, në të njëjtën kohë kjo gjë bënte të mundur realizimin në praktikë të të drejtës kushtetuese për informim publik. Faqja www.nik.gov.pl përmban tërë katalogun mbi funksionimin e Auditimit Suprem dhe rezultatet e auditimeve të tij, të cilat botohen në Buletinin e Informacioneve Publike.

NIK-u i ishte dedikuar jo vetëm zhvillimit të komunikimit me të interesuarit e jashtëm, por edhe zhvillimit të komunikimit të brendshëm. Kjo gjë u bë e mundur falë aktivizimit të portalit modern, multimedial në internet. Sistemi i videokonferencave ua bënte më të lehtë punonjësve të filialive komunikimin me qendrën e NIK-ut, pa qenë nevoja të kishte udhëtime shërbimi të shpeshta e të kushtueshme. Shfrytëzimi i moduleve bashkëkohore informatike, të tilla si videokonferencat, intraneti, para së gjithash Audituesi i Lëvizshëm, do të thotë akses në distancë tek baza e brendshme e të dhënave nga të gjitha vendet e auditimit- po lejonte shfrytëzimin më të mirë të potencialit auditues të NIK-ut. Çdo auditues ishte pajisur me laptop me kartën SIM. – *Ajo që më parë kërkonte shumë orë, madje edhe ditë të tëra, kërkonte kthime në qendër apo filiale, shfletim dokumentesh (për shembull fletoret zyrtare) vetëm e vetëm që të orientoheshim më mirë tek lënda që ishte pikërisht nën auditim, sot mund të realizohet brenda disa minutash-* thoshte kryetari i NIK-ut Jacek Jezerski. U përmirësua sistemi i arkivimit të dokumentacionit në NIK, duke aplikuar sistemin elektronik *e-szafa*, i cili lejonte grumbullimin e të gjithë dokumenteve në mënyrë të sistemuar dhe të shpejtë. Punët zhvillimore për infrastrukturën teleinformatike në NIK sollën futjen në vitin 2013 të sistemit të ri të Administrimit të Dokumentacionit dhe Çështjeve.

Auditimi i parë i jashtëm ndaj NIK-ut

Në vitin 2011, Auditimi Suprem iu nënshtrua për herë të parë auditimit të jashtëm dhe mori vlerësim pozitiv. NIK-u mendonte se një llogaridhënie e tillë ndaj Parlamentit dhe opinionit publik është një dëshmi shtesë se ai është një institucion tërërisht transparent. Duke bërë kujdes për pavarësinë e vet, Auditimi Suprem po kërkonte edhe përcaktim të saktë të kuadrit të auditimit, i cili nuk do të përfshinte aktivitetin auditues. Kjo gjë gjeti mirëkuptimin e deputetëve në Parlament. Pas përfundimit të auditimit të parë të jashtëm

të funksionimit të NIK-ut në vitet 2008-2010, Auditimi Suprem konstatoi se auditimi faktikisht nuk kishte cënuar pavarësinë e tij në aktivitetin auditues. NIK-u pranoi me kënaqësi vlerësimin pozitiv në raportin e audituesit të jashtëm, që veproi me porosi të kryetarit të Parlamentit.

Audituesi në vlerësimin e përgjithshëm shkruante: *“vërejtëm economicitet, efektivitet dhe eficiencë në kryerjen e të gjitha shpenzimeve të fondeve publike dhe në kuadrin thelbësor të kryerjes së prokurimeve publike”*. Audituesi pranonte gjithashtu se raportet buxhetore të NIK-ut për vitet 2008, 2009 dhe 2010 ishin korrekte dhe të besueshme. Disa nga rekomandimet të përfshira në raportin e auditimit u zbatuan nga NIK-u gjatë riorganizimit të institucionit (midis të tjerash u centralizua kryerja e prokurimeve publike).

NIK, duke përfituar nga kompetencat e marra shprehte qëndrimin e vet, në të cilin nuk pajtohej me disa konstatime dhe vlerësime të auditimit të jashtëm. Një pjesë e këtyre vlerësimeve audituesit i kishin mbështetur në një interpretim të gabuar të dispozitave të ligjit- Ligjin e prokurimeve publike dhe urdhëresat ekzekutive në funksion të këtij ligji, kurse një pjesë e konstatimeve të auditimit që kishin të bënin me prokurimet publike u dhanë në bazë të diagnostifikimit të gabuar të gjendjes nga ana e audituesit të jashtëm. NIK-u pranoi që nga ana e tij kishte raste të pakta shmangiesh nga kuadri i prokurimeve publike. Këto shmangie megjithatë nuk kishin ndikim në procedurat e realizuara dhe as në zgjedhjen e ofertës më të leverdisshme. Shmangiet e përmendura nga auditimi nuk kishin dhënë gjithsesi efekte negative financiare. Taksapaguesi nuk humbiste asnjë qindarkë për shkak të këtyre parregullsive të vogla.

Në opinionin përfundimtar, auditimi pohonte se shmangiet nuk ishin të qenësishme si për raportet financiare të NIK-ut, ashtu edhe për shpenzimet e kryera nga NIK-u përmes prokurimeve publike. Të gjitha veprimet e NIK-ut, auditimi i jashtëm i klasifikoi në kuadrin thelbësor të përputhshme, me economicitet dhe eficientë.

Mbikëqyrja partnere (peer review) e NIK-ut

NIK-u po vazhdonte formulën e mbikëqyrjes së jashtme partnere (Peer Review) nga organet më të larta të auditimit nga vende të tjera. *“Mbikëqyrje të tilla sot përbëjnë një standard ndërkombëtar- thoshte Jacek Jezerski-. Për SAI-n e çdo vendi është me rëndësi që dikush nga jashtë të mund të shohë funksionimin e tij. Në rastin tone, auditimin e kanë bërë auditues nga Austria, Holanda, Danimarka dhe Lituania. Audituesit vlerësuan arritjet tona në planifikimin e auditimeve dhe komunikimin me shoqërinë, konstatuan njëkohësisht që duhet të përmirësojmë mënyrën e paraqitjes së përfundimeve të auditimit subjektive të kontrolluara dhe Parlamentit. Dokumentet tona vazhdojnë të mbeten pak transparente dhe shumë të formalizuara. Nga natyra e tyre e komplikuar mund ta bëjnë edhe më të vështirë pritjen, bashkë me të edhe reaksionin e të audituarve apo personave në Shtet, të cilët, në përtypjen e raporteve tona do të mund të merrnin vendime mbi domosdoshmërinë e ndryshimeve- bënte bilancin e mbikëqyrjes nga jashtë kryetari i NIK-ut Jacek Jezerski. Audituesit europianë analizuan midis të tjerash edhe procesin e kontrolleve të cilësisë në NIK. Verifikuan hapësirat që lidheshin me strategjinë, me prioritetet dhe planifikimin e kontrolleve, veprimet audituese, raportimin dhe veprimet e pas-auditimit.*

Shqyrtimi i ankesave dhe kërkesave

Në NIK çdo vit vijnë mijëra ankesa dhe kërkesa për auditim. Autorë të korrespondencës janë si persona fizikë, ashtu edhe përfaqësues të mjediseve punëtore dhe sindikaliste. Nga kjo formë kontakti me NIK-un shpesh kanë përfituar edhe parlamentarë dhe këshilltarë, duke treguar për zonat e ekspozuara për parregullsi. Fillimisht ankesat që mbërrijnë në NIK hidhen me rigorozitet në bazën e të dhënave, më pas shqyrtohen dhe analizohen. Kjo, për arsye se sinjalizimet nga qytetarët përbëjnë një burim të mirë për patologjitë që shfaqen në jetën publike. Këto informata i shërbejnë po ashtu kryerjes së analizave të riskut në procesin e përcaktimit të drejtimeve të veprimtarisë audituese të NIK-ut si dhe ndihmojnë në programimin e auditimeve të mëtejshme. Për të analizuar bazueshmërinë e akuzave të përmendura në ankesa, NIK-u bënte auditime ankimore (tematike) të rastit.

Mënyra e shqyrtimit të ankesave dhe kërkesave normohej në urdhëresën e nxjerrë nga kryetari i NIK-ut me numër 53 të datës 7 korrik 2014, e cila përcaktonte modalitetet e shqyrtimit të ankesave dhe kërkesave. Ankesat dhe kërkesat mund të dërgohen edhe në rrugë elektronike, përmes plotësimit të një formulari që gjendet në faqen elektronike www.nik.gov.pl.

mi ze n kazdej chwili moge
tam na swoje sposoby i
z ul. Stefana 3. Etko i z
zabudowanie domu
nigdzie, poniewaz syn jest upolnowazniony
podpisac dzwerek do domu i kupic
ze swoje i za wykupie Przekazania
zilieznym przechodniem tylko z Barkiem
zostali pismo ze od 17 lipca 2008 r. my
ze zostal mu tylko papierek. W tej um
na czas nie okreslony, a reszta n kaz
zeby nie polapac sie o co chodzi. Ten
cz. Leje musze garku podstanie
alagam Najmiejzsz Izba Kontrol
lezy psychotrycznie
jedno

Publikimi i rezultateve të auditimit

Efektet e performancës së NIK-ut duhet t'i bëhen gjerësisht të njohura edhe shoqërisë, duke respektuar parimin e hapjes për jetën publike. Për këtë arsye, ligji mbi Auditimin Suprem parashikon në nenin 10 detyrimin që kryetari i NIK-ut duhet t'ia përcjellë publikut, duke ruajtur sekretin e mbrojtur me ligj, të dokumenteve për të cilat bëhet fjalë në nenin 7, par. 1 dhe 1a, nenet 8 dhe 9. Ndër këto dokumente janë: analiza e realizimit të buxhetit të shtetit dhe objektivave të politikës monetare, opinionin me objekt absolutoriumin për Këshillin e Ministrave, informacionet mbi rezultatet e kontrolleve të porositura nga Parlamenti ose organet e tij si edhe të kontrolleve të kryera me kërkesë të presidentit të Republikës së Polonisë, kryetarit të Këshillit të Ministrave, analiza e përdorimit të përfundimeve që dëlnin nga kontrollet si dhe raportin vjetor mbi performancën e NIK-ut.

Një rreth i gjerë të adresuarish njihen me vendimet e NIK-ut zakonisht si rezultat i publikimit të informacioneve mbi përfundimet e auditimit të kryer. Këto informacione, të quajtura në gjuhën e shtypit "raportet e NIK-ut" janë të formuluar sipas nenit 64 të ligjit, mbi bazën e dokumenteve të pas-auditimit si dhe të materialeve që përmbajnë prova të grumbulluara në aktet e auditimit. Pastaj u paraqiten organeve më të rëndësishme të Shtetit, në rast nevojë, edhe organeve të pushtetit vendor. Pas përcjelljes tek Parlamenti të informacioneve mbi rezultatet e auditimit nga ana e kryetarit të NIK-ut, këto materiale i serviren opinionit publik, duke respektuar mbrojtjen e sekretit.

Në praktikë, përcjellja opinionit publik të vendimeve dhe konstatimeve të NIK-ut është bërë rregull prej kohësh. Ky detyrim buron veç të tjerash edhe nga dispozitat e ligjit mbi të drejtën e informimit publik. Çdo qytetar ka të drejtë të informohet në vijimësi mbi vendimet dhe konstatimet më të rëndësishme të kryera gjatë auditimit nga ana e organit Suprem të auditimit të shtetit. Element thelbësor i shërbimit të NIK-ut për shoqërinë është publikimi- në përputhje me dispozitat për informimin e opinionit publik- i përfundimeve të pas-auditimit si dhe rezultatet e auditimeve në Buletinin e Informimit Publik (BIP). Kjo bëhet në respekt të ligjit, por edhe në mbrojtje ligjore të sekretit, duke përfshirë edhe mbrojtjen e të dhënave personale.

Informacionet mbi aktivitetin e përditësuar, NIK i jep në faqen e vet të internetit www.nik.gov.pl. Qytetarët kanë mundësi t'i drejtohen NIK-ut me kërkesë për marrje informacioni publik edhe me postë elektronike.

Veprimtaria botimore dhe popullarizuese

Veprimtaria e NIK-ut i shërben jo vetëm Parlamentit të Republikës së Polonisë dhe organeve të tjera shtetërore, por gjithë shoqërisë. Ky shërbim shprehet para së gjithash në përmbushjen sa më të mirë të detyrave audituese dhe informimit të opinionit publik mbi rezultatet e këtyre kontroleve.

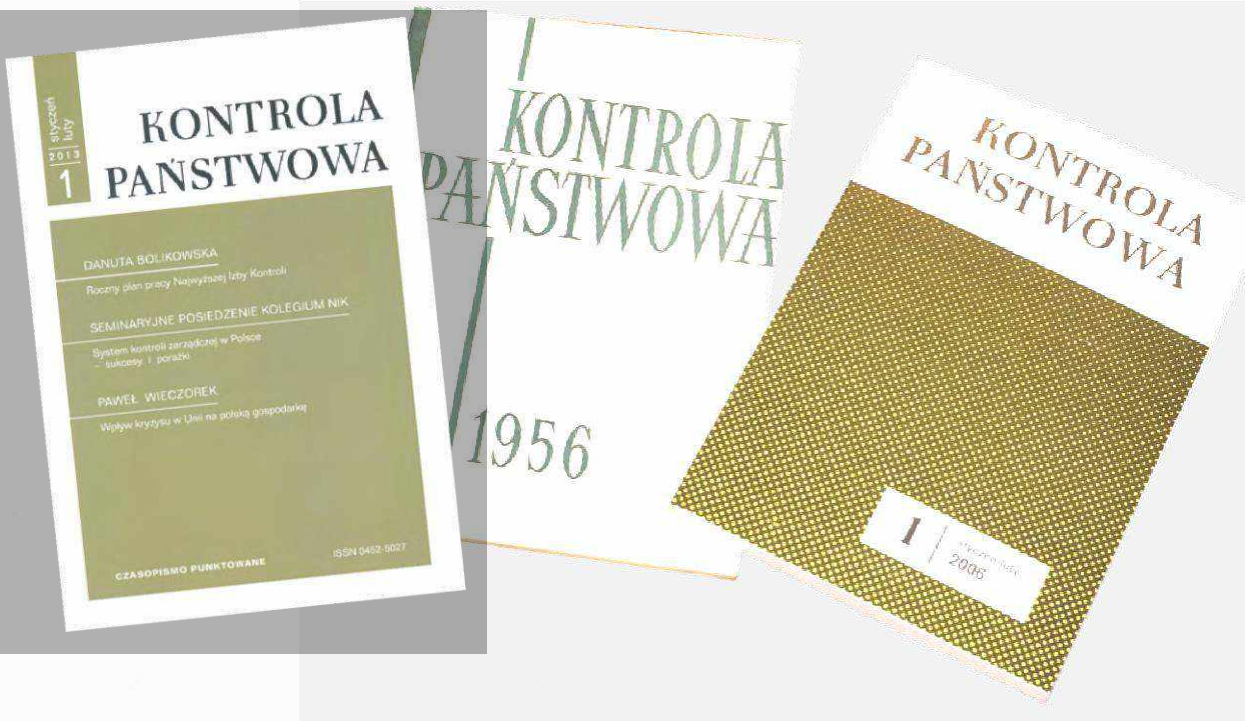
Përveç aktivitetit bazë auditues, NIK-u realizon edhe një rol thelbësor në përhapjen e dijes në kuadër të auditimit të Shtetit. Përmbushjes së këtij qëllimi i shërben edhe aktiviteti i zhvilluar botimor, që konsiston në redaktimin dhe nxjerrjen si të periodikëve kushtuar auditimit, ashtu edhe i botimeve librore.

Nga pikëvështrimi i aktivitetit botimor të NIK-ut, rëndësi të madhe ka botimi prej më shumë se pesëdhjetë vjetësh, saktësisht prej vitit 1956, i të përdymuajshes “Auditimi i Shtetit”. Kjo revistë- që në vetvete lidh prezantimin e çështjeve të praktikës audituese dhe ekonomike me mendimin teorik- i ka siguruar vetes një vend të mirë në raftet e shumë bibliotekave të specializuara, veçanërisht në qendrat akademike të mendimit ekonomik, juridik dhe menaxherial.

Revista është e ndarë në disa pjesë. Në të parën me titull “Auditimi dhe Audit”, botohen trajtesa kushtuar auditimit të Shtetit, shkencës së auditimit ose auditimit menaxherial. Këtu paraqiten rezultate të analizave më interesante ndaj auditimeve. Pjesa “Shteti dhe shoqëria” trajton çështje ligjore, shoqërore dhe ekonomike. Është gjithashtu edhe një pjesë “Bashkëpunimi ndërkombëtar” si dhe rubrika me aktualitete “Nga jeta në NIK”. “Auditimi i Shtetit” boton gjithashtu edhe artikuj që hanë diskutim, polemika dhe intervista.

Përveç numrave të radhës, redaksia e “Auditimi i Shtetit” boton edhe numra specialë të revistës. Shpesh këto lloj botimesh lidhen me seminarët e NIK-ut, ndonjëherë kanë madje edhe karakter të rastit.

Vend të qenësishëm në revistën “Auditimi i Shtetit” zënë çështje që lidhen me bashkëpunimin dhe shkëmbimin e eksperiencës në kontakt me SAI-t e shteteve të ndryshme, por edhe me organizatat europiane dhe ato botërore të kësaj linje.

Në vitin 2011, “Auditimi i Shtetit” ndryshoi faqosjen grafike dhe mënyrën e shpërndarjes së artikujve. Revista tani është e ndarë në dy kolona, përmban gjithmonë shques grafikë, ndërsa ngjyra dominante në kopertinë dhe brendësi është ngjyra e ullirit. Sukses i redaksisë është fakti që “Auditimi i Shtetit” gjendet në treguesin e revistave shkencore të publikuar nga Ministri i Shkencës dhe Arsimit Suprem, me koeficientin 6 pikë për artikullin shkencor. Kjo është një nga pikëzimet më të larta të mundshme për një organ që nuk e ka IF (*impact factor*), i cili është botuar në Journal Citation Report.

Revistë tjetër, botim i NIK-ut është “Pasqyra metodike”. Kjo revistë botohet prej 2006 dhe është një periodik i specializuar që i shërben kryesisht përhapjes së përvojës dhe praktikave të mira nga fusha e metodologjisë së auditimit. I adresohet audituesve të NIK-ut dhe prezanton arritjet më të reja të teknikës në drejtimin e auditimit, informon mbi zgjidhjet novatore të aplikuara në NIK dhe organet e auditimit të shteteve të tjera, por edhe promovon praktikën e mira. Revista ka karakter monografik dhe çdo numër i kushtohet një problematike të përzgjedhur.

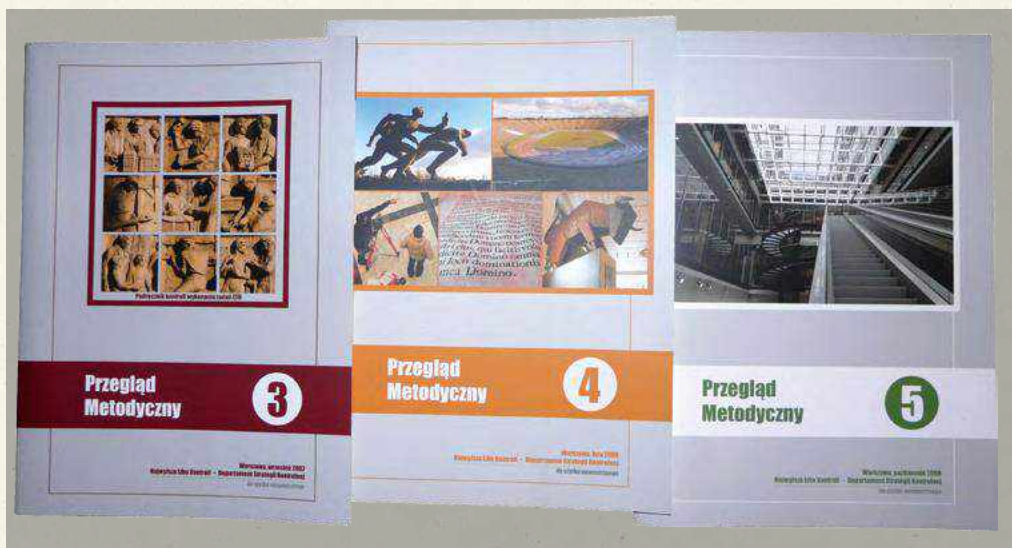
“Pasqyra metodike” boton artikuj që kanë lidhje me metodat dhe teknika të analizave, të aplikuara gjatë procedimit auditues, paraqet çështje që lidhen me probleme procedurale që shfaqen përgjatë auditimit si dhe interpretimin e dispozitave ligjore në kuadër të auditit. Në numrin 3/2007 të “Pasqyra metodike” NIK botoi edhe “Katalogun e auditimit të

përmbushjes së detyrave të ECA-s (Gjykata Europiane e Audituesve)”, me përkthimin e vet.

Auditimi Suprem boton edhe libra, para së gjithash libra specifike nga kuadri i metodologjisë së analizave audituese. Në vitin 2005 është botuar në polonisht-anglisht *Kalendari i afateve* që ka të bëjnë me auditimin në administratën publike, hartuar nga grupi i ngarkuar për unifikimin e terminologjisë që përdoret për auditimin. I bën jehonë praktikave të mira dhe arritjeve edhe të organeve të tjera auditimit të Shtetit. Auditimi Suprem boton edhe punime të huaja nga fusha e auditimit, siç ka qenë për shembull shkrimi i Rolf Elm-Larsen nga Zyra e Auditimit të Shtetit në Danimarkë me titull “*Auditimi i përmbushjes së detyrave*” (Varshavë 2006). Ky shkrim u afron lexuesve polakë problematikën e tri aspekteve të auditimit të përmbushjes së detyrave që janë kursimi, rendimenti dhe eficientia, por edhe çështje bazë nga kuadri i menaxhimit. Më herët, në vitin 2003 është botuar *Metoda e auditimit të përmbushjes së detyrave. Teoria dhe praktika*, me autor kolektiv Zyrën e Auditimit Suprem të Suedisë. Në vitin 2008, NIK-u ka botuar punimin *Pasuria arkivore e Auditimit Suprem 1919-2007, Informator*, që është një ndihmë e madhe shkencore për gjithë ata që përdorin pasuritë arkivore të NIK-ut.

Rol të dorës së parë për popullarizimin e përvojës së NIK-ut luajnë gjithashtu botimet në gjuhë të huaj, të cilat përmbajnë informacione bazë lidhur me NIK dhe veprimtarinë e tij. Si shembull mund të jepen versionet në anglisht të raporteve vjetore të NIK-ut (*Annual Reports*). Raportet e ilustruara mirë u përcillen SAI-ve të vendeve të ndryshme, por edhe organizatave që i grupojnë këto organe, çka u jep atyre mundësinë për njohje të thellë të parimeve të funksionimit të NIK-ut polak.

Në përputhje me parimet e ligjit në fuqi për informim publik, në faqet e internetit të NIK-ut gjendet edhe Buletini i Informacionit Publik.

Në buletin hidhen të dhënat kryesore nga auditime konkrete, duke përfshirë edhe përfundimet dhe dokumentet e pas-auditimit. Atje, si rregull gjenden dokumente bazë nga pikëvështrimi i realizimit nga NIK i detyrave të tij kushtetuese, të tilla si “Analiza e realizimit të buxhetit të shtetit dhe objektivave të politikës monetare” si dhe “Raport mbi performancën e NIK-ut” në vite të veçanta. Me dhënien e informacioneve të tilla në Buletinin e Informacionit Publik respektohen parimet e mbrojtjes së sekretit, shmanget zbardhja e të dhënave që mund të dëmtonin interesat publike dhe private të mbrojtura me ligj.

Informatizimi-ndihmë në procedurën audituese

Pavarësisht zgjidhjeve ligjore funksionale në aspektin e organizimit të NIK-ut, kompetencave të tij, rëndësi thelbësore, nga pikëvështrimi i përmbushjes nga NIK të misionit të vet kushtetues, ka pajisja teknike, çka mundëson grumbullimin dhe përpunimin e shpejtë dhe eficient të të dhënave. Këtyre qëllimeve u shërben informatizimi i avancuar i veprimtarisë së NIK-ut. Veprimet për zhvillimin dhe integrimin e brendshëm të sistemit informatik të NIK-ut i drejton Këshilli për Çështjet e Informatizimit. Këshilli apo Bordi është krijuar në vitin 1998 dhe qysh nga ajo kohë punon pareshtur, duke mbikëqyrur të gjitha projektet e rëndësishme informatike që realizohen në NIK. Bordi funksionon në bazë të urdhëresës së kryetarit të NIK-ut. Në përbërje të vet ka specialistë me përvojë nga fusha e informatikës dhe në krye ka drejtorin e përgjithshëm të NIK-ut Józef Górný. Bordi për çështjet e informatikës është një organ opiniondhënës dhe këshillues i kryetarit të NIK-ut. Në detyrat e tij janë: përcaktimi i drejtimeve dhe objektivave në planet vjetore të investimeve në lëmin e informatizimit të NIK-ut, miratimi i planeve vjetore të investimeve si dhe aprovimi i raporteve në këtë kuadër. Bordi jep opinione për projektet: e dokumenteve strategjike, të lidhura me zhvillimin apo rajonizimin e sistemeve informatike si dhe aplikimit të metodave informatike në veprimtarinë audituese, të dokumenteve që përcaktojnë funksionimin e sistemeve informatike të shfrytëzuara nga NIK-u, dokumenteve metodike që kanë të bëjnë me auditimin e sistemeve informatike si dhe materialeve të tjera të lidhura me aplikimin e teknologjisë IT në veprimtarinë e NIK-ut. Këshilli përcakton Strategjinë e informatizimit të NIK-ut, duke dhënë objektivat, parimet, prioritetet dhe drejtimit e zhvillimit të sistemit informatik të NIK-ut.

Specialistët e NIK-ut kanë përpiluar programe autoriale që i shërbejnë veç të tjerash përzgjedhjes së provave për kontroll (*Ndihmësi i Kontrollorit*) si dhe që mbështesin planifikimin dhe monitorimin e kontrolleve. Procesi i procedurës audituese i servirur me ndihmën e sistemit PILOT. Aplikimi i ri WebPILOT u mundëson audituesve, me ndihmën e kërkuesit së internetit, të kenë akses tek materialet e grumbulluara në bazën PILOT. Regjistrimi Elektronik i Rezultateve Financiare të Kontrolleve (ERFRK) hartuar nga punonjësit e NIK-ut, mbështet aplikimin e metodologjisë së vendimeve që kanë të bëjnë me rezultatet financiare të kontrolleve. Kjo gjë është një instrument mbështetës i procedurës kontrolluese, i koordinimit të kontrolleve si dhe i përpilimit të opinioneve mbi dokumentet e pasauditimit. Regjistri Elektronik i Komisioneve Parlamentare (KOMISS) është aplikim produkt i punonjësve të NIK-ut, i cili i shërben bashkëpunimit me

Parlamentin në kuadrin e pjesëmarrjes së punonjësve të NIK-ut në seancat e komisioneve parlamentare ose të Senatit. Në vitin 2011 aplikimi u zgjerua me modulën e shërbimit të seancave në komisionet e Senatit. Përdoruesi i aplikacionit KOMISS ka akses edhe tek tekstet burimore, për shembull të opinionëve, informacioneve mbi rezultatet e auditimit etj. Specialistët e NIK-ut hartojnë vetë edhe aplikacione që mbështesin procesin e menaxhimit të auditeve. Në vitin 2013 përfundoi zbatimi i sistemit të ri të Administrimit të Dokumenteve dhe Çështjeve (ZdiS). Ky sistem mundëson administrimin kompleks të qarkullimit të dokumenteve- duke nisur nga mbërritja deri në arkivim. NIK-u po punon ndërkaq për zhvillimin e metodikës së auditimit mbështetur informatikisht në tre fusha:

- analizat e bazës së të dhënave të lidhura me fushat e kontrolluara;
- studimin analitik të librave të llogarisë (është një projekt autorial i NIK-ut me emërtimin *FK-skan*);
- përzgjedhjen statistikore ose jostatistikore të çështjeve për kontroll.

NIK-u ka futur edhe një sistem të ri Sistemin e Integruar të Menaxhimit, është modernizuar rrjeti WAN, janë informatizuar arkivi, biblioteka, është përmirësuar funksionimi i faqes së internetit dhe Buletini, është aktivizuar posta përcjellëse elektronike. NIK-u ka dhe një portal intranet si dhe ka aktivizuar aplikacione që mbështesin procesin auditues.

Veprimet që lidhen me informatizimin e NIK-ut kanë sjellë si efekt faktin që *sot çdo auditues disponon kompjuter lëvizës me mundësi akses në internet dhe në rrjetin e brendshëm, por edhe në rrjetin intranet që përmban për shembull bazën e sistemit të informacionit ligjor.*

Zhvillimi i mjeteve informatike ka rëndësi edhe nga pikëpamja e kufizimit të mundësisë së riprodhimit të dokumentacionit në formën e shkruar. Sot pjesa më e madhe e

korespondencës së brendshme në NIK mbahet në formë elektronike. Është me rëndësi të thuhet që Kongresi i VII-të i EUROSAI-t, në Krakov, në qershor 2008, u organizua me formulën *paperless*, do të thotë që të gjithë dokumentacionin pjesëmarrësit e kishin në formë elektronike.

Tendenca e paraqitur për reduktimin e dokumentacionit tradicional me letër në dobi të të dhënave të grumbulluara elektronikisht mbetet në harmoni të plotë me konceptin proekologjik të NIK-ut e të reklamuar fort të “zyrës së gjelbër”.

PLATFORMA E-GOV

Detyrë e re e rëndësishme e NIK-ut në fushën e informatizimit është drejtimi i nëngrupit që zbaton projektin *e-Government* në kuadrin e Grupit të Punës të EUROSAI-t për çështjet IT. Punën me këtë projekt më parë e drejtonte Gjykata e Llogarive e Portugalisë. Në vitin 2011 NIK-u u propozoi partnerëve të vet europianë një instrument autorial për administrimin e njohurive të përfuara nga organet e auditimit të Shtetit. Në projekt marrin pjesë auditues dhe informaticienë nga Estonia, Holanda, Portugalia, Rusia, Sllovakia dhe Zvicra. Pajisja e internetit ka për të lehtësuar hyrjen tek të dhënat e përfuara nga auditimet informatike dhe do ta bëjë më të saktë analizën e tyre.

VI
VEPRIMTARIA E NIK NË
ARENËN NDËRKOMBËTARE

Bashkëpunimi ndërmjet NIK dhe organizatave dhe organet më të larta të kontrollit të vendeve të tjera

AUDITIMI SUPREM është institucion që vepron aktivisht në arenën ndërkombëtare. Bashkëpunon me institucionet supreme të auditimit (SAI) të vendeve të tjera, me institucione ndërkombëtare që grupojnë këto organe si dhe me institucione të auditimit në Europë dhe botë. Bashkëpunimi me SAI-t pasuron dijen e NIK-ut, mes të tjerash në kuadrin e standardeve, praktikave të mira si dhe lejon përhapjen e përvojave dhe arritjeve të NIK-ut në arenën ndërkombëtare. Zhvillimi i bashkëpunimit ndërkombëtar është faktor i qenësishëm që mbështet dhe ngre efekshmërinë e veprimtarisë audituese të NIK-ut, që do të thotë se mundëson përfitim të njohurive dhe arritjeve të organeve të tjera të auditimit Suprem. Pas anëtarësimit të Polonisë në BE (1 maj 2004), NIK-u e rriti aktivitetin ndërkombëtar, duke u angazhuar në bashkëpunim jo vetëm me SAI-t e fqinjëve më të afërt, por edhe me organizata ndërkombëtare që grupojnë këto organe si dhe me institucione të tjera të auditimit në Europë dhe botë (INTOSAI, EUROSAI).

INTOSAI

Organizata Ndërkombëtare e Institucioneve Supreme të Auditimit (INTOSAI) është krijuar në vitin 1953. Numëron 191 anëtarë me të drejta të plota (dhe katër anëtarë të asociuar)- institucione supreme të auditimit nga e gjithë bota, duke përfshirë edhe Auditimin Suprem të Republikës së Polonisë. Kjo është një organizatë autonome, e pavarur dhe apolitike: mbështet procesin e auditimit të sektorit publik si dhe administrimin racional të financave publike.¹³⁴ Në veprimtarinë e vet udhëhiqet nga moto “*Experientia mutua Omnibus prodest* (Nga Eksperienca e përbashkët, përfitojnë të gjithë)”.

Bazën e aktivitetit të INTOSAI-t e përcaktojnë dokumentet e mëposhtme: “Deklarata e Limës për çështjen e parimeve të auditimit të financave publike”, e miratuar në Kongresin IX në Lima në vitin 1977; “Standardet e auditimit”, miratuar në Kongresin XIV në Uashington, 1992, Deklarata e Meksikos e vitit 2007 për Pavarësinë e SAI-ve, si dhe Direktivat europiane në aplikimin e standardeve të auditimit.

¹³⁴ Më gjerë E. Mićkina, INTOSAI- Organizata Ndërkombëtare e Instituteve Supreme të Auditimit, “Auditimi i Shtetit” 2008, nr 2, faqe 5-14

INTOSAI vepron mbi bazën e një statuti, të miratuar në Kongresin XIV në Uashington. Organet e Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit janë:

- kongreset ndërkombëtare (INCOSAI), që zhvillojnë punimet çdo tre vjet;
- bordi që mbledhet një herë në vit;
- grupet rajonale (AFROSAI, ASOSAI, CAROSDAI, OLACEFS, SPASAI dhe EUROSAI);
- komisionet dhe grupet e punës që kanë për detyrë të hartojnë standardet ndërkombëtare të auditimit;
- Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t – organi ekzekutiv i organizatës me seli në Vjenë.

Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë bën pjesë në INTOSAI prej vitit 1959, megjithatë aktiviteti bazë i NIK-ut në këtë forum është zhvilluar vitet e fundit, pas vitit 1990. NIK-u merr pjesë aktive në punimet e INTOSAI-t jo vetëm në kongreset e radhës, por edhe përmes veprimeve të ndërmarra në kuadër të grupeve të mëposhtëme të punës:

- Grupi i punës për çështjet e Privatizimit, Rregullatorëve Ekonomikë dhe Partneritetit Publik-Privat; NIK-u ka organizuar në vitin 1999 në Varshavë një takim kushtuar metodologjisë së auditimit të këtyre fenomeneve në privatizimin e pasurisë publike, siç është koncesionimi dhe rregullimi i tregut;
- Grupi i Punës për Çështjet e Teknologjisë së Informacionit (IT);
- Grupi i Punës për çështjet e Vlerësimit të Efekshmërisë së Programeve Publike;
- Grupi i Punës për Çështjet e Treguesve Kyç Kombëtarë;
- Grupi i Punës për Çështjet e Mjedisit (duke u nisur nga pesha e çështjes edhe në aspektin rajonal, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë ka kërkuar rajonizimin e punimeve të këtij grupi, si rezultat pas vitit 1998 nisën të krijohen në çdo kontinent homologët rajonalë të këtij grupi).

INTOSAI harton standardet ndërkombëtare për institucionet supreme të auditimit (ISSAI-t), metodikën për sfera të ndryshme të auditimit, organizon trajnime, si dhe lehtëson shkëmbimin e informacioneve dhe përvojave mes anëtarëve të vet. NIK merr pjesë aktivisht në punët e organizatës: ka përfaqësuesit e vet në strukturat e INTOSAI-t, në nënkomisionet, grupet e punës si dhe në kongreset. Prej vitit 2010, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë kryeson një nënkomision të INTOSAI-t për çështjet e Standardeve të Auditimit të Brendshëm. Në tetor 2011, kryetari i NIK-ut si përfaqësues i INTOSAI-t hyri në përbërje të Bordit të Standardeve të Auditimit të Brendshëm në organizatën botërore të audituesve të brendshëm.

Në Pekin, më 22-26 tetor 2013 zhvilloi punimet Kongresi XXI i INTOSAI-t, në të cilin morën pjesë drejtuesit e SAI-ve nga më shumë se 150 vende. Ky kongres ishte veçanërisht i rëndësishëm për Auditimin e Lartë të Republikës së Polonisë. Institucioni polak, i përfaqësuar nga kryetari i ri i sapoemëruar Krzysztof Kwiatkowski u pranua për herë të parë në histori në kryesinë e INTOSAI-t, kësaj organizate botërore që grupon institucionet supreme të auditimit të Shtetit. Në këtë funksion, Polonia zëvendësoi Britaninë e Madhe dhe do të drejtojë të gjitha insitucionet supreme europiane të auditimit për gjashtë vite (2013-2019). Auditimi Suprem i Polonisë, duke marrë pjesë në punimet e Kryesisë, do të ketë mundësi të ndajë përvojat e veta si dhe të mbështesë INTOSAI-n në gjetjen e zgjidhjeve që e perfeksionojnë auditimin e Shtetit. NIK, bashkë me SAI-t e SHBA-ve dhe Britanisë së Madhe u bë pjesë e grupit të punës, i cili po merret me përmirësimin e Kodit Etik të INTOSAI-t.

Kongresi XXI i INTOSAI-t u lidh me kremtimet e 60 vjetorit të krijimit të organizatës. Sesionet tematike iu kushtuan Auditimit të Shtetit dhe administrimit të Shtetit, si dhe rolit të SAI-ve në ruajtjen e ekuilibrit afatgjatë të politikës financiare. NIK prezantoi referatet kombëtare në të dyja sesionet tematike. Ai ishte gjithashtu në rolin e moderatorit në diskutimin me temë *Auditimi i Shtetit dhe menaxhimi i Shtetit* më 23 tetor 2013. Përfaqësuesit e NIK-ut morën pjesë aktive edhe në hartimin e dokumentit përfundimtar të Kongresit “Marrëveshjet e Pekinit (*Beijing Accords*)”. Në sesionet e përgjithshme të kongresit u bënë prezantime raportesh nga aktiviteti i strukturave të veçanta të INTOSAI-t. Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë prezantoi një raport nga aktiviteti i Nënkomisionit të INTOSAI-t për Çështjet e Standardeve të Auditimit të Brendshëm, të cilin e kryeson.

Strategjia e INTOSAI-t për vitet 2011-2016 e konsideroi si thelbësore çështjen e promovimit të transparencës, likuiditetit, administrimit të mirë dhe lufën kundër korrupsionit. Gjatë punimeve të Kongresit, auditues publikë hodhën për diskutim si mund të ndihmohej një menaxhim më i mirë i Shtetit dhe në ç’mënyrë mund të shkohet te siguria dhe stabiliteti financiar i çdo vendi. Një nga temat dominuese ishte përgjigjja e Kongresit për ndryshimet që po ndodhin në ekonominë bashkëkohore. Tema e dytë e punimeve të Kongresit kishte të bënte me përpjekjet e përbashkëta të institucioneve të auditimit për të siguruar një zhvillim të ekuilibruar. Sipas mendimit të pjesëmarrësve në Kongres, kujdesi për rritjen ekonomike dhe zhvillimin e teknologjisë duhet të shoqërohet nga një politikë e ndjeshme sociale, një shërbim shendetësor efikas dhe një edukim e shkollim i mirë. Çdonjëra prej këtyre sferave gjendet në fushën e interesit të audituesve publikë.

EUROSAI

Organizata Europiane e Institucioneve Supreme të Auditimit (EUROSAI) është nga grupet rajonale të INTOSAI-t. Ajo grupon SAI-t e 50 shteteve europiane si dhe Gjykatën Europiane të Audituesve. Në aktivitetin e saj, EUROSAI ka në focus ambiente të ndryshme dhe sisteme të ndryshme ligjore, ku militojnë anëtarët e saj, duke përfutur nga përvojat e tyre. Respektohen ndërkaq pavarësia dhe e drejta e çdo SAI për të përcaktuar kuadrin dhe kohën e veprimeve të ndërmarra. Në kuadër të EUROSAI-t janë aktive këto struktura : Kongresi, Kryesia, Sekretariati i Përgjithshëm, grupet e punës, Komiteti i Trajnimeve.

Kongresi i EUROSAI-t mbledh gjithë anëtarët e organizatës. Punimet e Kongresit mbahen çdo tre vjet. Kongreset e radhës të EUROSAI-t japin mundësinë për t'u mbledhur dhe diskutuar tema me interes të përbashkët, që janë të rëndësishme për komunitetin e institucioneve supreme të auditimit në tërësi. Në vitet 1990-2014, kongreset kanë trajtuar temat e mëposhtme.

Kongresi i I-rë i EUROSAI-t (Madrid 1990)

- auditimi i administratës publike;
- propozime për një zhvillim më të mirë dhe më efikas të Organizatës Europiane të Institucioneve Supreme të Auditimit;

Kongresi i II-të i EUROSAI-t (Stokholm, 1993)

- funksioni në ndryshim i Shtetit dhe roli i auditimit, në veçanti në fushën e privatizimeve;
- efektshmëria e SAI-t, në veçanti përzgjedhja e temave të auditimit, raportet me Parlamentin dhe njësinë e kontrolluar si dhe përzgjedhja dhe trajnimi i kuadrove auditues.

Kongresi i III-të i EUROSAI-t (Pragë, 1996)

- auditimi i privatizimeve;
- kontaktet e SAI-ve me Parlamentin, auditimin e brendshëm, sistemin e drejtësisë dhe mjetet e informimit;

Kongresi i IV-të i EUROSAI-t (Paris, 1999)

- pavarësia e institucioneve supreme të auditimit;

Kongresi i V-të i EUROSAI-t (Moskë, 2002)

- SAI-t dhe auditimi i realizimit të buxhetit të Shtetit;

Kongresi i VI-të (Bonn, 2005)

- auditimi i të ardhurave publike;

Kongresi VII EUROSAT (Krakov, 2008)

-ndërtimi i sistemit të administrimit të cilësisë së auditimit në institucionet supreme të auditimit;

-auditimi i programeve sociale në edukim;

-auditimi i programeve sociale për aktivizimin profesional të personave me aftësi të kufizuara.

Kongresi i VIII-të i EUROSAT-t (Lisbonë, 2011)

-sfidat, nevojat dhe përgjegjësia e menaxherëve të sektorit publik dhe roli i institucioneve supreme të auditimit në këtë kuadër;

-auditimi i rregullatorëve të pavarur ekonomikë;

-miratimi i “Planit Strategjik të EUROSAT-t për vitet 2011-2017”

Kongresi i IX-të i EUROSAT-t (Hagë, 2014)

-inovacionet.

Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë u bë pjesë e EUROSAT-t në vitin 2005. Ngjarje e shënuar për NIK-un në Kongresin e VII-të ishte marrja e drejtimit të kryesisë së EUROSAT-t deri në kongresin e radhës. Më parë drejtimin e kishte Gjykata Federale e Auditimit e Gjermanisë. Marrja e këtij funksioni nga Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë lidhej me intensifikimin e aktivitetit të tij në arenën ndërkombëtare në strukturat e EUROSAT-t dhe me promovimin e zgjidhjeve autentike audituese. Një nga sfidat më të rëndësishme për Auditimin Suprem të Polonisë ishte drejtimi i një grupi të sapoformuar, i cili kishte për të hartuar strategjinë e zhvillimit të EUROSAT-t.

NIK ka pasur presidencën e EUROSAT-t në vitet 2008-2011. Periudha trevjeçare e presidencës ndërtoi një pozicion të fortë të NIK-ut polak në këtë forum ndërkombëtar. Kongresi i VII-të i EUROSAT-t në Krakov, të cilin e organizoi NIK, u prit mjaft mirë nga partnerët ndërkombëtarë. Në periudhën e presidencës trevjeçare, Auditimi Suprem i Polonisë përpunoi për EUROSAT-n planin strategjik për gjashtë vitet në vijim, u angazhua në veprime në dobi të forcimit të pavarësisë së organeve të auditimit dhe peshës në përcjelljen publikut të përfundimeve të auditimit. Në Varshavë, NIK organizoi seminarin që kishte për temë *raportet me shoqërinë, ndërtuar me ndihmën e mediave*. Më 30 maj 2011, gjatë kongresit EUROSAT në Lizbonë, NIK-u ia pasoi presidencën Gjykatës Audituese të Portugalisë.

Në maj 2013, në Bruksel u zhvillua mbledhja e 40 e Kryesisë së EUROSAT-t. U diskutua për bashkëpunimin e EUROSAT-t me INTOSAI-n dhe grupet e tij rajonale, por edhe me partnerë jashtë tij. Pikë thelbësore e punimeve ishte shqyrtimi i avancimit të realizimit të planit strategjik të EUROSAT-t për periudhën 2011-2017. Ky plan lindi me iniciativën e NIK-ut të demonstruar në Kongresin e VII-të në Krakov në vitin 2008. NIK-u drejtoi grupin përgjegjës për hartimin e planit. Aktualisht, Auditimi Suprem polak merr pjesë në punimet e katër grupeve përgjegjëse për realizimin e këtij plani; në grupin e realizimit të pikës së tretë të planit strategjik "*Përbapja e njohurive*" si dhe në grupin për çështjen e realizimit të pikës së katërt të planit strategjik "*Menaxhimi dhe komunikimi*".

NIK merr pjesë edhe në punimet e Grupit të Punës për çështjet e Mjedisit, në Grupin e Çështjeve të Teknologjisë Informatike si dhe në grupin e punës për çështjen e auditimit të përdorimit të fondeve në rastin e fatkeqësive natyrore. Veç kësaj, në tetor 2013 NIK iu bashkua grupit të punës për çështjet e auditimit të etikës.

Grupi i Punës për Çështjet e Mjedisit (WGEA) përgjigjet për realizimin e bashkëpunimit në plan ndërkombëtar dhe kombëtar të auditimit në administrimin e burimeve natyrore dhe mbrojtjes së mjedisit. Detyrë parësore në grupin e punës për çështjet e teknologjisë informatike –ITWG është përgatitja e pajisjeve që shfrytëzohen në punën e përditshme të SAI-t. Në kuadër të këtij grupi, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë drejton një nëngrup për çështjet e auditimit të administratës elektronike (*e-Government*)- një nga tre nëngrupet e ITWG. Një delegacion i Auditimit Suprem merr pjesë në takimin e përvitshëm të ITWG, i cili së fundmi u mbajt në Paris, në shkurt 2013. Në qershor 2014, në Kongresin e EUROSAT-t në Hagë, NIK mori drejtimin e grupit- funksionin e kryetarit të këtij grupi e ushtron kryetari i Auditimit Suprem Krzysztof Kwiatkowski.

Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë është gjithashtu anëtar i grupit për çështjet e auditimit të përdorimit të fondeve në ndihmë të pasojave nga katastrofat natyrore. Në shtator 2013, në Luksemburg u mbajt një takim pune i grupit për çështjet e etikës, duke e lidhur këtë edhe me organizimin e një seminari kushtuar auditimit të çështjeve të etikës. Ky grup u ngrit në vitin 2011. Qëllimi i tij kryesor është promovimi i standardeve etike si në SAI-t, ashtu edhe në organizatat e tjera publike. Grupi merret me bashkëpunimin me grupin për çështjet e rishikimit të Kodit të etikës së INTOSAI-t (standardit ISSAI 30), por edhe me komisionin për çështje të etikës, drejtësisë dhe transparencës në sektorin publik të Organizatës së Institucioneve Supreme të Auditimit në Amerikën Latine dhe Karaibe (OLACEFS).

Përfaqësuesit e NIK marrin pjesë në takimet e punës që lidhen me realizimin e planit strategjik të EUROSAT-t. Ky plan parashikon promovimin e standardeve ndërkombëtare

të auditimit (ISSAI-ve) dhe mbështetjen në vënien e tyre në jetë. Në dhjetor 2013, në Bonn u zhvillua një seminar që kishte në fokus forcimin e auditimit në përmbushjen e detyrave përmes zbatimit të standardeve ISSAI 300 si dhe ISSAI seria 3000. Në këtë seminar morën pjesë përfaqësues të Auditimit Suprem të Polonisë, të cilët janë të angazhuar në punimet që lidhen me formulimin e standardeve të auditimit dhe zbatimin e tyre në praktikë në procesin e auditimit.

Në prill 2013, përfaqësuesit e NIK-ut morën pjesë në konferencën e organizuar nga EUROSAT dhe ARABOSAT (Organizata Arabe e Institucioneve Supreme të Auditimit) në Baku. Kjo ngjarje i kushtojë sfidave para të cilave gjenden SAT-t në kushtet e sotme ekonomiko-shoqërore. Nënkryetari i NIK-ut Wojciech Kutyla mbajti një fjalim kushtuar sfidave që qëndrojnë para NIK-ut, përvojave të NIK-ut në procesin e transformimit të brendshëm, si edhe rëndësisë që ka pavarësia e SAT-ve.

KONGRESI I VII-të I EUROSAT-NË KRAKOV

Ngjarja më e rëndësishme në historinë e bashkëpunimit të Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë ka qenë Kongresi VII i EUROSAT-t në Krakov, më 2-5 qershor 2008. Në punimet e tij, në ambientet e Auditorit Maximum të Universitetit Jagiellonian, erdhën më shumë se 200 delegatë nga 57 vende dhe organizata që grupojnë institucionet supreme të auditimit në botë. Në ceremoninë e hapjes së punimeve të Kongresit, i ftuar nderi ishte presidenti i Republikës së Polonisë Leh Kaçinjski, i cili prezantoi referatin inaugurues. Në të, midis të tjerash theksoi rolin e rëndësishëm që luajnë SAT-t, si dhe u bëri të njohur të pranishmëve përvojën e tij kur ishte në krye të NIK-ut. Në Kongres ishin të pranishëm edhe ish kryetarët e NIK-ut Janusz Wojciechowski dhe Mirosław Sekula. Ngjarja ishte e paprecedentë edhe për arsyen se ishin bërë bashkë katër kryetarët e NIK-ut, të cilët me veprimet e tyre kishin forcuar ndjeshëm rolin dhe pozicionin e NIK-ut në arenën ndërkombëtare.

Kongresi i zhvilloi punimet në sesione pune mbi tri tema kryesore. Sesioni i parë i kushtohej "Ndërtimit të sistemit të menaxhimit të cilësisë së auditimit në *Auditimin e Lartë të Shtetit*", i lidhur drejtpërdrejt me sfidën e këtij organi për përmbushjen e standardeve të larta të auditimit dhe raporteve të tij. Në sesionin e dytë u debatua mbi temën "*Auditi i programeve shoqërore të edukimit*", kurse i treti ishte orientuar tek "*Auditimi i programeve sociale për aktivizimin profesional të personave me aftësi të kufizuara*". Temat dy dhe tre kishin të bënin

posaçërisht me fushat e politikës sociale, ku SAI-t mund dhe duhet të kenë ndikimin e tyre.

Në mbyllje të punimeve të Kongresit VII të EUROSAT u miratua një dokument me titull “Përfundimet dhe rekomandimet e Kongresit në Krakov”, i cili bënte bilancin e të gjitha sesioneve tematike dhe përcaktonte drejtësit e veprimeve për tri vitet e ardhshme. Mes tyre gjendeshin edhe kërkesat për promovimin e udhëheqjes në organet e larta të auditit, përcaktimit të kompetencave të saj në mision, vizion, strategji dhe planet operacionale, si edhe të analizimit të treguesve dhe plotësimit të detyrave. Kongresi rekomandoi përmirësimin e sistemeve të brendshme të menaxhimit të cilësisë së auditimit si dhe shfrytëzimin e sistemit kompleks të administrimit të cilësisë, orientuar drejt studimit të funksioneve dhe proceseve organizative. U rekomandua gjithashtu mbështetja e trajnimit të punonjësve si dhe përmirësimi i komunikimit të brendshëm përmes shrytëzimit efikas të mjeteve të komunikimit. Çështje thelbësore për SAI-t do të ishte përmirësimi dhe forcimi i marrëdhënieve me Parlamentin, mediat, qytetarët dhe subjektet e kontrolluara. Kongresi mbështeti idenë e hartimit të një guide të praktikave të mira në lëmin e cilësisë së auditimit.

Gjatë Kongresit NIK-u ia dorëzoi Norvegjisë drejtimin e Grupit të Punës së EUROSAT për çështjet e Auditimit të Mjedisit, ku NIK-u ishte koordinator qysh nga ngritja e tij nëntë vjet më herët. U krijua edhe një Grup Pune për çështjet e Auditimit të Fondeve për Katastrofat Natyrore nën drejtimin e SAI-t të Ukrainës. Kongresi VII i EUROSAT në Krakov ishte njëkohësisht edhe një rast i përsosur për të zhvilluar marrëdhëniet bilaterale-u nënshkruan marrëveshje për auditime të përbashkëta, si edhe për raporte mbi auditime të mbyllura.

Kryetari i NIK-ut dhe Kryetari i Zyrës së Auditimit Suprem të Sllovakisë si dhe Kryetari i Dhomës së Auditimit të Ukrainës nënshkruan dokumentin “Informacion i përbashkët mbi rezultatet e auditimit transkufitar të zhvendosjes së mbetjeve midis Republikës së Sllovakisë, Republikës së Ukrainës dhe Republikës së Polonisë për periudhën 2004- deri në gjysmën e parë të vitit 2007, sipas dispozitave të konventës së Bazelit”.

Kryetari i Auditimit Suprem të Polonisë dhe Kryetari i Komitetit të Auditimit të Shtetit të Biellorusisë, si dhe Kryetari i Dhomës së Auditimit të Ukrainës nënshkruan “Informacionin e përbashkët mbi rezultatet e auditimit paralel. Mbrojtja nga ndotjet e ujërave të pellgut të lumit Bug”.

Veç kësaj, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë lidhi kontratë bashkëpunimi me Gjykatën e Auditimit të Republikës së Moldavisë. Ngjarje e rëndësishme për bashkëpunimin e ardhshëm të NIK-ut me Dhomën e auditimit të Ukrainës ishte nënshkrimi i Marrëveshjes së Mirëkuptimit për realizimin e auditimit paralel të gjendjes së përgatitjeve të Ukrainës dhe Polonisë për Kampionatin Europian të Futbollit Euro 2012.

U nënshkrua gjithashtu edhe raporti mbi përfundimet ndërkombëtare të auditimit të Fondeve të Katastrofës në Çernobil, në realizimin e të cilit kishin marrë pjesë nëntë SAI: Dhoma e Auditimit të Ukrainës, si koordinatore e auditimit, pastaj me radhë Auditimi Suprem i Polonisë, Gjykata Europiane e Audituesve, SAI-t e Shteteve të Bashkuara, Konfederatës Zvicerane, Federatës Ruse dhe Republikës së Sllovakisë.

Komiteti i Kontaktit të Kryetarëve të SAI-ve të Shteteve Anëtare të BE-së dhe Gjykatës Europiane të Audituesve

Komiteti i Kontaktit (KK) është asambleja e kryetarëve të institucioneve supreme të auditimit të vendeve anëtare të BE-së, si dhe Gjykatës Europiane të Audituesve (ECA). Kjo është një trupë autonome, e pavarur dhe apolitike. Detyrë e Komitetit është shkëmbimi i njohurive dhe përvojave në fushën e auditimit të fondeve të BE-së si dhe çështjeve të tjera që lidhen me BE-në. Komiteti i Kontaktit siguron mbështetje reciproke si dhe inicion dhe koordinon veprime të përbashkëta të SAI-ve, të ndërmarra brenda kuadrit të BE-së. Kryetarët e SAI-ve dhe ECA-s takohen një herë në vit. Kryetari i Auditimit Suprem të Polonisë ka pasur funksionin e kryetarit të Komitetit të Kontaktit në vitin 2006. Atë vit, në dhjetor Auditimi Suprem i Polonisë ishte organizator i takimit të përvitshëm në Varshavë. Deri në dhjetor 2014 kryetar i Komitetit të Kontaktit ka qenë kryetari i Gjykatës Europiane të Audituesve Vitor da Silva Caldeira.

Gjykata Europiane e Audituesve

ECA është një nga pesë institucionet e BE-së, detyrë e të cilit është auditi i bilanceve dhe realizimit të buxhetit të Bashkimit European. Auditimi Suprem i Polonisë bashkëpunon me ECA-n prej fillimit të viteve '90 të shek. XX- atëkohë bënte auditime që lidheshin me mjetet financiare të BE-së si dhe auditime të fondeve PHARE të destinuara për bashkëpunimin ndërkufitar. Auditimi Suprem i Polonisë ka ndërvepruar me ECA-n edhe në kuadër të auditimeve që ky organ ka kryer në Poloni. Bashkëpunimi konsiston në kombinimin e planeve periodike të punës, pjesëmarrjen e audituesve të NIK-ut në cilësinë e vëzhguesit (të ashtuquajturit asistentë) në auditimet e ECA-s në Poloni, dhënien e ndihmës zyrtarëve të ECA-s në kontaktet me subjektet vendore të parashikuara për kontroll, sigurimin e të dhënave dhe dokumenteve të domosdoshme për realizimin e auditimeve, analizën dhe koordinimin e përcjelljes së direktivave paraprake të ECA-s pas përfundimit të çdo misioni auditimues, kurse në raste të domosdoshme edhe prezantimin e vërejtjeve dhe rezervave sa i takon vendimeve apo konsideratave dërguar subjekteve

vendase. Për ilustrim, Gjykata Europiane ka kryer në Poloni 29 auditime në vitin 2012, ndërsa një vit më vonë 30.

ECA organizon edhe trajnime për audituesit polakë në fushën e auditimit të përmbushjes së detyrave. Anëtar i ECA-s që përfaqëson Poloninë është Augustyn Kubik, i cili ka zëvendësuar Jacek Uczkiewicz. Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë ka metodologjinë e vet të këtij lloji auditimi, të cilën e aplikon prej vitesh. Ajo dallon nga qasja e Gjykatës. Gjatë trajnimit triditor në dhjetor 2013, audituesit europianë po i njihnin audituesit polakë me metodat e tyre. *“Le të bëhen për ju inspiruese. E vlen që qoftë edhe një pjesë të tyre ta adaptojmë në punën në NIK”* na bindte Augustyn Kubik, anëtar i ECA-s. *“Duam të ecim vendosmërisht në këtë drejtim. Kjo është e ardhmja e auditimit publik në vendin tonë”* deklaronte kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski. Dhe shtonte se në bindjen e tij, qytetarët presin nga NIK-u veprime pikërisht të këtij karakteri.

NIK-u mban raporte partneriteti me ECA-n. Kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski në mars 2014 vizitoi ECA-n dhe u takua me Kryetarin Vitore da Silva Caldeira. Në përfundim të vizitës, kryetarët e të dy institucioneve vendosën që NIK-u do të bashkëpunojë më nga afër me ECA-n, sidomos në fushën e metodologjisë së auditimit të përmbushjes së detyrave. NIK-u dhe ECA planifikojnë të bashkëpunojnë edhe në hartimin e një guide të re të audituesit të NIK-ut. Gjatë takimit në Luksemburg, kryetarët e dy institucioneve biseduan edhe për zgjerimin e bashkëpunimit të deritanishëm si dhe për ndihmën trajnuese dhënë Dhomës së Auditimit të Ukrainës. Sipas kryetarit Kwiatkowski, të gjitha SAI-t e shteteve të BE-së duhet t'i bashkohen këtij projekti. NIK-u mbetet shumë i interesuar për zgjerimin e bashkëpunimit me ECA-n pikërisht në këtë lëmë.

Komisioni Ndërkombëtar i Audituesve të Organizatës së Paktit të Atlantikut të Veriut

Ky komision është ngritur për të audituar financat e organeve të NATO-s si dhe të përdorimit të fondeve të Programit të Investimeve të Mbrojtjes të NATO-s, si dhe të fondeve të bashkëfinancimit nga vendet anëtare të Aleancës. IBAN-i kryen gjithashtu kontrolle të përmbushjes së detyrave përmes njësive organizative të NATO-s.

Kontaktet me Komisionin Ndërkombëtar të Audituesve të NATO-s, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë i vendosi para hyrjes së Polonisë në Organizatën e Paktit të Atlantikut të Veriut. Në bazë të tyre, audituesit polakë mund të merrnin pjesë në trajnime të organizuara nga Komisioni, trajnime që vijuan edhe pas anëtarësimit të Polonisë në Aleancë. Kontaktet mbahen jo vetëm me Komisionin, por edhe me organet më të larta të auditimit të vendeve anëtare të NATO-s, veçanërisht sa i përket hartimit të raporteve vjetore të Komisionit nga auditimi i fondeve si dhe nga auditimi i përmbushjes së detyrave nga njësitë organizative të Paktit të Atlantikut të Veriut.

Programi i bashkëpunimit të binjakëzimit

Në vitin 2003, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë realizoi një bashkëpunim binjakëzimi (*twinning light*) me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Britanisë së Madhe. Audituesit britanikë trajnuan kolegët polakë në kuadrin e metodologjisë së auditimit të financave publike, përdorimit të fondeve të BE-së si dhe në kuadrin e metodologjisë së auditimeve të përmbushjes së detyrave. Në program morën pjesë gjithsej 500 punonjës të NIK-ut.

Kontaktet bilaterale të NIK-ut me institucionet supreme të auditimit të vendeve të tjera

Bashkëpunimi i NIK-ut polak me SAI-t e vendeve të tjera mbështetet tek shkëmbimi i përvojës, trajnimet dhe kryerjen e auditimeve të përbashkëta dhe paralele. Ndër projektet e përbashkëta më interesante vitet e fundit ka qenë auditimi i funksionimit të pikave të kalimit kufitar Poloni-Ukrainë pas anëtarësimit të Polonisë në BE, auditimi i gjendjes së sigurisë kundër përmytjeve në rajonin e Karpateve dhe Biellorusi, auditimi i ndikimit të aktivitetit ekonomik në gjendjen e mjedisit në Rezervatin Białowieża si dhe auditimi i mbrojtjes nga ndotjet të ujërave të basenit të lumit Bug.

Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë mban kontakte të vazhdueshme pune pothuaj me të gjitha organet e larta të auditimit në Europë, në veçanti me SAI-t e shteteve të Europës Qendrore dhe Lindore, si për shembull me Lituani, Shqipëri, Çeki, Sllovaki, Ukrainë dhe Rusi. Bashkëpunon gjithashtu me organet e Auditimit Suprem të Indisë dhe Indonezisë. Institucionet ndajnë përvojat e tyre, organizojnë trajnime si dhe ndërmarrin auditime të përbashkëta. Në vitin 2013, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë ka vendosur kontakte me organet më të larta të auditimit të Koresë së Jugut dhe Palestinës.

Bashkëpunimi me Ukrainën

Në kuadër të bashkëpunimit bilateral, kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatowski i propozoi Dhomës së Auditimit të Ukrainës mbështetje në projektet trajnuese dhe ndërkombëtare. Audituesit ukrainas patën me këtë rast mundësinë të kryejnë trajnime në Qendrën e Trajnimeve në Golawice në lëmin e përgatitjes së procedurave që lejojnë përshtatjen e administratës së vendit kandidat për BE. Këto propozime u përcollën gjatë takimit me Roman Maguta, kryetarin e Dhomës së Auditimit të Ukrainës në mars 2014. Për mbështetjen e palës ukrainase kryetari i NIK-ut njoftoi edhe ambasadorin e Ukrainës në Poloni Markijan Malskyj.- *Sot ka ardhur koha për solidaritet real me Ukrainën- thoshte Krzysztof Kwiatkowski- Dëshirojmë të ndihmojmë konkretisht partnerët tanë ukrainas në integrimin e tyre në BE- shtonte.- Oferta jonë prezantuar palës ukrainase ka të bëjë me trajnimin, të cilin synojmë ta realizojmë jo vetëm në Ukrainë, por edhe në qendrën tonë të trajnimeve në Golawice. Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë do të përgatisë trajnime në kuadër të funksionimit të auditimit të Shtetit, i cili është në gjendje të verifikojë nëse paratë publike shpenzohen me efektivitet dhe në përputhje me ligjin. Segment tjetër do të jenë trajnimet në kuadër të metodave antikorruptive dhe metodologjisë së auditimeve që zbulojnë korrupsionin- shpjegonte kryetari i Auditimit Suprem të Polonisë. Trajnimet për audituesit ukrainas, para së gjithash kanë për të ndihmuar në përshtatjen e administratës ukrainase me standardet e BE-së. Trajnimet do t'u adresohen ekspertëve kyç ukrainas dhe do të jenë të përkthyer në gjuhën ukrainase.*

Në maj 2014, në Varshavë kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski dhe shefi i Dhomës së Auditimit të Ukrainës Roman Maguta nënshkruan marrëveshjen për bashkëpunim midis Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë dhe Dhomës së Auditimit të Ukrainës. Marrëveshja, përveç trajnimeve parashikonte: ndarjen e përvojës, në kuadër të

metodologjisë së auditimit, analizat e përbashkëta, konferenca, seminare dhe takime pune, auditime paralele, shkëmbim informacioni lidhur me rregullativët kombëtarë, shkëmbim informacioni të përgjithshëm dhe aplikim metodologjik të auditimit të financave publike plus aplikim të standardeve ndërkombëtare në auditimin e sektorit publik.

Kryetari i NIK-ut shprehu gatishmërinë për të ndihmuar në organizimin e punës së grupit të EUROSAT-t, të cilin e drejtonte prej vitit 2008 Dhoma ukrainase e Auditimit. Objekt i veprimtarisë së saj ishte përpunimi i standardeve të auditimit në lëmin e eliminimit të pasojave të katastrofave dhe fatkeqësive natyrore. Kryetari Krzysztof Kwiatkowski propozoi ndihmën e audituesve polakë, të cilët prej vitesh janë ekspertë të shquar në këtë lëmë, veçanërisht në fushën e auditimit të pasojave të përmbytjeve, aksidenteve në miniera, hekurudha dhe ndërtim.

Grupi i punës për çështjet e auditimit të përdorimit të fondeve për katastrofat dhe fatkeqësitë natyrore u takua në mesin e majit 2014 në Varshavë. Takimi i audituesve nga 12 vende fillimisht kishte për t'u mbajtur në prill në Lvov, mirëpo zhvillimi i ngjarjeve në Ukrainë bëri që NIK-u, në kuadër të ndihmës së deklaruar më herët nga kryetari Krzysztof Kwiatkowski, e ftoi grupin në Varshavë. Bashkë-organizatorë të këtij takimi ishin audituesit e Ukrainës.

AUDITIMI I ORGANIZATAVE NDËRKOMBËTARE

Auditimin e jashtëm në shumicën e organizatave ndërkombëtare e kryejnë organet e auditimit Suprem të vendeve anëtare. Në vitin 2012, NIK-ut iu besua mandati i auditimit të jashtëm të Organizatës Europiane të Kërkimeve Bërthamore CERN për vitet 2013-2015. Vendimi u mor më 21 qershor, pas votimit të 20 shteteve anëtare. Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë mundi në këtë garë SAI-t e Norvegjisë, Zvicrës dhe Spanjës.

AUDITIMI SUPREM I REPUBLIKËS SË POLONISË AUDITUES I CERN-it

Organizata Europiane e Kërkimeve Bërthamore (CERN) është një nga qendrat më të rëndësishme shkencore në botë. Merret me studimin e thërmmijave më të vogla të materies. Në eksperimentet e kryera, përdor midis të tjerash akseleratorin më të madh dhe më modern –Bombarduesin e Madh të Hadronëve (LHC). Selia e CERN gjendet në periferi të Gjenevës. Organizata u ngrit në vitin 1954. Aktualisht grupon 20 shtete, buxheti vjetor i kalon një miliard franka zvicerane- kontributin e vet vjetor e paguan çdo vit edhe Polonia. Në kompleksin kërkimor të CERN janë të punësuar më shumë se 8 mijë shkencëtarë, inxhinierë dhe teknikë nga 80 vende. Kryetare e Bordit të CERN nga 1 janari 2013 është prof. Agnieszka Zalewska.

Polonia është bërë anëtare me të drejta të plota në CERN në vitin 1991. Në vitin 2012, Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë u përzgjedh si auditues i jashtëm i CERN-it. NIK-u e ka kryer këtë funksion për periudhën 2013-2015 me mundësinë e shtyrjes edhe për dy vjet të tjera. Suksesi i NIK-ut është rezultat i bashkëpunimit të disa intuticioneve polake. Në përpjekjet e tij NIK-u pati përkrahjen efikase të Ministrisë së Punëve të Jashtme, Agjencisë Kombëtare të Atomistikës si dhe anëtarëve polakë në bordin e CERN. Auditimi Suprem i Polonisë, si auditues i jashtëm i CERN-it përgjigjej për hulumtimin dhe dhënien e opinionit mbi planet vjetore financiare të CERN-it dhe Fondit të tij të Pensioneve sipas Standardeve Ndërkombëtare të auditimit të SAI-ve. Grupin e audituesve

polakë që realizojnë auditimin e CERN-it e kryeson këshilltari i kryetarit të NIK-ut Wiesław Kurzyca (në foto- në qendër).

Në maj 2014, në Varshavë u mbajt një takim që bënte bilancin e vitit të parë të auditimit. Përfaqësuesit e NIK-ut i prezantuan projektraportin personave përgjegjës për raportet financiare të CERN-it. Takimin e çeli kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski, i cili midis të tjerash theksoi angazhimin e Auditimit Suprem në këtë projekt. – *Auditimi e CERN-it e trajtojmë në mënyrë të veçantë. Polonia është anëtare e kësaj organizate, andaj ndjehemi bashkëpërgjegjës për cilësinë e menaxhimit të kësaj qendre*- tha Kwiatkowski. Auditimi Suprem i Polonisë kishte për detyrë të hetonte përputhshmërinë e raporteve financiare të CERN-it si dhe Fondit të Pensioneve. NIK-u dëshiron gjithashtu të ndihmojë në përmirësimin e procesit të administrimit. Auditimi po realizohet sipas standardeve ndërkombëtare. Ekipin e audituesve e monitoron një komitet i drejtuar nga nënkryetari i NIK-ut Jacek Uczkiewicz.

Auditimi Suprem i Polonisë ka paraqitur ofertën e vet në garën për përzgjedhjen e auditimit të jashtëm të Këshillit të Europës. Në dhjetor 2013, Komiteti i Ministrave të kësaj organizate mori vendim për t'ia besuar këtë funksion Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë. E vlen të theksohet se përzgjedhja u bë me votim të fshehtë, ku oferta e NIK-ut polak mori shumicën dërrmuese të votave. Përzgjedhja e NIK-ut si auditues i jashtëm i organizatës ndërkombëtare të radhës mund të sjellë rritjen e prestigjit dhe njohjen ndërkombëtare të institucionit. Për periudhën 2014-2018, audituesit e NIK-ut polak do të kontrollojnë rregullsinë e raporteve financiare të Këshillit të Europës. Për të siguruar një ecuri korrekte të zhvillimit të këtij auditimi, kryetari i Auditimit Suprem Krzysztof Kwiatkowski me urdhëresën nr 42\2014 ka ngritur grupin e punës për çështjet e Auditimit të Jashtëm të Këshillit të Europës. Në përbërje të grupit janë audituesit me përvojë si dhe komiteti drejtues me nënkryetarin Wojciech Kutyla në krye, detyrë e të cilit do të jetë ushtrimi i mbikëqyrjes së realizimit të duhur të këtij auditimi.

Efektet më të rëndësishme të veprimtarisë ndërkombëtare të auditimit suprem

- Auditimi Suprem ka qenë organizator i Kongresit VII të EUROSAI-t, Krakov 2008;
- Presidenca në kryesinë e EUROSAI-t në vitet 2008-2011;
- Pjesëmarrje aktive e Auditimit Suprem në pranimin nga Asambleja e Përgjithshme e OKB-së së Rezolutës nr A\66\209, në dhjetor 2011 që bënte thirrje për forcimin e pavarësisë së SAI-ve;
- Përgatitja nën drejtimin e Auditimit Suprem, për herë të parë në historinë e EUROSAI-t të planit strategjik për vitet 2011-2017;
- Anëtarësimi në Kryesinë e EUROSAI për vitet 2005-2014;
- Pjesëmarrje aktive në grupin e punës EUROSAI për çështjet e IT-së, midis të tjerash drejtimi i projektit e-Government (e-Administracja), marrje e drejtimit të këtij grupi pune (nga Zvicra) në qershor 2014;
- Pranimi i kryetarit të NIK-ut në Bordin e Standardeve të Institutit Ndërkombëtar të Audituesve të Brendshëm (IIA);
- Marrja e auditimit të jashtëm të CERN-it për vitet 2013-2016- për herë të parë në historinë e Auditimit Suprem të Republikës së Polonisë ky institucion bëhet auditues i jashtëm i një organizate ndërkombëtare;

- Auditimi Suprem pranohet në tetor 2013 në Kryesinë e INTOSAI-t si përfaqësues i EUROSAI-t për periudhën 2013-2019;
- Auditimit Suprem i besohet auditimi i jashtëm i Këshillit të Europës për vitet 2014-2018;
- Auditimet paralele të realizuara me SAI-t e shteteve të tjera- në periudhën 2013-2017 u realizuan 25 auditime të tilla;
- Pjesëmarrje aktive në bashkëpunimin rajonal mes SAI-ve të Europës Qendrore (vendet e Grupit të Vishegradit, Austria dhe Sllovenia) si dhe bashkëpunimin me shtetet baltike dhe nordike;
- Zhvillimi i bashkëpunimit bilateral me Dhomën e Auditimit të Ukrainës.

VII
BASHKËKOHËSIA
E ZYRËS SË AUDITIMIT
SUPREM

1. POZICIONI SISTEMOR I ZYRËS SË AUDITIMIT SUPREM

POZICIONI i NIK ndër organet e Shtetit është rregulluar në Kushtetutën e Republikës së Polonisë të 2 prillit 1997 në kapitullin IX. Ligji bazë i ka dhënë Auditimit Suprem garancinë kushtetuese të pavarësisë nga pushteti ekzekutiv, ka rregulluar kuadrin e kompetencave audituese të këtij institucioni, ka përcaktuar detyrimet ndaj Parlamentit si dhe pozicionin e kryetarit. Auditimi Suprem përgjigjet para Parlamentit, vepron mbi bazën e parimit të kolegjalitetit dhe është i pavarur nga organet e tjera. Auditimi Suprem, sipas nenit 202, është organi më i lartë i auditimit të Shtetit dhe ka kuadrin më të gjerë auditues në mesin e të gjitha organeve të tjera të auditimit në Shtet. Kompetencat e NIK-ut si dhe kriteret, sipas të cilave kryhet auditimi, normohen në nenin 203, ndërsa kuadri i auditimit shkon gjithkund ku shpenzohen paratë publike. Kriteret e Auditimit Suprem janë: kolegjaliteti, ekonomikiteti, eficientia, efektiviteti. Pozicionimi i NIK-ut gjen pasqyrimin e vet në iniciimin e pavarur të auditimeve si dhe në përcaktimin e kuadrit të tyre. Veprimet e përcaktuara në nenin 204 lidhen ngushtë me funksionin kontrollues të Parlamentit, të cilit Auditimi Suprem është i detyruar t'i përcjellë analizimin e realizimit të buxhetit të shtetit si dhe objektivave të politikës monetare. Kjo analizë përmban përfundime të përgjithësuara të auditimeve si dhe vlerësimin e realizimit të buxhetit nga ana e njëjësive të kontrolluara, si dhe opinionin që ka për objekt absolutoriumin për Këshillin e Ministrave. Parlamenti shqyrton gjithashtu edhe informacione të tjera mbi rezultatet e auditimeve si dhe mbi konkluzionet të prezantuara nga Auditimi Suprem. Detyrim i NIK-ut që buron nga Kushtetuta është raporti vjetor dorëzuar Parlamentit që bën bilancin e aktivitetit vjetor të institucionit. Edhe pse pozicioni sistemor i Auditimit Suprem përcaktohet me Kushtetutë, ndryshimi i kuadrit të kompetencave të tij mund të ndodhë vetëm në rastin e ndryshimit të këtij ligji bazë. Vendimet e NIK si dhe formulimi i konkluzioneve mund të verifikohen vetëm me procedurë të drejtuar nga Auditimi Suprem, ndërsa kompetencë për të kryer ndryshime në këtë kuadër nuk ka madje as Parlamenti i Republikës së Polonisë, nga i cili varet drejtpërdrejt NIK. Nga hyrja në fuqi e Kushtetutës së vitit 1997, dispozitat e saj që kanë të bëjnë me NIK-un nuk janë ndryshuar, duke përbërë kështu themelin e pozicionit dhe veprimtarisë së tij.

AUDITIMI SUPREM PAS NDRYSHIMIT TË LIGJIT

Sipas nenit 207 të Kushtetutës organizimin dhe mënyrën e veprimtarisë së Auditimit të Shtetit i përcakton ligji. Ky është ligji i 23 dhjetorit 1994 mbi Auditimin Suprem. Ky ligj është amenduar më shumë se një herë. Ndryshimet më të thella ndodhën më 22 janar 2010, kur u amendua ligji mbi Auditimin Suprem, ndryshime që prekin organizimin e NIK, rekrutimin e personelit, sidomos procedurat audituese bënë të domosdoshme përshtatjen me kushtet e reja. Për shkak të kompleksitetit të këtyre ndryshimeve si dhe mundësisë së veprimit negativ në përbushjen e detyrave të Auditimit Suprem, Parlamenti mori vendimin për vënien graduale në jetë të këtyre ndryshimeve. Aplikimi i strukturës së re organizative ndodhi pas 2 qershorit 2011, kurse dispozitat e amenduara të procedurës audituese hynë në fuqi nga data 2 qershor 2012. Prej vitit 2013 nisën të merrnin fuqinë ligjore rregullativët që kishin të bënin me konkurset për postet drejtuese në njësitë audituese të NIK.

Përmes futjes në ligj të zgjidhjeve të reja, plotësimi dhe përshtatja e zgjidhjeve të deriatëhershme, dispozitat që kishin të bënin me procedurën audituese (kapitulli 3 i ligjit) u ndryshuan në shkallë të gjerë. Miratimi i tyre u argumentua para së gjithash me domosdoshmërinë e përshtatjes me Kushtetutën të rregullativëve të deriatëhershëm si dhe me nevojën e thjeshtimit, shkurtimit të kohëzgjatjes së procedurës kontrolluese, si dhe për ta bërë këtë procedurë më transparente dhe më miqësore ndaj subjekteve të kontrolluara. U sistematizua dhe u thjeshtua procesi i auditimit. Ndryshoi ndërkaq edhe mënyra e dokumentimit të vendimeve kontrolluese: u eliminua protokollit i auditimit (që ishte në fuqi pothuaj përgjatë gjithë shekullit të ekzistencës së NIK), kurse në vend të tij u fut një procedurë e re e pasauditimit, që bashkonte elementë të protokollit dhe procedurës paraprake. U aplikua mënyra njëfazore e procedurës së ankimimit, u rregulluan parimet e përgatitjes së auditimit, u përkufizuan auditimet me plan dhe ato të rastit si dhe u unifikuua dokumentimi i veprimeve të mbledhjes së provave. U zgjeruan kompetencat e audituesit, duke përfshirë edhe përpunimin e të dhënave personale, qofshin ato edhe të ndjeshme.

NIK-u ndërmerr auditime me porosi të Parlamentit apo organeve të tij (kryetari i Parlamentit, presidiumi i parlamentit dhe komisioneve parlamentare), ndërmerr auditime me kërkesë të presidentit të Republikës së Polonisë, kryetarit të Këshillit të Ministrave si dhe me iniciativë të vet. Ligjvënësi ka precizuar që Auditimi Suprem, në detyrat e tij në bazë të planit vjetor të punës (më herët kishte vetëm plane periodike të punës), mund të ndërmarrë gjithashtu edhe kontrole të rastit. NIK kontrollon realizimin e buxhetit të Shtetit, ligjshmërinë e zbatimit të dispozitave dhe akteve të tjera ligjore brenda kuadrit të aktivitetit financiar, ekonomik dhe organizativo-administrativ (duke përfshirë edhe realizimin e detyrave të auditimit të brendshëm) të organeve apo njësive të përcaktuara me ligj. Ndër veprimet e NIK-ut (neni 2 i ligjit) është auditimi i aktivitetit të organeve të administratës qeveritare, Bankës Kombëtare Polake, njësive të tjera shtetërore organizative, por edhe personave juridikë. Auditimi kryhet me aplikimin e të gjitha kriterëve të përmendura në Kushtetutë, do të thotë ligjshmërisë, ekonomicitetit, eficiencës dhe efektivitetit. Detyra fakultative përmban edhe auditimi i aktivitetit të organeve të pushtetit vendor, komunar apo personave juridikë ose njësive organizative të pushtetit vendor, sipas kriterëve të ligjshmërisë, ekonomicitetit dhe efektivitetit. Auditimi Suprem mund të verifikojë aktivitetin e njësive të tjera organizative dhe subjekteve ekonomike në

aspektin e ligjshmërisë dhe ekonomicitetit, por vetëm në kuadrin në të cilin ato përdornin pasurinë apo fondet shtetërore ose komunale, të cilat imponojnë detyrime financiare në raport me Shtetin.

Ndaj për një pjesë të subjekteve që u nënshtrohen kompetencave kontrolluese, kuadri i auditimit është më i kufizuar dhe përfshin vetëm realizimin e buxhetit, realizimin e detyrave të auditimit të brendshëm, ekonominë financiare dhe pasurore. Ky kufizim prek kancelarinë e Presidentit të Republikës së Polonisë, kancelarinë e Parlamentit, Kancelarinë e Senatit të Republikës së Polonisë, Gjykatën e Lartë, Gjykatën e Lartë Administrative, Këshillin e Lartë të Drejtësisë, Gjykatën Kushtetuese, Avokatin e Popullit, Avokatin e Fëmijëve, Këshillin Drejtues të Radiotelevizionit, Inspektorin e Lartë të Mbrojtjes së të Dhënave Personale, Institutin e Kujtesës Kombëtare dhe Inspektoriatin Shtetëror të Punës. Ky kufizim megjithatë nuk konsiderohet në qoftë se njësitë e sipërcituara kontrollohen me porosi të Parlamentit të Republikës së Polonisë. Ndër këto subjekte të këtij rasti janë : kancelaria e presidentit të Republikës, kancelaria e Parlamentit dhe Senatit të Republikës së Polonisë, Këshilli Drejtues i Radiotelevizionit, Avokati i Fëmijëve, Inspektori i Lartë i Mbrojtjes së të Dhënave Personale, Instituti i Kujtesës Kombëtare si dhe Inspektoriat i Lartë i Punës. Veprimtaria e kancelarisë së presidentit të Republikës mund të kontrollohet vetëm me kërkesë të presidentit të Republikës së Polonisë, kurse ajo e kancelarisë së Senatit- me kërkesë të Senatit të Republikës së Polonisë.

Detyrë bazë informuese e NIK-ut është përcjellja në Parlament e informacioneve rreth gjendjes së Shtetit dhe financave publike. E drejta kushtetuese e qytetarëve për informim lidhur me funksionimin e organeve të Shtetit dhe administrimin e pasurisë si fonde publike, realizohet në praktikë në formën e transmetimit për publikun të dokumenteve më të rëndësishme që përmbajnë të dhëna të tilla- analizën e realizimit të buxhetit të Shtetit dhe objektivave të politikës monetare, si dhe raportet mbi aktivitetin e auditimit suprem. Detyrimi për informim të qytetarëve përmbushet edhe përmes përfshirjes në Buletinin e Informacionit Publik të vendimeve dhe konkluzioneve të pasauditimit, por edhe nëpërmjet publikimit të informacioneve të ndryshme, në bazë të kërkesës dorëzuar NIK.

2. ORGANIZIMI I BRENDSHËM I AUDITIMIT SUPREM

Kryetari i NIK

Pozicioni ligjor i kryetarit të Zyrës së Auditimit Suprem është po ashtu i përcaktuar në Kushtetutë. Sipas nenit 205, ai emërohet nga Parlamenti me shumicë dërrmuese të votave, me propozim të kryetarit të Parlamentit ose të një grupi me jo më pak se 35 deputetë, me pëlqimin e senatit, me mandat gjashtëvjeçar dhe mund të rimërohet sërish vetëm një herë tjetër. Kryetari i Auditimit Suprem nuk mund të kryejë punë të tjera profesionale as edhe të ketë ndonjë post tjetër, me përjashtim të postit të profesorit në universitet. Kushtetuta gjithashtu ka vendosur si kërkesë që kryetari të jetë apolitik- ai nuk mund të bëjë pjesë në parti politike, apo sindikatë dhe as nuk mund të zhvillojë aktivitet publik që mund të mos përputhet me dinjitetin e institucionit që drejton. Kryetari i NIK është një nga subjektet e pakta me të drejtë për t'u drejtuar me kërkesë Gjykatës Kushtetuese për vendimet e kësaj të fundit mundet gjithashtu të marrë pjesë në çdo çështje për të cilën ka vendim të Gjykatës Kushtetuese. Neni 206 i Kushtetutës i garanton kryetarit të Auditimit Suprem imunitet- ai nuk mund të thirret në përgjegjësi penale apo të dënohet me heqje lirie pa miratimin e Parlamentit. Kryetari mund të përgjigjet vetëm para Gjykatës Kushtetuese, përcakton neni 198 i Kushtetutës.

Kryetari drejton NIK dhe ai përgjigjet para Parlamentit për performancën e institucionit. Në përbërje të drejtuesve të NIK hyjnë edhe tre nënkryetarë si dhe drejtori i përgjithshëm. Nënkryetarët i emëron kryetari i Parlamentit me propozim të kryetarit të NIK, pas marrjes së opinionit të komisionit parlamentar për çështjet e Auditimit të Shtetit me afat të pacaktuar. Drejtorin e përgjithshëm e emëron kryetari me pëlqimin e kryetarit të Parlamentit. Edhe nënkryetarët e NIK gëzojnë imunitet. Kryetari, nënkryetarët dhe drejtori i përgjithshëm nuk mund të aderojnë nëpër parti politike, as të ushtrojnë ndonjë detyrë tjetër, me përjashtim të postit të profesorit në shkollat e larta. Ata nuk mund të kryejnë punë të tjera profesionale, as edhe aktivitet publik që nuk përputhet me dinjitetin e institucionit. Nuk mund të ushtrojnë gjithashtu mandatin e deputetit, senatorit ose europarlamentarit, nuk mund të jenë as këshilltarë. Kryesia e NIK është pjesë e kolegjiut të Auditimit Suprem.

Në korrik 2013 mbaroi mandati i kryetarit Jacek Jezerski. Parlamenti i Republikës së Polonisë, sipas procedurës në ligjin e ndryshuar, zgjodhi kryetarin e ri- Krzysztof Kwiatkowski.

KOLEGJIUMI I AUDITIMIT SUPREM

NIK, në bazë të nenit 202, par. 3 i ligjit themeltar si dhe nenit 1 par. 3 të ligjit mbi Auditimin Suprem, vepron mbi bazën e kolegjalitetit, çka do të thotë se çështjet më të rëndësishme zgjidhen në mënyrë kolegjiale. Kolegjiumi i NIK-ut gëzon kompetenca të gjera. Në përbërje të tij janë: kryetari në cilësinë e kryetarit të kolegjiut, tre nënkryetarët, drejtori i përgjithshëm si dhe 14 anëtarë, nga të cilët: shtatë përfaqësues të shkencave juridike ose ekonomike si dhe shtatë drejtorët e njësive organizative të NIK-ut ose këshilltarë të kryetarit, mes të cilëve kryetari zgjedh sekretarin e kolegjiut. Anëtarët e Kolegjiut emërohen nga kryetari i Parlamentit të Republikës së Polonisë, me propozim të kryetarit të NIK-ut, pas marrjes së opinionit të komisionit përkatës parlamentar.

Mandati i anëtarëve të kolegjiut zgjat tre vjet dhe ka karakter individual-llogaritet nga data e emërimit. Personat që janë pjesë e kolegjiut, në përmbushje të funksionit të tyre janë të pavarur dhe, për çështjet me vendime të kolegjiut mund të hedhin në protokoll mendimet e tyre të veçanta. Garancinë e pavarësisë e jep kohëzgjatja e mandatit dhe votimi i fshehtë. Parimi i kolegjalitetit nuk do të thotë literalisht se NIK vepron ekskluzivisht kolegjisht. Sepse ligji i jep kompetencë kryetarit ose nënkryetarëve të iniciojnë individualisht veprime të caktuara.

STRUKTURA ORGANIZATIVE

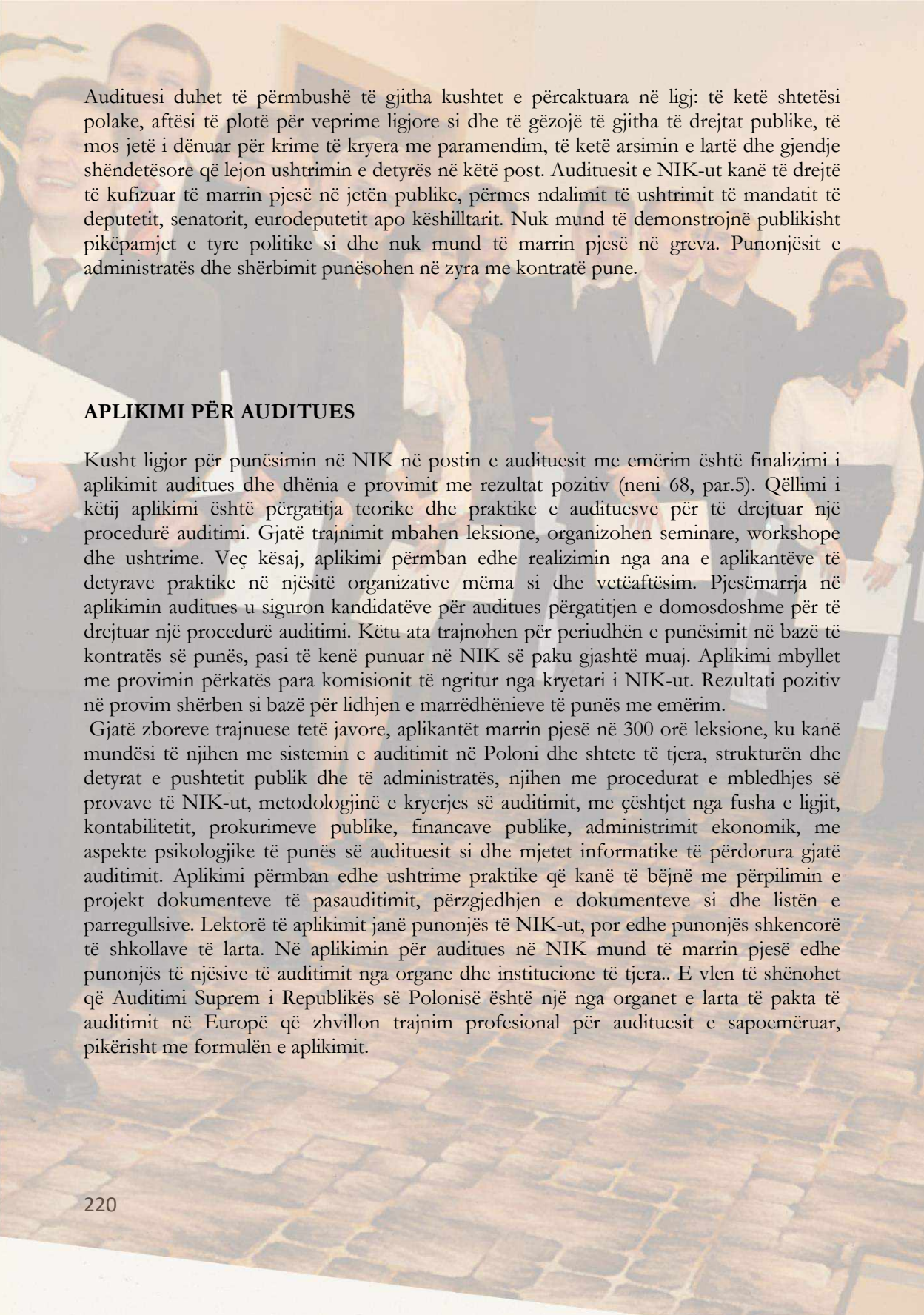
Organizimin e brendshëm e përcakton statusi i Auditimit Suprem, i dhënë nga kryetari i Parlamentit më 26 gusht 2011. Njësitë organizative audituese janë departamentet dhe filialit. Departamentet kryejnë ose ndihmojnë procedurën audituese sipas kompetencës të përcaktuar në ligj apo me urdhëresën e kryetarit. Mund të koordinojnë auditimin ose të jenë pjesëmarrës në të. Statusi i ri i NIK-ut ka përcaktuar edhe kompetencat territoriale të 16 filialeve, selitë e të cilave janë në qendrat e qarqeve. Filialet e NIK kryejnë procedurë auditimi në organet dhe njësitë vendore, sipas kompetencave përkatëse.

Njësitë organizative të NIK që kanë detyra në kuadrin e organizimit dhe shërbimit janë zyrat. Ato kryejnë detyra që lidhen me administratën, çështjet e personelit, ankesat dhe kërkesat, publikimin e informacioneve, administrimin e pasurisë, prokurimet publike, informatikën, transportin, pagat, llogarinë dhe buxhetin. Kryetari i NIK ka të drejtë të krijojë në departamente, filiale dhe zyra, sektorë si dhe vende të veçanta pune. Ka gjithashtu të drejtë të krijojë ekupe ndihmëse, duke përcaktuar emërtimin e tyre, përbërjen si dhe kuadrin e veprimtarisë. Strukturën organizative të Auditimit Suprem e jep shtojca nr 2.

PUNONJËSIT

Statusin, detyrat dhe të drejtat e punonjësve të NIK-ut i rregullon ligji mbi Auditimin e Lartë. Punonjës të NIK-ut janë kryetari, nënkryetarët, drejtori i përgjithshëm, audituesi si dhe punonjësit në poste administrative dhe në ato të shërbimit. Për postet e audituesve, NIK-u shpall përzgjedhje të hapur me konkurs. Audituesit punësohen në bazë të emërimit në departamente dhe filiali, do të thotë në njësitë organizative audituese të NIK-ut.

Audituesi duhet të përmbushë të gjitha kushtet e përcaktuara në ligj: të ketë shtetësi polake, aftësi të plotë për veprime ligjore si dhe të gëzojë të gjitha të drejtat publike, të mos jetë i dënuar për krime të kryera me paramendim, të ketë arsimin e lartë dhe gjendje shëndetësore që lejon ushtrimin e detyrës në këtë post. Audituesit e NIK-ut kanë të drejtë të kufizuar të marrin pjesë në jetën publike, përmes ndalimit të ushtrimit të mandatit të deputetit, senatorit, eurodeputetit apo këshilltarit. Nuk mund të demonstrojnë publikisht pikëpamjet e tyre politike si dhe nuk mund të marrin pjesë në greva. Punonjësit e administratës dhe shërbimit punësohen në zyra me kontratë pune.

APLIKIMI PËR AUDITUES

Kusht ligjor për punësimin në NIK në postin e audituesit me emërim është finalizimi i aplikimit auditues dhe dhënia e provimit me rezultat pozitiv (neni 68, par.5). Qëllimi i këtij aplikimi është përgatitja teorike dhe praktike e audituesve për të drejtuar një procedurë auditimi. Gjatë trajnimit mbahen leksione, organizohen seminare, workshope dhe ushtrime. Veç kësaj, aplikimi përmban edhe realizimin nga ana e aplikantëve të detyrave praktike në njësitë organizative mëma si dhe vetëaftësim. Pjesëmarrja në aplikimin auditues u siguron kandidatëve për auditues përgatitjen e domosdoshme për të drejtuar një procedurë auditimi. Këtu ata trajnohen për periudhën e punësimit në bazë të kontratës së punës, pasi të kenë punuar në NIK së paku gjashtë muaj. Aplikimi mbyllet me provimin përkatës para komisionit të ngritur nga kryetari i NIK-ut. Rezultati pozitiv në provim shërben si bazë për lidhjen e marrëdhënieve të punës me emërim.

Gjatë zboreve trajnuese tetë javore, aplikantët marrin pjesë në 300 orë leksione, ku kanë mundësi të njihen me sistemin e auditimit në Poloni dhe shtete të tjera, strukturën dhe detyrat e pushtetit publik dhe të administratës, njihen me procedurat e mbledhjes së provave të NIK-ut, metodologjinë e kryerjes së auditimit, me çështjet nga fusha e ligjit, kontabilitetit, prokurimeve publike, financave publike, administrimit ekonomik, me aspekte psikologjike të punës së audituesit si dhe mjetet informatike të përdorura gjatë auditimit. Aplikimi përmban edhe ushtrime praktike që kanë të bëjnë me përpilimin e projekt dokumenteve të pasauditimit, përzgjedhjen e dokumenteve si dhe listën e parregullsive. Lektorë të aplikimit janë punonjës të NIK-ut, por edhe punonjës shkencorë të shkollave të larta. Në aplikimin për auditues në NIK mund të marrin pjesë edhe punonjës të njërive të auditimit nga organe dhe institucione të tjera.. E vlen të shënohet që Auditimi Suprem i Republikës së Polonisë është një nga organet e larta të pakta të auditimit në Europë që zhvillon trajnim profesional për audituesit e sapoemëruar, pikërisht me formulën e aplikimit.

VIII

ZYRA E AUDITIMIT SUPREM HAPJA DHE EFEKTIVITETI

Në marrjen e pozitës së Kryetarit të Zyrës Supreme të Auditimit, betohem solemnisht se do të jem besnik ndaj dispozitave të Kushtetutës së Republikës së Polonisë, dhe unë do t'i kryej detyrat e mia në mënyrë të paanshme dhe me zell të madh. Më ndihmo kështu Perëndia.

Kryetarja e Sejm Ewa Kopacz dhe Krzysztof Kwiatkowski gjatë betimit të Presidentit të Dhomës së Lartë të Kontrollit në Sejm. Varshavë, 27 gusht 2013.

1. VIZIONI I RI I AUDITIMIT SUPREM

Parlamenti i Republikës së Polonisë në seancën 46 më 26 korrik 2013, në bazë të nenit 205 par. 1 të Kushtetutës së Republikës së Polonisë dhe nenit 14 par. 1 të ligjit të 13 dhjetorit 1994 mbi Auditimin e Lartë, emëroi në postin e kryetarit të NIK Krzysztof Kwiatkowski. Në datën 27 gusht 2013, kryetari i sapoemëruar bëri betimin para Parlamentit duke nisur kështu mandatin gjashtëvjeçar. Menjëherë pas betimit, Krzysztof Kwiatkowski deklaroi në forumin e Parlamentit që Auditimi Suprem nën drejtimin e tij do të përqendrohet në problemet më të rëndësishme të Shtetit, posaçërisht në ato fusha të cilat kërcënohen nga risku më i madh sistemor. Ndër to ishin projektet infrastrukturore si dhe projektet e realizuara me paratë e BE-së. Prioritet tjetër i mandatit të tij do të ishte auditimi në fushën e pasojave afatgjata të ndryshimeve demografike, me vëmendje të veçantë familjen polake dhe veprimet profamilje të Shtetit.

Kryetari Krzysztof Kwiatkowski vendosi të rrisë efektivitetin e auditimit dhe të forconte autoritetin e tij, midis të tjerash përmes forcimit të bashkëpunimit me Parlamentin dhe senatin e Republikës së Polonisë, veçanërisht në fushën e rritjes së efektivitetit të përmbushjes së kërkesave *de lege ferenda*.- *Ky mision nuk mund të realizohet pa bashkëveprimin me zonjat dhe zotërinjtë deputetë. Lutem për këtë bashkëpunim dhe ju falënderoj edhe një herë për besiminbënte thirrje në Parlament kryetari i sapobetuar i NIK. Deklaronte gjithashtu se rezultatet e auditimeve do të shkonin jo vetëm tek njësitë e kontrolluara, por edhe tek një rreth sa më i gjerë, me qëllim që subjektet e kontrolluara të eliminonin parregullsitë, kurse të interesuarve të tjerë- për të përmbushur më mirë detyrat e tyre. Kishte vendosur gjithashtu të forconte aftësinë organizuese të NIK. Dhe këto deklarata i vuri shpejt në jetë.*

KRZYSZTOF KWIATKOWSKI
KRYETAR I NIK-ut PREJ VITIT 2013

Krzysztof Kwiatkowski është lindur më 14 maj 1971 në Zgierz. Jurist, student i Fakultetit të Drejtësisë dhe Administrimit në Universitetin e Varshavës. Në kohën e studimeve ka qenë pjesë e forumeve kombëtare të Shoqatës së Pavarur të Studentëve, më herët ka vepruar në radhët e Federatës së Rinisë Luftarake në ilegalitet. Në vitet 1997-2001 ka qenë këshilltar dhe sekretar i kryeministrit Jerzy Buzek. Prej vitit 1993 ka qenë këshilltar në këshillat bashkiakë, më pas kryetar i Komisionit të Revizionimit në Këshillin Bashkiak, kurse në vitet 2002-2006 nënkryetar i Bashkisë në Zgierz. Në vitin 2006 fitoi mandatin e anëtarit të Këshillit të Qarku Łódź, ku u bë edhe nënkryetar i tij.

Në zgjedhjet parlamentare të vitit 2007 u zgjodh senator. Në Senat ka drejtuar Komisionin e Ligjeve. Në shkurt 2009 u bë sekretar shteti në Ministrinë e Drejtësisë. Më 14 tetor 2009 mori postin e ministrit të drejtësisë dhe prokurorit të përgjithshëm në qeverinë e Donald Tusk, duke e shpënë deri në fund ndarjen e këtyre dy dikastereve në vitin 2010. Ka përgatitur ndryshime në dispozita që kishin të bënin me mbikëqyrjen elektronike, regjistrimit të proceseve gjyqësore, regjistrimit të sh.p.k.-ve brenda 24 orësh, regjistrat e gjendjes civile si dhe kryerjen e vlerësimit të gjyqtarëve dhe modelit menaxhues nëpër gjykata.

Në vitin 2011 fitoi mandatin e deputetit për zonën e Łódź. Në Parlament punonte aktivisht në përbërje të komisionit të Ligjeve, Drejtësisë dhe të

Drejtave të Njeriut. Ka qenë kryetar i Komisionit të Jashtëzakonshëm për çështjet e ndryshimeve në kodifikim, si dhe në nëkomisionin për shqyrtimin e projekt ligjit parlamentar mbi ndryshimin e ligjit mbi vuajtjen e dënimit jashtë burgut në sistemin e mbikëqyrjes elektronike.

Më 26 korrik 2013, Parlamenti e emëroi Krzysztof Kwiatkowski-n kryetar të Auditimit Suprem. Në datën 9 gusht, zgjedhjen e tij në postin e kryetarit e miratoi edhe senati. Atë ditë ai pushoi së qeni deputet. Më 27 gusht 2013, pas betimit në Parlament, Krzysztof Kwiatowski nisi mandatin e tij në krye të Auditimit Suprem. Atje bëri një pasqyrë të akteve të brendshme ligjore, përcaktoi prioritetet e reja në veprimtarinë audituese (politika pro familjes dhe fondet e BE-së), si dhe zhvilloi bashkëpunimin me partnerët jashtë Auditimit, para së gjithash me prokurorinë. Ndërmori masa për të rritur cilësinë e auditimit, forcimit të efektivitetit të Auditimit Suprem dhe për të shfrytëzuar më mirë rezultatat e pasauditimit, veçanërisht të kërkesave *de lege ferenda*.

Prej dhjetorit 2013, kryetari Krzysztof Kwiatkowski përfaqëson Auditimin Suprem të Republikës së Polonisë në Kryesinë e Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit, INTOSAI.

Gjatë mandatit të Krzysztof Kwiatkowski, NIK u bë auditues i Këshillit të Europës.

Praktikisht qysh në momentet e para të marrjes së funksionit të kryetarit nga Krzysztof Kwiatkowski u vu re ndryshimi në funksionimin e institucionit. Veçanërisht i dukshëm ishte bashkëpunimi i NIK-ut me faktorët e jashtëm të institucionit. Kryetari Kwiatkowski “e hapi” NIK-un ndaj bashkëpunimit me institucione dhe qarqe të ndryshme – pushtetin vendor, rrethet akademike, rrethet e juristëve, organizatat e sipërmarrjes dhe organizatat jofitimprurëse. Sepse tek to shihte partnerët e rëndësishëm për përmirësimin e funksionimit të Shtetit.- Do të doja që Auditimi Suprem të jetë një instrument i rëndësishëm si në përmirësimin e Shtetit, ashtu edhe sjelljen dhe rritjen e besueshmërisë së tij në sytë e shoqërisë. Për të realizuar me efektivitet objektivat dhe qëllimet e veta, Auditimi Suprem duhet të jetë një institucion i nivelit më Suprem të mundshëm-i tillë që të jetë në gjendje të përbëjë model të zhvillimit institucional për dikasteret e tjera, i tillë që të jetë në gjendje të përcaktojë tendencat. *Andaj jam për zhvillimin institucional dhe zhvillimin e personelit. Jam për efektivitetin dhe drejtimin. Do të thotë jam për atë që ne vetë presim të jenë ata që ne i kontrollojmë”.*

AUDITIMET STRATEGJIKE

- Një auditim i mirë gjithmonë fillon nga një analizë e gjithanshme, e thellë e rrezikut potencial që mund të shfaqet në përdorimin e parave publike ose në përmbushjen e detyrave ligjore- konstatonte kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski.- *Duhet të jemi të zotë të tregojmë ku janë problemet më serioze dhe më të mëdha në Shtet. Në qoftë se do ta bëjmë këtë, atëherë me formulimin e temave të auditimeve dhe me përcaktimin e fushave të auditimit, do të kemi sigurinë që me veprimtarinë tone përfshijmë çështjet më të rëndësishme të funksionimit të Shtetit, të cilat janë njëherësh shumë të rëndësishme për qytetarët”.*

Pas analizimit të shanseve dhe kërcënimeve në funksionimin e Shtetit, kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski vendosi në vitin 2014 që Auditimi Suprem të kontrollonte sektorët strategjikë.

Posaçërisht, auditimi do të hetonte imtësisht përdorimin e fondeve të BE-së në prizmin e perspektivës buxhetore të BE-së për vitet 2014-2020. Ky auditim duhet t’i jepte përgjigje pyetjes: A ishte krijuar në Poloni një sistem efikas, i gatshëm për të aplikuar ligjet e BE-së, duke përshkruar perspektivën e re buxhetore në mënyrë të tillë që Polonia të mund të shfrytëzonte me eficiencë dhe plotësisht në periudhën 2014-2020 fondet e akorduara nga Bashkimi European?

Audituesit kanë për të mbikëqerur në mënyrë komplekse edhe kujdesin shtetëror për familjen në kontekstin e rritjes së problemeve demografike. Në çështjet që lidheshin me lindshmërinë e ulët dhe plakjen e popullsisë, kryetari i NIK vërejti një rrezik të madh në zhvillimin e vendit dhe kjo në një perspektivë afatgjatë.

PANELET E EKSPERTËVE PËR FUSHAT KYÇE TË AUDITIMIT

Auditimi Suprem vitet e fundit ka nisur ta shfrytëzojë më gjerë mbështetjen e ekspertëve. Për të qenë pjesë e paneleve të ekspertëve- një metodë e re kjo në programimin e auditimeve- u ftuan specialistë të shquar: përfaqësues të ministrive, organeve të auditimit dhe inspektimit, përfaqësues të dikastereve qendrore, të organeve të ndjekjes së krimeve dhe drejtësisë, përfaqësues të organizatave joqeveritare, të rretheve shkencore, pushtetit vendor, punëdhënës, deputetë dhe senatorë nga komisionet kompetente të Parlamentit dhe Senatit, por edhe përfaqësues të mjediseve të ndryshme të interesuara për tematikat e auditimit të Shtetit.

Panelet e ekspertëve janë një faktor thelbësor i rritjes së cilësisë së funksionimit të NIK-ut dhe evidentimit të rezultateve të saj. Në vitin 2014 u organizuan veç të tjerash dy panele të gjera që kishin për objekt diskutimin pikërisht të dy çështjeve prioritare për NIK-un- përdorimin e fondeve të BE-së dhe politikat profamilje. Panelet i drejtoi kryetari Krzysztof Kwiatkowski. Në kuadër të politikës së kohezionit, Polonia mund të marrë nga BE në perspektivën e buxhetit për vitet 2014-2020 deri në 82,5 mld euro. Vendi ynë do të bëhet një nga përfituesit më të mëdhenj të fondeve të BE-së. Në kuadër të politikës së kohezionit do të realizohen gjashtë programe kombëtare dhe 16 rajonale.

Përfaqësuesit e NIK-ut, administratës qeveritare dhe pushtetit vendor, por edhe të botës së shkencës, parlamentare dhe përfaqësues të organizatave joqeveritare diktuan, gjatë paneleve, mbi problemet më thelbësore që lidheshin me sistemin e vënies në jetë të politikës së kohezionit për periudhën 2014-2020. Të pranishmit shprehën pikëpamjen se vëmendje meriton në mënyrë të veçantë auditimi në përgatitjen e projekt marrëveshjeve të partneritetit, të cilat edhe përcaktojnë kushtet e përdorimit të fondeve strukturore për Poloninë në periudhën 2014-2020. U tha se duheshin analizuar programet operacionale kombëtare dhe rajonale, sistemi i procedurave si dhe institucionet përgjegjëse për shfrytëzimin e duhur të fondeve. Me qëllim që Polonia të mundte të përdorte me efikasitet fondet e BE-së, duhej të përshtate ligjet e veta me dispozitat e BE-së. Miratimi jo në kohë i akteve ligjore të dosmoshme mund të sillte vonesa në përzgjedhjen dhe realizimin e projekteve në vitin 2014 e në vijim. NIK-u konsideroi se prioritet ishte analizimi i gjendjes së avancuar të përgatitjeve për përshtatjen sa më të shpejtë të ligjeve polake që do mundësonin thithjen e parave të BE-së. Kështu që institucioni i auditimit do të verifikonte me shpejtësi nëse Polonia ishte në gjendje të zbatonte politika të reja strukturore, do të thotë të përgatiste dokumentet e domosdoshme programore, të sistemit kombëtar të procedurave si dhe të institucioneve përgjegjëse për përdorimin e rregullt të fondeve të BE-së. Për koordinimin e auditimeve në këto sfera, kryetari Krzysztof Kwiatkowski ngriti një ekip special për çështjet e koordinimit të planifikimit të kontrolleve që do të kishin të bënin me menaxhimin dhe përdorimin e fondeve të BE-së. Drejtimin e ekipit ia besoi nënkryetarit të Auditimit Suprem Jacek Uczkiewicz.

Nga ana tjetër, ndryshimet demografike vitet e fundit në Poloni ndikojnë në shumë fusha të aktivitetit të Shtetit, midis të tjerash në ekonomi, edukim, punësim dhe sigurimet shoqërore. Situata demografike në perspektivën e 20-30 viteve do të ketë një ndikim të fuqishëm në situatën ekonomike të vendit. Në vitin 2013 ishte shënuar rritja më e ulët e popullsisë në gjithë historinë e pasluftës në Poloni. Numri i vdekjeve ishte më i madh se ai i lindjeve me 15 mijë. Një nga fushat ku do të përqendrohej veprimtaria e NIK-ut nën drejtimin e Krzysztof Kwiatkowski ishte pikërisht problematika e familjes polake në kontekstin e ndryshimeve demografike. Kryetari ngriti një ekip për çështjet e analizimit të ndryshimeve demografike. Kryetari krijoi një ekip që do të merrej me përgatitjen e auditimeve në kuadrin e politikës profamiljes. NIK-u, duke vërejtur se kriza demografike po bëhej një nga kërcënimet më të mëdha për vendin, planifikoi për vitin 2014 një varg auditesh tematike. Me rëndësi kyçe ishte auditimi i koordinimit të politikës ndaj familjes në Poloni. Për të organizuar sa më mirë auditimet, u thirrën në panele ekspertët, ⁽¹⁸⁰⁾ midis të tjerëve prof.dr hab. Irena Wovcicka, prof. dr hab. Marek Okolski, dr. Katarzyna Kocot-Gorecka, dr Anna Kurowska, por edhe përfaqësues të Parlamentit Magdalena Kochan, nënkryetari i komisionit për politikën profamiljes, si dhe zëvendësministria Elżbieta Seredyn nga Ministria e Punës dhe Kujdesit Social. Ekspertët konstatuan se në qoftë do të ruhej trendi aktual, në vitin 2060 100 persona në moshë pune do të duhej të mbanin 70 persona në moshë pensioni. Diskutuesit ishin në një mendje që auditimi duhet të mundësonte dhënien e përgjigjes për pyetjen në ç'masë zgjidhjet aktuale në kontekstin e kohezionit social mbështesnin krijimin dhe funksionimin e familjeve të reja. Rezultatet e këtyre analizave do të ndihmonin në hartimin e një harte të politikës profamilje të shtetit polak. Kjo hartë do të ndihmonte gjithashtu në korrektimin eventual të praktikave dhe dispozitave ekzistuese.

Në vitet 2012-2013, Auditimi Suprem organizoi panele të ekspertëve që kishin të bënin me 37 tematika të reja të auditimeve të programuara nga e para. Shkëmbimi i mendimeve, përgjatë paneleve, lejoi të njëhej më mirë problematika që lidhej me auditimet dhe analizat e Auditimit Suprem. Kjo favorizoi gjithashtu përpunimin e metodave të procedimit, përcaktimit të shkallës së rrezikut si dhe përhapjes së praktikave të mira.

Zëri i ekspertëve për të pranuar në shkollë fëmijët në moshën gjashtëvjeçare u bë një theks i rëndësishëm në diskutime, të cilat në vitet 2012-2013 kishin zgjuar në Poloni emocione jo vetëm në mesin e prindërve. Në panel, veç përfaqësuesve të NIK-ut, morën pjesë edhe përfaqësues të Ministrisë së Arsimit, e cila ishte duke aplikuar një program kontroversial, si edhe përfaqësues të lëvizjes “Shpëto të miturit”, e cila kontestonte hyrjen e fëmijëve në shkollë në moshën gjashtë vjeçare, duke e konsideruar si të hershme për të nisur edukimin shkollor.

Lidhur me kuadrin e përgjimit të qytetarëve, një e drejtë që disponojnë shërbimet e fshehta, në takimin e organizuar nga NIK debatuan ekspertë nga zyra e Avokatit të Popullit, Zyra e Inspektorit të Përgjithshëm të Mbrojtjes së të Dhënave Personale si dhe përfaqësues të shërbimeve speciale. Paneli kishte të bënte veç të tjerash me çështje që lidheshin me marrjen e të dhënave nga faturat, marrjen e tabulateve në kontekstin e ruajtjes së sekretit profesional si dhe garancitë e mbrojtjes së të dhënave nga shfrytëzimi arbitrar i tyre. Paneli ishte një element i analizës së pasauditimit dhe i shërbeu përgatitjes së programimit të auditimit për këto çështje. Publikimi i përfundimeve të panelit u bë një

ngjarje e bujshme mediatike dhe një zë i rëndësishëm në diskutimin mbi kuadrin ligjor të mbrojtjes së individit para plotfuqishmërisë së Shtetit.

Në planin e punës së NIK-ut për vitin 2014 ishte edhe tematika që kishte të bënte me cilësinë e shërbimit mjekësor ndaj personave në moshë të thyer në Poloni. Më 30 prill 2014, NIK-u ftoi për diskutim ekspertë që kishin vite që merreshin me këtë problematikë. Prof. Dr. Hab. Tomasz Grodzicki, konsulent kombëtar për çështjet e xheriatriisë, drejtues i Klinikës së Sëmundjeve të Brendshme dhe Xheriatriisë, paraqiti konceptin e xheriatriisë dhe funksionimin e saj në sistemin polak të shëndetësisë. –Roli i xheriatriisë është koordinimi i kujdesit me terapinë tërësore të pacientit të moshuar. Në Poloni deri më sot një sistem i tillë mungon- konstatonte profesori. Nga diskutimet e ekspertëve dilte se aplikimi i duhur i xheriatriisë është përgjigje ndaj nevojave të shoqërisë në plakje. Redukton stresin dhe vështirësitë e vetë pacientëve, por edhe racionalizon shpenzimet e tyre për kurim. Procesi i plakjes së popullsisë ka prekur pjesën më të madhe të vendeve europiane, por një pjesë e tyre kanë përshtatur sistemet në përputhje me nevojat e qytetarëve të vet të moshuar. Në rastin e Polonisë, është moment i duhur të bëhemi të vetëdijshëm se nuk ka kohë për ta lënë për më vonë problematikën e kujdesit mjekësor për personat në moshë të thyer.

Para auditimit, i cili kishte për të hetuar ku konsistojnë vështirësitë sistimore në procesin e adoptimit të fëmijëve, Auditimi Suprem organizoi një panel me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të Ministrisë së Shëndetësisë dhe Kujdesit Social, shkollave të larta, shoqatave përkatëse që vepronin në këtë lëmë. Panelistët u përqendruan tek çështjet që lidheshin me plotësimin e nevojave në aspektin statistikor dhe përgatitjen nga këto qendra të kandidatëve për prindër. Paneli evidentoi gjithashtu, jo për herë të parë, nevojën e reflektimit mbi parimet në fuqi dhe normat që rregullojnë politikën adoptuese në Poloni. Rezultatet e auditimeve të NIK-ut, në një shkallë të madhe varen nga përcaktimi i goditur në programimin e auditimeve, çka sjell në parim garantimin e suksesit dhe përmbushjen e misionit auditues. Formula e hapur e paneleve të ekspertëve dhe tematika e tyre sollën si efekt, që domethënia e këtyre takimeve e tejkalonte funksionin e instrumentit të dobishëm vetëm në planifikimin e auditimit. Punimet e këtyre paneleve, të pasqyruara me dëshirë nga mediat, në shumë raste sollën informacione të qenësishme për opinionin publik. Auditimi Suprem adaptoi një qëndrim “edhe më shumë ekspert” në procedurat e auditimit.

DE-RREGULLIMI DHE MENAXHIMI I RI I KRYETARIT TË AUDITIMIT SUPREM

Një nga ndërmarrjet e para të kryetarit Krzysztof Kwiatkowski ka qenë pasqyra e akteve të brendshme të NIK, si rezultat i së cilës kreu një de-rregullim rrënjësor, duke anuluar dhjetëra urdhëresa joaktuale dhe të tepërta. Paralelisht, kryetari u mor aktivisht me normimin e çështjeve më të rëndësishme të funksionimit të Auditimit Suprem, duke nxjerrë akte të reja të brendshme. Midis të tjerash, futi politikën e sigurisë së sistemeve të informacionit dhe Rregulloren e përdorimit të sigurtë të sistemeve teleinformatikë. Urdhëresat kishin të bënin edhe me mënyrën e detajuar të emërimit të drejtorëve dhe nëndrejtorëve të rinj të njërive audituese të Auditimit Suprem. Kryetari saktësoi veç të tjerash mënyrën e organizimit dhe funksionimit të zyrës sekrete në NIK, duke përfshirë

këtu edhe mënyrën dhe formën e përpunimit të informacioneve jopublike të kategorizuara “tepër sekret”, “sekret” dhe “konfidencial”, publikimi për konsum publik të prokurimeve publike, vlera e të cilave kapërcen 30 mijë euro. Me rregullimin e sferës së urdhëresave kryetari ngriti një komision për çështjet e vlerësimit kualifikues të punonjësve të emëruar, përbërjen e re të Këshillit për çështjet e informatizimit si dhe të plotfuqishmin për çështjet e bashkëpunimit me jashtë. Ndryshimi i formulës së auditimit realizues synon drejt një qasje të projektuar, për shembull përmes krijimit të ekipeve speciale për çështjet që kishin të bënin me përgatitjen e veprimeve audituese të NIK-ut, në kuadër të politikës profamiljes si dhe për çështjet e koordinimit të planifikimit të veprimeve kontrolluese në lëmin e përdorimit të fondeve financiare të BE-së. Për të siguruar një realizim efikas të detyrave, u ngritën Ekipi i Auditimit të Jashtëm të Organizatës Europiane të Kërkimeve Bërthamore (CERN) dhe Ekipi i Auditimit të Jashtëm të Këshillit të Europës.

Në vitin 2013, kryetari nxori edhe katër qarkore. Më e rëndësishmja mes tyre kishte të bënte me përbërjen personale të ekipit për çështjet e Menaxhimit të Riskut në Auditimin e Lartë. Një vit më vonë kryetari, përmes një letre qarkore, zhdërvjelltësoi edhe mënyrën e përpunimit të përfundimeve *de lege ferenda*, falë së cilës u rrit ndjeshëm efektiviteti i realizimit të tyre. Në fushën e performancës audituese të NIK, kryetari Krzysztof Kwiatkowski vendosi përshpejtimin e përgatitjes së projekt planit të punës së Auditimit Suprem për vitin 2015, ku hartohen objektivat tekniko-organizative. Nëpërmjet një urdhërese normoi edhe veprimtarinë dhe përbërjen e grupit për çështjet e planifikimit, i cili do të mbikëqyrte procesin e përgatitjes së projekt planit vjetor të punës së NIK-ut. Rregulloi gjithashtu mënyrën e kryerjes së auditimeve të rastit, duke futur detyrimin për vlerësimin e tematikave të këtyre kontrolleve, teksa për supervizor të tyre caktoi një ndër nënkryetarët e Auditimit Suprem.

KONKURSET PËR POSTET E DREJTORËVE

Në vitin 2013, NIK futi konkurset për postet e drejtorëve dhe nëndrejtorëve të departamenteve dhe filialive. Detyrimi për aplikimin e konkurseve buronte nga dispozitat e ligjit të amenduar të Auditimit të Shtetit (neni 69e-g). Për çdo rast, përbërja e komisionit të konkursit emërohej me urdhëresë të kryetarit. Kandidatët për drejtorë duhej të përmbushnin një sërë kushtesh të përcaktuara nga ligjvënësi, midis të tjerash të kishin pesë vjet stazh pune në postin e audituesit në NIK. Konkursët për drejtorë u mbyllën në prill 2014. Kuadri i ri drejtues në pjesën dërrmuese ishin juristë dhe ekonomistë, me stazh shumëvjeçar në NIK. Pjesa më e madhe e drejtorëve të rinj, 40%, kanë formim juridik. Në grupin e kuadrit drejtues të NIK-ut kishte persona me arsim Suprem të profilit ekonomik, teknik dhe humanist. Një e pesta e drejtorëve të rinj ishin punonjës të vjetër në NIK. Kryesisht e kishin nisur karrierën në NIK nga pozicioni i audituesit të thjeshtë për t'u ngjitur më pas dora-dorës në karrierë në institucion. Në përfundim të konkurseve ishte rritur përqindja e grave në postet drejtuese në NIK- nga 16 shkoj në 23%. Në grupin prej 30 vetësh të drejtorëve të njërive audituese të NIK-ut, shtatë prej tyre janë femra. Të zgjedhur me konkurs, drejtorët e ushtrojnë funksionin pesë vjet nga momenti i emërimit të tyre nga kryetari i Auditimit Suprem.

2. RRIJTJA E EFEKTIVITETIT TË AUDITIMIT SUPREM 2013-2018

Përcjellja Parlamentit dhe opinionit publik e informacionit të besueshëm, qoftë për parregullsitë, qoftë edhe për praktikat e mira, çon në rritjen e përgjegjshmërisë publike dhe çka lidhet me të, në forcimin e ndjenjës së përgjegjësisë së pushtetit publik dhe administratës së tij përballë shoqërisë.

Krzysztof Kwiatkowski, 2013

Amendimi i ligjit mbi Auditimin Suprem dhe riorganizimi, kryer në fund të mandatit të kryetarit Jacek Jezerski, orientuan strategjinë e NIK-ut për vitet në vijim. Menjëherë pas betimit, më 27 gusht 2013, kryetari i sapo emëruar i NIK-ut, Krzysztof Kwiatkowski deklaroi në forumin e Parlamentit, se kontrollet nën drejtimin e tij do të përqendroheshin tek problemet më të rëndësishme të Shtetit, veçanërisht në ato fusha, të cilat kërcënoheshin nga rreziku më i madh sistemor. Atëkohë të tilla ishin projektet infrastrukturorë si dhe programet e realizuara me financimet europiane. Duhej, pra, të eliminoheshin në kohë kërcënimet eventuale dhe të shmangej përdorimi i paplotë i këtyre fondeve, duke mbajtur parasysh perspektivën buxhetore BE 2014-2020 (në një kuotë jo të vogël, 82,5 mld euro), ose të kapeshin në kohë shmangiet që mund të sillnin domosdoshmërinë e kthimit mbrapsht të mjeteve të akorduara nga BE.

Veprimet audituese, me një fjalë, kishin karakter profilaktik dhe synonin të optimizonin përgatitjen e institucioneve të Shtetit si dhe përfituesit e veçantë për të thithur sa më shumë fonde të komunitetit. Drejtim tjetër prioritar i NIK-ut në fillim të mandatit të kryetarit të ri, u bë auditimi në fushën e pasojave afatgjata të ndryshimeve demografike. NIK-u e vëzhgonte vëmendshëm situatën e familjeve në Poloni dhe reagimin e Shtetit ndaj problemeve të tyre. NIK-u nisi të tregojë drejtimet e masave që do të sillnin përmirësimin e situatës së familjeve në Poloni dhe në një plan afatgjatë, masa që do të sillnin përmirësimin e situatës demografike.

Si rezultat i auditimit “*Koordinimi i politikës familjare në Poloni dhe Karta e Familjes së Madhe si element i politikës shtetërore profamiljes*”, NIK-u dha një diagnozë komplekse në këta sektorë, ndërsa në konkluzionet e veta tregonte veprimet e dëshiruara të Shtetit.

Në mandatin e kryetarit Kwiatkowski, NIK-u në një kuadër më të gjerë nisi të merrej me tematika të afërta për qytetarët. Në sektorin e rendësishëm të mbrojtjes së shëndetit, NIK-u ndërmori analiza të thella audituese që përfshinin, mes të tjerash fusha të tilla si tregu i suplementeve të dietave dhe kërcënuese për duhanpirësit, cilësia e kujdesit shëndetësor tek personat në moshë të thyer, mbrojtja e shëndetit psikik, ushqimi i pacientëve në spitale, aksesit dhe rimbursimi i analizave laboratorike, profilaksia e shëndetit në sistemin e mbrojtjes së shëndetit, duke përfshirë edhe konstatimin e hershëm të sëmundjeve tumorale.

Një përmbledhje e analizave të viteve të fundit nga auditimet e NIK-ut sa i përket problematikave të sëmundjeve onkologjike, ishte informacioni i gjerë i Departamentit të Shëndetit të NIK-ut “*Aksesueshmëria dhe efektet e kurimit të tumoreve*”, i cili u botua në vitin 2018, në vigjilje të Ditës Botërore të Luftës Kundër Kancerit.

NIK-u po merrej gjithashtu edhe me problemin e shkatërrimit të vazhdueshëm dhe shpesh të pakthyeshëm të hapësirës publike në komunat polake. Në bazë të rezultateve të 40 auditimeve, të kryera në periudhën 2010-2016 në sektorin e administrimit të hapësirës, në vitin 2017 u prodhua një informacion sistemor me titull “*Sistemi i urbanizimit të hapësirës së komunave si një e mirë publike*”.

Përfundimet e analizës diktonin domosdoshmërinë e ndërhyrjes së shpejtë në sistemin e planifikimit, në kuadër të të cilit rekomandohej kompromisi me komunitetin lokal për

të rritur cilësinë e jetës, falë rritjes së interesit të investitorëve që i garantonin komunitetit zhvillim të mirë, të ardhura nga taksat, vende të reja pune duke respektuar kërkesat në mbrojtje të vlerave të natyrës, historisë dhe kulturës lokale.

Një nga faktorët më të rëndësishëm që frenon zhvillimin ekonomik të Polonisë së sotme është aktiviteti i subjekteve në zonën gri. Kjo gjë nuk ishte problem vetëm për buxhetin e Shtetit, por edhe një nga rreziqet më të mëdha për sipërmarrjet që vepronin konform ligjit.

Në vitin 2017, NIK-u mori nën kontroll *Veprimet e organeve të auditimit të organeve doganore në lëmin e kufizimit të informalitetit në ekonomi*, duke rekomanduar domosdoshmërinë e rregullatorëve ligjorë në luftën kundër informalitetit në ekonomi, veçanërisht në sektorin e karburanteve, alkoolit, duhanit dhe lojërave të fatit.

Prerogativë të rëndësishme ligjor, të cilin e shfrytëzon NIK-u është adresimi i çështjeve tek organet e ndjekjes për krime apo kundërvajtje, të konstatuara gjatë auditimeve. Në vitet 2012-2016, NIK-u dërgoi në organet kompetente të ndjekjes 342 denoncime, duke përfshirë këtu edhe për krime financiare. Më së shpeshti, këto denoncime ia dërgonte prokurorisë, Policisë, drejtuesve të organeve tatimore dhe Zyrës Qendrore Antikorrupsion. NIK-u megjithatë nuk përqendrohet vetëm tek ligjshmëria dhe rregullshmëria e funksionimit të institucioneve në aspektin ligjor dhe financiar, por e vë theksin edhe në eficiencën e përdorimit të fondeve që Shteti destinon për këto institucione. Rëndësi të madhe këtu ka monitorimi i përmbushjes së rekomandimeve që burojnë nga auditimet, të cilat shpjen në përmirësimin e funksionimit të subjekteve të kontrolluara, në veçanti kërkesat *de lege ferenda*, do të thotë postulatet konkrete të paraqitura nga NIK-u që imponojnë përmirësimin e ligjit në fuqi, atje ku ligji, në vlerësimin e audituesve, do të shpjerë tek përmirësimi i funksionimit, apo eliminimit të dobësive të tjera të vërejtura tek subjektet e kontrolluara.

Vitet e fundit është kthyer në traditë hapja gjithnjë e më e madhe e NIK-ut për bashkëveprim me institucione të ndryshme dhe shoqërinë- pushtetin vendor, qarqet akademike, qarqet juridike, organizatat sipërmarrëse si dhe organizatat joqeveritare. Të gjithë këta janë partnerë të rëndësishëm në funksionimin e NIK-ut, gjithnjë në dobi të përmirësimit të Shtetit. NIK-u organizon panele ekspertësh, në të cilat, krahas punonjësve të NIK-ut, marrin pjesë edhe praktikantë të specialiteteve të caktuara, përfaqësues të mjediseve shkencore, shoqërore, organizatave joqeveritare, të korporatave profesioniste, biznesit në përgjithësi por edhe përfaqësues të pushtetit publik. Shkëmbimi i pikëpamjeve që realizohet në këto panele, lejon të njihen më mirë problemet në fushat ku NIK-u planifikon auditime. Kjo praktikë favorizon edhe përpilimin e konkluzioneve të

pasauditimit, por edhe përpilimin e metodave të procedimit, përcaktimit të riskut apo përhapjes së praktikave të mira.

Efekshmëria më e madhe e auditimit është rezultat i zgjidhjeve gjithnjë e më të mira nga fusha e metodologjisë dhe forcimit të auditimit të brendshëm dhe të jashtëm të NIK-ut. Në mandatin e kryetarit Krzysztof Kwiatkowski, te NIK-u u vu theksi i veçantë të sigurimi i cilësisë së procesit auditues. Vlerësimi i brendshëm i cilësisë së auditimit kryhet në të ashtuquajturin ranking të auditimit. Sistemi i aplikuar i sigurimit të cilësisë ka zgjuar një interesim të madh të institucioneve të huaja të auditimit. Punët mbi zhvillimin e metodologjisë së auditimit u kurorëzuan me aktualizimin e dy modeleve kyç të dokumenteve: të programit të auditimit si dhe informacionit mbi rezultatet e auditimit. Në të parin, ka ndodhur një lidhje më e madhe e dokumentit me rezultatet e etapës së planifikimit të auditimit. Në rastin e modelit të informacionit mbi rezultatet e auditimit, vëmendja ka qenë e përqendruar te shtresa prezantuese e dokumentacionit, duke përdorur teknika të reja të prezantimit (infografik), të cilat bëjnë që dokumentet fitojnë në lexueshmëri.

NIK-u nuk mbetet indiferent ndaj problematikave që kanë të bëjnë me mbrojtjen e kafshëve. Në vitin 2015, kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski krijoi Bordin për Mbështetjen e Masave në dobi të Mbrojtjes së Kafshëve, i cili bashkëpunonte me organizata joqeveritare dhe universitete. Në informacionin special sistemor, NIK-u paraqiti përfundimet e 16 auditimeve me objekt problematikat e mbrojtjes së kafshëve. Prej vitit 2017, kryetari Krzysztof Kwiatkowski u akordon personave dhe organizatave që shquhen në fushën e mbrojtjes së kafshëve çmimin honorifik “Miku i kafshëve”. Dhënia e këtij çmimi synon të mbërrijë tek individët, institucionet apo organizatat që kryejnë, mbështesin ose propagandojnë mbrojtjen e kafshëve të pastreha.

Intesifikimi i bashkëpunimit ndërkombëtar në mandatet e Mirosław Sekula-s dhe Jacek Jezerski-t solli modernizimin e NIK-ut dhe metodave të punës së tij. U zhvillua njëherësh edhe bashkëpunimi me Gjykatën Europiane të Audituesve(ECA). U bënë vite që audituesit polakë asistojnë auditimet e ECA-s në territorin e Polonisë. Anëtarë të ECA-s kanë qenë nënkryetari i NIK-ut Jacek Uczkiewicz si dhe këshiltari i kryetarit Augustyn Kubik, këtë funksion sot e ushtron Janusz Wojciechowski, kryetar i NIK-ut në vitet 1995-2001. Mandati i Krzysztof Kwiatkowski-t është një periudhë intensive e zhvillimit të performancës dhe forcimit të pozicionit të NIK-ut në arenën jo vetëm europiane, por edhe atë botërore. Kjo veprimtari është përqendruar vitet e fundit në tre fusha kryesore: auditimi i jashtëm i organizatave ndërkombëtare, aktivizimi në organizatat që grupojnë SAI-t në nivel global dhe europian, si dhe në dhënien e mbështetjes zhvillimore organeve të tjera të auditimit, para së gjithash në vendet që aspirojnë të anëtarësohen në BE. Falë angazhimit në projekte ndërkombëtare, NIK-u shihet sot nga organet simotra europiane dhe botërore si partner profesional dhe solid. Shprehje e kësaj është pjesëmarrja e NIK-ut në projektet binjakëzuese (twinning), qëllim i të cilëve është forcimi dhe zhvillimi i institucioneve të auditimit të vendeve kandidate për BE. Në vitin 2015 NIK-u ishte bashkëpjesëmarrës në paraqitjet partnere të institucioneve të auditimit suprem të Estonisë, Letonisë dhe Hungarisë. Në kuadër të bashkëpunimit të binjakëzimit me

Institucionin Suprem të Auditimit të Gjerogjisë, ekspertët e NIK-ut punojnë në sektorët e forcimit të auditimit financiar, auditimit të përputhshmërisë dhe raportimit. Prej vitit 2016, NIK-u realizon projekt bashkëpunimi binjakëzimi me SAI-n e Shqipërisë, ndërsa prej 2017 edhe me Azerbejxhanin dhe Kosovën. Vitin që vjen, NIK-u do të bashkëpunojë nga afër me SAI-n e Ukrainës, veç të tjerash në formën e organizimit të trajnimeve për audituesit ukrainas në fushën e auditimit të fondeve të BE-së, luftës kundër korrupsionit si dhe auditimit të financave publike. NIK-u merr pjesë edhe në përgatitjen e projekteve që lidhen me aktet ligjore në Ukrainë, ndan përvojën e vet me audituesit ukrainas, veçanërisht në kuadrin e raporteve midis administratës qendrore dhe asaj lokale.

Prej viti 2013, NIK-u është auditues i jashtëm i CERN-it, ekipi i audituesve polakë kontrollon rregullshmërinë e raporteve financiare si dhe Fondin e Pensioneve të CERN-it. Fakti që kjo detyrë u shty deri në vitin 2018, dëshmon për besimin e madh të kësaj organizate për aftësitë e audituesve të NIK-ut që kryejnë këtë proces.

Detyrë e re, prestigjioze është auditimi i raporteve financiare të Këshillit të Europës për vitet 2014-2018, sipas standardeve të auditimit ISSAI (International Standards of Supreme Audit Institutions). Kjo është një eksperiencë e madhe e Auditimit Suprem në arenën ndërkombëtare- paraardhëse të NIK-ut në detyrën e audituesit të jashtëm të Këshillit të Europës kanë qenë SAI-t e Britanisë së Madhe dhe Francës. Për këtë funksion, bashkë me Poloninë konkuruan edhe Gjermania, Norvegjia, Italia dhe Greqia. NIK-u është gjithashtu auditues i Korpunit Shumëkombësh të Krahut Verilindor të NATO-s, që ka një

rendësi kyçe për sigurinë e Polonisë dhe gjithë rajonit të kësaj pjese të Europës. Dhënia e rolit të audituesit përbënte njëkohësisht shprehje vlerësimi si ndaj profesionalizmit të NIK-ut, ashtu edhe njohjes së problematikës që lidhej me mbrojtjen kombëtare. Në vitin 2016, Këshilli i Europës iu drejtua NIK-ut me kërkesën për auditimin e programeve mbështetëse që realizon sot në Ukrainë, mes të tjerash për të vlerësuar a është forcuar pavarësia, efektiviteti dhe profesionalizmi i gjyqësorit në Ukrainë. Kryetari i NIK-ut, Krzysztof Kwiatkowski iu përgjigj pozitivisht kërkesës së Këshillit të Europës. Auditimet shtesë parashikojnë karakterin financiar të kontroleve dhe kryhen në bazë të marrëveshjeve të veçanta me Këshillin e Europës. NIK-u kontrollon programet e mëposhtme : *Parandalimi dhe frenimi i dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje në Ukrainë; Forcimi i pavarësisë, efektivitetit dhe profesionalizmit të gjyqësorit në Ukrainë si dhe Plan Veprimi për Ukrainën për vitet 2015-2017*, që përmban më shumë se 20 programe nga fusha të ndryshme të aktivitetit të Shtetit.

Organizata Europiane e Institucioneve Supreme të Auditimit, EUROSAI, është organizata rajonale e Organizatës Botërore të Institucioneve Supreme të Auditimit INTOSAI, që grupon aktualisht 50 vende; SAI-t nga 49 vende si dhe Gjykatën Europiane të Audituesve. Qëllimi i veprimeve të kësaj organizate është forcimi i auditimit të Shtetit në Europë, përmes promovimit të bashkëpunimit, shkëmbimit të dijes dhe praktikave të mira, por edhe mbështetja e ndërsjellë e anëtarëve të organizatës në dobi të ushtrimit profesional dhe eficient të mandateve të tyre si gardianë të të mirave publike. Në Kongresin X të EUROSAI-t në Stamboll, NIK-u u zgjodh anëtar i Kryesisë së EUROSAI-t. Njëkohësisht, për shkak të angazhimit të deritanishëm dhe cilësisë së

demonstruar në forumin e organizatës, NIK-u u ftua të përmbushte funksionin e nënkryetarit të dytë të EUROSAT-t.

Me vendim të Kongresit XXI të INTOSAI-t në Pekin, në vitin 2013, në të cilin morën pjesë përfaqësues të SAI-t nga 150 vende, NIK-u u zgjodh anëtar i kryesisë së kësaj organizate me mandat gjashtëvjeçar deri në vitin 2019. Nuk ishte hera e parë që NIK-u bënte pjesë në kryesinë e INTOSAI-t; NIK-u ishte bërë anëtar i organizatës në vitet '70 të shekullit XX, kur në vitin 1977 u miratua Deklarata e Limës mbi parimet e auditimit-dokument themeltar ky i INTOSAI-t, i cili mbetet aktual edhe në ditët tona. Sot, në përbërje të kryesisë janë midis të tjerësh, kryetarët e SAI-ve të SHBA-së, Kinës, Brazilit, Argentinës, Rusisë, Indisë dhe Japonisë. Gjatë Kongresit XXII të INTOSAI-t në Abu Dabi (Emiratet e Bashkuara Arabe), prezantimi i NIK-ut zgjoi interesim të madh dhe kishte të bënte me instrumentet për analizimin e përfundimeve të auditimit, i ashtuquajturit CUBE. Kongresi miratoi versionin e aktualizuar të Kodit etik të INTOSAI-t, të cilën e patën përgatitur ekspertët ndërkombëtarë nën drejtimin e NIK-ut.

Në vitin 2018 NIK-u filloi bashkë me INTOSAI-n auditimin e OKB-së: Përgatitja për të jetësuar objektivat e zhvillimit të balancuar të Axshendës 2030 (Performance auditim of Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals). Axshendja 2030, miratuar në vitin 2015, nga 193 shtete anëtare, mes tyre edhe Polonia, përmban 17 objektiva të zhvillimit të qëndrueshëm. Axshendja është një plan veprimi për të përmirësuar cilësinë e jetës së njerëzve në mbarë botën, është betejë për të ardhmen e planetit. Për 15 vitet e ardhshme, objektivat e përcaktuara nga OKB-ja kanë për të stimuluar hapa në fusha me rëndësi vendimtare për jetën e njeriut, siç janë: njerëzit, planeti, mirëqenia, paqja dhe partneriteti. NIK-u ka për të vëzhguar si vihen në jetë këto objektiva.

Në vitin jubilar të 100 vjetorit të rifitimit të pavarësisë së Polonisë, mund të konstatohet se sikundër Polonia vlerësohet si lider i transformimeve demokratike në Europë, të nisura në vitet '80 të shekullit XX me revolucionin paqësor të "Solidarnostit", edhe NIK-u, me trashëgiminë e vet njëqindvjeçare, vlerësohet nga partnerët në Bashkësinë Europiane dhe më gjerë se kaq. Puna e audituesve në 30 vitet e Polonisë së rilindur, pas vitit 1989, i ka sjellë NIK-ut profesionalizmin dhe e ka lejuar të kthehet në binarët e vërtetë të misionit të vet në shërbim të qytetarëve dhe Shtetit. Sot NIK-u transmeton dije jo vetëm mbi parregullsitë, por edhe promovon praktikat e mira dhe ndihmon në ndërtimin e Shtetit të së drejtës. Për më tepër, sot NIK-u e ndan këtë përvojë veçanërisht me partnerët e përtej kufirit lindor. Audituesit e tij ndihmojnë demokracitë e reja të përgatiten për përmbushjen e rolit të organit të pavarur të auditimit. Sepse kujdesi për Shtetin, nuk është vetëm auditimi i problemeve të brendshme, paralajmërimi nga kërcënimet e brendshme, pasqyra e gjendjes së Shtetit dhe institucioneve të tij, apo kujdesi për mirëqenien e qytetarëve të vet, por edhe identifikon nevojat e fëmijëve, emigrantëve, mjedisit dhe përpiqet të sigurojë një zhvillim të qëndrueshëm përballë sfidave me karakter global.

THËNIE DHE VLERËSIME

"Auditimi i mirë gjithmonë fillon me një analizë të thelluar të gjithanshme të riskut potencial, i cili mund të shfaqet në shpenzimin e parave publike ose në përmbushjen e detyrimeve ligjore. Duhet, pra, të jemi në gjendje të tregojmë ku janë nevojat më serioze dhe më të mëdha të Shtetit. Në qoftë se do ta bëjmë këtë, atëherë, me formulimin e

problematikave të auditimit, duke përcaktuar edhe fushat e auditimit, do të kemi sigurinë që me performancën tonë prekim çështjet më të qenësishme të funksionimit të Shtetit, që janë edhe më të rëndësishme për vetë qytetarët.”

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut, Fjala në mbledhjen seminar të kolegjiut të NIK-ut në Parlament me rastin e 95 vjetorit të themelimit të NIK-ut, “Auditimi i Shtetit” nr 2/2014.

“Kusht për realizimin e mirë të detyrave është pavarësia e NIK-ut nga presionet e drejtpërdrejta dhe ndikimet e subjekteve të kontrolluara, praktikisht nga të gjithë ata që përfitojnë nga financat publike. Andaj parimi i materializuar në nenin 202 të Kushtetutës për varësinë e Auditimit Suprem ekskluzivisht nga Parlamenti- përbën një parim fundamental dhe gjithë aktorët e jetës publike duhet t'i qëndrojnë besnikë këtij parimi. Kjo është në interes të Polonisë.”

Ewa Kopacz, Kryetare e Parlamentit, 10 shkurt 2014, Nga fjala me rastin e 95 vjetorit të NIK-ut ,”Auditimi i Shtetit”, nr 2/2014.

“Vlerë thelbësore sistemore e NIK-ut është pavarësia e tij si organ i auditimit të Shtetit. Pavarësia e organit të auditimit të Shtetit është një standard ndërkombëtar. Në të ashtuquajturën Deklaratë të Limës, miratuar nga Kongresi IX i INTOSAI-t, në pjesën II që i referohet pavarësisë, neni 5 thotë se organi më i lartë i auditimit të Shtetit mund të përmbushë detyrat e veta objektivisht dhe me efikasitet vetëm atëherë kur është i pavarur nga njësitë e kontrolluara dhe i mbrojtur nga ndikimet e jashtme (...). Pavarësia e organit Suprem të auditimit, garantuar me Kushtetutë dhe ligj, do të sigurojë një shkallë Suprem vetëveprimi, madje edhe në qoftë se organi i auditimit vepron si përfaqësues i Parlamentit dhe ndërmerr auditime me porosi të tij, raportet midis organit Suprem të auditimit dhe Parlamentit duhen përcaktuar në Kushtetutë. Pozicioni sistemor i NIK-ut, që buron nga dispozitat kushtetutese dhe ligjore, i përmbahet më së miri të gjitha standardeve të sipërpërmendura.

Maciej Berek, nëndrejtor i Departamentit të Buxhetit dhe Financave të NIK-ut Jarzęcka-Siwik E., Berek M., Kwarka B., Wrona Z., Auditimi Suprem i Shtetit dhe aspektet juridike të funksionimit të auditimit të Shtetit, Varshavë 2018.

“Do të doja që Auditimi Suprem i Shtetit të ishte një instrument i rëndësishëm si në përmirësimin e Shtetit, ashtu edhe në ruajtjen dhe forcimin e besueshmërisë së tij në sytë e shoqërisë. Me qëllim që të përmbushë efektivisht objektivat e veta, NIK-u duhet të jetë institucioni në nivelin më Suprem- i tillë që të përbëjë model të zhvillimit institucional për institucionet e tjera, i tillë që të jetë në gjendje të përcaktojë trendin. Prandaj i jam përkushtuar zhvillimit institucional dhe zhvillimit të burimeve njerëzore. Zhdërvjellësisë dhe mirëadministrimit. Do të thotë i përkushtohem asaj, që ne presim nga ata që kontrollojmë.”

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut, Fjala në seancën plenare të Kolegjiut të NIK-ut në Parlament me rastin e 95 vjetorit të themelimit të NIK-ut, “Auditimi i Shtetit” nr 2/2014.

“Arkitektët e Polonisë së pavarur- mes tyre marshalli Juzef Pillsudski- dëshironin që administrimi i parave publike të mbetej nën auditimin e qytetarëve. Kjo ide bazë- e auditimit publik të financave dhe përmbushja e detyrimeve nga Shteti- u vu në themel të ligjit mbi NIK-un. Në qoftë se Shteti ka për të përmbushur efektivisht detyrat e veta

kyçe, do të thotë në shërbim të qytetarit, kjo gjë duhet të jetë në përsosmëri të vazhdueshme. Mund të kryhet në formën e vetëpërmirësimit të performancës së Shtetit. Por mund edhe të përfitojë nga përfundimet e auditimeve të Auditimit Suprem-institucionit të pavarur e kushtetues.

Jemi të vetëdijshëm se NIK-u gjatë gjithë kohës duhet t'i përgjigjet sfidave që ofron realiteti në ndryshim rreth nesh. Prandaj e vlen të ndërgjegjësohemi për drejtimin e ndryshimeve në mënyrën e ushtrimit të pushtetit në shtetet moderne. Administrimi bashkëkohor publik mbështetet në parimin e bashkëveprimit të të gjithë aktorëve publikë, do të thotë qoftë pushtetit, qoftë edhe sipërmarrësve dhe shoqërisë civile. Do të doja që Auditimi Suprem të zinte në këtë panoramë një vend të rëndësishëm.”

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut, 10 shkurt 2014, Nga fjala në séancën plenare të kolegjiut të NIK-ut në Parlament me rastin e 95 vjetorit të themelimit të NIK-ut, “Auditimi i Shtetit”, nr 2/2014.

Duket se rrjeti i ndihmës së siguruar nga pushteti vendor në kuadër të mbrojtjes së shëndetit është i gjerë. Atë mund ta gëzojnë të vjetrit, por edhe të vetmuarit dhe të sëmurët mendorë. Nuk ka gjë më të gënjeshtërt. Sistemi është i çalë, i paafte, i destinuar vetëm për ndihmën e rastit. Dr Jacek Szczerbiński, drejtor i Departamentit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Familjes në NIK e vlerëson mjaft ashpër situatën. Nuk bëhet fjalë për dhunën fizike të përhapur ngado dhe për shkeljen e ligjit. Edhe pse situata e familjes është përmirësuar disi vitet e fundit, gjithsesi kemi të bëjmë me mungesën e efektivitetit të sistemit të shëndetësisë, për shkak të keqndërtimit të këtij sistemi- shpjegon ai dhe thekson se të gjitha qendrat shëndetësore kanë punësuar 53 mijë vetë, qëndrimi në spital i një kujdestari mesatarisht kushton 3-4 mijë zlloti (në qytetet e mëdha akoma më shumë), kjo do të thotë se fondet publike për mbajtjen e këtyre institucioneve në disa vjet u rritën deri në 4 mld zlloti. Kjo është ende pak.

Jacek Szczerbiński, drejtor i Departamentit të Punës, Çështjeve Sociale dhe Familjes në NIK.

Auditimi i futjes në qarkullim të suplementeve të dietës

Tregu i suplementeve të dietës në Poloni zhvillohet shumë dinamikisht. Suplementet e dietës gjenden kudo, në periudhën e fundit ka edhe reklama të gjera të këtyre produkteve, çka nxit interesimin e konsumatorëve. Përcaktimet e auditimit të koordinuar nga Filiali e NIK-ut në Łódź me objekt *Hedhja në qarkullim e suplementeve të dietës*, realizuar në vitin 2016, treguan se në Poloni nuk është arritur ende niveli i sigurisë së suplementeve të dietës. Analizat laboratorike të suplementeve të dietës të porositura nga NIK treguan, se shumë suplemente nuk i përmbanin cilësitë e deklaruara nga prodhuesit, qëllonin madje edhe të dëmshme për shëndetin.

Kryeinspektoriati Sanitar nuk i ishte përmbajtur kushteve organizative për shkallën e tregut të suplementeve të dietës. NIK-u mbajti shënim, se procedurat shpjeguese zgjasin me vite në Inspektoriatin Sanitar. Koha mesatare e zgjatjes së shpjegimit arrinte 2300 ditë (afërsisht 6 vjet), kishte raste kur këto procedura merrnin 3100 ditë (rreth 8 vjet e gjysmë). Për shkak të kohës së gjatë të verifikimit dhe certifikimit, një pjesë e këtyre produkteve mbërrinte ndërkah në tregun e shitjes. NIK-u konstatoi se mungonin veprimet e duhura informative nga ana e organeve përgjegjëse për të rritur ndërgjegjësimin e qytetarëve

lidhur me përdorimin e suplementeve të dietës. Futja në treg e stimulantëve dietetikë nga ana e sipërmarrësit kërkonte vetëm dorëzimin e deklaratës në Inspektoriatin e Lartë Sanitar. Përmbyshja e këtij kushti mundësonte hedhjen e produktit në treg. Procedura e verifikimit, madje edhe nisja eventuale e procedimit shpjegues nuk ndalnin dot distribucionin e produktit. Me porosi të NIK-ut, Instituti Kombëtar i Medikamenteve bëri analizën mikrobiologjike të gjashtë kampionëve stimulantësh nga grupi i probiotikëve. Vetëm në rastin e dy produkteve rezultoi se përmbajtja e bakterieve probiotike përputhej me deklaratën e prodhuesit. Në vlerësimin e NIK-ut, sistemi në fuqi i certifikimit, që lejonte futjen në treg të suplementeve menjëherë pas dorëzimit të deklaratës, krijonte premisa të kërcënohej shëndeti dhe jeta e përdoruesve.

Veç kësaj, sistemi juridik në fuqi nuk lejon marrjen e masave adekuate që eliminojnë shitjen online, ndonëse ky kanal distribucioni është rritur ndjeshëm kohëve të fundit. Ministri i Shëndetësisë nuk e kishte kryer detyrën siç duhej në mbikëqyrjen e zbatimit të ligjit ushqimor, në raport me suplementet e dietës. Nuk e pati bërë vlerësimin e riskut, nuk pat analizuar probabilitetin e ngjarjeve të padëshiruara, të rrezikshme dhe që mund të shkaktonin dëme. Joserioz dhe jo i sprovuar siç duhet rezultoi edhe kryetari i Zyrës së Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorit si dhe organet e Inspektoriatit Sanitar, të ngarkuara me mbikëqyrjen e reklamimit të suplementeve. Ndërsa ministri i Shëndetësisë në këtë kuadër nuk ndërmoi asnjë veprim.

Lidhur me mungesën e detyrimit ligjor për të kryer analizat që konfirmonin cilësinë dhe përbërjen e suplementit të dietës para hedhjes së produktit në treg, ato i nënshtroheshin vetëm organeve që merreshin me auditimin e ushqimeve, por edhe këto vetëm pas hedhjes së tyre në treg dhe në një kuadër të kufizuar. Organet e Inspektoriatit Sanitar nuk kishin kryer analizat komplekse të kampionëve në prizmin e përputhshmërisë faktike të përbërjes së suplementit me atë çka shënohej në paketim. Ndërkaq, analizat e kampionëve të kërkuara nga NIK-u treguan cilësitë e vërteta të suplementit. Në një të tretën e kampionëve të analizuar u konstatua prania e grimcave të papërcaktueshme, ndërsa në 67% të rasteve – numri i bakterieve probiotikë ishte më i vogël nga ai i deklaruar. Për më tepër, në një nga kampionët u zbulua ndotje e produktit- prani e bakterieve që shkaktojnë sëmundje.

“Auditimet e NIK-ut në shekullin XXI në fushën e problematikës së shëndetit kanë për qëllim jo vetëm hetimin e parregullsisë së shpenzimit të fondeve publike për mbrojtjen e shëndetit, por në një shkallë më të madhe përqendrohen në të drejtat e pacientëve. Auditimet e viteve të fundit rreth tematikës së *Programit Kombëtar të Mbrojtjes së Shëndetit Psikik*, kanë treguar se në Poloni mungon një model mjedisor i kujdesit psikiatrik, nuk janë përpunuar po ashtu as shumë standarde dhe procedura mjekësore në këtë lëmë, ligji që mbështetet ende në modelin e kujdesit psikiatrik nuk respektohet. Një nga të drejtat themelore të pacientëve është edhe akses i barabartë tek shërbimet mjekësore. Veçanërisht në mjekimet onkologjike, ku sigurimi i aksesit të shpejtë të shërbimeve mjekësore vendos për jetën e pacientit. Shumica e tumoreve nuk do të kishte ecuri dramatike nëse do të diagnostikoheshin në një stad të hershëm. Kuptimi i rolit të faktorëve të rrezikut të sëmundjeve tumorale, për rrjedhojë e ndërtimit të kompetencave të shoqërisë në fushën e mbrojtjes së shëndetit, është një nga hapat kryesorë për të reduktuar sëmundshmërinë. Duke analizuar rezultatet e auditimeve të viteve të fundit në

fushën e tumoreve, NIK-u përgatiti në vitin 2017 në Departamentin e Shëndetit një informacion sistemor me temë *Akresi dhe efektet e kurimit të tumoreve*. Në analizën sistemore të NIK-ut u shfrytëzuan vendimet dhe konstatimet e 32 auditimeve të koordinuara, veç kësaj edhe në 39 raporte ekspertësh nga institucione të jashtme. NIK-u formuloi gjithashtu një sërë rekomandimesh që lidheshin me masat që duheshin marrë për t'u kujdesur vërtet për shëndetin e qytetarit, përmes përmirësimit të sistemit parandalues që ekziston në Poloni, zbulimit dhe kurimit të tumoreve. Informacioni sistemor *Akresi dhe efektet e kurimit të tumoreve* u shpall më 2 shkurt 2018, dy ditë para Ditës Botërore të Luftës kundër Kancerit, që i bie në 4 shkurt. Ky informacion solli një impakt shumë të madh social dhe mediatik. NIK shpreson se ai informacion ndikoi gjithashtu edhe në vendimet e disa individëve për t'iu nënshtruar analizave profikatike, të cilat në Ditën Botërore të Luftës kundër Kancerit mund të kryheshin në qendrat onkologjike në gjithë vendin.”

Piotr Wasilewski, drejtor i Departamentit të Shëndetit në NIK, 27.04.2018

“Gjatë auditimit konstatuam, që Programi (qeveritar) i Pastrimit të Vendit nga Azbesti në periudhën 2009-2032 nuk po e përmbushte rolin e tij. Megjithë krijimin e kornizës ligjore dhe angazhimit të fondeve nga buxheti i Shtetit, ritmi i eliminimit të azbestit është shumë i ulët, kurse sasia e tij vazhdon të mos dihet me saktësi, sepse mungon inventarizimi i plotë i rezervave të tij. Nisur nga kjo, NIK-u kërkoi dhe vazhdon të kërkojë ndryshimin e objektivave të programit, për ta bërë atë më realist. Fillimisht, duhet financuar asgjësimi i azbestit më të rrezikshëm për shëndetin e njerëzve, duke mbajtur parasysh objektet e përdorimit publik (spitale, shkolla, kopshte). Përfundimet e auditimeve po tregojnë katërcipërisht se arritja e objektivit kryesor të programit, siç është asgjësimi dhe bërja të padëmshme e produkteve prej azbesti deri në vitin 2032 është joreal. Qoftë edhe për arsyen e thjeshtë se qysh prej vitit 2003, do të thotë 15 vjet më parë, nuk është arritur të bëhet një inventarizim i plotë i produkteve të tillë, por edhe për arsyen tjetër se gjatë kësaj kohe, konstaton NIK-u, ka pasur kufizime serioze ligjore, financiare dhe organizative.”

Ewa Polkowska, nënkeretare e NIK-ut, Stenogram nga mbledhja e komisionit parlamentar të Mbrojtjes së Mjedisit, Pasurive Natyrore dhe Pyjores, 11.10.2017

Procesi i rigjetjes së veprave të zhdukura të artit nën auditimin e NIK-ut

Grabitja e të mirave kulturore ka nisur fill pas agresionit gjermano-sovjetik mbi Poloninë në vitin 1939 dhe është bërë si nga Rajhu III, ashtu edhe nga BRSS-ja. Gjatë Luftës II Botërore, Polonia ka humbur rreth 516 mijë vepra arti. Mes humbjeve të kohës së luftës janë vepra të mjeshtrave të mëdhenj si Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Jacek Malczewski, Wojciech Kossak, Rafael Santi, Pieter Breugel, Agostino Carraci, dhe Anton van Dyck. Veprat dhe monumentet e kulturës grabitur Polonisë u shpërndanë dhe sot gjenden anekënd botës: Gjermani, Rusi., SHBA, Britani e Madhe, Turkmenistan. Kontrollat e NIK-ut në vitin 2016 zbuluan se megjithëse kishin kaluar 70 vjet nga mbarimi i luftës, qeveritë njëra pas tjetrës nuk kishin bërë kujdes për të hartuar një strategji që do të mundësonte rikthimin e veprave të grabitura. Nuk u zbatuan njëherësh normat që kishin të bënin me rikthimin e veprave të artit, as edhe ato që buronin nga direktiva e Parlamentit Europian dhe Këshillit të Europës 2014 60 UE. Ministria e Kulturës dhe Trashëgimisë Kombëtare si dhe Ministria e Punëve të Jashtme, në kompetencën e të cilave gjendet rikthimi i veprave të humbura të artit, nuk kishin

bashkëpunuar siç duhej. I pamjaftueshëm ishte edhe bashkëpunimi i Ministrisë së Kulturës dhe Trashëgimisë Kombëtare me Shoqatën e Antikuaristëve Polakë.

NIK vlerësoi pozitivisht programin “*Rigjetja e veprave të artit*”, projektin “*Muzeum i zhdukur*” dhe aktivizimin e aplikimit *ArtSherlock*, që ndihmonte në identifikimin e veprave të artit. Informacionet e përfthuara u evidentuan në Ministrinë e Kulturës në dosjen me titull “*Baza e humbjeve të luftës*”- që ishte regjistri kombëtar i të mirave kulturore të zhdukura gjatë Luftës së II-të Botërore, si dhe të atyre që kishin dale nga territori i Polonisë pas vitit 1945. Baza megjithatë ishte e paplotë, cilësia e informacionit të grumbulluar e ulët, kurse struktura e tyre me të meta. Vetëm një pjesë jo e madhe e humbjeve të luftës kishte hyrë në dy baza të dhënash ndërkombëtare: *servisin Interpol-Stolen Works od Art-737 objekte* (1,2% e pasurisë së bazës), por edhe në *Art Loss Register- 4782 objekte* (7,6% e pasurisë së bazës). Përgjatë gjashtë viteve kontroll (2011-2016) u rigjetën një pjesë e vogël në raport me humbjet e mëdha- vetëm 28 vepra të veçanta dhe gjashtë komplekse objektesh. Mes tyre ishin piktura të Julian Falat “*Para gjetisë në Rytwinie*” (me vlerë 300 mijë zll), skulptura e Antoine Houdoun “*Busti i Dianës*” (me vlerë 149 mijë zlloti), tavolina e lojërave nga koleksioni i mobiljeve të Stanislaw August Poniatowski (me vlerë 140,3 mijë zlloti) si dhe piktura e Aleksander Gieryski “*Çifutja me portokalle*” (me vlerë 579 mijë zlloti). Vetëm për 80 muaj u rikthyen në atdhe koleksionet me 42 vizatime dhe grafika të artistëve të shekujve XVII-XX. Vlera e veprave të rigjetura nga Ministria e Kulturës dhe Trashëgimisë Kombëtare arrinte 7,3 mln zlloti, ndërsa kostot e rigjetjes 1,17 mln zlloti.

Prej shumë vitesh Polonia është në majën e shteteve europiane të kërcënuara nga krimi i grabitjes së të mirave kulturore. Auditimi i NIK-ut tregonte se nuk ishin siguruar ende burimet njerëzore dhe teknike për të rikthyer veprat e humbura. Në sektorin e Humbjeve të Luftës në Ministrinë e Kulturës dhe Trashëgimisë Kombëtare punonin katër persona, kurse në Ministrinë e Punëve të Jashtme dy persona, në NIMOZ nga tre deri në pesë persona. Në 90% të procedurave përmbyllëse të rikthimit, informacioni mbi rigjetjen e objekteve vinte nga tri persona dhe nuk ishte efekt i veprimeve të punonjësve të ministriesë.

Me ritmin aktual të shpimeve, përlogaritja e rezervave të gazit të ngurtë në Poloni do të kërkojë minimalisht 12 vjet- paralajmëron NIK-u. Deri në fund të vitit 2012, veprimtaria në fushën e kërkimit të shtresave të gazit të ngurtë kryer nga 33 sipërmarrës është bërë në bazë të 113 koncesioneve. Këto koncesione kanë qenë të ndara në rreth 1 | 3 e sipërfaqes së territorit të vendit- njoftonte në mbledhjen e komisionit parlamentar të Auditimit të Shtetit, Wojciech Kutyla, nënkryetar i NIK-ut. NIK-u vlerësonte se punimet gjeologjike ishin kryer gjithsesi në një pjesë të vogël të sipërfaqës së dhënë me koncesion dhe në shumë raste edhe me vonësë. Shkak për këtë ritëm të ngadaltë të punëve nuk ishte vetëm situata ekonomiko-financiare që ndryshonte, por edhe veprimet joadekuat të administratës qeveritare. Bëhet fjalë kryesisht për vonesa në punët që lidhen me krijimin dhe amendimin e ligjit që ka të bëjë me kërkimin dhe nxjerrjen e hidrokarbureve, duke përfshirë edhe gazin e ngurtë, si dhe për dispozitat në dhënien e koncesioneve, që konsistonin në lënien dorë të lirë dhe trajtim jo të barabartë të lejekërkuesve, të cilat mund të rezultonin me rrezikshmëri Suprem korupsioni. Procedimet e kryera nga dikasteri i mjedisit lidhur me dhënien e koncesioneve për kërkimin dhe analizimin e shtresave të gazit të ngurtë ishin josolide dhe të ngadalta. Lejohej trajtim jo i barabartë i garuesve,

shqyrtim jo i plotë i kërkesave, ose praktika të tilla që nuk lejonin verifikimin e besueshmërisë ekonomike të lejekërkuësve. Auditimi Suprem përmend gjithashtu se veprimet e deritanishme në drejtim të përcaktimit të rezervave kombëtare të gazit të ngurtë nuk kishin shpënë në një vlerësim të besueshëm të sasisë së tij.

Sot në Poloni veprojnë 115 institute kërkimore. Për shkak të detyrave statutores dhe drejtimeve të punimeve kërkimore-zhvillimore, ato mbikëqyren nga ministra të veçantë. Numri më i madh i tyre- 53- i ka në varësi ministri i Ekonomisë, ministrat e tjerë mbikëqyrin nga një deri në 16 institute. “Institutet e kontrolluara në një shkallë të ulët kishin zhvilluar aktivitet realizues, çka është detyrim i tyre statutor. Shënojmë rritjen dyfish të shpikjeve të patentuara, çka për fat të keq nuk konvertohet në rritje analoge të shfrytëzimit të tyre, i cili mbetet në nivelin 20%, në një kohë që niveli i përgjithshëm i mbarëpranuar duhet të jetë 50%”.

Jacek Utkiewicz, ish nënkryetar i NIK-ut, fjala në mbledhjen e komisionit parlamentar të Komisionit të Arsimit, Shkencës dhe Rinisë, 24.02.2016.

Në vitet 2011-2015, ministri i Shkencës dhe Arsimit Suprem si dhe kryetari i Qendrës Kombëtare të Kërkimeve dhe Zhvillimit angazhuan 3,4 mld zlloti në mbështetje të komercializimit të përfundimeve të kërkimeve shkencore. Megjithë përputhjen me drejtimet strategjike të kërkimeve shkencore, iniciativa të veçanta karakterizohen me vonesa, mungesë të stabilitetit financiar, përcaktim të paplotë të treguesve si dhe me dobësi të mbikëqyrjes nga ana e ministrit të shkencës dhe arsimit Suprem. Në vlerësimin e NIK-ut konstatohen të meta në sistemin e mbështetjes së komercializimit të rezultateve të kërkimeve shkencore. Shkollat e larta të kontrolluara kishin marrë një varg masash në drejtim të transferimit të teknologjisë nga shkenca në ekonomi, për rrjedhojë efektet e tyre ishin të kënaqshme. Një nga barrierat kryesore të komercializimit të kërkimeve shkencore në Poloni është interesimi i vogël i sipërmarrësve për veprime innovative.

Mieczysław Łuczak, nënkryetar i NIK-ut, fjala në mbledhjen e komisionit parlamentar të Arsimit, Shkencës, Rinisë, Inovacionit dhe Teknologjisë Bashkëkohore, 05.07.2016

Sistemi i provimeve të jashtme në arsim nga fillimi i funksionimit (viti 1999) nuk i është nënshtruar një vlerësimi të plotë nga ana e Ministrisë së arsimit. Komisioni i Provimeve nuk ka përmbushur detyrën statutores, që është evoluimi i përvitshëm i provimeve, duke përfshirë edhe procesin e përgatitjes së materialeve të provimeve dhe punën e personave që marrin në provim. Duhet theksuar se në Poloni nuk ka ndonjë vlerësim të aksesueshëm publikisht për cilësinë e formimit në etapa të caktuara të edukimit.

Andrzej Zaleski-Ejgierd, këshilltar ekonomik në NIK, koordinator i auditimit të Sistemit të provimeve të jashtme në arsim, “Auditimi i Shtetit”, nr 6/2015.

Kërkimi i gazit të ngurtë në Poloni

Auditimin në dhënien e koncesioneve për kërkimin dhe vlerësimin e rezervave të bakrit dhe hidrokarbureve, përfshirë edhe gazin e ngurtë, NIK e ndërmori me kërkesë të Kancelarisë së Kryetarit të Këshillit të Ministrave në mars 2016. I vetmi subjekt i marrë në kontroll ishte Ministria e Mjedisit, ndërsa qëllimi i tij kryesor ishte vlerësimi i realizimit

nga Ministria e Mjedisit e detyrave që lidheshin me dhënien e koncesioneve. U kontrollua veprimtaria e kësaj ministrie në periudhën 2008-2016. Fusha e kontrolluar nga NIK-u është nga fushat strategjike të ekonomisë. Pasuria e bakrit në Poloni, e llogaritur në 28 mln ton, ka rëndësi jo të vogël për ekonominë e Polonisë dhe për shumë sfera të tjera të jetës së përditshme. Nga ana tjetër, kërkimi i burimeve kombëtare të naftës apo gazit, duke përfshirë edhe gazin e ngurtë nga burime dhe shtresa jokonvencionale, në veçanti të gazit të ngurtë, ka rëndësi kapitale për sigurinë energjetike të vendit.

NIK-u vlerësoi negativisht veprimtarinë e ministrave të radhës të mjedisit në aspektin e dhënies së koncesioneve për kërkimin e pasurive të bakrit dhe hidrokarbureve, përfshirë edhe të gazit të ngurtë. NIK-u vëren njëkohësisht nisjen e veprimeve në fushën nën kontroll të ministrit aktual të Mjedisit pas marrjes së detyrës në nëntor 2015. Që lidhen me punën mbi projekt ligjin mbi Shërbimin Gjeologjik Polak si dhe mbi ndryshimin e dispozitave të ligjit- E drejta Gjeologjike dhe Minerare.

Veprimet e rekomanduara dhe të mbikëqyrura, që synojnë vlerësimin e rezervave të gazit të ngurtë në Poloni, rezultuan jo të suksesshme. Gjithmonë kanë munguar rezultatet përfundimtare dhe të miratuara, të cilat do të mund të ishin bazë për për të hartuar një politikë realiste të lëndëve të para. Pesë vjet pas nxjerrjes së raportit të parë të Institutit Shtetëror Gjeologjik mbi rezervat e gazit të ngurtë, ministri i mjedisit nuk zotëron ende një informacion mbi sasinë pasurore të kësaj lënde të parë. Procesi i vlerësimit të rezervave të gazit të ngurtë ka qenë jo i efekshëm. Nuk ka një informacion solid lidhur me rezervat e gazit të ngurtë, një mungesë e tillë vështirëson dhënien e koncesioneve të tjera sipërmarrësve në fusha të tjera.

Nuk ka qenë hartuar dhe realizuar asnjë politikë koherente koncesionare në fushën e kërkimit dhe zbulimit të rezervave të bakrit, hidrokarbureve, përfshirë edhe gazin e ngurtë. Veprimet administrative lidhur me dhënien apo ndryshimin e koncesioneve janë shoqëruar me shkelje të Kodit të procedimit administrativ, si dhe të së Drejtës Gjeologjike dhe Minerare. Në procedurat e brendshme të Ministrisë së Mjedisit që kanë të bëjnë me shqyrtimin e kërkesave për koncesion për kërkim dhe zbulim të mineraleve, me përjashtim të hidrokarbureve, nuk janë përcaktuar kriteret e vlerësimit të kërkesave për subjektet aplikuese për koncesion, duke i lënë organit koncesionar dorë të lirë në përcaktimin e hierarkisë dhe pjesës me pikë të kriterëve të caktuara të vlerësimit të tyre.

Mundësia e dorës së lirë në veprimet në kuadër të njohjes administrative shkaktonte riskun për korrupsion në këtë sektor. Për punën jo të duhur të ministrisë në përmbushjen e procedurave administrative që lidhen me koncesionet për rezervat e bakrit, dëshmojnë edhe vendimet e gjykatave administrative, të cilat kanë shqyrtuar ankesat me vendime të ministrit të Mjedisit. Në rastin e pesë procedimeve, gjykatat kanë anuluar vendimet e ankimuara.

Burimi: fjala e nënkryetarit të NIK-ut Wojciech Kutyla në mbledhjen e komisionit parlamentar të Auditimit të Shtetit, protokoll i ecurisë së mbledhjes së komisionit, 24.01.2018, Informacioni mbi rezultatet e auditimit të dhënies së koncesioneve për kërkimin dhe zbulimin e rezervave të bakrit dhe hidrokarbureve, përfshirë edhe gazin e ngurtë.

Bordi për Mbështetjen e Veprimeve për Mbrojtjen e Kafshëve

Në Auditimin e Lartë e vendosim theksin jo vetëm tek kryerja e auditimeve, por edhe përpiqemi që rekomandimet tona të jenë ndihmëse për të frymëzuar ndryshime pozitive. Një nga fushat e veçanta ku do të na duheshin ndryshime të tilla, është edhe mbrojtja e kafshëve. Prej vitit 1997, kur nisi të veprojë ligji mbi mbrojtjen e kafshëve, inspektorët e NIK-ut kanë kryer një varg kontrollesh, qëllimi i të cilave ka qenë jo vetëm zbulimi i parregullsive në këtë fushë, por edhe provokimi i ndryshimeve pozitive, qoftë në ligj, qoftë edhe në veprimin praktik të personave përgjegjës për respektimin e të drejtave të kafshëve.

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut

Bordi për Mbrojtjen e Kafshëve u mblodh më 10 mars 2015 në Auditimin e Lartë në një mbledhje inauguruese. Bordin e krijoi kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski. Në detyrat e tij janë dhënia e opinioneve mbi tematikat e auditimit që lidhen me mbrojtjen e kafshëve, ekspozimi i problemeve më të rëndësishme në këtë fushë, pjesëmarrja në panelet e ekspertëve si dhe bashkëpunimi me organizatat joqeveritare, universitetet dhe shoqatat profesioniste. Bordi mund të pranojë këshillat e ekspertëve të jashtëm, por edhe të krijojë ekiye pune për raste të veçanta. Duam të mbështesim audituesit me përvojën tonë, duke u treguar rreziqet dhe parregullsitë, të cilat vështirë si rregull të gjenden nëpër dokumente- thotë Marta Lichnerowicz nga Fondacioni i Mbrojtjes së Kafshëve. Veç saj, në Bord bëjnë pjesë : Beata Krupianik, Magdalena Sroda, Dorota Suminska, Stanisław Tym, Sylwia Najsthub dhe Agnieszka Pawlus. Nga ana e NIK-ut përbërjen e plotësojnë: Ryszard Szyk, Magdalena Bratkowska, Grzegorz Brostek, Hubert Cichocki, Katarzyna Papińska, Edyta Tuszyńska dhe Krzysztof Babicki. Në krye të Bordit janë dy kryetaret Anna Krzywicka dhe Karina Daniszewska-Sroka.

Bordi ka ndihmuar NIK-un, por edhe përmes NIK-ut ka arritur të përcjellë mesazhin e vet tek qytetarët: qasja e mirë dhe e mençur ndaj kafshëve është jo vetëm morale, jo vetëm që ndërton raporte plot rregull të njeriut me ambientin, por edhe thjesht ia vlen dhe i sjell Thesarit të Shtetit kursime reale. Bordi funksionon prej vitit 2017.

Kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski si dhe anëtari polak i Gjykatës Europiane të Audituesve, Janusz Wojciechowski kanë nënshkruar në Varshavë marrëveshjen mbi parimet e bashkëpunimit në auditimit të mbrojtjes së ajrit. Marrëveshja e Mirëkuptimit e NIK-ut dhe ECA-s lidhet me nisjen e auditimit në territorin e Polonisë. Auditimi zhvillohet paralelisht në disa shtete europiane. Raporti i përbashkët, që përmbledh përfundimet nga të gjitha vendet, do të paraqitet në mesin e vitit 2018. NIK-u dhe Gjykata Europiane e Audituesve bashkëveprojnë intensivisht në kuadër të auditimit europian në fushën e mbrojtjes së ajrit nga ndotja. Auditimi kryhet në kuadër të grupit të punës së EUROSAT-t. Pjesëmarrës në projekt janë si shtetet anëtare të BE-së (Bullgaria, Estonia, Hungaria, Spanja, Rumania, Sllovakia) ashtu edhe shtete që janë jashtë kësaj strukture (Shqipëria, Gjeorgjia, Kosova, Izraeli, Maqedonia, Moldavia, Zvicra) por edhe Gjykata Europiane e Auditimit. SAT-t e Polonisë dhe Holandës janë koordinatorët europianë të auditimit që realizohet njëkohësisht në 14 shtete të Europës dhe Izrael.

Auditimi i Këshillit të Europës

Gjatë mandatit të Krzysztof Kwiatkowski, NIK-ut iu besua funksioni prestigjioz i audituesit të jashtëm të Këshillit të Europës për periudhën 2014-2018. NIK-u kryen auditimin paraprak dhe final të raporteve financiare dhe llogarive buxhetore për vitin e mbyllur. Auditimi bëhet sipas standardeve ndërkombëtare. Çdo vit, brenda mandatit, NIK-u, në marrëveshje me Këshillin e Europës, realizon auditime selektive organizative dhe auditime të përbushjes së detyrave. Për ilustrim, në vitin 2017, bëri këto auditime:

- aktualizimin e sistemit informatik të shërbimit të shpërblimeve (*Upgrade of IT CoE PeopleSoft System Payroll Module*);
- sistemit informatik për ruajtjen dhe administrimin e dokumentacionit të Këshillit të Europës (*IT System for Records and Documents Management of the CoE*);
- të ndarjes dhe përdorimit të vërtetimeve administrative nga mjetet e jashtëbuxhetit RE (*Distribution and Use of Administrative Levies on Extrabudgetary Resources*) si dhe
- të linjës programore: Edukimi i Civilizimit Demokratik- Të Qendrës Europiane për gjuhët bashkëkohore- Qendrës Veri Jug (*Programme Line: Education for Democratic Citizenship-European Centre for Modern Languages-North South Centre*).

Këshilli i Europës ka ftuar NIK-un të kryejë auditimin financiar të projekteve shtesë të realizuara me fondet e palëve të treat, që nuk hyjnë në buxhetin e Këshillit, por të realizuara prej tij. Grupi i NIK-ut në vitin 2017 ka kryer auditimin e dy projekteve: Planit të Veprimit për Ukrainën 2015-2017 (faza II) si dhe Planin e Veprimit për Gjeorgjinë 2016-2019 (faza I).

Raporti i performancës së NIK-ut për vitin 2017, NIK, Varshavë 2018.

Twinning light Azerbajxhan

Në fund të vitit 2016, Komisioni European shpalli konkursin për realizimin e projektit të binjakëzimit me Institucionin Suprem të Auditimit të Azerbajxhanit (CoA), qëllim i të cilit ishte forcimi i potencialit institucional dhe administrativ të Institucionit Suprem të Auditimit në Azerbajxhan. Konkursin e fitoi NIK-u dhe prej vitit 2017 po realizon projektin me katër module: burimet njerëzore dhe administrative, auditimi financiar dhe auditimi i përputhshmërisë, auditimi i përbushjes së detyrave dhe bashkëpunimi me të interesuarit. Projekti financohet nga Komisioni European në kuadër të Instrumentit European të Fqinjësisë dhe Partneritetit. Ka të bëjë me shkëmbimin sistematik të përvojave midis NIK-ut dhe CoA. Gjatë 27 muajve, do të ketë më shumë se 50 misione ekspertësh, në të cilat do të marrin pjesë specialistët më të mirë të auditimit të Shtetit të Polonisë. Përfundimi i projektit është planifikuar më 31 dhjetor 2019.

Twinning light Kosovë

Audituesit polakë dhe britanikë mbështesin me dije dhe përvojë audituesit me pak stazh të Kosovës. E gjitha në kuadër të projektit të Komisionit European, i cili dëshiron të zhvillojë potencialin profesionist të kosovarëve në lëmin e auditimeve të sipërmarrjeve publike. Kryetari i audituesve kosovarë Besnik Osmani gjatë vizitës studimore në Varshavë (shkurt 2018), deklaroi se do të donte të zgjaste dhe thellonte bashkëpunimin me polakët. Projekti i Komisionit European, ku janë të angazhuar audituesit polakë dhe britanikë ka karakterin e bashkëpunimit të binjakëzimit. Objektivat kryesore të projektit janë zhvillimi i potencialit profesionist të Zyrës Kombëtare të Auditimit në Kosovë në

fushën e sipërmarrjeve publike: brenda objektivave kryhen analiza të legjislacionit, verifikimi i procedurave të brendshme dhe dokumentacionit të auditimeve, bashkë me propozimin për amendimin e tyre, plus trajnimi për zgjidhjet e reja. Ekspertët e NIK-ut marrin pjesë në rolin e mentorëve në të gjitha fazat e auditimit në tre ndërmarrje të mëdha publike. Për auditimin e tyre, zyra kosovare e auditimit suprem përgatitet prej disa vjetësh, përmes auditimit të sipërmarrjeve më të vogla. Në realizimin e projektit, ekspertët e NIK-ut mbështeten nga audituesit e Zyrës Kombëtare të Auditimit të Mbretërisë së Bashkuar (NAO UK), të cilët në të shkuarën kanë realizuar projekte të tilla në Kosovë.

Zyra e Auditimit Suprem të Kosovës dëshiron të vijojë bashkëpunimin me NIK-un, portal i brendshëm i NIK-ut.

Twinning light Shqipëri

Twinning, do të thotë bashkëpunim binjakëzimi, është një ide origjinale europiane për bashkëpunimin zhvillimor, i cili parashikon projekte dhe realizimin e tyre në praktikë, dhe nuk kërkon ndihmën tek teoricienët. Gjatë negociatave me Brukselin, institucione të caktuara të shteteve që aspirojnë të bëhen pjesë e BE-së, duhet të demonstrojnë se veprojnë sipas standardeve të unionit. Si i bëhet që në një kohë të shkurtër para anëtarësimit në BE, institucione të veçanta të shteteve që përpiqen për t'u anëtarësuar në BE të plotësojnë normat e kërkuara? Mënyra e duhur është formula e twinning, që konsiston në përcjelljen nga ana e institucioneve binjake, të dijes dhe përvojës. SAI mëson nga SAI, banka qendrore nga banka qendrore, policia nga policia.

Auditimi Suprem, bashkë me SAI-n e Kroacisë, shpallën kandidaturën për realizimin e një projekti të tillë me Shqipërinë, me Kontrollin e Lartë të Shtetit, me SAI-n shqiptar. Potencialin e tij, anët e forta dhe të dobëta - i njihnim prej vitesh, sepse bashkëpunimin me të e kishte nisur në fund të shekullit të kaluar kryetari Janusz Wojciechowski, ndërsa një ritëm të veçantë mori shumë vite më pas, kur kryetari Bujar Leskaj iu drejtua kryetarit Jacek Jezerski për organizimin e një serie trajnimesh për punonjësit e tij. Projekti i binjakëzimit me KLSH-në shqiptare përfshin kryesisht realizimin praktik të llojeve të ndryshme të auditimit - auditimit financiar, përmbushjes së detyrave, ligjshmërisë, apo fushës së auditimit informatik që po zhvillohet në mënyrë dinamike. Ekspertë nga vendet anëtare, kryesisht nga Polonia dhe Kroacia (edhe pse kemi edhe auditues nga Holanda, Portugalia dhe Estonia) takohen me kolegët shqiptarë dhe i ndihmojnë në kryerjen e detyrave, çka u lejon audituesve shqiptarë të arrijnë nivelin e kërkuar nga BE-ja. Së bashku me shqiptarët hartojmë procedura të brendshme dhe manuale, ndihmojmë në hartimin e planeve, hartojmë programe auditimi, pastaj analizojmë rezultatet paraprake, sugjerojmë si të hartohet raporti në mënyrë të tillë që të zgjojë interesimin e opinionit publik.

Bashkimi European nisat nga premisa se ia vlen të bëhet pikërisht kështu - në kërkim të idesë për të mbërritur efektshëm dhe shpejt tek niveli i kërkuar, ka sugjeruar shkëmbimin e dijes dhe përvojës nga ana e atyre që punojnë prej vitesh. Një vend nuk i ngjan tjetrit, ndaj twinning mbështetet në një dialog të hapur të praktikave të vendeve aspirante, nga njëra anë dhe praktikave të vendeve anëtare dhe Komisionit European, nga ana tjetër - që shkëmbimi të jetë solid duhet që përfituesi të besojë në sensin e këtij koncepti. Sepse nuk është fjala veç për të kryer trajnime, shpërndarë certifikata, apo për të kryer disa auditime të mrekullueshme përgjatë projektit, por para së gjithash bëhet fjalë që këto institucione të

vendit kandidat të ecin në drejtimin e duhur. Ashtu siç ka ndodhur vite më parë në Poloni apo Kroaci- si NIK-u, ashtu edhe SAI kroat, dikur kanë qenë përfitues të ndihmës zhvillimore, të dyja këto institucione e kanë provuar dhjetëra vite më parë twinning me të tjerë. Sot janë në gjendje që përvojën e tyre t'ua përcjellin të tjerëve.

Aleksandra Kukula, këshilltare ekonomike në Departamentin e Strategjive të NIK-ut, eksperte e projektit Twinning light Albania.

E ardhmja e auditimit të Shtetit në Poloni- paneli i katër kryetarëve të NIK-ut

Në shkurt 2018 mbi rolin dhe misionin e organit të auditimit të Shtetit në një realitet në ndryshim dinamik të përhershëm, dikutuan në një tryezë katër kryetarët e NIK-ut në vite : Janusz Wojciechowski (me lidhje video nga Brukseli), Mirosław Sekula, Jacek Jezerski dhe Krzysztof Kwiatkowski. Paneli i katër kryetarëve me temë “*Auditimi Suprem i Shtetit- një vit për të mbushur shekullin. E Shkuara- e tashmja- e ardhmja*” u shndërrua në një platformë jo vetëm të bilancit të arritjeve të deritanishme të përvojës së grumbulluar nga NIK-u, por edhe platformë bisede lidhur me perspektivën dhe sfidat, para të cilave qëndron organi i auditimit Suprem në 100 vjetorin e rifitimit të pavarësisë së shtetit polak. Diskutimin e moderoi Filip Lobodziński.

Për gati 100 vjet, NIK ka qenë dhe është një gardian i qëndrueshëm, i besueshëm i funksionimit të shtetit dhe administrimit të mjeteve publike... Auditimi Suprem i Shtetit sot është një simbol i shtetit ligjor, garant i lirive qytetare. Ky institucion modern, megjithë traditën e vet imponuese, nuk do të gëzonte besimin e veçantë të shoqërisë pa punonjësit e angazhuar, të cilët me punën e tyre sistematike kanë garantuar mbrojtjen e parimeve të ligjshmërisë. Prandaj dëshiroj t'u shpreh mirënjohje dhe të falënderoj gjithë ish nëpunësit dhe funksionarët e sotëm të NIK-ut.

Marek Kuchciński, kryetar i parlamentit, Letër falënderimi për kryetarin e NIK-ut me rastin e 99 vjetorit të themelimit të NIK-ut, 7 shkurt 2018.

NIK-u mbetet një institucion i fuqishëm. Çdo shtet që do të ruajë efektivitetin dhe funksionimin e mirë do të kërkojë gjithmonë një kontroll profesional nga jashtë tij. Sot është e nevojshme që në kontroll të futet edhe faktori shoqëror (i ashtuquajtur i kontroll pjesëmarrës), kështu që duhet të marrin një peshë më të madhe ankesat e qytetarëve pranë institucioneve të tilla siç është NIK-u. Një tjetër sfidë është shfrytëzimi në auditim i instrumenteve të IT-së. Falë tij gjithnjë e më shumë jemi në gjendje të zbulojmë parregullsitë në veprimtarinë e institucioneve të caktuara. Në të dyja rastet, kemi të bëjmë me përgjigjen për nevojën në rritje të plotësimit informatik. Informacioni është përherë e më i madh, njerëzit e kanë përherë e më vështirë ta menaxhojnë. Mbështetja e qytetarëve si dhe instrumentet IT me gjasë në të ardhmen do të shndërrohen në armën kryesore të organeve të auditimit në luftën për më të mirën, për një shtet më të drejtë.

Janusz Wojciechowski, kryetar i NIK-ut në vitet 1995-2001.

NIK-u duhet të mbetet institucion që kontrollon Shtetin, dhe jo vetëm administratën. Ndonëse kjo është detyrë e vështirë, nga pikëvështrimi qytetar, shumë më e dëshiruar. Për funksionimin e mirë të Shtetit flasin jo aq institucionet, të cilat i përdorin mirë paratë publike, sesa në ç'masë ato plotësojnë sa më mirë nevojat e qytetarëve. Kushtetuta e Republikës së Polonisë e 2 prillit 1997, e pozicionon NIK-un si organin më suprem të auditimit në Shtet, megjithatë ky nen nuk reflekton zhvillimin e duhur në legjislacion.

NIK-u zhvillohet në mënyrë dinamike, duhet mbajtur mend se fuqi bazë e NIK-ut është ekipi i audituesve, kurse rezultatet e auditimeve tona ndikojnë në shtet. Shembull ekzemplar këtu është “megainformacioni” ynë mbi funksionimin e transportit rrugor në vitet 1990-2004. Sikur të mungonin kërkesat tona që buroin nga auditimet tona, programi i ndërtimit të autostradave në Poloni nuk do të kishte sukses.

Miroslaw Sekula, kryetar i NIK-ut në vitet 2001-2007

NIK-u në realitetin që ndryshon dinamikisht duhet t’u shkojë rrënjëve të veta. Kryetarit të parë të NIK-ut Jozef Higersberger (1919-1921) iu desh t’i bënte punës ballë në një situatë jashtëzakonisht të vështirë, kur Shteti sapo po mëkëmbej pas 123 vitesh robëri, po ringjizej, luftonte për kufijtë e vet dhe po ndryshonte njëherësh me një dinamikë të paparë. Në atë situatë tejet të vështirë, Auditimi Suprem jo vetëm që ia doli të përmbushë detyrat e veta, por filloi të bëhej një nga ato institucione që po forconin Shtetin e brishtë polak. Auditimi i ditëve tona duhet të mbështetet pikërisht mbi këto themele.

Jacek Jezewski, kryetar i NIK-ut në vitet 2007-2013

Auditimi pjesëmarrës përbën vazhdimin e dialogut me shoqërinë. Auditimi Suprem inkurajon një dialog të tillë, ankesat e qytetarëve nuk mbeten pa veprime administrative. Kështu ndodhi me sinjalet për parregullsi në krijimin e platformave të helioenergjisë- NIK-u e hetoi këtë çështje, vëmendjes së audituesve nuk u shpëtuan as vendosjet buzë rrugëve të ekraneve të mëdhenj akustikë në qendrat e banuara. Dialogu me shoqërinë dhe hapja ndaj problemeve të prezantuara nga qytetarët për NIK-un janë tejet të rëndësishme. E shohim me optimizëm rolin e NIK-ut në shekullin e ardhshëm të ekzistencës së tij- sepse kompetencat e tij burojnë nga Kushtetuta, edhe të drejtat e qytetarëve burojnë prej andej, kështu që misioni i NIK-ut është konfirmimi se institucionet e Shtetit polak veprojnë efektshëm dhe mirë, se çdo qindarkë shpenzohet në respekt të parimeve të transparencës, ekonomicitetit dhe kursimit.

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut.

Burimi: E ardhmja e Auditimit të Shtetit në Poloni. Paneli i katër kryetarëve të NIK-ut.

Departamenti Juridik dhe i Vendimmarrjes Audituese të Auditimit Suprem ka analizuar parashtrimet-kërkesat *de lege ferenda* të Auditimit Suprem në tri vitet e fundit dhe hulumtoi gjedjen e përmbushjes së tyre. Përfundimet e kësaj analize treguan që shumë prej tyre kanë mbetur pa reagimin e organeve kompetente. Për ilustrim, në vitin 2012 Auditimi Suprem kishte formuluar 65 parashtrime, nga të cilat brenda dy vjetësh organet kompetente legjislative morën në konsideratë vetëm nëntë syresh si dhe një tjetër vetëm pjesërisht. Në vitin 2013, Auditimi Suprem formuloi 78 parashtrime, nga të cilat u konsideruan vetëm shtatë. Për 18 parashtrimet e radhës u ndërmorrën masa legjislative. Kryetari i Auditimit Suprem, me një shkresë qarkore të 6 majit 2014 futi detyrimin për konsultim me Departamentin Juridik dhe Vendimmarrjen Audituese në përgatitjen e parashtrimeve *de lege ferenda*, me qëllim rritjen e efektivitetit të realizimit të tyre. Kjo qarkore detyronte njësitë organizative të Auditimit Suprem të monitoronin në vijimësi

gjendjen e përmbushjes së parashtrimeve si dhe të aktualizonin të dhënat në regjistrin elektronik, në mënyrë të veçantë në kuadrin e hapave ligjorë të Këshillit të Ministrave apo ministrive përkatëse, Parlamentit dhe Senatit, të monitoronin realizimin e plotë apo të pjesshëm të parashtrimeve si dhe të shënonin kur ato merrnin fuqi ligjore në rastet kur merrreshin në konsideratë.

Auditimi Suprem në vitin 2013 forcoi bashkëpunimin me Senatin e Republikës së Polonisë. Pas takimit me kryetarin e Auditimit Suprem Krzysztof Kwiatkowski, kryetari i Senatit Bogdan Borusewicz deklaroi se Senati do të ndërmernte hapa ligjore konkrete për një shfrytëzimin më të gjerë të propozimeve për ndryshime në ligj, të argumentuara nga Auditimi Suprem në parashtrimet nga auditimi. Përfshirja e Senatit në procesin legjislativ, inicuar nga parashtrimet për ndryshime ligjore, të grupuara në informacionet e pasauditimit, pritet të ketë ndikim pozitiv në efektivitetin e Auditimit Suprem në këtë fushë.

BASHKËPUNIMI ME ORGANET E NDJEKJES SË KRIMEVE

Bashkëpunimi i Auditimit Suprem me organet e ndjekjes së krimeve ose kundërvajtjeve është i rregulluar me ligj. Në bazë të kontroleve të kryera, Auditimi Suprem dërgon në rastet e argumentuara materialet për ndjekje në prokurori. Kryetari i Auditimit Suprem ka analizuar efektivitetin e Auditimit Suprem në kuadër të ekzekutimit të përgjegjësisë penale, pas kallëzimeve për dyshime se kishim të bënim me krime apo kundërvajtje vitet e fundit. Kjo analizë përkonte me punën për disa ndryshime në procedurën penale. Auditimi Suprem po përpiqej të merrte nga prokuroria argumentim me shkrim për pezullimin e hetimit për çështjet e raportuara nga ana e Auditimit Suprem. Komisioni parlamentar për çështjet e auditimit të Shtetit, pasi u njoh me informacionet e Auditimit Suprem, të Inspektoriatit Shtetëror të Punës si dhe Kryeinspektorit të Informacioneve Financiare lidhur me efektivitetin e procedurave penale të nisura në bazë të kallëzimeve të kryera nga Auditimi Suprem, dërgoi në Ministrinë e Drejtësisë një deziderat lidhur me ndryshimin e dispozitave në dobi të një efektiviteti më të madh të organeve të auditimit. Komisioni kërkoi që të ndryshoheshin dispozitat në mënyrë të atillë që, në një kuadër më të gjerë t'u mundësohej tri institucioneve të lartpërmendura (duke përfshirë edhe NIK-un) të ankimonin vendimet e organeve të ndjekjes në rastet e pezullimit të procedurës penale.

Në përgjigje të këtij dokumenti nisën punët për amendimin e disa dispozitave që preknin procedurën penale. Përmirësimi i Kodit të procedurës penale hyri në fuqi më 9 prill 2014. Falë tij, Auditimi Suprem fitoi të drejtën të parashtronte kërkesën për të marrë argumentim me shkrim rreth vendimeve mbi pezullimin e hetimeve. Mungesa e këtij lloji argumentimi me shkrim i kishte vështirësuar Auditimit Suprem vlerësimin e bazueshmërisë dhe efektivitetit në nisjet dhe pezullimet e çështjeve. Aktualisht, në bazë të ndryshimit të nenit 325e kpk, Auditimi Suprem mund të ankimojë vendime të tilla të organeve të ndjekjes brenda 7 ditëve nga marrja e argumentimit me shkrim dhe po e përdor këtë oportunitet.

NIK, në përmbushje të detyrimit që buron nga neni 63 par 1 dhe 3 të ligjit mbi Auditimin Suprem, në vitin 2013 përcolli tek organet e krijuara për ndjekje të krimeve, kundërvajtje dhe shkelje të tjera, për të cilat parashikohet përgjigje në bazë të ligjit, gjithsej 130

kallëzime (nga të cilat 46 në prokurori). Në vitet 2011-2012, kallëzime të tilla kishte përkatësisht 185 dhe 136 (nga të cilat në prokurori kishin përfunduar 85).

Në dhjetor 2013, kryetari Krzysztof Kwiatkowski dhe prokurori i përgjithshëm Andrzej Seremet përcaktuan modalitetit e bashkëpunimit ndërinstitucional. Si rezultat, në prokuroritë e rretheve u emëruan koordinatorë, të cilët informoheshin nga prokuroritë rajonale dhe filialit e NIK-ut për kallëzimet e përcjella në prokurori. Ndërsa në çdo delegaturë të NIK-ut por edhe në qendër të NIK-ut, kryetari kishte përzgjedhur këshilltarët juridikë, përgjegjës për mbarrëvajtjen e bashkëpunimit me prokurorinë, sidomos në kuadrin e mbikëqyrjes mbi cilësinë e kallëzimeve të NIK-ut. Veç kësaj, drejtuesit e të dy institucioneve ranë dakord që Prokuroria e Përgjithshme do të monitoronte të gjitha procedurat të inicuar në bazë të kallëzimeve të NIK-ut.

Në vitin 2014 u bënë shumë takime të përfaqësuesve të NIK-ut me përfaqësues të prokurorive të rretheve. Qëllimi i këtyre takimeve ishte përpunimi i moduleve të bashkëpunimit. Auditimi Suprem dëshiron të përmirësojë nga ana e vet cilësinë e kallëzimeve, ndaj organizon trajnim special në këtë lëmë. Me siguri monitorimi i kallëzimeve drejtuar prokurorisë nga ana e NIK-ut do të sjellë rritjen e efektivitetit të Auditimit, si edhe ndjekje më efektive të krimeve financiare.

BASHKËPUNIMI ME SHKOLLËN E MAGJISTRATURËS

Auditimi Suprem, në maj 2014, lidhi bashkëpunim me Shkollën e Magjistraturës- kryetarët Krzysztof Kwiatkowski dhe Leszek Pietraszko, nënshkruan marrëveshje bashkëpunimi. Auditimi Suprem dhe Magjistratura deklaruan bashkëveprim në kuadër të trajnimit të punonjësve të NIK-ut dhe gjykatave dhe prokurorive. Qëllimi i trajnimeve është ngritja sistematike e nivelit të njohurive dhe aftësive të kuadrove që janë përgjegjës për funksionimin e mirë të Shtetit. Specialistët e NIK-ut shkëmbejnë përvojat me gjyqtarë dhe prokurorë lidhur me analizimin e dokumentacionit, duke përfshirë edhe raportet e komplikua financiare. Lektorët e Shkollës së Magjistraturës ndajnë me punonjësit e NIK-ut njohuritë e tyre që kanë të bëjnë me teknikat më moderne të marrjes në pyetje, sipas një metodologjie të aplikuar në Akademinë Amerikane FBI në Quantico. Punonjësit e NIK-ut janë specialistë për analizimin e dokumenteve, mirëpo dokumentet jo gjithmonë përmbajnë gjithë dijen e nevojshme për të përcaktuar gjendjen faktike. Prandaj ligjvënësi u ka dhënë audituesve të NIK-ut kompetenca të marrin në pyetje të kontrolluarit. Trajnimi i parë për audituesit e NIK-ut në kuadrin e teknikave të drejtimit dhe dokumentimit të dëshmive me elementë të metodologjisë së FBI-së, e ka bërë në qendrën e NIK-ut në maj lektori i stërvitur në Akademinë e FBI-së në Quantico. Trajnimi i parë për prokurorët, drejtuar nga audituesit e NIK-ut, në selinë e delegaturës në Zielona Góra, kishte të bënte me çështjet e kontabilitetit dhe metodave të identifikimit të mashtrimeve në taksa. Trajnimet e radhës do të kryhen në të gjitha filialit e Auditimit Suprem.

BASHKËPUNIMI I NIK ME ORGANET E AUDITIMIT DHE INSPEKTIMIT

Në bazë të nenit 12 të ligjit mbi Auditimin Suprem, organet e auditimit, revizionimit dhe inspektimit që veprojnë në administratën qeveritare dhe pushtetin vendor, detyrohen të

bashkëpunojnë me NIK-un. Me kërkesë të NIK-ut, këto organe detyrohen me ligj të dorëzojnë në NIK kontrollet e tyre, të ndërmarrin kontrolle të përbashkëta nën drejtimin e NIK-ut ose të kryejnë kontrolle të rastit me porosi të NIK-ut. Këto detyrime burojnë nga pozicioni ligjor i NIK-ut, si organi më i lartë i auditimit të Shtetit. Ndërsa NIK-u, nga ana e vet, ka detyrimin të njoftojë organet përkatëse të ndjekjes dhe hetimit për dyshimin e bazuar për kryerje krimi ose kundërvajtje, në rastet kur vendimet e auditimit tregojnë ekzistencën e fakteve të tilla. Auditimi Suprem bashkëpunon gjithashtu edhe me organet e inspektimit dhe auditimit, që nuk janë në strukturën e administratës qeveritare apo vendore në bazë të marrëveshjeve të arritura. Këtë bashkëpunim, Auditimi Suprem e sheh si një element ndihmës në përmbushjen e detyrave audituese, veçanërisht në fushën e hetimeve të specializuara. Për NIK-un prioritet në këtë lëmë është forcimi i faktorit ekspert në auditim përmes mundësive të gjera që jep ligji.

Në vitin 2013 (por edhe më herët), Auditimi Suprem, në kryerjen e auditimeve, ka bashkëpunuar mes të tjerash me : Inspektoriatin e Lartë të Punës, Inspektorin e Lartë të Mbikëqyrjes në Ndërtim, Kryeinspektorin Sanitar, Kryeinspektorin e Transportit Rrugor, Kryeinspektorin e Transportit Hekurudhor, Kryeinspektorin e Mbrojtjes së Mjedisit, Kryeinspektorin e Cilësisë së Tregtimit të Artikujve Ushqimorë, Komandantin e Policisë, Komandantin e Shërbimit Zjarrëfikës, Kryetarin e Autoritetit të Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve, Departamentin e Auditimit në Ministrinë e Mbrojtjes, me Grupin e auditimit të Brendshëm në Ministrinë e Thesarit të Shtetit, kryetarët e zyrave rajonale të kontabilitetit, me kryeinspektorët e veterinarisë, me inspektorët rajonalë të tregtisë dhe ushqimit, me kuratorët lokalë të arsimit, drejtorë të organeve të inspektimit dhe auditimit në nivel qarku. Me synimin e forcimit të bashkëpunimit me organet e auditimit, revizionimit dhe inspektimit që veprojnë në sistemin e auditimit të Shtetit, kryetari i NIK-ut lidh marrëveshje, të cilat përcaktojnë parimet e bashkëveprimit si në plan qendror, ashtu edhe në atë në nivel bashkie dhe qarku. Vitet e fundit, NIK-u ka nënshkruar marrëveshje me :

- Këshillin Kombëtar të Zyrave Rajonale të Kontabilitetit,
- Ministrinë e Financave,
- kryetarin e Zyrës së Prokurimeve Publike,
- Inspektoriatin e Lartë të Transportit Rrugor,
- Kryeinspektorin e Punës,
- Inspektorin e Përgjithshëm të Mbrojtjes së të Dhënave Personale,
- kryetarin e Autoritetit Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve.

BASHKËPUNIMI ME AUTORITETIN E MBROJTJES SË KONKURRENCËS DHE KONSUMATORËVE

Auditimi Suprem dhe Autoriteti i Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve dëshirojnë të rrisin efektivitetin në luftë kundër parregullsive në tenderat publikë. Në fillim të vitit 2014, drejtuesit e të dy institucioneve dakordësuan bashkëpunim në fushën e shkëmbimit të informacionit, trajnimit dhe veprimeve të përbashkëta edukativo-informative adresuar pjesëmarrësve të sistemit të prokurimeve publike. Analizat e Autoritetit të Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve do të shfrytëzohen nga audituesit e NIK-ut në identifikimin e fushave të kërcënuara. Veç kësaj, kryetari i NIK-ut

ka propozuar që në rastet e argumentuara, Autoriteti i Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve të tregonte nevojën e kryerjes së auditimit të rastit nga ana e NIK-ut-veçanërisht atje ku mund të shfaqej, për shembull, paravendosje e fituesit të tenderit. Bashkëpunimi i dy institucioneve do të realizohet edhe në nivel filialish. Kryetari i NIK-ut doli edhe me propozimin e ngritjes së një grupi pune ku do të hynin, veç të tjerësh, përfaqësues të Auditimit Suprem dhe të Autoritetit të Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve. Efekt i punës së këtij grupi mund të ishte edhe përgatitja e ndryshimeve në dispozitat që rregullojnë funksionimin e sistemit të prokurimeve publike.

FORCIMI I DIALOGUT ME TË AUDITUARIT(SUBJEKTET E AUDITUARA)

Kryetari i NIK nxit forcimin e dialogut mes Auditimit Suprem dhe subjekteve të kontrolluara. Sipas tij auditimi i shërben jo vetëm kapjes së parregullsive, por edhe të tregojë praktikatat e mira që e vlejnë të përhapen. Në mbështetje të realizimit të kësaj deklarate, Auditimi Suprem ka përpunuar një analizë sistemore me titull: “Pasqyrë e kontrolleve të NIK-ut në njësitë e pushtetit vendor në vitet 2011-2012. Parregullsitë kryesore dhe praktikatat e mira”. Kjo analizë u prezantua në mars 2014, gjatë konferencës në selinë e NIK-ut me titull *Praktikatat e mira në njësitë e pushtetit vendor*, ku morën pjesë kryetarët e bashkive më të mëdha, kryepelqët, sekretarët, drejtuesit e zyrave të thesarit, ekspertë dhe gazetarë të specializuar në tematikën e pushtetit vendor.

Konferencën e çeli kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski: - *Duam që përfundimet e auditimeve tona të mund të shfrytëzohen në praktikë. Jemi të interesuar të përhapen njohuritë, standardet dhe praktikatat e mira, me të cilat ndeshemi gjatë auditimeve. Për më tepër që një pushtet vendor që vepron mirë dhe drejt do të thotë një Shtet më i mirë dhe cilësi më e lartë e jetës së çdo qytetari. Drejtuesi i*

NIK-ut tërhoqi vëmendjen te fakti, që një pjesë e problemeve të pushtetit vendor ka karakter sistemor. Këtij mendimi iu bashkua edhe prof. Grzegorz Gorzelak, drejtor i Qendrës Europiane të Studimeve Rajonale dhe Vendore. Ai shtoi se një gjë e tillë kërkon një përmirësim urgjent: - *Pushteti vendor i të gjitha niveleve ka si objektin e tij të thithë sa më shumë fonde nga BE, pa e menduar se në ç'mënyrë do t'i shpërndajë.* Sinjalizoi njëkohësisht ku duhet të bëjnë vëmendje audituesit. - *Në bindjen time, ka ardhur koha për të nisur auditimin jo vetëm të ligjshmërisë, por edhe sensin e veprimeve të pushtetit vendor.* Kryetarja e Bashkisë së Varshavës dhe Kryetarja e Bordit të Unionit të Metropoloave Polake Hanna Gronkiewicz-Waltz foli për praktikën e mira në bashkinë e kryeqytetit. - *Praktikat e mira janë bazë e funksionimit të mirë të çdo komuniteti vendor. Kjo është një vlerë në vetvete* - theksoi kryetarja e Bashkisë së Varshavës, duke përmendur disa praktika të mira që ishin vlerësuar pozitivisht nga Auditimi Suprem. Kjo tematikë u cek edhe gjatë takimeve me përfaqësues të pushtetit vendor të bashkive Łódź dhe Podkarpaty. Në vlerësimin e kryetarit të NIK-ut, në kontrollet e veta duhet të përqendrohet jo vetëm në identifikimin e parregullsive, shkeljeve dhe shmangieje, por edhe në diagnostifikimin e problemeve sistimore, si dhe të tregojë mundësinë e zgjidhjes së tyre.

PËRCJELLJA E NJOHURIVE DHE PËRVOJAVE

Auditimi Suprem merr pjesë aktivisht në seminare, simpoziume dhe konferenca kushtuar çështjeve themelore të jetës publike, sociale dhe ekonomike. Përfaqësuesit e NIK-ut paraqesin në këto raste pikëpamjet e NIK-ut për fusha të veçanta, prezantojnë vendimet e auditimeve në kuadër të parregullsive si dhe promovojnë praktikën e mira si dhe formulojnë kërkesa sistimore të *de lege ferenda*, realizimi i të cilave mund të sjellë efekte pozitive për funksionimin e Shtetit.

Në kuadër të Forumit XXIII Ekonomik në Krynica, shtator 2013, Krzysztof Kwiatkowski mori pjesë në debatin lidhur me politikën e kohezionit në BE. Auditimi Suprem do të kontrollojë koordinimin e veprimeve të Shtetit, për të siguruar një absorbim të drejtë dhe të plotë të mjeteve financiare të BE-së, të destinuara për Poloninë.

Gjatë Forumit VII të Energjetikës në Sopot, dhjetor 2013, kryetari i NIK-ut diskutoi për auditimet e NIK-ut në fushën energjetike në Poloni, duke theksuar se Polonia e ka shrytëzuar anëtarësimin në BE për të forcuar sigurinë e vet energjetike. -Përfundimet nga pothuaj të gjitha auditimet e NIK-ut flasin se Polonia duhet me konsekuencë, si dhe me ndihmën e partnerëve të BE-së, të diversifikojë burimet dhe drejtimit e importit të gazit, duke u garantuar kështu qytetarëve sigurinë energjetike - theksoi Krzysztof Kwiatkowski. Kryetari preku gjithashtu edhe fusha të tjera strategjike të sigurisë energjetike: elektroenergjinë, energjinë nukleare si dhe energjinë nga burime të riciklueshme, si dhe paralajmëroi publikimin e raportit të NIK-ut lidhur me gazin e ngurtë në Poloni.

Në shkurt 2014, kryetari Krzysztof Kwiatkowski përfaqësoi Auditimin e Lartë në seminarin "Partneriteti publik-privat si instrument i realizimit të politikës kombëtare në fushën e strehimit", organizuar nga zyra e presidentit të Republikës së Polonisë. Atje paraqiti rezultatet e kontroleve të NIK-ut me temë "*Auditimi i realizimit të sipërmarrjeve në sistemin PPP*", duke theksuar se në vlerësimin e NIK-ut, PPP stimulon zhvillimin ekonomik dhe meriton mbështetje. Në mars 2014, në takimin me përfaqësues të biznesit dhe administratës (Forum i XXI Ekonomik në Torun, BCC) foli për vendimet e auditimeve të NIK-ut në fushën e prokurimeve publike, duke treguar si fenomenet e

padrejta, ashtu edhe praktikat e mira, duke u shtuar këtyre konstatimeve edhe fushat ku mund të propozohen ndryshime. Në mars 2014, mori pjesë në Konferencën e Łódz kushtuar funksionimit të zonave të lira ekonomike. Gjatë seminarit për auditimin e njësive të pushtetit vendor, i cili u mbajt në universitetin e Lodz-it në prill 2014, kryetari i NIK-ut foli për praktikat e mira të aplikuara nga pushteti vendor, të evidentuara nga kontrollet e NIK-ut.

Në Shkollën Kombëtare të Administratës Publike, në referatin me temë *“Bashkëpunimi i NIK-ut me Parlamentin e Republikës së Polonisë dhe subjektet e tjera kombëtare. Jemi për hapje”*, kryetari Kwiatkowski prezantoi bashkëpunimin e NIK-ut me Parlamentin, presidentin, prokurorinë si dhe me organe të auditimit dhe inspektimit. Preku këtu edhe çështjen e marrëveshjeve të bashkëpunimit, të cilat Auditimi Suprem ka nënshkruar me Zyrën e Prokurimeve Publike, Inspektoriatin e Lartë të Punës, Kryeinspektorin e Mbrojtjes së të Dhënave Personale si dhe me kryetarin e Autoritetit të Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve. Auditimi Suprem ka qenë iniciatori i shumë prej këtyre marrëveshjeve. Në sajë të bashkëpunimit të institucioneve të veçanta, Shteti ka shansin real të përmirësojë funksionimin e vet. Mesazhi i kryetarit të NIK-ut për punonjësit e ardhshëm të korpusit të shërbimit civil ishte nxitje për të dalë nga rutina e zyrës dhe të kenë guxim për thyrjen e klisheve, të jenë të prirur për shkëmbim njohurish dhe përvojash dhe këmbëngulshëm të synojnë arritjen e objektivave. Pjesëmarrësit e seminarit mësuan edhe për leksionet në NIK që zgjojnë interesim të madh dhe të cilat u dedikohen pikërisht nxënësve dhe studentëve.

VEPRIMET ANTIKORRUPSION TË NIK

Auditimi Suprem problematikën e shmangies së korrupsionit e trajton me prioritet dhe promovon veprimet antikorruption. Gjatë Konferencës IV Ndërkombëtare Antikorruption, e cila zhvilloi punimet më 9 dhjetor 2013 në godinën e Parlamentit të Republikës së Polonisë me titull *Roli i zyrave të administratës shtetërore në identifikimin e parregullsive në prokurimet publike*, e mori fjalën edhe Kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski. Paraqiti në këtë kontekst konstatimet e auditimit të Shtetit në kuadrin e diagnostifikimit të dukurive korruptive. – *Auditimi Suprem në të gjitha kontrollet e vetë rëndësie të veçantë do t'i kushtojë rrezikut të shfaqjes së korrupsionit* – paralajmëronte Kryetari në sesionin inaugures të konferencës. Auditimet e NIK-ut në një masë të madhe do të kenë në fokus fondet e BE-së, investimet në rrugë, hekurudha, informatikë dhe armatime. Në propozimet e

NIK-ut përfshihen: procedurë e hapur, veçanërisht në prokurimet publike, kufizim i dorës së lirë në sjelljen e funksionarëve publikë, parimi i “shumë syve” në zgjidhjen e çështjeve, rotacioni në postet vendimmarrëse, eliminimi i konfliktit të interesit si dhe përf forcimi i auditimit administrues në institucionet publike.

Veprimtaria aktive e Auditimit Suprem në fushën e luftës kundër korrupsionit, e lidhur me transparencën e funksionimit dhe pavarësinë e kryerjes së kontrolleve, janë vlerësuar nga Transparency International dhe Instituti i Çështjeve Publike. Në raportin *Mekanizmat e kundërveprimit ndaj korrupsionit në Poloni 2012* në funksionin të “Qeverisje e mirë”, Auditimit Suprem iu akorduan 88 nga 100 pikët e mundshme. Ky ishte vlerësimi më i lartë ndër institucionet polake.

Në vitin 2014, NIK për herë të parë u ftua të merrte pjesë në konferencën Vjetore të Audituesve të Brendshëm, e cila u zhvillua në mes të majit. Lajtmotiv i takimit ishin

fushat e riskut të korrupsionit, shpërdorimeve, teknikat audituese në identifikimin e këtyre dukurive si dhe sigurimi dhe mbrojtja e informacionit. Prezantimet e përfaqësuesve të Auditimit Suprem i dëgjuan veç të tjerëve edhe Beata Oczkowicz, kryetare e Komitetit të auditimit në Ministrinë e Mbrojtjes, drejtori i përgjithshëm në Ministrinë e Mbrojtjes Piotr Lis si dhe auditues të brendshëm dhe auditues të dikastereve të ndryshme të administratës shtetërore.

Auditimi Suprem i kushton vëmendje të madhe identifikimit, në kontrollet e veta, të mekanizmave që pjellin korrupsion, si dhe të fushave ku ekziston rreziku i korrupsionit. Në këtë sferë, NIK bashkëpunon me të gjitha institucionet dhe organizatat që merren me këtë problematikë, midis të tjerash me Byronë Qendrore të Antikorrupsionit, Policinë, Agjencinë e Sigurisë së Brendshme, Zyrën e Prokurimeve Publike si dhe Autoritetin e Mbrojtjes së Konkurrencës dhe Konsumatorëve. Fushat e identifikuar nga NIK-u, i rrezikut të shfaqjes së korrupsionit dhe mekanizmat që sjellin korrupsion u shfrytëzuan nga Këshilli i Ministrave gjatë përpunimit të Programit të Parandalimit të Korrupsionit për vitet 2014-2019.

ÇMIMI WŁADYSŁAW STASIAK

Kryetari i NIK shpalli në vitin 2014 edicionin e parë të çmimit Wladyslaw Stasiak, ish auditues dhe drejtor i Departamentit të Mbrojtjes dhe Sigurisë së Brendshme në Auditimin e Lartë, i cili ka vdekur tragjikisht në katastrofën ajrore në Smolenjsk më 10 prill 2010. Auditimi Suprem dëshiron të nderojë me këtë çmim personat, të cilët duke punuar mbi ndarjet partiake, e kanë bërë mjedisin përreth më të sigurtë dhe më miqësor për qytetarët. Me këtë çmim mund të nderohen përfaqësues të administratës shtetërore, pushtetit vendor, njerëz të shkencës si dhe aktivistë nga shoqëria civile, më në fund edhe individë, veprimet e të cilëve kanë ndikuar në përmirësimin e sigurisë dhe e kanë bërë një fushë të caktuar sociale më miqësore për qytetarët. Kandidatët për çmimin mund t'i propozojnë të gjithë punonjësit e NIK-ut. Në përbërje të jurisë së çmimit janë anëtarët e kolegjiut të NIK-ut si dhe Barbara Stasiak, e veja e të ndjerit Wladyslaw Stasiak. Ceremonia e dorëzimit të çmimit- statuetka- zhvillohet në shkurt, muajin e themelimit të NIK.

PROJEKTET EDUKATIVE

Për të rritur nivelin e njohurive mbi efektet e veprimtarisë së NIK-ut si dhe përforcimit të imazhit të një institucioni që promovon edukimin, në Auditimin Suprem mbahen leksione

të adresuara posaçërisht për gjimnazet dhe shkollat e mesme në përgjithësi. Ka edhe leksione për studentët e shkollave të larta. Përgjatë leksioneve, nxënësit dhe studentët njihen me punën e audituesve si dhe me historinë e Auditimit Suprem në Poloni. Të rinjtë kanë gjithashtu mundësinë të vizitojnë godinën e NIK-ut, të shohin ekspozitën fotografike mbi historinë si dhe të marrin pjesë në prezantimin multimedial. Programi i leksioneve përfshin historinë e NIK-ut, bazat ligjore dhe performancën audituese të institucionit. Organizohen edhe takime të të rinjve me drejtues të NIK-ut. Me këtë ide dhe praktikë, Auditimi Suprem synon t'u përcjellë të rinjve njohuri të nevojshme, por edhe të ndërtojë qëndrimin qytetar. Interesim të madh, si rregull, nxënësit dhe studentët tregojnë për përfundimet e auditimeve në fushat ku ata ndeshen më shpesh, p.sh. në fushën e luftës kundër obezitetit, edukimit fizik në shkollat publike, por edhe auditimi i përgatitjeve për kampionatin europian të futbollit EURO 2012. Në leksionet me temë njohuri mbi shoqërinë merr pjesë gjithashtu edhe rinia e diasporës, konkretisht mori pjesë një grup të rinjsh polakë nga Biellorusia.

Organizohen edhe leksione për studentë- NIK-un e kanë vizituar studentë nga Universiteti Katolik i Lublinit dhe Universiteti i Lodz-it. Në vitin 2014, në kuadër të projektit “Leksione edukative”, u mbajt një takim i kryetarit të NIK me përfaqësues të Shoqatës së Pavarur Studentore, në të cilën dikur kishte milituar vetë edhe kryetari Krzysztof Kwiatkowski. Leksioni iu kushtua njërit prej auditimeve më interesante të mbyllur në vitin 2013- shfrytëzimi i faturave nga shërbimet speciale. Kryetari i Auditimit Suprem ka pritur edhe studentë të Shoqatës ELSA, të cilët morën përgjigje për pyetjet mbi rolin, kompetencat dhe përgjegjësinë e kryetarit të NIK-ut. Leksioni promovonte praktikën e mira dhe aplikimin e tyre në prokurimet publike, por edhe rezultatet e auditimeve të Auditimit Suprem në këto fusha. Kancelaria e kryetarit e përshtat tematikën e çdo leksioni me pritshmëritë e pjesëmarrësve, pritshmëri që artikullohen përmes një formulari të afishuar në faqen e internetit të Auditimit Suprem.

ZYRA E AUDITIMIT SUPREM NË KUJDESHIN PËR TË DREJTAT E NJERIUT

Në konferencën organizuar në Drejtorinë e Përgjithshme të Policisë kushtuar sigurisë së brendshme, kryetari i NIK-ut mbajti referatin me temë *“Domosdoshmëria e ruajtjes së ekuilibrit midis efektivitetit të organeve të ndjekjes dhe respektimit të të drejtave dhe lirive të qytetarit”*. Kryetari i NIK-ut mori gjithashtu pjesë në Kongresin X Kombëtar të Këshilltarëve Juridikë. Krzysztof Kwiatkowski prezantoi atje rezultatet e auditimit që kishte të bënte me bulizmin, duke siguruar që NIK-u do të synonte vazhdimisht të ndryshonte ligjet që duhen të siguronin një mbrojtje të veçantë të profesioneve të besimit publik- duke përfshirë edhe këshilltarët juridikë. Në Katowice u takuan mbrojtës nga i gjithë vendi në kongresin e radhës së Avokaturës. Këshilli i Lartë i Avokatisë ftoi të merrte pjesë edhe kryetarin Krzysztof Kwiatkowski. Në fjalën e vet, kryetari i NIK-ut nënvizoi fushat e bashkëpunimit të mundshëm, midis të tjerash në sferën e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të individit. Gjatë takimeve me rrethet juridike, kryetari bënte thirrje që avokatët dhe këshilltarë juridikë polakë të bashkoheshin në procesin e përshtatjes së ligjeve mbrojtjes së lirive dhe të drejtave të qytetarit. NIK-u dille me një propozim të tillë pas auditimit që

kishte lidhje me bulizmin, nga i cili rezultonte që shkeleshin të drejtat, kurse shërbimet abuzonin me kompetencat, që në këtë fushë shkelnin privatësinë.

Vitet e fundit, NIK ka kontrolluar edhe respektimin e të drejtave të pakicave kombëtare dhe etnike, të drejtat e individëve me aftësi të kufizuara, të moshurve të mbetur pa strehim, respektimin e parimit të barazisë në shpërblim mes burrave dhe grave si dhe aksesin në përfitimin e shërbimit mjekësor. NIK-u auditon edhe përftimin dhe përpunimin e të dhënave të telekomunikacionit, si dhe funksionimin e monitorimit vizual në Poloni. Më 23 maj 2014, në Senatin e Republikës së Polonisë u zhvillua një konferencë kombëtare shkencore kushtuar garancive të mbrojtjes së të drejtave kushtetuese dhe lirive të individit. Pjesëmarrit diskutuan mbi efektivitetin e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të polakëve si dhe diagnostifikuan si duket realizimi i këtyre të drejtave në praktikën e gjykatave administrative, gjyqësorit në përgjithësi si dhe në Gjykatën e Lartë. Referatet iu kushtuan midis të tjerash detyrave që kishte Ministria e Drejtësisë në këtë lëmë si dhe garancive të mbrojtjes së të drejtave bazë në Poloni, në prizmin e Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut. Mbi rolin e NIK-ut në mbrojtje të të drejtave dhe lirive të qytetarit foli kryetari Krzysztof Kwiattkowski. Kjo problematikë përfshihet në sferën me një interes të veçantë. – Si një institucion i besimit publik përpigemi të reagojmë ndaj çdo fenomeni shqetësues të denoncuar nga qytetarët. *“Zyrës, si institucion superior i auditimit shtetëror, i është dhënë rol i veçantë- roli i gardianit jo vetëm të parave publike, por edhe të respektimit të ligjit”* nënvizoi kryetari Krzysztof Kwiattkowski. Respektimi i të drejtave të njeriut në Poloni ka qenë kryesor edhe në Konferencën I Europiane të të Drejtave të Njeriut, organizuar nga Këshilli i Lartë i Avokatisë në Lodz në maj 2014. Në të morën pjesë kryetari i NIK-ut si dhe Kryetari i Dhomës së Auditimit të Ukrainës.

NIK I DEKORUAR NGA LIGA BOTËRORE E USHTARËVE TË ARMATËS KOMBËTARE

NIK-u ndërmerr veprime që kanë për qëllim kultivimin e kujtesës për ushtarët e Polonisë në ilegalitet, që kanë luftuar për pavarësi në kohën e Luftës II Botërore dhe pas përfundimit të saj. Gjatë kremtimeve të 72 vjetorit të urdhërit të komandantit të përgjithshëm për shndërrimin e Ligës së Luftës së Armatosur në Armatë Kombëtare (13 shkurt 2014), kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiattkowski me nënkryetarin Marian Cichosz morën dekorata për merita të veçanta ndaj Ligës Botërore të Ushtarëve të Armatës Kombëtare. Liga funksionon prej vitit 1989. Përfshin anëtarët e Armatës Kombëtare dhe organizatave të tjera luftarake, të cilat gjatë Luftës II Botërore ishin nën urdhërat e qeverisë së Republikës së Polonisë në ilegalitet. Në të bëjnë pjesë edhe ushtarë, që e kanë vijuar luftën për pavarësi edhe pas shpërbërjes së Armatës Kombëtare- momentalisht të tillë janë ende rreth 10 mijë persona.

MEDALJA *PRO MEMORIA* PËR NIK-un

Më 28 mars 2014, kryetari i NIK-ut mori medaljen “Pro memoria” akorduar Zyrës së Auditimit Suprem për konsolidimin e kujtesës për njerëzit që kanë luftuar për pavarësinë e Polonisë gjatë Luftës II Botërore, por edhe pas përfundimit të saj. Medalja u dorëzua nga kryetari i Zyrës për çështjet e Veteranëve të Luftës dhe Personave të Përndjekur Jan Ciechanowski, me propozim të veteranëve të luftimeve për lirinë e Republikës së Polonisë. Auditimi Suprem e mori këtë medalje Supreme për kujdesin shumëvjeçar që ka treguar për veteranët e luftës, edhe për ata që sot banojnë jashtë kufijve të Polonisë- në Lituanë, Biellorusi, Rusi dhe Ukrainë. NIK-u bashkëpunon me organizatat e veteranëve dhe merr pjesë rregullisht në ceremonitë ku u bëhet homazh heronjve të luftimeve për Poloninë e lirë. *“Kemi fat që në vendin tone, insitucioni përgjegjës për auditimin e Shtetit ka njëkohësisht një karakter të tillë etosformues”,* - konstatonte ministri Jan Ciechnowski. Kryetari Krzysztof Kwiatkowski falënderoi për këtë medalje të veçantë. Theksoi se ndihma ndaj veteranëve të luftës dhe të përndjekurve angazhon një numër të madh punonjësish të NIK-ut. *“Nuk do ta harroj kurrë sesi ditët e para të mandatit tim m'u drejtuan me thirrjen që kjo veprimtari e NIK-ut në këtë fushë të vijontë”,* -kujtoi. Pastaj shtoi se kujtesa për heronjtë e pamposhtur do ta shoqërojë gjithmonë aktivitetin e NIK-ut. Në ceremoninë e dorëzimit të medaljes “Pro memoria”, ishin të pranishëm përfaqësues të Zyrës së Veteranëve të Luftës dhe të Përndjekurve, përfaqësues të urdhërit Kalorsiak Virtuti Militari, të Armatës Kombëtare, të Ushtrisë Polake në ilegalitet, të Ligës së Pylltarëve dhe Druvarëve, përfaqësues të

organizatave të të burgosurve politikë nga periudha e Stalinit, të mbijetuar të kampeve të përqendrimit dhe kampeve siberiane.

95 VJETORI I ZYRËS SË AUDITIMIT SUPREM

NIK, më 7 shkurt 2014 kremtoi jubileun e 95 vjetorit të themelimit. Asaj dite, në mesin e NIK-ut, pranë rrugës Filtrowa 57 në Varshavë, u zbulua pllaka përkujtimore në nderim të figurës së Walerian Pańko, kryetarit të parë të NIK-ut në Republikën III, të vdekur tragjikisht në një aksident automobilistik në vitin 1990. Kjo ceremoni ishte një nga të parat në vitin e 25 vjetorit të transformimeve demokratike në Poloni. Pllakën përkujtimore e zbuloi Urszula Pańko, e veja e Walerian Pańko si dhe motra e ish kryetarit, Wiktoria Orlik bashkë me kryetarin e NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski. Në ceremoni morën pjesë familja dhe miq të ish kryetarit, bashkëpunëtorët e tij, mes të ftuarve ishte edhe Ombudsmani Irena Lipowicz, prof. Wojciech J. Katner, prof. Jerzy Stepień, Dr. Czesława Rudzka-Lorentz, por edhe anëtarë të kolegjiut dhe punonjës të NIK-ut. Salla e Konferencave të NIK-ut mori emrin Walerian Pańko, e cila dikur kishte shërbyer si kabinet i tij. Kremtimet u shoqëruan me një fotoekspozitë që kujtonte figurën dhe arritjet e prof. Walerian Pańko.

Me rastin e këtij jubileu, më 10 shkurt 2014 në sallën e Kolonave të Parlamentit të Republikës së Polonisë u mbaj një seminar e Kolegjiut të NIK. Morën pjesë kryetarët e Parlamentit dhe Senatit, shefi i zyrës së presidentit, deputetë, senatorë, kryetarët e Gjykatës Kushtetuese, Gjykatës së Lartë, Gjykatës së Lartë Administrative si dhe prokurori i përgjithshëm. Pjesëmarrësit e takimit jubilar në Parlament ndoqën referatin e prof. dr hab. Jacek Jagielski me titull *Evoluimi i Zyrës së Auditimit Suprem në 20 vitet e fundit dhe disa rekomandime për të ardhmen që duhet t'i shqyrtojë ligjvënësi*. U lexuan edhe letra falënderimi nga presidenti i Republikës Bronisław Komorowski, kryetari i Gjykatës Europiane të Audituesve si dhe nga drejtuesit e organeve të ndryshme. Punimet solemne

të kolegjjumit në Parlamentin e Republikës së Polonisë i drejtoi kryetari i NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski.

Kryetari i Parlamentit Ewa Kopacz në fjalën e saj kujtoi: *“Kusht në përmbushjen e mirë të detyrave është pavarësia e NIK nga presionet e drejtpërdrejta dhe të tërthorta nga subjektet e kontrolluara, pra praktikisht nga të gjithë ata që përfitojnë nga financat publike. Prandaj parimi i varësisë së NIK-ut vetëm ndaj Parlamentit, sanksionuar në nenin 202 të Kushtetutës, mbetet parim themeltar dhe të gjithë pjesëmarrësit e jetës publike duhet t'i mbeten besnikë këtij parimi. Kjo është në interesin e Polonisë.*

Tradicionalisht, drejtuesit e NIK-ut si dhe punonjësit e tij kanë vendosur kurora tek monumentet e krijuesve të këtij institucioni- Juzef Pillsudski në Belvedere, dhe Ignacy Paderewski në parkun Ujazdowski. Në Powązki janë ndezur vazhdimisht qirinj në varrin e kryetarit të parë të Dhomës së Lartë të Auditimit Jozef Higersberger. Meshën solemne në nderim të punonjësve të vdekur, por edhe të gjallë të NIK-ut e ka celebruar në kishën e Shën Aleksandrit në sheshin e Tre Kryqeve kardinali Kazimierz Nycz, metropoliti i Varshavës. Kremtime jubilarë bëhen edhe në filiali. Në Krakov, një delegacion i NIK-ut me kryetarin Krzysztof Kwiatkowski vendosi një kurorë në varrin e presidentit të ndjerë Leh Kaçinjski në kriptin e Kambanave të Argjenda në Wawel.

FUND

TRADITA NA DETYRON

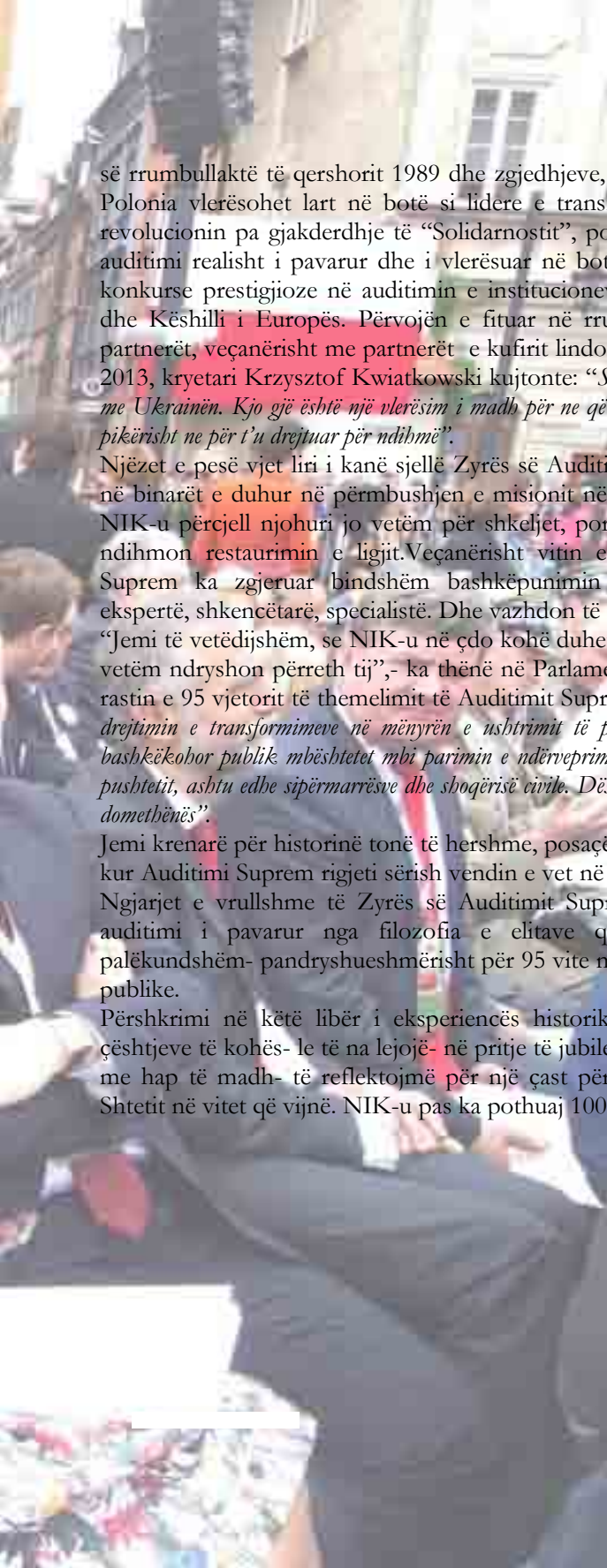
Kremtimet solemne të 95 vjetorit të Zyrës së Auditimit Suprem në vitin 2014 ishin rast i mirë për të reflektuar, se parimet e paraluftës, të formuluar nga themeluesit e NIK-ut me dekretin e vitit 1919 rezultuan të suksesshme dhe mbikohore, ndërsa vlerat e sendërtuara tek punonjësit e rinj në periudhën e midislufrave- ndershmëria, vërtetësia, ndërgjegjja, përgjegjshmëria, objektivizmi, takticiteti- mbeten ende në fuqi. Aktuale mbeten po ashtu edhe objektivat e Auditimit Suprem të Paraluftës- auditimi i shpenzimeve të parave publike dhe vlerësimi i realizimit të detyrave *pro public bono*, përherë në shërbim të Shtetit, ngaherë në respekt të të drejtave të subjekteve të kontrolluara.

NIK ka trashëguar parimet bazë të veprimt: pavarësinë e organit suprem të auditimit, kolegjalitetin dhe përgjegjshmërinë para Parlamentit. Pozicioni i sotëm ligjor i Zyrës së Auditimit Suprem, i përforcuar kushtetueshmërisht, është një vlerë e madhe, e konsoliduar falë traditës pothuaj njëshekullore polake, që është e njëjlojtë me traditën europiane.

95 vjetori i Zyrës së Auditimit Suprem përkoi me 25 vjetorin e transformimeve demokratike në Poloni. 4 qershori i vitit 1989 nisi një kapitull të ri edhe në historinë e NIK. Ishte fillimi i rrugës që do të shpinte tek rifitimi i pavarësisë së plotë për Zyrën e Auditimit Suprem. Transformimet i nisi prof. Walerian Pańko, kryetari i parë i pavarur i NIK pas 1989, i ardhur nga radhët e militantëve të “Solidarnost”. Ai e çliroi Zyrën e Auditimit Suprem nga presionet politike, përforcoi instrumentet ligjore për hetimin dhe vlerësimin e aktivitetit të kontrolluar, si dhe përcaktoi drejtimit e zhvillimit të NIK. Nën drejtimin e Pańko u forcua edhe karakteri kolegjal i administrimit të institucionit. Këto transformime i vazhdoi Leh Kaçinjski, autor i ligjit të ri mbi Zyrën e Auditimit Suprem, i cili vazhdon të jetë në fuqi.

Në ceremoninë kryesore shtetërore në sheshin e Kështjellës në Varshavë, me pjesëmarrjen e presidentit të Republikës Bronisław Komorowski, presidentit të SHBA-së Barak Obama si dhe presidentëve të shteteve të tjera, Zyrën e Auditimit Suprem e përfaqësoi kryetari Krzysztof Kwiatkowski. Në kremtimet e Festës së Lirisë morën pjesë pothuaj 50 delegacione zyrtare nga e gjithë bota. 25 vjet pas tryezës

së rrumbullaktë të qershorit 1989 dhe zgjedhjeve, mund të thuhet me forcë, se sikundër Polonia vlerësohet lart në botë si lidere e transformimeve demokratike, të nisura me revolucionin pa gjakderdhje të “Solidarnostit”, po ashtu edhe NIK është organ suprem auditimi realisht i pavarur dhe i vlerësuar në botën mbarë. Sot Auditimi Suprem fiton konkurse prestigjioze në auditimin e institucionevev ndërkombëtare, të tilla si CERN-i dhe Këshilli i Europës. Përvojën e fituar në rrugën e demokracisë, NIK e ndan me partnerët, veçanërisht me partnerët e kufirit lindor. Në raportin e performancës për vitin 2013, kryetari Krzysztof Kwiatkowski kujtonte: *“Sot ka ardhur koha të tregojmë solidaritet real me Ukrainën. Kjo gjë është një vlerësim i madh për ne që Dhoma e Auditimit të Ukrainës na zgjodhi pikërisht ne për t’u drejtuar për ndihmë”*.

Njëzet e pesë vjet liri i kanë sjellë Zyrës së Auditimit Suprem profesionalizëm dhe ecjen në binarët e duhur në përmbushjen e misionit në shërbim të Shtetit dhe qytetarëve. Sot NIK-u përcjell njohuri jo vetëm për shkeljet, por edhe promovon praktikat e mira dhe ndihmon restaurimin e ligjit. Veçanërisht vitin e fundit të aktivitetit të vet, Auditimi Suprem ka zgjeruar bindshëm bashkëpunimin me shumë rrethe opinionformuese, ekspertë, shkencëtarë, specialistë. Dhe vazhdon të ecë në këtë drejtim vendosmërisht.

“Jemi të vetëdijshëm, se NIK-u në çdo kohë duhet t’i përgjigjet sfidave që sjell realiteti që vetëm ndryshon përreth tij”, ka thënë në Parlament kryetari Krzysztof Kwiatkowski me rastin e 95 vjetorit të themelimit të Auditimit Suprem.- *Prandaj e vlen të jemi të vetëdijshëm për drejtimin e transformimeve në mënyrën e ushtrimit të pushtetit në një shtet modern. Administrimi bashkëkohor publik mbështetet mbi parimin e ndërveprimit të të gjithë faktorëve publikë, do të thotë si pushtetit, ashtu edhe sipërmarrësve dhe shoqërisë civile. Dëshiroj që NIK-u të zëjë në këtë tablo një vend domethënës”*.

Jemi krenarë për historinë tonë të hershme, posaçërisht për atë pjesë që nis pas vitit 1989, kur Auditimi Suprem rigjeti sërish vendin e vet në rendin ligjor të Republikës së Polonisë. Ngjarjet e vullshme të Zyrës së Auditimit Suprem konfirmojnë, se vetëm një organ auditimi i pavarur nga filozofia e elitave që ndryshojnë, mund ta përmbushë palëkundshëm- pandryshueshmërisht për 95 vite me radhë- misionin e gardianit të parave publike.

Përshkrimi në këtë libër i eksperiencës historike dhe prezantimi i saj në sfondin e çështjeve të kohës- le të na lejojë- në pritje të jubileut të 100 vjetorit të NIK që po afrohet me hap të madh- të reflektojmë për një çast për rolin dhe perspektivën e auditimit të Shtetit në vitet që vijnë. NIK-u pas ka pothuaj 100 vjet traditë. Ndërsa para- sfida të reja.

SHTOJCAT

SHTOJCA 1

KOLEGJIUMI I NIK (GJENDJA FAKTIKE MË 31 MARS 2018)

Drejtuesit e NIK-ut:

Krzysztof Kwiatkowski	kryetar i NIK-ut
Wojciech Kutyla	nënkryetar
Mieczysław Łuczak	nënkryetar
Ewa Polkowska	nënkryetare
Andrzej Styczeń	sekretar i përgjithshëm

Përfaqësuesit e shkencave juridike dhe ekonomike

ks.prof. dr hab. Włodzimierz Broński- Universiteti Katolik Gjon Pali II në Lublin;
prof.zw.dr hab Bogumił Brzeziński- Universiteti Mikolaj Kopernik në Torun;
prof. dr hab. Jan Majchrowski- Universiteti i Varshavës;
dr Mariusz Piotrowski- Universiteti Ekonomik në Poznan;
prof. dr hab. Piotr Stec- Universiteti i Opoles;
prof. dr hab. Mirosław Stec- Universiteti Jagellonian.

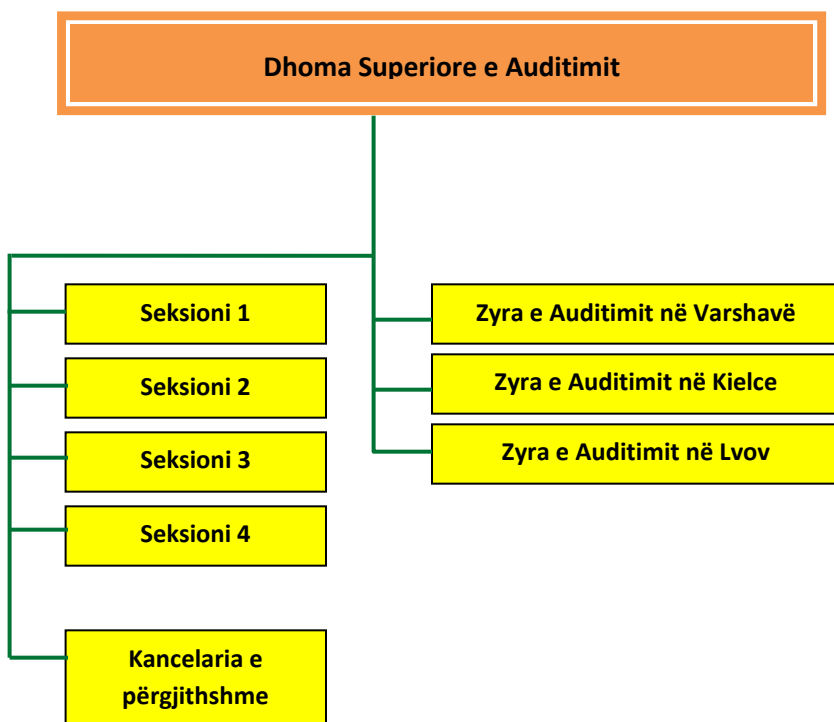
Përfaqësuesit e njësive organizative të NIK-ut dhe këshilltarët e kryetarit të NIK-ut:

Stanisław Jarosz	drejtor i Departamentit të Buxhetit dhe Financave (sekretar i kolegjiut);
dr Józef Płoskonka	këshilltar i kryetarit të NIK-ut;
dr Tomasz Sobecki	këshilltar i Kryetarit të NIK-ut;
Marek Zająk	drejtor i Departamentit të Mbrojtjes.

SHTOJCA NR 2

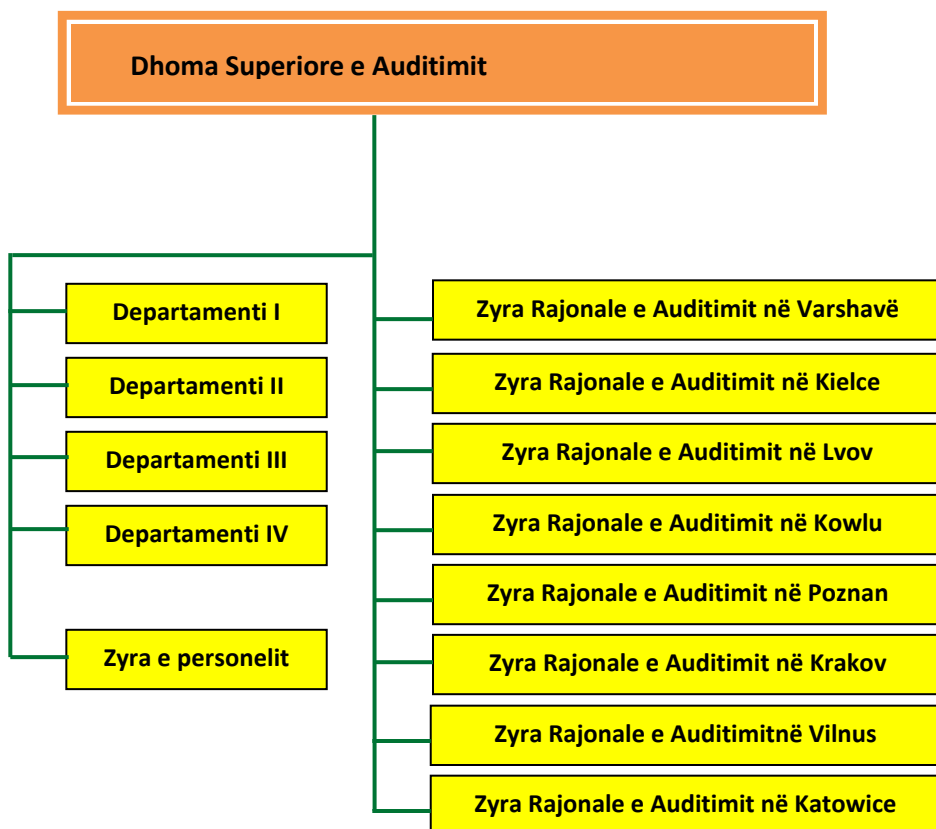
STRUKTURA ORGANIZATIVE E AUDITIMIT SUPREM NË VITET 1919-2014

SKEMA NR.1 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-ut NË VITET 1919-1921

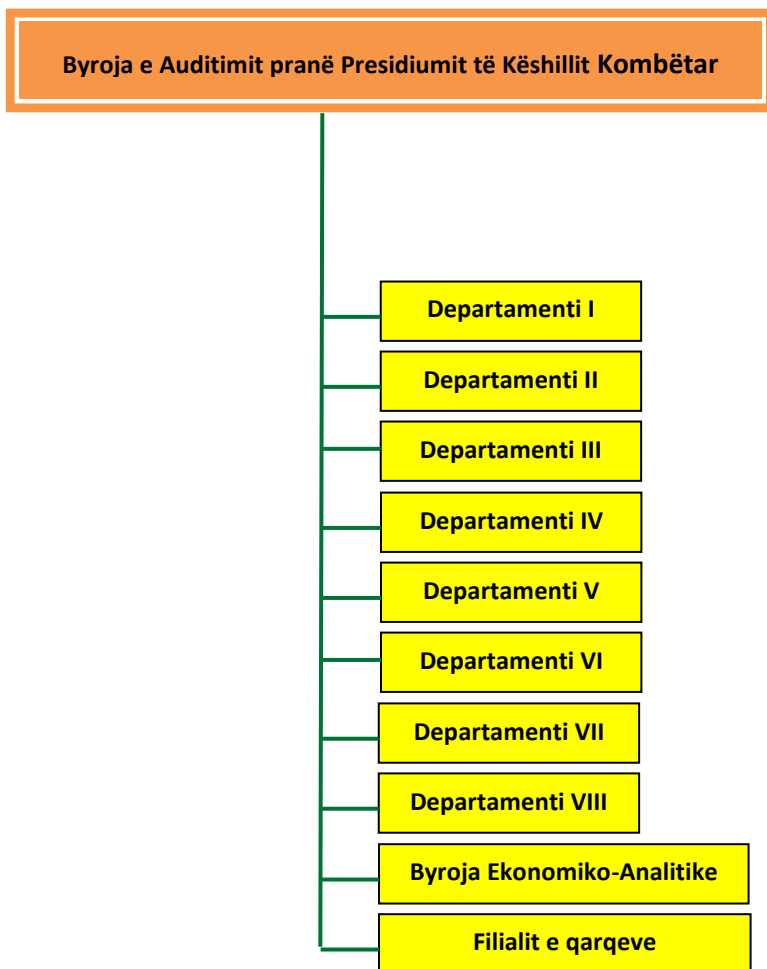

Shënim: Emërtesat e disa njësive organizative janë vendosur me shkurtime për arsye teknike (faqe 278-287).

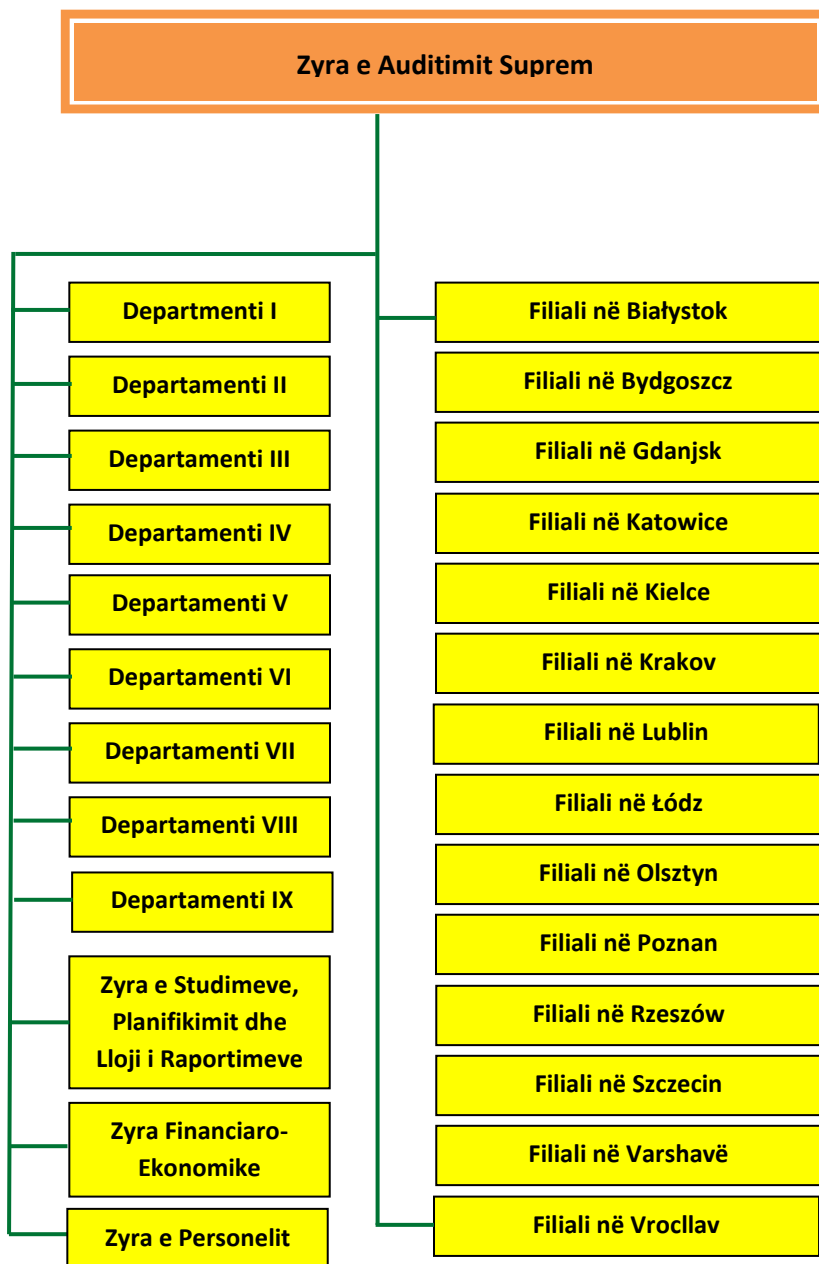
SKEMA NR.2 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITET 1921-1939

**SKEMA NR.3 STRUKTURA ORGANIZATIVE E BYROSË SË
AUDITIMIT PRANË PRESIDIUMIT TË KËSHILLIT KOMBËTAR
(MË VONË PRANË KËSHILLIT TË MINISTRAVE) NË VITET 1944-
1949**

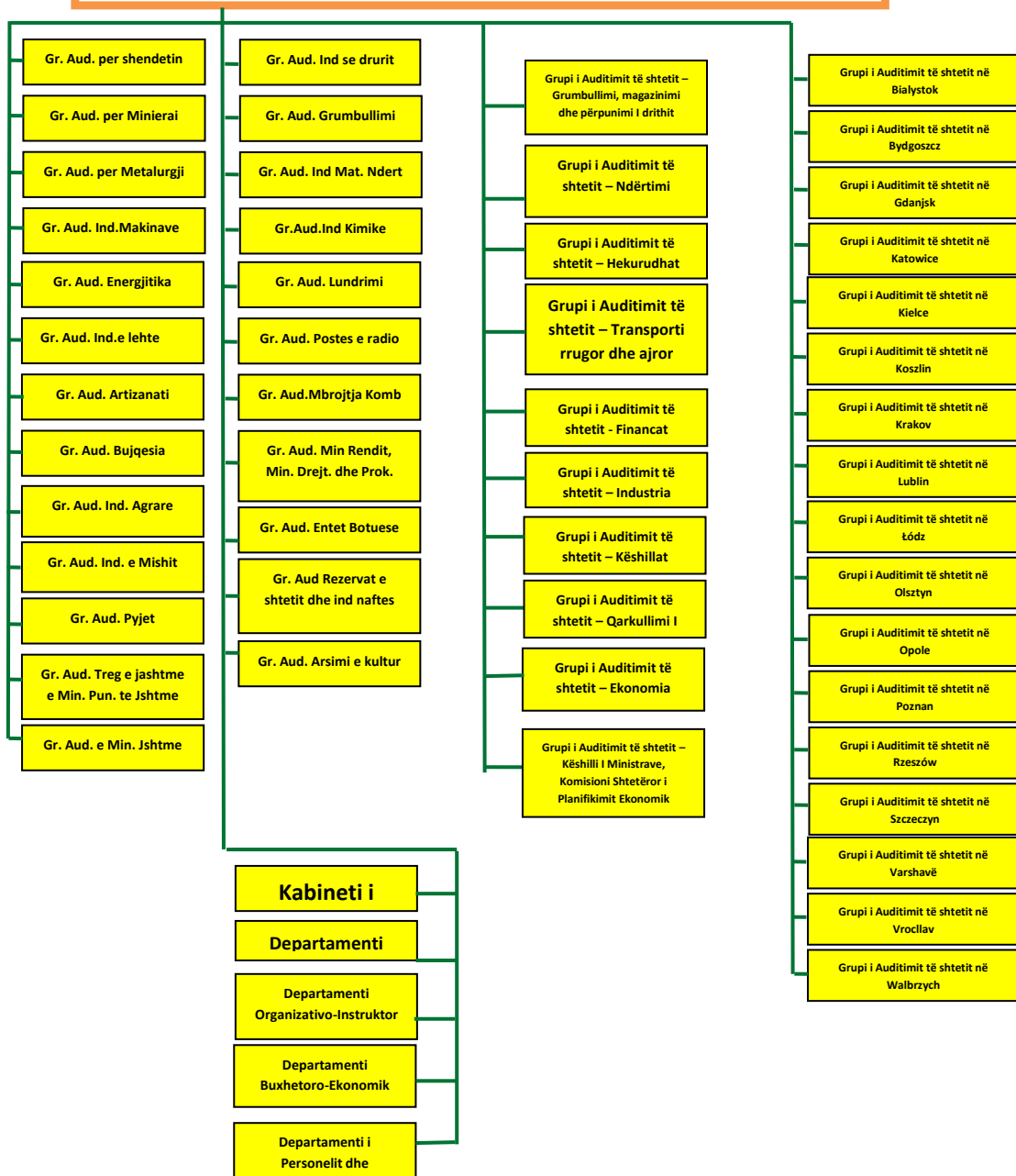

**SKEMA NR.4 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITET
1949-1952**

SKEMA NR.5 STRUKTURA ORGANIZATIVE E MINISTRISË SË AUDITIMIT TË SHTETIT NË VITET 1952-1957

Ministria e Auditimit të Shtetit

SKEMA NR.6 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1958

Zyra e Auditimit Suprem

Njësitë organizative që kryejnë auditime

Njësitë organizative që ndihmojnë në procesin e auditimit dhe që kryejnë detyra

Departamenti
presidencial

Departamenti
administrative-
ekonomik

Departamenti i
koordinimit

SKEMA NR.7 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1966

Zyra e Auditimit Suprem

Njësitë organizative që përmbushin veprime audituese

Njësitë organizative që ndihmojnë në procedurën audituese dhe që përmbushin detyra organizative dhe shërbimi

Grupi i Administratës së ekonomisë komunale

Grupi i Buxhetit të shtetit dhe financave

Grupi i Minierave dhe energjetikës

Grupi i Tregtisë së jashtme, Shërbimit diplomatik dhe lundrimit

Gruoi i Ndërtimit

Grupi i Mbrojtjes dhe Çështjeve të brendshme

Grupi i Komunikacioneve dhe ndërlidhjes

Gruopi i Qarkullimit të mallrave dhe artizanatit

Grupi i Arsimit, Shkencës dhe Kulturës

Grupi i Punës, çështjeve sociale dhe shëndetit

Grupi i Industrisë kimike

Grupi i Industrisë së rëndë dhe industrisë së makinerive

Grupi i Bujqësisë dhe pyjtarisë

Grupi i Industrisë së lehtë

Grupi i Industrisë ushqimore

Filiali në Białystok

Filiali në Bydgoszcz

Filiali në Gdanjsk

Filiali në Katowice

Filiali në Koszalin

Filiali në Krakov

Filiali në Lublin

Filiali në Łódź

Filiali në Olsztyn

Filiali në Opole

Filiali në Poznan

Filiali në Rzeszów

Filiali në Szczecin

Filiali në Varshavë

Filiali në qarkun e Varshavës

Filiali në Wrocław

Filiali në Zielona Gora

Filiali në Kielce

Filiali në Zielona Gora

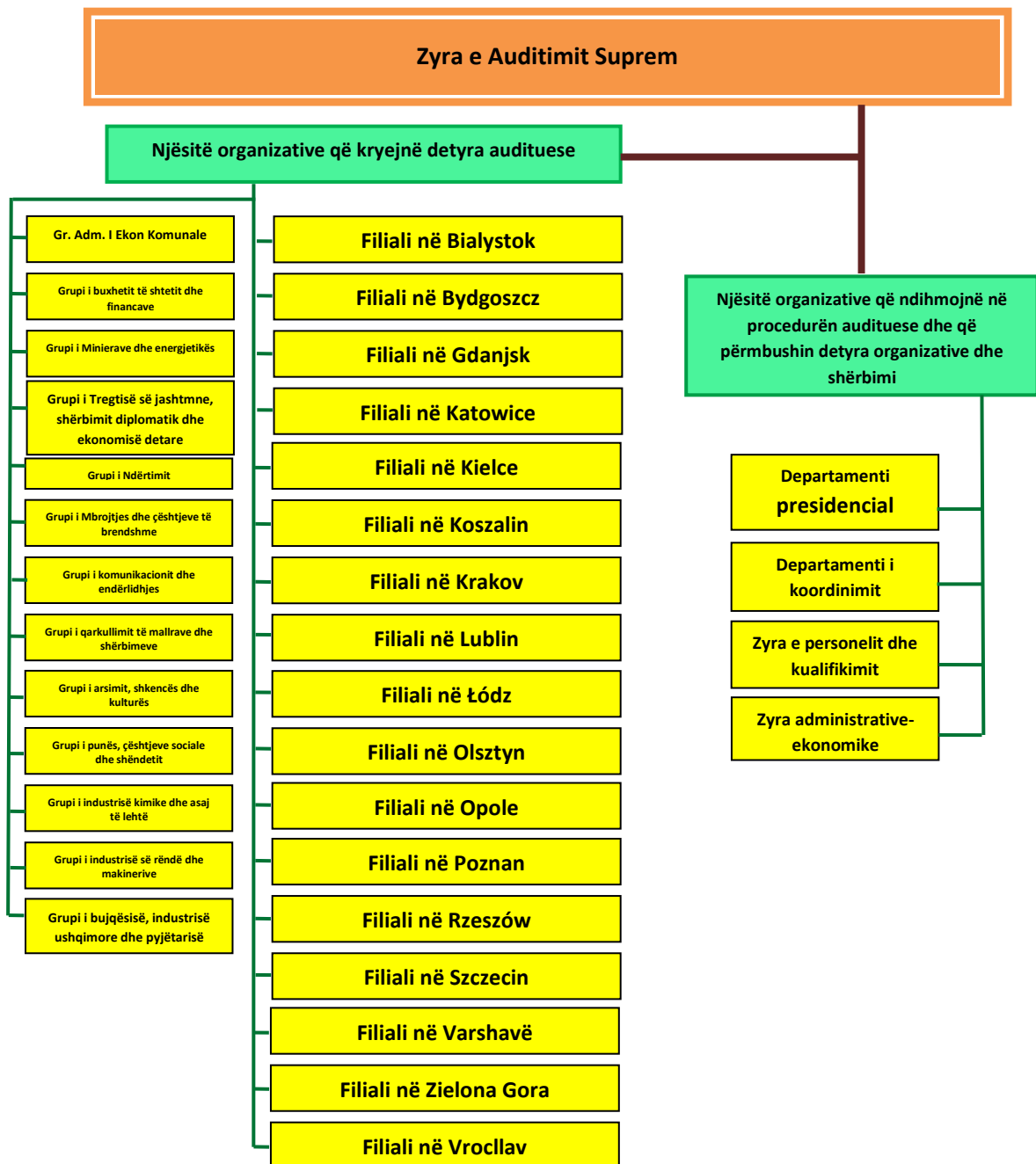
Departamenti presidencial

Departamenti i koordinimit

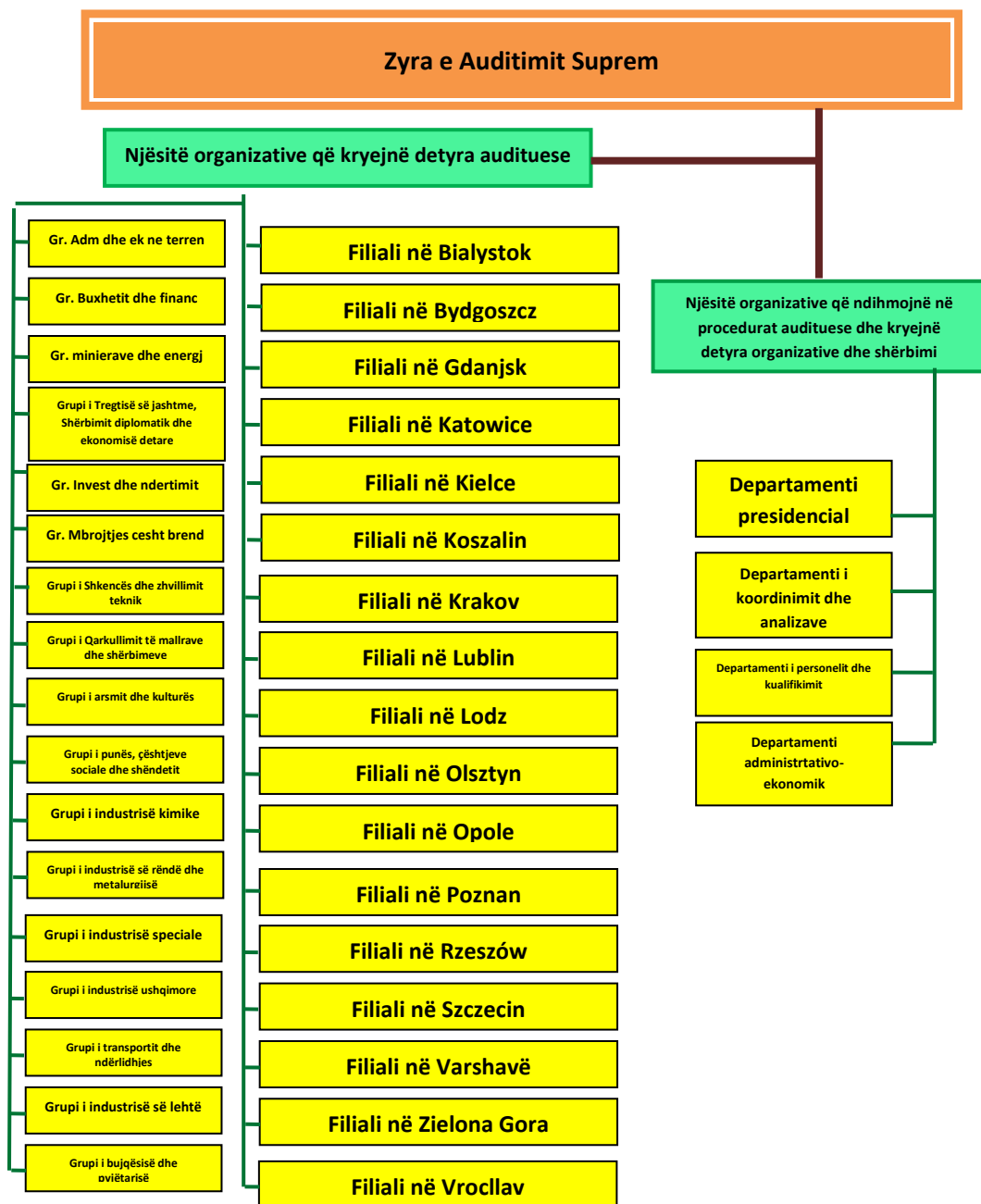
Departamenti i personelit dhe kualifikimit

Departamenti adminstrativo-ekonomik

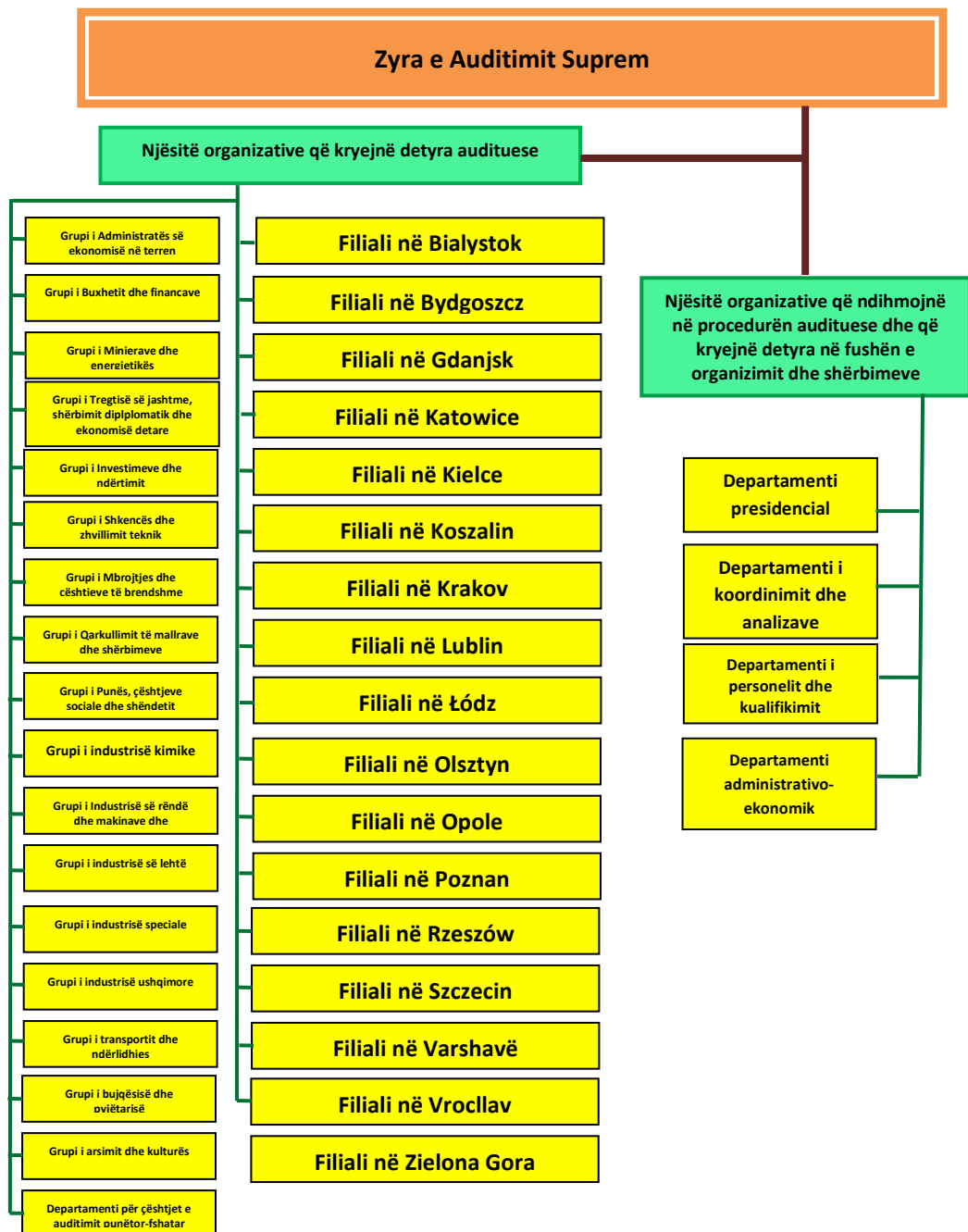
SKEMA NR.8 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1967

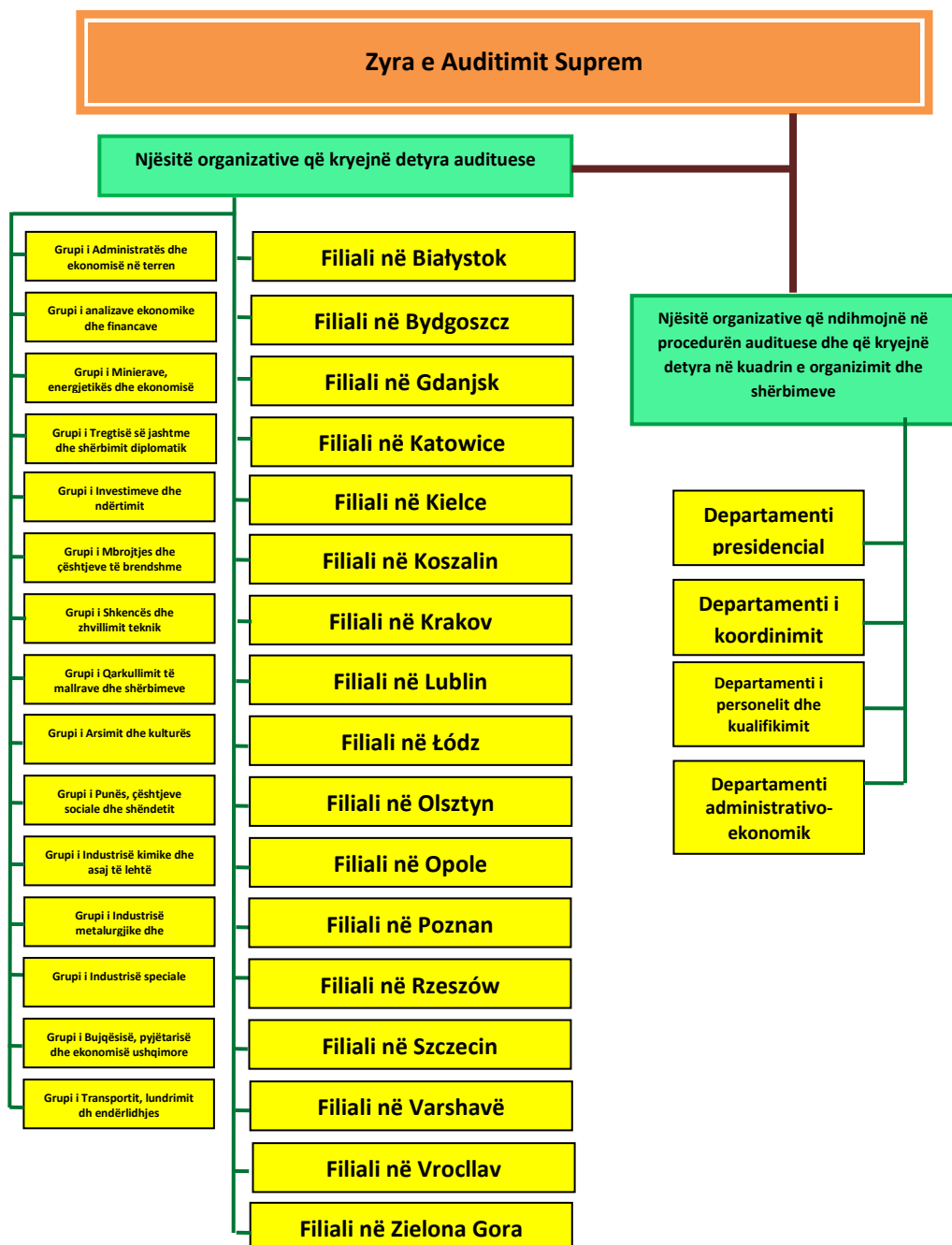
SKEMA NR.9 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1981

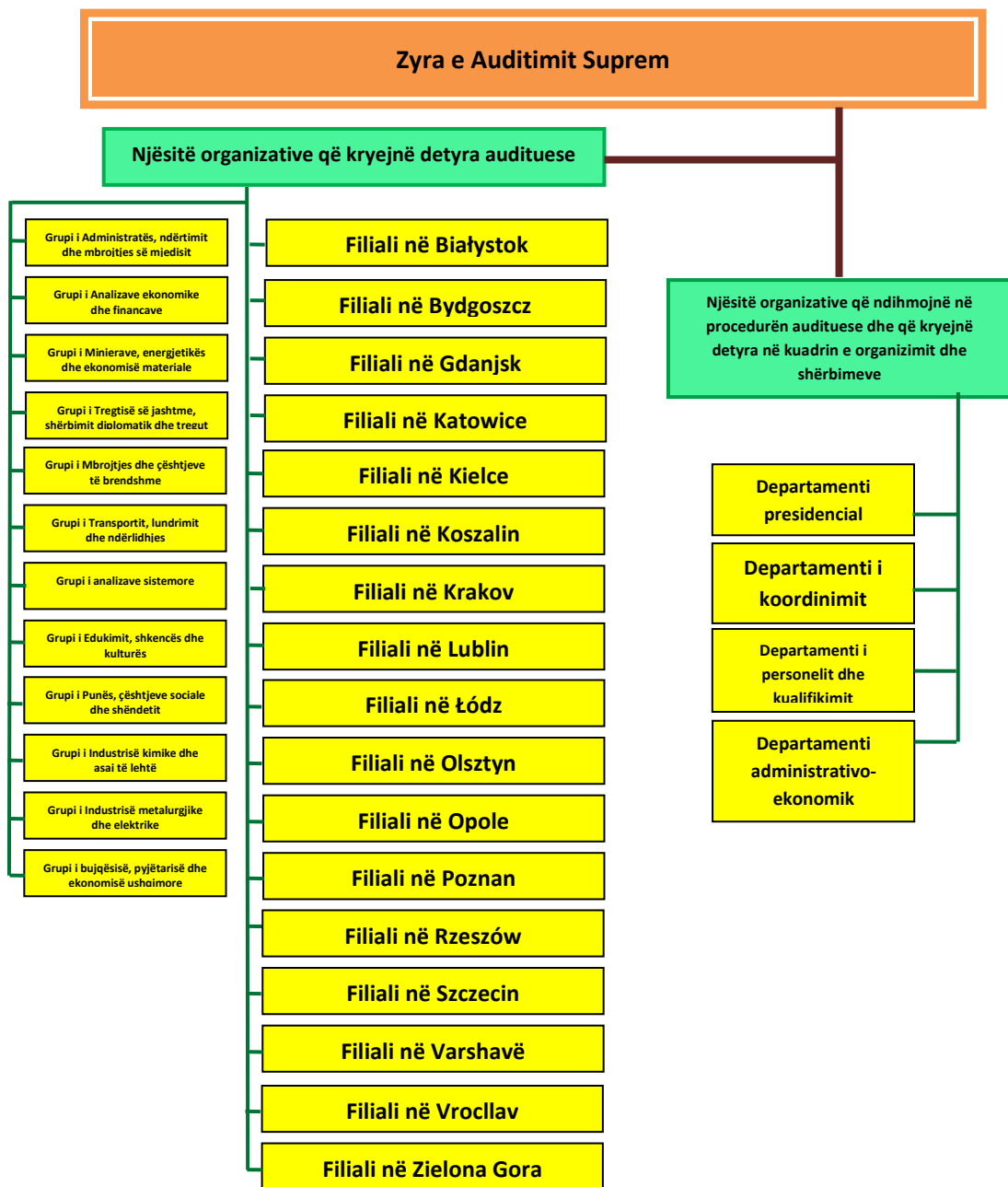
SKEMA NR.10 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1985

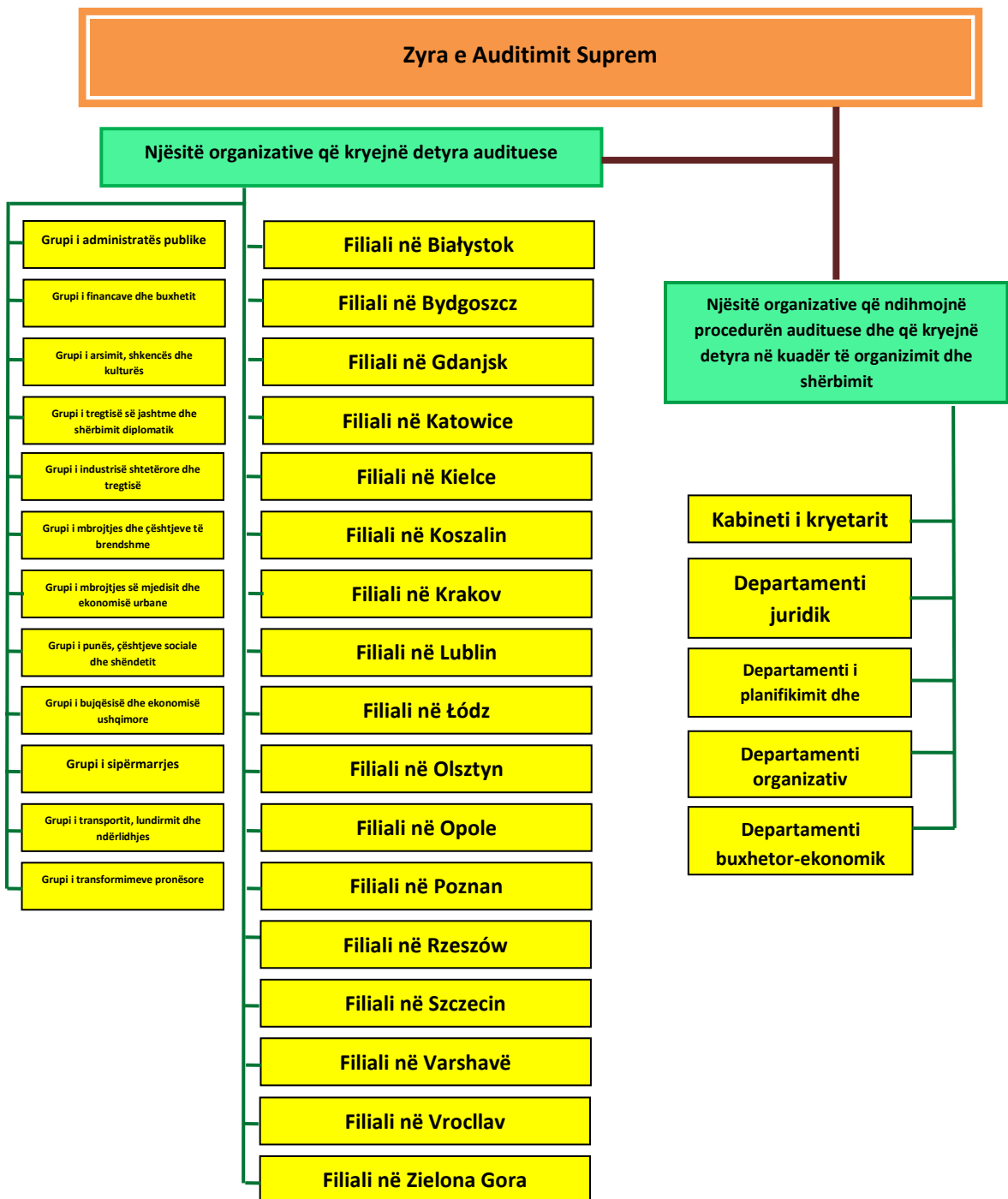
SKEMA NR.11 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1989

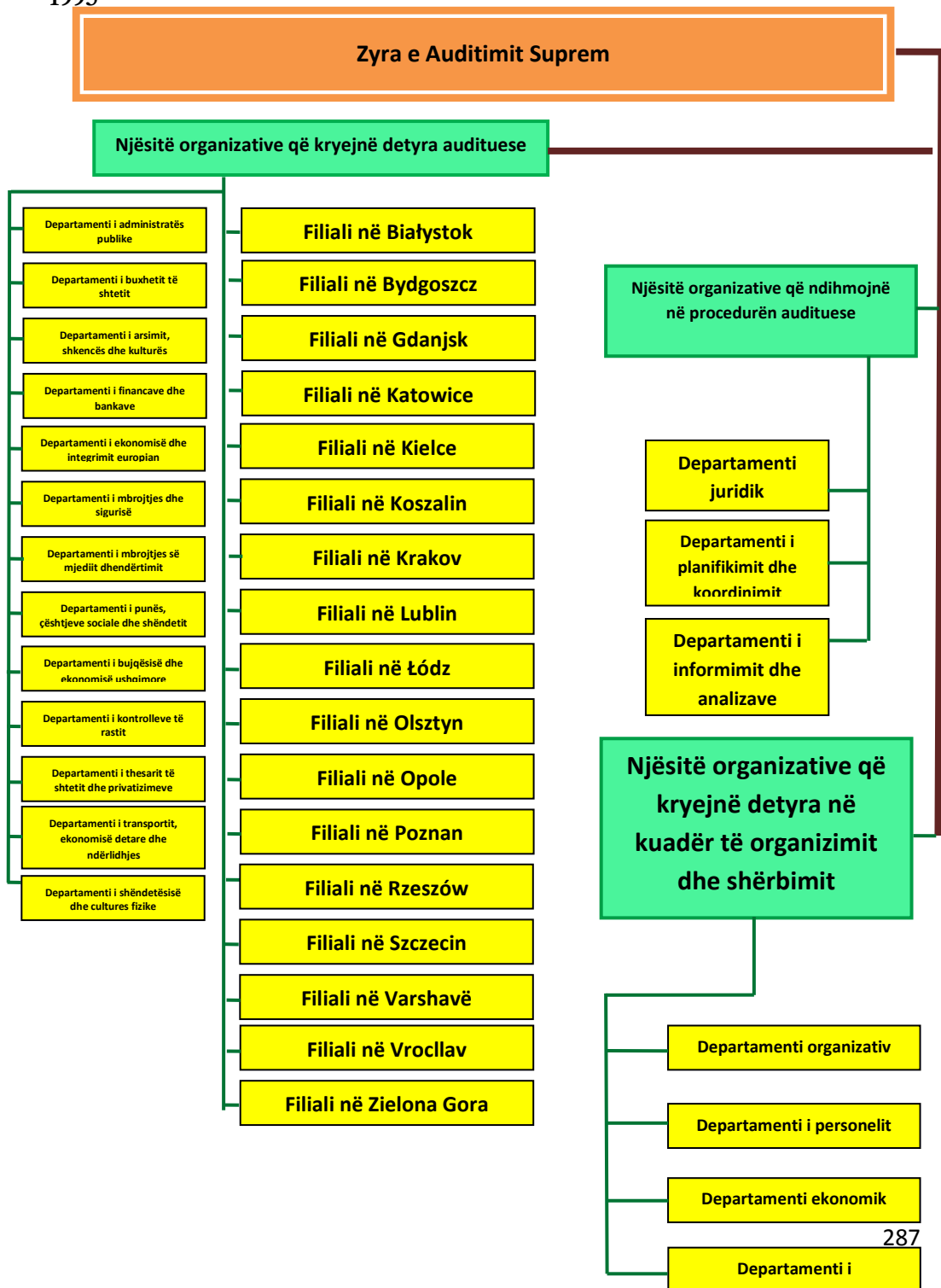
SKEMA NR.12 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1990

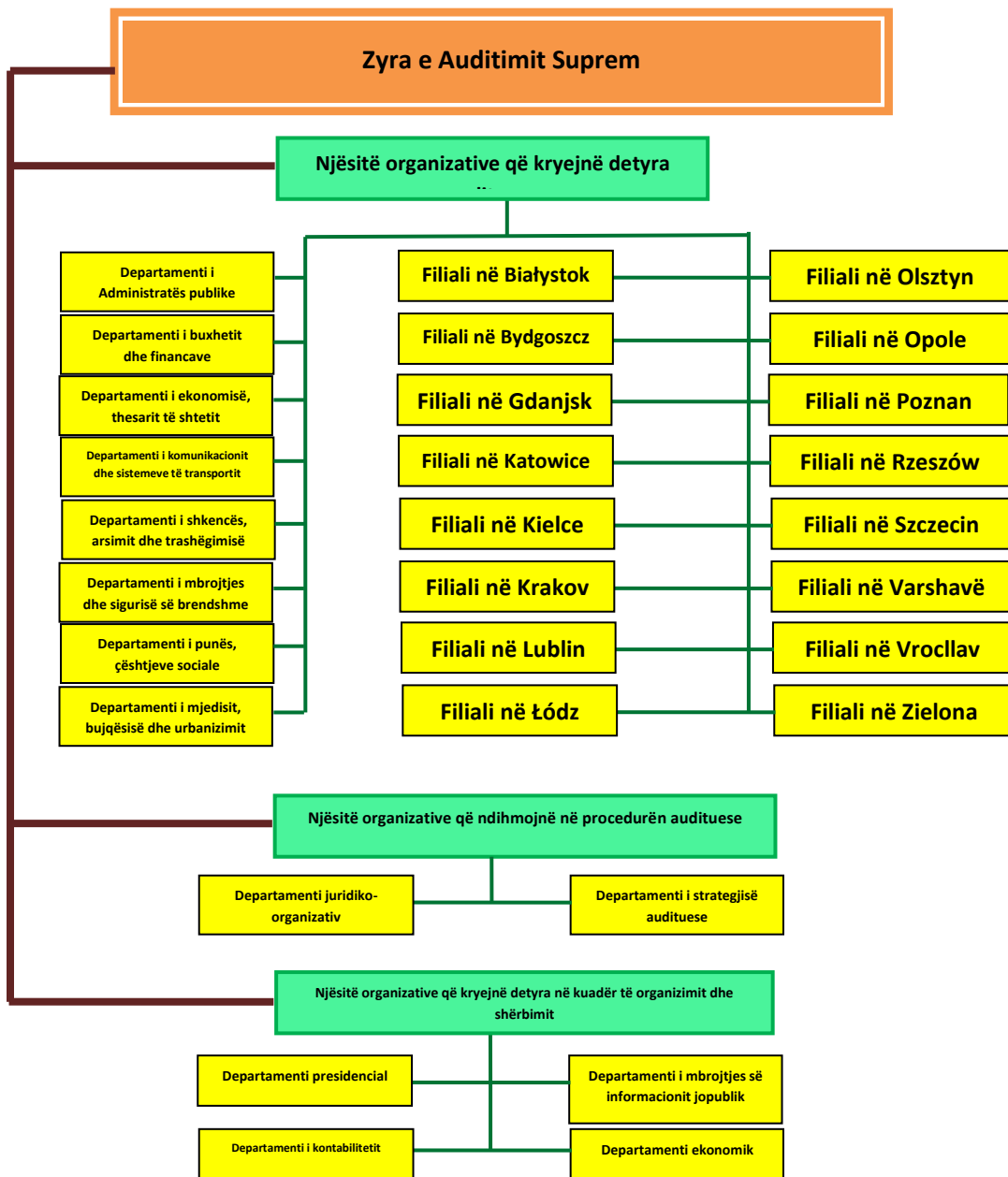
SKEMA NR.13 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1992

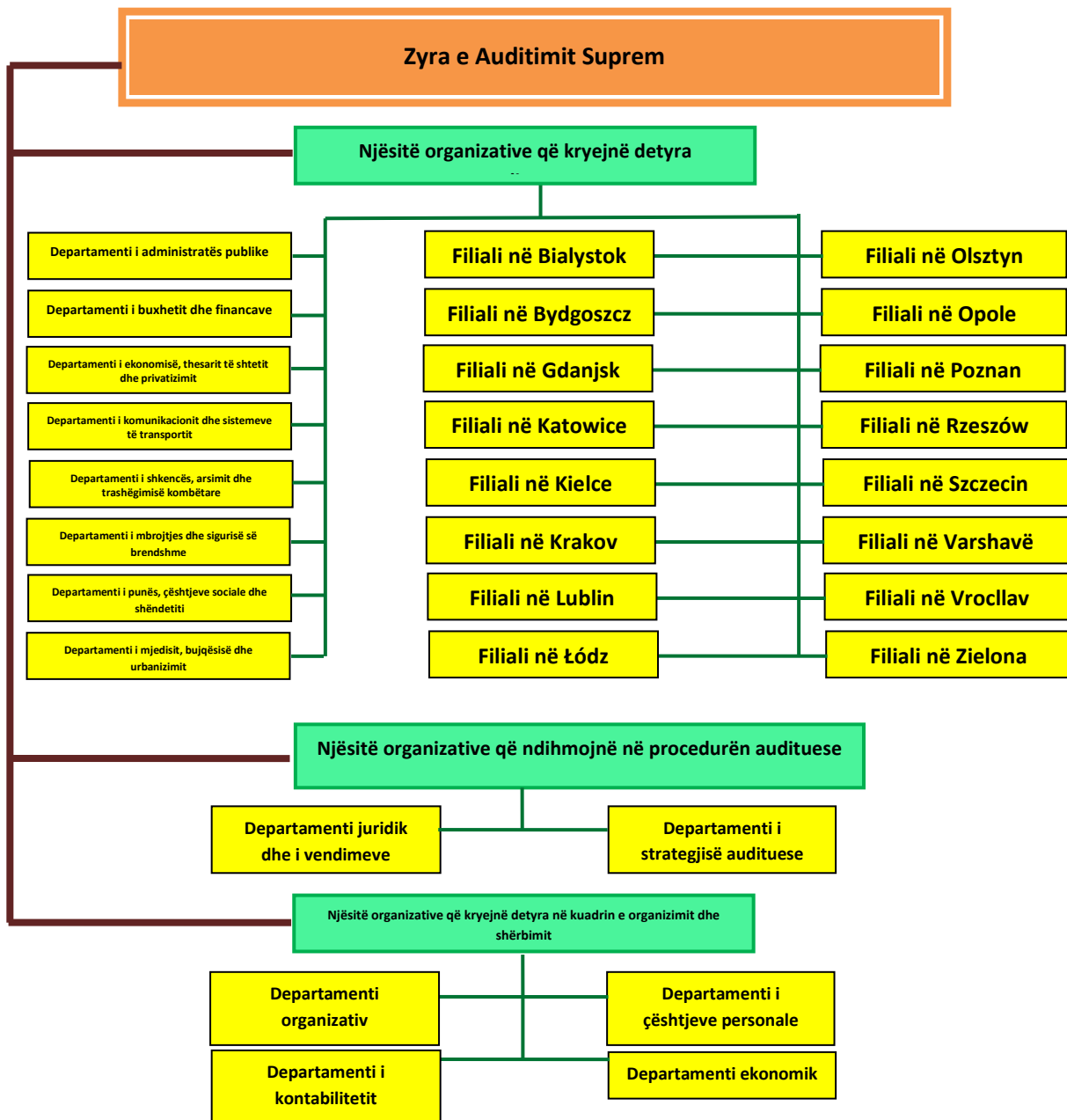
SKEMA NR.14 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 1995

SKEMA NR.15 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITET 2001-2004

SKEMA NR.16 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 2005

SKEMA NR.17 STRUKTURA ORGANIZATIVE E NIK-UT NË VITIN 2011

(sipas statusit të dhënë nga kryetari i parlamentit më 26 gusht 2011)

KALENDAR

(e hartuan: Danuta Bolikowska, Małgorzata Włodarczyk)

1919

7 shkurt kryetari i shtetit Józef Piłsudski nënshkruan Dekretin për themelimin e Auditimit Suprem të Shtetit. Józef Higersberger kryetari i parë i Auditimit Suprem.

1920

Krijimi i zyrave të para të Auditimit të Shtetit: në Varshavë, Kielce dhe Lvov.

1921

Kushtetuta e Republikës së Polonisë e 17 marsit 1921 konstituon Auditimin Suprem të Shtetit. Më 3 qershor miratohet ligji mbi Auditimin Suprem të Shtetit.

1931

Botimi për herë të parë në historinë e NIK-ut i “Manualit të Audituesit”- leksionet e nënkryetarit të NIK-ut Zenobiusz Rugiewicz në kurset e kualifikimit për punonjësit e Auditimit të Shtetit.

1939-1945

Lufta II Botërore në Poloni

1940

Anulimi nga presidenti i Republikës së Polonisë Władysław Raczkowski “Për periudhën e rrethanave të jashtëzakonshme shkaktuar nga lufta” të ligjit mbi Auditimin Suprem të Shtetit të vitit 1921 dhe përcaktimi i detyrave të NIK-ut për kohën e luftës. Kryetari në emigracion bëhet Tomasz Tomaszewski.

1944

Krijimi i Byrosë së Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar- institucionit që do të vijonte aktivitetin e paraluftës të Auditimit Suprem.

1947

Byroja e Auditimit nën varësinë e Këshillit të Shtetit

1949

Themelimi i Institucionit Suprem të Auditimit (NIK)- kryetar Franciszek Józwiak, komunist i paraluftës, kryekomandant i Milicisë, zëvendësministër i Sigurisë Publike.

1952

Miratimi i ligjit mbi auditimin e shtetit; transformimi i NIK-ut në organ qeveritar- Ministria e Auditimit të Shtetit.

1953

NIK-u merr pjesë në Kongresin I të Institucioneve Supreme të Auditimit në Kubë

1957

Rikrijimi i NIK-ut. Kryetar (deri në vitin 1969) Konstanty Dąbrowski

1959

NIK-u bëhet anëtar i Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit të Shtetit (INTOSAI) dhe Organizatës Europiane të Institucioneve Supreme të Auditimit të Shtetit (EUROSAI)

1971-1983

Mieczysław Moczar, kryetar i NIK-ut

1976

Sërish varësi e NIK-ut ndaj Këshillit të Ministrave dhe Këshillit të Shtetit

1980

Lindin sindikatat e pavarura “Solidarnost”.

Heqja e mbikëqyrjes së kryetarit të Këshillit të Ministrave mbi aktivitetin e NIK-ut, funksionet mbikëqyrëse i kalojnë Parlamentit. Amendimi i ligjit mbi Auditimin Suprem.

1981-1983

Gjendja e jashtëzakonshme në Poloni

1985-1989

Auditimi punëtor-fshatar pjesë e NIK-ut

1989

4 qershor mbahen zgjedhjet për në parlament dhe senat të fituara nga kandidatët e “Solidarnost”

1990

Leh Vallensa, president i Republikës së Polonisë

1991

Walerian Pańko kryetar i parë i NIK-ut nga “Solidarnost”

1992

Parlamenti emëron prof. Leh Kaçinjski si kryetar të NIK-ut

1994

Miratimi i ligjit mbi Zyrën e Auditimit Suprem. Ligji rregullon për herë të parë në mënyrë komplekse çështjet që lidhen me procedurën audituese; në konturet e tij të përgjithshme është edhe sot në fuqi

1995-2001

Janusz Wojciechowski kryetar i NIK-ut

1997

Miratimi nga parlamenti i Kushtetutës së Republikës së Polonisë i 2 prillit

2001-2007

Mirosław Sekuła, kryetar i NIK-ut

2002

Miratimi nga kryetari i dokumentit “Strategjia e NIK-ut. Misioni dhe vizioni”

2004

1 maj, anëtarësimi i Polonisë në BE

2007-2013

Jacek Jezewski, kryetar i NIK-ut

2008

NIK-u organizon Kongresin VII të EUROSAT-t në Krakov

2008-2011

NIK-u drejton kryesinë e EUROSAT-t. Frut i presidencës ishte hartimi i planit të parë strategjik të EUROSAT-t për vitet 2011-2017

2010

Amendimi i ligjit mbi Zyrën e Auditimit Suprem.

Katastrofa e Smolenskut, ku rrugës për në Katynj vdesin personalitete të mëdha edhe nga radhët e NIK-ut: presidenti i Republikës Leh Kaçinjski, ministri Władysław Stasiak, guvernatori i Bakës Qendrore Sławomir Skrzypek, ministri Aleksander Szczygło

2012

NIK-u merr mandatin e audituesit të jashtëm të CERN-it për vitet 2013-2015. Kryesia e EUROSAT-t gjatë punimeve në Ankara merr vendimin që NIK-u të bëjë pjesë në kryesinë e INTOSAT-t për mandatin 2013-2019

2013

Krzysztof Kwiatkowski, kryetar i NIK-ut

2014

NIK-u bëhet auditues i jashtëm i Këshillit të Europës për vitet 2014-2018

2015-2018

NIK-u realizon projektet *twining light* me institucionet supreme të auditimit të Estonisë, Letonisë, Hungarisë, Shqipërisë, Gjeorgjisë, Azerbajxhanit dhe Kosovës.

BIBLIOGRAFI- BOTIMET E CITUARA

- Bielecki C, *Sistemi i auditimit në Republikën Popullore të Polonisë. Organizimi dhe funksionimi*, Varshavë 1981.
- Balikowska D., *Dokumentet e auditimit në shek. XX*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.
- Chlopaś T., *Decenium. Historia e kompjuterizimit të NIK-ut*, Varshavë 2004.
- Dobrowolski Z., *Vazhdimësia dhe ndryshimi. Organet e larta të auditimit të Shtetit në vendet anëtare të BE-së*, Zielona Gora 2008.
- EUROSAI Presidenca 2008-2011. *Main initiatives, NIK*, Warsaw 2011.
- Histori e shkruar me biografi* (biografite e kryetarëve dhe nënkryetarëve të NIK-ut nga shek. XIX, “Auditimi i Shtetit” nr 1II, 2009.
- Jagielski J. Formimi i institucionit të auditimit të Shtetit në Poloni, “Auditimi i Shtetit” nr 1, 2009.
- Jagielski J., *Kompetencat e kryetarit dhe kolegjiut të NIK-ut. Dhoma e auditimit në vitet 1919-2013*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.
- Jagielski J., *Auditimi i administratës shtetërore*, Varshavë 2007.
- Jarzęcka-Siwik E., Liszcz T., Niezgódka-Medkova M., Robaczyński W., *Koment për ligjin mbi Auditimin e Shtetit*, Varshavë 2000.
- Jarzęcka- Siwik E., Skwarka B., *Zyra e Auditimit Suprem. Koment për ligjin mbi Auditimin e Lartë*, “Auditimi i Shtetit”, Varshavë 2000.
- Jarzęcka-Siwik E., Skwarka B., *Auditimi Suprem i Shtetit. Koment për ligjin mbi Auditimin e Lartë*, Varshavë, 2011.
- Jaworska-Gromczyńska W., “80 vjet Auditimi Suprem në ligjë”, “Auditimi i Shtetit”, numër special 1999.
- Jędrzejewski S., Nowicki H., *Auditimi i administratës publike. Auditimi dhe supervizimi, struktura e sistemit, institucionet*, Toruń 1995.
- Kaluźny A., Szczepaniak J., *Përshkrim i auditimit shtetëror në Poloni (gjeneza dhe funksionimi i organeve bazë 1808-1982)*, Varshavë 1982.
- Katner W.J., Mazur J., *Zyra e Auditimit Suprem*, Varshavë 1995.
- Auditimi Suprem. Leksione të nënkryetarit të NIK-ut Zenobiusz Rugienicz në kurset e kualifikimit të audituesve të NIK-ut, të korektuara dhe të plotësuara në shtator 1937*, Varshavë 1937.
- Kukula A., EUROSAI- Organizata Europiane e Institucioneve të Larta të Auditimit, “Auditimi i Shtetit” nr 2, 2008.
- Kwiatkowski K., “Me rastin e jubilent të 95 vjetorit të NIK-ut”, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.
- Liszcz T., *Statusi ligjor i punonjësve të NIK-ut- ndryshimet në vite*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.
- Letowski J., *Auditi i administratës në shtetet socialiste*, Varshavë 1983.
- Mazur J., *Aktiviteti auditues i NIK-ut në çështjet që lidhen me BE*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.
- Morawska S., *Auditimi Suprem dhe privatizimi*, Varshavë 2001.
- Pawłowicz K., *Sipërmarrësi përballë Auditimit Suprem. Studim publiko-ligjor*, Varshavë 2005.
- Pilarczyk P.M., *Fillimet e auditimit të Shtetit në Poloni*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.

Raczyński S., *Organizimi i auditimit të administratës publike (Materialet e Komisionit për Përmirësimin e Administratës Publike pranë Kryetarit të Këshillit të Ministrave*, Varshavë 1933.

Raczyński S., *Çështje të mbledhjes së provave të NIK-ut- ndryshimi i ligjit mbi Auditimin e Lartë*, “Auditimi i Shtetit” nr 3, 2013.

Rudzka-Lorentz Cz., *Funksionimi i administratës publike në dritën e auditimit të NIK-ut*, <http://www.nik.gov.pl/plik/id,1551,pdf>.

Sylwetrzak A., *Auditimi i administratës publike në Republikën III*, Gdanjsk 2006.

Sylwetrzak A., *Zyra e Auditimit Suprem*, Varshavë 1997.

Sylwetrzak A., *Zyra e Auditimit Suprem. Studim juridiko-sistemor*, Varshavë 2006.

Szawłowski R., *Jan Żarnowski- kryetar i NIK-ut 1921-1926*, “Auditimi i Shtetit”, nr 3, 1996.

Szawłowski R., *Organet e larta të auditimit në Republikën II*, Varshavë 2004.

Szawłowski R., *Organet e larta të auditimit të Shtetit në Poloni në shek. XIX*, Varshavë 1999.

Szawłowski R., *Kryetarët dhe nënkryetarët e NIK-ut nga periudha e Republikës II*, “Auditimi i shtetit”, 1996, nr 5.

Tradita dhe e ardhmja. 90 vjet Auditimi Suprem i Shtetit, D. Bolikowska, Z. Swoczyna, Varshavë 2010.

Modernizimi i NIK-ut. Realizimi i strategjisë, misionit dhe vizionit. Mandati i kryetarit të NIK-ut Miroslaw Sekula, Varshavë 2007.

Me kujdesin për qytetarin. Biseda me Krzysztof Kwiatowski- kryetar i NIK-ut, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.

Włodarczyk M., *Arkivi dhe sistemi i kancelarisë së NIK-ut*, “Auditimi i Shtetit”, numri jubilar, shkurt 2014.

Pasuria arkivore e NIK-ut 1919-2007, Informator, Varshavë 2008.

Jetëshkrimet në historinë e NIK-ut, numër special, “Auditimi i Shtetit”, në kujtim të punonjësve të NIK-ut, të cilët humbën jetën në katastrofën ajrore të Smolenjskut, maj 2010.

Në vend të pashënies, Bujar Leskaj

Pse KLSH vendosi të bëjë pjesë të kolanës së tij të botimeve librin “Historiku i NIK” ?

Zyra supreme e Auditimit të Polonisë (NIK) është një institucion i fuqishëm i auditimit modern, me peshë të madhe si brenda vendit, ashtu dhe në komunitetin e institucioneve supreme të auditimit (SAI-ve) në botë, në veçanti në organizatat ndërkombëtare INTOSAI dhe EUROSAT.

Pas vitit 1992 nga drejtuesit e të dy institucioneve janë bërë përpjekje për bashkëpunim por bashkëpunimi mes NIK dhe Kontrollit të Lartë të Shtetit u institucionalizua dhe u fuqizua nëpërmjet nënshkrimit të marrëveshjes së bashkëpunimit me Presidentin Jacek Jezierski në korrik të vitit 2012. Kjo marrëveshje u zbatua me sukses në periudhën në vijim dhe janë me dhjetëra audituesit e KLSH-së që kanë përfituar trajnime për auditimin e performancës, auditimin financiar, të përputhshmërisë, të teknologjisë së informacionit, etj. Të shumta kanë qenë vizitat bilaterale, shkëmbimet e ndërsjella të eksperiencave, etj., gjatë viteve 2012-2018.

Nënshkrimi i Marrëveshjes së Bashkëpunimit, në korrik të vitit 2012, në Varshavë, mes Presidentit të NIK, z.Jacek Jezierski dhe Kryetarit të KLSH-së, z.Bujar Leskaj

Bashkëpunimi mes dy SAI-ve tona vijoi me të njëjtin intensitet edhe gjatë kohës që NIK drejtohej nga Presidenti Krzysztof Kwiatowski dhe u përforcua me nënshkrimin e një Deklaratë të Përbashkët në mars 2016, në Krakov, Poloni. Në këtë deklaratë shprehet qartazi vullneti i palëve për implementimin dhe arritjen e objektivave të projektit të

296

binjakëzimit, me synim përdorimin me efektivitet, eficiencë, transparencë dhe përgjegjshmëri të fondeve publike, si edhe për angazhimin e stafit të dy institucioneve për implementimin me sukses të këtij projekti të rëndësishëm që financohej nga BE.

Nënshkrimi i Deklaratës së Përbashkët, në mars të vitit 2016, në Krakov, mes Presidentit të NIK, z. Krzysztof Kwiatowski dhe Kryetarit të KLSH-së, z. Bujar Leskaj

Ky bashkëpunim, arriti pikën kulmore pikërisht me implementimin nga NIK dhe nga SAI- i Kroacisë të Projektit të Binjakëzimit IPA 2013 “Fuqizimi i kapaciteve të Auditimit të Jashtëm Publik në Shqipëri”.

Në më shumë se 27 muaj, Projekti i Binjakëzimit realizoi në praktikë auditime pilot financiare, të performancës dhe të teknologjise së informacionit. Ekspertët dhe audituesit polakë i ndihmuan audituesit e KLSH të thelloheshin në qasjet e tyre në auditim, në gjetjet dhe rekomandimet, si dhe në mesazhet kryesore të auditimit. Ekspertët polakë na kanë ndihmuar të përmirësojmë rregulloret tona, si dhe të hartojmë procedura të brendshme dhe manuale, duke punuar së bashku me ne në hartimin e planeve dhe programeve të auditimit, në analizën e rezultateve paraprake, duke na sugjeruar qasje dhe forma se si të hartohet më me efektivitet raporti i auditimit, në mënyrë të tillë që të zgjojë interesimin e vendim-marrësve dhe të opinionit publik.

Realizimi me shumë sukses i këtij projekti më bën të ndihem mirë për këmbënguljen që kam treguar qysh në vitin 2012, në fillimet e mia të punës si Kryetar i KLSH-së. Kam kërkuar që SAI-t që do të implementonin këtë projekt binjakëzimi të kenë qenë në të

shkuarën e afërt, në një situatë të ngjashme me ne sot, sepse kështu këto SAI të zhvilluara të BE-së mund të na ndihmojnë më shumë, se na kuptojnë më mirë. Ia arritëm se bashku me NIK dhe SAI-n kroat, që qasjen e Bashkimit Evropian, për të mbërritur efektshëm dhe shpejt tek standardi dhe niveli i kërkuar, duke shkëmbyer dijen dhe përvojën nga ana e atyre që punojnë prej vitesh në këtë fushë, duke u mbështetur në një dialog të hapur të praktikave të vendeve kandidatë për ne BE, nga njëra anë dhe praktikave të vendeve anëtare të BE-së, nga ana tjetër- që shkëmbimi të jetë solid dhe të realizohet i plotë dhe me sukses.

Dëshiroj ti referohem një thënie të Presidentit Kwiatoński, disa muaj më parë në Panelin e Katër Kryetarëve të NIK se *“Auditimi pjesëmarrës përbën vazhdimin e dialogut me shoqërinë. NIK inkurajon një dialog të tillë, ankesat e qytetarëve nuk mbeten pa veprime administrative... Dialogu me shoqërinë dhe hapja ndaj problemeve të prezanuara nga qytetarët për NIK-un janë tejet të rëndësishme. E shohim me optimizëm rolin e NIK-ut në shekullin e ardhshëm të ekzistencës së tij- sepse kompetencat e tij burojnë nga Kushtetuta, edhe të drejtat e qytetarëve burojnë prej andej, kështu që misioni i NIK-ut është konformimi se institucionet e Shtetit Polak veprojnë efektshëm dhe mirë, se çdo qindarkë shpenzohet në respekt të parimeve të transparencës, ekonomizimit dhe kursimit”*.

Pikërisht ne, në KLSH kemi punuar këto shtatë vjet, për ta plotësuar këtë mision. E dimë se kemi ende shumë punë për të bërë, por me bashkëpunëtorë si NIK, rrugëtimi ynë ka qenë më i lehtë.

Sot NIK-u transmeton dije jo vetëm mbi gjetjet dhe korrigjimin e parregullsive në administrimin e fondeve publike, por edhe promovon praktikat e mira dhe ndihmon në ndërtimin e Shtetit të së drejtës në Poloni. Për më tepër, sot ai e ndan këtë përvojë veçanërisht me partnerët e tij në Europë dhe më gjerë. Audituesit e tij ndihmojnë demokracitë e reja të përgatiten për përmbushjen e rolit të organit të pavarur suprem të auditimit publik dhe padyshim është një shembull tek i cili referohemi ne si auditues të KLSH-së.

Ne në KLSH kemi përkthyer dhe kemi bërë pjesë të kolanës së botimeve të institucionit (e cila ka aktualisht 90 tituj dhe deri në fund të vitit 2018 do të ketë 100 botime) edhe librin “100 Simbolet Polake”, të cilin zgjodhëm ta botojmë, ashtu sikurse edhe botimin që po paraqesim aktualisht tek lexuesit “Historiku i NIK”, në shenjë mirënjohje, në shenjë të mbështetjes së pakursyer, pa rezerva dhe pa paragjykime që na kanë dhënë drejtuesit dhe audituesit e NIK në vite. Në emër të audituesve të Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe në emrin tim personal, në respekt të popullit mik polak dhe ndjenjave të miqësisë reciproke dhe bashkëveprimit mes dy vendeve tona, ia dedikojmë këtë libër kontributit të jashtëzakonshëm të Presidentit aktual të NIK-ut, z. Krzysztof Kwiatoński, ish-Presidentit të NIK-ut polak, sot Këshilltar i Lartë i Presidentit të NIK-ut, z. Jacek Jezierski, Zv/Presidentit të NIK-ut, z. Wojciech Kutyla dhe të gjithë audituesve të NIK, që kanë dhënë kontributin e tyre në zhvillimin e kapaciteteve profesionale të audituesve të Kontrollit të Lartë të Shtetit për periudhën 2012-2018.

Presidenti i NIK, z.Krzysztof Kwiatoński në datat 10-12 korrik 2018, në kuadër të organizimit të Konferencës përmbyllëse të Projektit IPA 2013, financiar nga BE, “Forcimi i kapaciteteve të auditimit të jashtëm në Shqipëri”, zhvilloi një vizitë në Shqipëri.

Foto gjatë Konferencës përmbyllëse të Projektit IPA 2013, Tiranë, 11 korrik 2018
(Nga e majta në të djathtë, Ambasadorja e Kroacisë në Shqipëri, SHTZj Sanja Bujas Juraga, Audituesi i Përgjithshëm i SAI-t Kroat, z. Ivan Klesić, Zv/Presidenti i NIK Polak, z. Wojciech Kutyla, Kryetari i KLSH-së, z. Bujar Leskaj, Presidenti i NIK-ut Polak, z. Krzysztof Kwiatkowski, Ambasadori i Polonisë në Shqipëri, SHTZ. Karol Bachura).

Në ditën e parë të vizitës në Shqipëri, Presidenti i NIK dhe Kryetari KLSH-së, përuruan Sallën qendrore të ndërtesës së re të Kontrollit të Lartë të Shtetit me emrin Lech Kaczyński *(dy fotot e mëposhtme janë realizuar gjatë ceremonisë së përrurimit të sallës Lech Kaczyński).*

Zoti Lech Kaczynski që prej vitit 1992, kohë në të cilën mbante postin e Presidentit të NIK, ka pasur një ndikim të çmuar në shumë reforma për ndryshimin e qasjes së institucionit në auditim, në ristrukturim, si dhe në përgatitjen e ligjit të ri mbi auditimin suprem publik në Poloni, i cili është ende në fuqi sot. Zoti Kaczynski i dha drejtimin dhe profilin evropiano-perëndimor që meritonte, NIK-ut polak.

Së fundmi dëshiroj të theksoj detyrimin moral që në shqiptarët kemi ndaj inxhinierit dhe intelektualit polak Prof. Stanislav Zuber, i cili ka dhënë kontribute të jashtëzakonshme për gjeologjinë shqiptare, qysh nga viti 1935 kur ai vendoset përfundimisht në Shqipëri dhe arrin suksese të jashtëzakonshme në fushën e shkencave gjeologjike. Profesor Zuberit, ashtu sikurse është shprehur edhe vetë, i pëlqeu Shqipëria dhe iu dedikua me gjithçka gjetjes dhe zbulimit të naftës e gazit dhe mineraleve të tjera në vendin tonë. Por jeta e këtij shkencëtari dhe njeriu të madh do të ndërpritej në mënyrën më tragjike në moshën 54 vjeçare. E arrestojnë me pretekstin se ishte një agjent i shërbime të huaja dhe vdes në burg, si rezultat i torturave çnjerëzore.

Bujar Leskaj
Kryetar

PASQYRA E LËNDËS

<i>Parathënia e kryetarit të NIK-ut Krzysztof Kwiatkowski.....</i>	<i>7</i>
<i>Hyrje.....</i>	<i>9</i>
I. AUDITIMI I SHTETIT NË TOKAT POLAKE NË KOHËN E COPËTIMEVE.....	13
1. Zyra e Lartë e Llogarive të Principatës së Varshavës - organi i parë polak i auditimit të Shtetit (1808-1815).....	15
2. Zyra e Lartë e Llogarive të Mbretërisë Polake (1815-1866).....	19
II. AUDITIMI I SHTETIT NË PERIUdhËN E MIDIS LUFTRAVE.....	23
1. Themelet e auditimit të Shtetit në vitet 1918-1921.....	25
2. Zyra e Auditimit Suprem në vitet 1921-1939.....	39
III. AUDITIMI I SHTETIT NË KOHËN E LUFTËS II BOTËRORE DHE NË EMIGRACION.....	57
IV. AUDITIMI I SHTETIT NË PERIUdhËN E PASLUFTËS (1944-1989).....	73
1. Vitet 1944-1949. Byroja e Auditimit pranë Presidiumit të Këshillit Kombëtar, më vonë pranë Këshillit të Ministrave.....	75
2. Ligji i 9 marsit 1949 mbi auditimin e Shtetit.....	85
3. Në Poloninë Popullore- Ministria e Auditimit të Shtetit (1952-1957).....	89
4. Zyra e Auditimit Suprem në vitet 1957-1976.....	95
5. Transformimet në periudhën 1976-1980.....	103
6. Zyra e Auditimit Suprem në vitet '80.....	109
V. ZYRA E AUDITIMIT SUPREM NË POLONINË E RILINDUR.....	117
1. Viti 1989- koha e përmbyesjes.....	119
2. Reformimi i auditimit të Shtetit.....	123
3. Ligji i 23 dhjetorit 1994 mbi Auditimin Suprem.....	147
4. NIK-sfida të reja për auditimin e Shtetit.....	155
5. Amendimi i ligjit mbi Auditimin e Lartë në vitin 2010.....	169
VI. AKTIVITETI I NIK-UT NË ARENËN NDËRKOMBËTARE.....	189
Bashkëpunimi i NIK-ut me organizatat dhe institucionet supreme të auditimit të shteteve të tjera.....	191
VII. BASHKËKOHËSIA E AUDITIMIT SUPREM.....	213
1. Pozicioni sistemor i NIK-ut.....	215
2. Organizimi i brendshëm i NIK-ut.....	218
VIII. AUDITIMI SUPREM- HAPJA DHE EFEKTIVITETI.....	221
1. Vizioni i ri i NIK-ut.....	223
2. Rritja e efektivitetit të Auditimit Suprem.....	232
TRADITA NA DETYRON.....	267
SHTOJCAT.....	271
Shtojca nr 1.....	272
Shtojca nr 2.....	274
BIBLIOGRAFIA- BOTIMET E CITUARA.....	294
<i>Në vend të pasthënies, Bujar Leskaj.....</i>	<i>296</i>

CIP Katalogimi në botim BK Tiranë

Bolikowska, Danuta

Zyra e auditimit suprem të Polonisë : tradita dhe

bashkëkohësia / Danuta Bolikowska, Wojciech

Robaczynski ; përkth. nga origj.: Astrit Beqiraj ;

red. Dr. Bujar Leskaj, Fatos Çoçoli. - Tiranë : KLSH,
2018

302 f. : me il. ; 16,5 x 23,5 cm.

Tit. origj.: Najwuzsza isba kontroli : tradycja i

wspoleznosc

ISBN 978-9928-159-72-4

I.Robaczynski, Wojciech

1.Zyra e Auditimit Suprem (NIK) 2.Historia 3.Financat

publike 4.Kontrolli (revizionimi i llogarisë) 5.Poloni

35. 073.526(438) (091)

336.146(438)

ISBN 978-9928-159-72-4

9 789928 159724

